

PT 198

Revista
I-II
198

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SF. SINOD

50

7-12

1934

Anul LII.
1934.

BUCUREȘTI

Noembrie-Deceembrie
Nr. 11—12.

COMITETUL DE DIRECȚIE

- I. P. S. Patriarh MIRON, președinte de onoare.
 P. S. Episcop LUCIAN al Romanului, director.
 P. S. Arhiepiscop TIT SIMEDREA, secretar de redacție.
 P. C. Arhim. IULIU SCRIBAN, profesor la Universitatea din Iași.
 P. C. Pr. NICOLAE M. POPESCU, profesor la Universitatea din București.
 P. C. Pr. GRIGORE PIȘCULESCU, profesor la Universitatea din Iași.
-

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
I. ARTICOLE	721—753
N. Iorga, <i>Mitropolitul Antim Ivireanul în luptă cu Ierusalimul pentru drepturile bisericii sale</i> .	721—725
N. Iorga, <i>Câteva acte privitoare la biserica Bucovinei și Moldovei</i>	726—737
Pr. Nicolae M. Popescu, <i>N'a existat un mitropolit moldovean Teoctist în anii 1491 și 1498</i> . . .	738—743
Gala Galaction, <i>Un document</i>	744—753
II. CRONICA INTERNĂ	754—755
† T. S., <i>Mitropolitul Pimen al Moldovei și Sucevei</i> .	754—755
<i>Arhiepiscopul Platon C. Ploșteanu</i>	755
III. CRONICA EXTERNĂ	746—773
D. Balaur, Gh. I. M., Pr. P. A., † T. S., B. Pisarov, <i>Albania, Antiohia, Bulgaria, Cehoslovacia, Estonia, Finlanda, Grecia, Letonia, Ierusalim, Iugoslavia, Livonia, Polonia și Rusia</i> .	

	<u>Pagina</u>
IV. RECENZII	672—788
Paşev St. G., profesor extraordinar, Идеята за спасението и нейната нравствена страна (<i>Pr. P. A.</i>)	774—776
Răuţescu Ioan, preot, <i>Mănăstirea Aninoasa din judeţul Muscel (Diaconul Gh. I. Moisescu)</i> . .	776—783
Nicov Petăr, dr. profesor, Българското възраждане във Варна и Варненското; Митрополитъ Иоакимъ и неговата кореспонденция (<i>Pr. P. A.</i>)	783—788
V. NOTIŢE BIBLIOGRAFICE	789—816
Opere cu caracter general, p. 789—797; Teologie biblică, p. 797—799; Teologie sistematică, p. 800—807; Teologie practică, p. 807—811; Teologie istorică, p. 811—815; Istoria religiunilor, p. 815—816.	
VI. PARTEA OFICIALĂ	817—828

Manuscrisele, cărţile şi periodicele pentru recenzii se vor trimite pe adresa: ARHIEREUL TIT SIMEDREA, palatul Sf. Sinod, Str. Antim 29, Bucureşti VI, cu menţiunea „pentru Revista *Biserica Ortodoxă Română*“.

ABONAMENTUL

PREŢUL

In ţară :		In streinătate :	
Pe an	160 lei	Pe an	300 lei
Un număr	35 lei	Un număr	50 lei

Abonamentele, precum şi tot ce priveşte administraţia se vor trimite pe adresa: CONSILIUL CENTRAL BISERICESC, Str. Matei Millo, 10, Bucureşti I, cu menţiunea „pentru Revista *Biserica Ortodoxă Română*“.

MITROPOLITUL ANTIM IVIREANUL ÎN LUPȚĂ CU IERUSALIMUL PENTRU DREPTURILE BISERICII SALE¹.

— COMUNICARE FĂCUTĂ ÎN ȘEDINȚA ACADEMIEI ROMÂNE LA
23 NOEMVRIE 1934. —

Toată viața Bisericii românești din Principate, și cu o răsfriungere asupra celei de dincolo de munți, amenințată de propaganda iesuită, toată activitatea cărturărească în legătură cu dinsa sînt înriurite de marea personalitate a Moreotului Dosoftei, Patriarh al Ierusalimului, care a lăsat moștenirea ciștigată de dînsul nepotului de o mult mai mare învățătură, purtat prin Italia și chiar prin Paris, Hrisant Notara amestecat un moment și în împrejurările politice ale războiului ruso-turc din 1711.

Cei doi Ierosolimitani urmăreau, întrebuițînd toate mijloacele unui enorm prestigiu, un plan: acela de a ridica Scaunul lor mai presus chiar decît al Ecumenicului din Constantinopol, sprijinindu-l pe stăpîniri de pămînt în țerile românești, Aghiotafiții avînd ordin să se considere și să se manifeste ca avînd singure legături cu Sfîntul Mormînt, fără a pomeni măcar pe arhierii locali. Patriarhii priviau mănăstirile închinat nu ca niște simple izvoare de venituri, ci ca niște *proprietăți ale lor*².

Vlădicii romîni au în general față de acest supraveghetor dogmatic, de o așa de strictă observație, icoană însăși a ortodoxismului intolerant, o atitudine de smerită supunere. Mitropolitul Teodosie, care își datorise restabilirea pe Scaunul său unei intervenții a Patriarhului din Constantinopol³, face mari efortări de stil în scrisorile adresate lui Hrisant fără să ajungă însă la alt rezultat de cît la bana-

1. După actele ce stau să apară ca Apendice la volumul XIV din colecția Hurmuzaki.

2. Cf. Iorga, *Byzance après Byzance*.

3. Acelaș apendice, la data de 10 Mart. 1679.

lități îmbrăcate într'o formă grecească mai mult aproximativă. Niciuna din aceste slabe încercări nu cuprinde ceva vrednic de luare aminte.

Altfel trebuia să fie, față de al doilea dintre acești representanți ai celei mai înalte trepte bisericești și ai unei culturi care-l covârșia, de sigur, atitudinea Ivireanului Antim, atât de înzestratul în multe privinți și de impunătorul nou Mitropolit muntean.

În ce privește întreprinderile literare și culturale, el putea fi prietenul și colaboratorul acestui străin purtat prin locuri unde nu călcase călugărul caucasian, venit la noi, poate prin Muntele Athos, dar fără să putem ști anume cu ce rost și în ce împrejurări. Altfel se presintau însă posibilitățile de legături când era vorba de concepția de la Ierusalim că mănăstirile închinat s'au despărțit din diecesă.

Moldoveanul Ghedeon, de la care se luase așa de mult, cu mănăstirile Sfintul Sava, încă din vremile lui Petru-Vodă Șchiopul, și Barnovschi, de la începutul secolului al XVIII-lea, se arată extrem de îngăduitor. El primia, în Iulie 1712, pe egumenii trimeși de Hrisant și făgăduia ca el însuși și Domnul său, Nicolae Mavrocordat, să li poarte toată grija.

La aceeași dată, Antim se arată, prin Vistierul Grigorașcu, tot așa de prevenitor și de bogat în complimente, el recunoaște ce lucruri mari și grele sint în sama Patriarhului, ale cărui îndeletniciri nu vrea să le tulbure prin scrisori prea dese (20 Septemvrie). Primind răspunsul la această misivă de simplă salutare, Mitropolitul se adresează din nou lui Hrisant, la 15 Noemvrie, și, cu aceleași complimente, se amestecă și mențiunea unui conflict pe care trebuie să-l urmărim de la origine, cu puțină vreme în urmă.

Anume, într'o scrisoare din 16 Decemvrie 1710, din nenorocire destul de prost păstrată, dar care a putut fi deslușită după o copie rea, el își deschisese inima cu totul către Patriarhul ecumenic, expunând pe larg și cu o hotărîre care îi face cea mai mare onoare motivele unei grele nemulțămiri, care durează de multă vreme.

Dosoftei pretinde că el e stăpîn în mănăstirile închinat și înlătură de la pomenire pe arhiereul local. Aceasta însă nu e drept și nu se poate îngădui. Dacă vechii ctitori au acordat aceasta, ei, neștiutori ai așezămintelor bisericii,

n'au știut ce fac și deci hotărîrea lor n'are nicio valoare. Mai presus de dinșii, mai presus de oricine sînt însă legile nestrămutate, sfintele canoane ale Bisericii. Sprijinit pe dinsele, el, Mitropolitul, s'a opus și pînă acuma și va continua a se opune. Nicio putere din lume nu-l va putea face a se clinti. „Un înger din cer să se pogoare“, e gata și acestuia să i se împotrivească.

La 1712 Antim recunoaște în scrisoarea lui Hrisant „unele parapone și vechi bănueli, pe care Fericirea Ta spui că le-ai aruncat în adincul uitării“, dar care „se ridică iarăși din adînc și înoiesc amintirea cu zgomot“. Dar el a opus de mult, și prin scris, „îndreptățirea sa acelora cari de la început ni le-au adus“. Dacă n'au ajuns acele îndreptări, el e gata să adaoge altele. „Dar, de vreme ce ni orînduiește părinteasca-ți iubire să nu scriem nimic despre această afacere, trecem totul supt tăcere în momentul de față, pentru un motiv de ascultare și de pietate“. Să nu fie ținut de rău pentru trecut, căci banii cuveniți dela mănăstiri se plătesc. Se simte foarte bine că punctul de vedere canonic rămîne neclintit același.

La începutul anului 1713, cu felicitările cuvenite, Antim se solidarizează cu Patriarhul în ce privește necazurile ce i le fac Apusenii la Sfîntul Mormînt: e sigur că Domnul va ajuta pe ai lui iar pe „desprețuitori și iubitorii de tulburare“ (παράφρονες καὶ φιλοτάραχοι) îi va aduce la „umilință și rușinare“. Trimete prin „chir Gheorghe, care se află la saraiul domnesc“ din Constantinopol, „douăzeci din cărțile noastre dintre care, dacă ți se pare potrivit, să se împartă la bisericile sfinte ale Constantinopolei pentru sufleteasca noastră mîntuire“. E vorba și de o tipografie pe care ar voi să o întemeieze Hrisant și căreia Antim i-a făgăduit litere, ceiace nu poate face acuma, dar crede că pe urmă, cînd va merge acolo „Mihail, ucenicul meu“. Scrisoarea se mîntue cu pomenirea Mitropolitului de Adrianopol, aflător la București, și a predicatorului Curții, venit din Veneția, Ioan Abramios.

Numai la 6 April avem o nouă scrisoare, ca răspuns la aceia adusă de egumenul mănăstirii închinată Călușului, de la care Dosoftei arată, în „Istoria patriarhilor din Ierusalim“, că a luat unele odoare. Acuma tipografia din Constantinopol apare gata: „așa cere și meșteșugul și locul“,

de și el, cum e gata a-i lămuri de față, n'a putut să ajute. Mihail a plecat din Ivir, adecă din Georgia — și înțelegem cine e: Mihail Iștvanovici, Ardeleanul, tipograful, care a lucrat cărți pentru regele de acolo —, el a ajuns la „Stolița“ rusească și de acolo merge în Olanda pentru citva timp.

La 20 Iulie, Antim arată că s'a terminat la el cartea ce o lăsase a se tipări Hrisant — e vorba de „Istoria Patriarhilor din Ierusalim“ —, dar a fost o zăbavă pentrucă, la mutarea de la Tîrgoviște la București, oamenii Patriarhului au stricat pe drum cincizeci de ocă de litere (acum „din nou“, „pentru mai mare ușurință“, va aduce tipografia la București). În schimb, Hrisant a trimis cincizeci de ocă de metal pentru clopotele „bisericii noastre“, dar lucrul la alt clopot a zăbovit din cauza împrejurărilor, fiind vreme tîrzie și un singur meșter¹.

Peste cîteva luni Antim era un mazil pe care însoțitorii turci îl înecau în apele Tungei, dar punctul lui de vedere, pe lingă tovarășia culturală: apărarea drepturilor Mitropoliei țerii față de patriarhiceștii usurpători îl ținuse drept până la sfîrșit.

N. Iorga.

R é s u m é.

Dosithée, Patriarche de Jérusalem, et son neveu et successeur, Chrysanthe Notaras, formé, celui-ci, en Italie et à Paris, furent, pendant plus d'un demi-siècle, les vrais directeurs de l'orthodoxie militante, dans les principautés roumaines et même en Transylvanie, où dès la fin du XVIIe siècle les Jésuites avaient commencé parmi les Roumains leur oeuvre de propagande.

Ils employèrent cette situation exceptionnelle pour essayer d'arracher à l'obédience des évêques diocésains les monastères dédiés aux Lieux Saints, interdisant même leur mention dans les prières.

Parmi ces évêques, un Théodose de Valachie, un Gédéon de Moldavie n'essayèrent pas un geste de protestation. Il en fut autrement du successeur de Théodose, l'Ibérien

1. Pentru cărți rămase în țară—una fiind trimeasă Domnului prin Antim—, scrie și poetul Mitrofan Gregoras.

ou Géorgien Anthime, prélat très doué, calligraphe, miniatu-
risme, imprimeur, écrivain.

Il s'adresse au Patriarche oecuménique pour affirmer qu'il n'admet pas une pareille immixtion, „même si du ciel un ange descendrait pour le lui ordonner“ : les canons de l'Eglise sont pour lui une base inébranlable (décembre 1710).

Tout en discutant avec Chrysanthé sur l'imprimerie valaque et celle que le Patriarche venait de fonder à Constantinople et en mentionnant le voyage de son élève comme imprimeur, Michel Iştvánovici le Transylvain, de Géorgie par la Russie en Hollande, il maintient jusqu'au bout son point de vue canonique.

CÂTEVA ACTE PRIVITOARE LA BISERICA BUCOVINEI ȘI MOLDOVEI.

Bogata arhivă de la Cernăuți a Bisericii bucovinene a rămas și până acum necercetată. Cele câteva acte pe care le văzusem acum vreo treizeci de ani și care mi se păruseră interesante ca formă au fost confiscate de răposatul Mitropolit Vladimir supt cuvânt că n'am autorizație dela Viena să lucrez în acel depozit, Biserica lui nefiind autonomă. Abia acum în urmă, mulțumită amabilei primiri din partea Preasfințitului Nectarie, am putut să dau în Revista Istorică acea așa de interesantă povestire a unei prădăciuni la mănăstirea Dragomirnei în veacul al XVIII-lea încă.

Ar fi o datorie ca, de acolo, vre-un tânăr cleric zelos să întrebuințeze acest material, așa de bogat și păstrat cu o deosebită îngrijire.

Până atunci sânt bucuros că dintr'un maldăr de documente moldovenești pe care l-am cumpărat pentru Institutul Sud-Est European pot desface o scrisoare particulară a episcopului Daniil Vlahovici, datată 12 Mai 1796.

I.

E adresată boierului Gavriil Conachi, pe care, austriacește, îl împodobește cu particula nobiliară: „Gavriil de Conachi“, și care se găsea atunci la Botoșani.

Nu e necunoscut acest boier. Spătar la 1786, el era fiul Marelui Vornic Constantin Conachi și al Ilenei Catargiu. Iubitor de cultură, el ținea pentru creșterea copiilor, Vasile, Ioniță, Costachi — omonim al poetului Costachi Conachi — și Ileana, care luă pe Alexandru Callimachi, dascăli de nații deosebite: Grecul Gheorghe pentru limba franceză, pe lângă Francesii Ledoulx și Antoine Mériage și încă un indigen pentru aceiași materie, Constantin, „Neamșul Vili“, „călugăr“, „dascălul Ioan Latinul“, al cărui nume spune ce trebuia să predeie, alături de alți

doi „Latini“, Iosif Rdcz, Ungur, deși i se zicea și „Iosef Leahul“, și un Wengerski, care se cunoaște și de aiurea, un „Mihel Neamțul“ pentru germană, — toți aceștia pe lângă dascăli de grecește ca Ioan din Trapezunt, Petru, Inochentie, Anania și Daniil diaconul¹. Ar fi greu să se găsească în orice țară din acest timp o mai bogată colecție de învățători într-o casă particulară. Copiii urmau, de altfel, și la școala domnească, refăcută pe baza învățământului limbilor și științelor, predându-li-se limbile latină și germană, istoria și geografia. Costachi a învățat și la Viena, dar nu s'a ales cu nimic din studiile sale².

Gavril Conachi, care făcea un drum la București în 1806, a murit la 22 Iunie 1811, fiind înmormântat la Lărgășeni, în județul Tecuciu. Pe clopotul bisericii, care ar trebui neapărat cercetată, se citește inscripția: „Auzi, Doamne, glasul robului tău Gavril și soției sale Maria“. În această familie era o tradiție de poezie (Costachi cetia la Viena pe Schiller)³.

Călugărul, diaconul sau ierodiaconul Daniil e pomenit și în scrisoarea episcopului bucovinean, în care el se înfățișează ca vechil al lui Gavril Conachi într-o afacere de moșie. El a întovărășit pe studentul Costachi în călătorie la Viena, cumpărându-i, pe lângă Schiller, o *Istorie a Eladei*, bine cunoscută, și noua ediție a lui Tucidide⁴. El nu e altul decât vestitul filolog, înaitor de limbă, deschizător de cale în geografie și istorie, Dimitrie sau Daniil Filipide, care-și va publica în Apus edițiile, ca și cărțile fundamentale, „*Istoria României*“ și „*Geografia*“.

Rostul scrisorii episcopului Vlahovici e acela de a hotărî în ce privește moșia Rogojeni, pentru care fusese un proces pe care Vlădica îl socotia acum închis, Conachi rămânând „drept stăpân“. Vlahovici propune să fie arendată nepotului său, și acesta purtînd particula nobiliară, și încă nemfește, Petru von Vlahovici, cu acea rezervă ca arendarea să înceteze dacă boierul o va da de zestre fiicii.

Dar scrisoarea e în legătură și cu studiile vlăstarelor

1. Iuliu Tuducescu, în *Revista Istorică*, V, pp. 96—8.

2. *Ibid.*, pp. 98—9.

3. *Ibid.*, pp. 99—100. Cea mai mare parte din aceste știri le scoate d. Tuducescu din condicile familiei, mss. 4.500—4.513 ale Academiei Române, rămase încă necercetate. Pe vremuri le-am adus eu de la Iași.

4. Tuducescu, *l. c.*, pp. 98-99. Cf. N. Bănescu, *Viața și opera lui Daniel Dimitrie) Philippide*, în „*Anuarul Institutului de istorie națională*“ pe 1923-1924, p. 123.

familiei. E vorba într'însa de un dascăl de la Viena, a cărui venire, dorită, întârzie. Nu e altul decât acel „Mihel Neamțul” de care vorbește condica, arătând că și-a început lecțiile din August 1797, fiind plătit cu un galben pe lună și „trei părechi ciubote nemțești, însă nu cumpărate de târg, ci să i le facă ciubotarul rusul, care șade la Lărgășeni”¹:

E interesantă și bună limba pe care o întrebuintează Vlădica, acest străin, care pare a fi din Dalmația, în legătură cu „Vlahii” păstori slavisați de acolo, și e foarte elegantă caligrafia.

Arhierească blagoslovenie trimitem dumitali.

Din toată inima dorim ca scrisoare ačasta precum pre dumta așa și pre întreagă cinstită familie dum[i]tale să vă afle sănătoș. Vei ști dumta precum Cuvioșie Sa ierodiacon Daniil, care cu putere ca un vechil de spre dumta au rămas să isprăvească pricina pentru moșie(i) Rogojeștii, acum cu pace au sfârșit și de toate buclucuri cu câte era încurcată pără acmă au curățit, și așa proșesurile mai mult nu au loc, de care socotim că Cuvioșia Sa, ca un înțelept, bine și lucru vrednic de laudă ai făcut. Deci nădăjduesc că dumta încă vei rămîne mulțămît. Și, fiindcă de acmă innainte dum-ta fără nicio împiedecare, ca un drept stăpăn moșiei aceștia, vei urma cu dănsa cum vei voi, pentru aceia, dacă ar fi dumtăle de vândut ačasta moșia Rogojenii, noi poftim pe dumta ca să o vinzi cu ban[i] la nepotul nostru Petre v. Vlahovici, însă cu acest chip ca, de să va tămpla să dai ačasta moșia în zestre la fiica dumtăle, cum prin cuvânt ne-ai spus, slobodă moșia să fie întru acel čas de ačastă vânzare, și, de va voi, a cuiva va rămânē moșia, să o lase cu prețul cuvinčoaș (sic!) la vreme viitoare, după tocmala, bine, iar, de nu, nepotul nostru, ca cumpărătorul, să va da în laturi, însă ca nici la o parte păgubire să nu fie, de care poftim să avem răspuns. Măcar că noi am fi putut vorovi și a lucra pentru ačasta și cu vechilul dumtăle, dar nu am zis nimic, să nu socotești dumta că cu oarecare acoperit interes am voi ačasta să dobândim, și drept numai pe dumta pentru ačasta întrebăm, ca, oricum vei voi să hotărești pentru moșia dumtăle, iar întrebare noastră, măcar

1. *Ibid.*, p. 98.

cum va fi, mi sã pare cã nu poate fi înprotiva dumtãle întru nimicã. Cãt iaste pentru dascalul ce iaste sã vie de la Vienna pentru învãțãtura coconilor al dum[î]tãle, mãcar cã dupã scrisoare noastrã din trecutele zile ar fi vreme sã priimim rãspuns, numai pricina socotim a fi cã s'au întârziat pãrã acmũ, cãci și la Vienna trebuie vremea vr'o cãteva zile pãnã sã va afla om spre ačasta trebuințã. Pentru care fãrã smintealã fii dumta încredințat cã, îndatã cum vom lua rãspuns de la Vienna, și dumitale vom face înștiințare, cãci noi sãntem gata pentru dragoste dum[î]tãle întru toate puținčoose a sluji, fiind

Cernãuți, 12 Mai 796.

Pãrinte sufletesc
Daniilũ Vlahovici, episcopũ.

(V.:) Cãtrã prẽ-cinstit, de bun neam boeriu chir Gavriil de Conachi Vel Ban cu arhiereascã blagoslovenie și cu cinste sã sã dea la Botoșeni.

(Pecete roșie cu douã scuturi strãbãtute de cirjã și o coroanã; dedesupt, cruce.

II.

In legãturã cu Biserica Bucovinei mai avem aceste douã acte, care se aflã în colecția mea, unul din ele așezãndu-se în bogata serie a tipãriturilor administrative în romãnește, și în țara liberã și în provinciile anexate la imperiile vecine, care n'au fost pe deplin catalogate pãnã acum; celãlalt dã prețioase știri despre meritoasa familie Grãmadã.

Precucerniciilor voastre protoprezviter și Cucerniciile Voastre preoți din ačastã pãzitã de Dumnezeu Eparhie a noastrã.

Dar, milã și pace de la milostivul Dumnezeu vã rugãm și dela Smerenie Noastrã arhiereascã și pãrintiascã blagoslovenie vã trimitem!

Știut este Precucerniciilor Voastre cum cã slujba cinului sfintei preoții nu sã cuprinde numai în sãngurã facere rugãciunelor și sãvãrșire sfintelor taine, ci mai ales întru povățuire sufletelor celor încredințate duhovniceștii Pastoriei noastre și a voastre, prin neîncetată propoveduire cuvãntului dumnezeesc cu înjãlepte învãțãturi la faptele care cere Ziditoriul de la fãptura sa, adecã: la împlinire tuturor da-

toriilor și faptelor legii ce să cuprind în credința că driaptă către Dumnezeu și către Monarhul și Stăpânitorul cel orânduit dela Pronie Sa cea dumnezeiască!

Așa dară, în urmare acești nemărginite datorii, poroncim Precucerniciilor Voastre protoprezviteri și Cucerniciilor Voastre preoți, ca la acia publicație a înalt slăvitului Scaunului nostru, care de către Domnii să va vesti pentru preînalta voința a Măririi Sale întru tot premilostivului nostru Împărat, spre așazăre a doao slobode batalione și a unii devizie de rezerve din fiii Patriei aceștia, adecă: din Bucovinenii cei cu slobodă voe la ačasta, nu numai să fiți Precucerniciile Voastre și Cucerniciile Voastre, fieștecare în locul și în beserica sa, la acia vestire de față, ci la prilejul acesta să vestiți tuturor adunațiilor fii a Besericii și ačasta însoțită aice a noastră arhieriască pastoralnică scrisoare cu acia înțelegere și înțaliaptă tălcuire care săi aducă la adevărata cunoștință și care să poată îndemna inimile lor la împlinire aceștii cu totul milostive și pentru Patrie noastră folositoare pre-înaltă voință a împărăteștii Sale Mărire.

Acei carii la povățuire ačasta s'ar arăta cu neîndes-tulată silință și fără sporire să vor socoti ca niște nevrednici de stare și de cinstea preoției. Iară acei carii cu a lor îndatorită preoțască și duhovničască bună sfātuire și povățuire vor fi, prin dumnezeescul așutoriu, mijlocitori la împlinire cia cu bună sporire, aceștie să vor cunoaște ca niște vrednici și buni păstori a sufletelor și, precum de către Înalt Slăvitul Scaunul nostru, așa și de către noi cu laudă, cui iubire, cu cinste și cu osăbite mile vor fi totdeauna așutorii și sprejiniți și până la însuși A Sa Împărătiasca Mărire bine recomanduiți.

Cernăuți, $\left. \begin{array}{l} 27 \text{ Octomvrii} \\ 8 \text{ Noemvrii} \end{array} \right\} 1813.$

Daniil Vlahovič, episcopu.

* * *

Înnaltu Preosfinții Sale D. D. Daniil Vlahovici episcopu și către al său precinstitu Consistorium!

Cu umilință să roagă iscălitul prin ačasta pre-cinstitului Consistorium, ca prin milostevire bine să voiască a prăvi la ostenele cele însărcinate cu adânci bătrânețe, având vârsta vieții 70 ani și ca parohu slujindu sfântului oltari 41 ani, mai înainte la Homorū, la Fundul Sadovii și mai pe

urmă la biserica Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos din Cămpulungul moldovinesc. Iară acum, văzându-mă că cu totul mi-eau slăbit puterile trupesti, mai ales vederile ochilor, slăbăcune piçoarilor, și altele;

cadu la mila precinstului Consistorium ca să să mi-ostivască asupra neputințelor mele, și să fiu ertat de parohialnică slujbă, așezându-mă în numărul preoților celor odihniți de slujbă cu jumătate de sesie și în locul meu rog pe precinstit Consistorium să să așeze pe fiiul meu Ioan Gramada, care de 2 ani zioa și noapte slujaște ca vicarius.

Cămpulung-Moldovinesc, 4 Iunie 1813.

Grigor Grămadă, paroh.

III.

O extrem de importantă scrisoare în legătură cu viața politică, într'un moment deosebit de tragic, e aceasta a lui Meletie, episcop de Huși, care, din locul reședinții sale, la 7 Maiu 1821, arată ce silinți a cheltuit pentru ca să împiedece împrăștierea locuitorilor din Huși și din ținutul Fălciului, la vestea, de altfel falsă și energic desmințită de dânsul, că Turcii armatei de represiune contra Eteriei se apropie de acest oraș.

Părintească blagoslovenie trimitem dumi, arh. Agă.

Am priimit cu bucurie dorită fiiască scrisoarea dum-le, foarte ne-am bucurat că te afle sănătos. Vestim și pentru noi că asămine ne aflăm, slavă milostivului Dumnezeu. Am văzut și celi scrisă că ai luat dum-ta înștiințare că și lăcuiitorii târgului Hușii s'ar fi tulburat și s'ar fi împrăstiet de vorbili ce să poartă. Pricinili urmează într'acest chip. Noi după datorie păstorească și după scrisorili ce am luat de la dumlor boerii divaniști am eșit prin țănut pentru liniștirea și nestrămutarea lăcuiitorilor. Pe lângă acestea și pentru îndemnare a-ș face cu toată silința arăturili și sămănăturili trebuincoasă; care îndemnări și potoliri mergea întru toată sporirea fără a să strămuta macar un lăcuiitoriu dintru tot cuprinsul Țănutului și a târgului Hușii. Am venit și prin târgul Fălci[i] iarăș cu asămine urmări și, isprăvind-mi datoriile mele prin Țănut, am venit la Episcopie să mai întăresc ș

pe Hușăni, unde întrând i-am găsit întru cea desăvârșită tulburare, pe de o parte de niște auziri nedrepte din Galați, că adică, pe lângă sfărparea oștenilor greci, s'ar fi tăet prin sfintii besărici, cu nedeosăbire, și credințoasăle raele, bărbați, fimei și copii, și s'ar fi și robii și, pe de altă parte, de acea fără de veste iute și cu mare pornire spargire și fugă a boerilor și lăcuiitorilor târgului Bârladului.

Zădarnice fiindu-ne tot feliul de încredințări ce le-am făcut, întâi pentru auzările din Galați, că nici cum nu pot să fie adevărate, că, după știința ce avem, oștile pre-puternicii Împărății nu sânt eșite pentru raiă, decât pentru oștenii greci și n'au putut nici cum să facă un pas ca acesta și, al 2-lea, pentru spargire Bârladului, că nu poate să fie într'alt chip decât că, aflându-să în drumul cel mare, ș'ar fi scos fimeile și copiii ca să-i dea într'o lature.

Și, tocmai când noi ne aflam făcându-le acest fel de încredințări, den nenorocire să iai ei înștiințări și de la Fălci că Fălciul și cu satili din ȝos s'au spart toați, trecând și ispravnici de Fălci familiile sale piste Prut. După care cea de pe urmă înștiințare a Fălci nici a ne asculta n'a voit să mai stee, ce au purces pe la dosuri, fieștecare încotro au apucat, rămăind în Huș numai noi cu casa noastră, cu toți oamenii Episcopi[ei] și cu boerii ce să află aicea în Huși.

Îndată ce am priimit scrisoarea aăsta a dum^u și o altă scrisoare de la un Steriian, neguțătoriu din Bârlad, ce scria cătră neguțătorii de aicea, le-am dat de s'au cetit prin toate ulițili și prin toate mahalilili. Am eșit și înșine noi, umblând ulițili și mahalalili, și celor ce au mai rămas din lăcuiitori după cetirea scrisorilor acestora nu puține încredințări le-am făcut, și n'au prins loc, căci odată cu înștiințarea dum^u și a neguțătorului le-au venit și lor oameni dintre dânși și i-au încredințat că neguțătoriu acestă Steriian și cu câți mai rămăsă în Bârlad, după ce au scris scrisoarea aăsta, ei au apucat fieștecare încotro au putut.

Arh. Agă, avem desăvârșită cunoștință pentru curățanie sufletului dum^u, cunoaștem fără îndoire și din lucru acea din suflet dorință pentru nestrămutarea și stricare bieților patrioților noștri, te poftim întru numili adevăratului și dreptului Dumnezeu să trimiți cătră ticăloșii aceștie patrioți ai noștri o vie adevărată în scris încredințare precum urmează lucrurili, că cu acea scrisoare a dum^u și cu încredințările

din parte noastră doar îi vom pute face ca macar târgul Hușii și cu câteva sate să-i întoarcem iarăși la urma lor, grăbind cu cât se va pute mai fără zăbavă înștiințarea ačasta, că amar și mare lucru iaste lacrămili săracilor ce să varsă cu neconținere pentru depărtării di pe la casăle lor.

Noi încredințăm că pe aicea nu să află niciunul de acei ce să caută. Așa dară, de ar fi cu puțință a nu să mai trimită căutători de care să află înspăimântat nărodul. Și de ai putea dumta a trimite o încredințare ca ačasta din parte ačaia, pentru care și noi cu dinadinsul te poftim, putând să mijlocești, atunce sântem încredințați că fieștecarili nu numai a târgului acestue lăcuitori, ce și toți ai Țănutului, fără de grijă ar eși și cu toată întemeerea pre la casili lor s'ar statornici întru liniștită lăcuință, precum și mai înainte. Pentru care nici sântem la îndoială că cu toate chipurili nu te vei sârgui, patrioticesc neasămănat folos fiind. Cu acestea acum sântem

1821, Mai 7, în Huș.

A dumi în Hs. părinte sufletesc, Meletie, episcop Hușului.

(Fără adresă).

IV.

O hotărîre domnească din 18 Mart 1816, pentru a se găsi, prin contribuție forțată, mijlocul de a se acoperi deficitul de producție a hranei arată pe Mitropolit și pe episcopi în fruntea acelor cari trebuiau să împlinească sumele necesare.

Io Scarlat Alexandru Calimah Voevod, Domn țării Moldaviei.

Nenorocitul timp a anului trecut și înpușinare păinelor celoralanți ani de mai înainte pricinuind lipsă sămșitoare în parte Țănuturilor din sus, precum Herța, Dorohoiu, Botoșanii, Hărlău și parte din Suciava, care încredințându-ne din toate cercetările făcute de domniasca noastră Visterie că nu sânt destoinici a o întâmpina sânguri lăcuitorii lipsiți, urmând pătimirii (*alb*), am rânduit adunare obștiască a preosvințitului Mitropolit, episcopii și boerii de a socoti și a chibzui lucrare și întrebuițare întâmpinării puțințoasă a aceștii lipsă, întru care negăsindu-să niciun alt chip mai îndemănat, după

strămtorire văzută de acum a Visteriei noastre și după toate înpregiurările lucrului, decât a să face un agiutoriu de bani de cătră cei ce să vor proeresă din dumr. boerii, Mitropolie și episcopiile, spre cumpărătură de pâine de la țănuturile ce să găsaște de vânzare, ca să să înpartă lăcuitorilor lipsiți a pomenitelor țănuturi prin dregători și samiș, afară de pâine ce au dat și vor voi a mai da stăpânii moșiilor, ca cu agiutoriu acestă prin bună iconomie și chibzuință să-ș poată urni nevoe pân la începere pâinii noă, care bani a acestui agiutoriu să-i plătiască satele în vadă de zăci luni fără dobândă, fieștecare sat pe pâine ce va lua după zapisăle ce au să dei la dregători întru răspundere a tot satul și închi-zășluire unul pentru altul, fără nicio pricinuire sau întârziere mai mult. Așa dar, alcătuindă-să spre acest agiutoriu două sute șasă mii lei, adecă

16.000	lei Sfânta Mitropolie.
14.000	episcopie Romanului.
10.000	episcopie Hușului.
15.000	duml. biv Vel Logft. Costachi Ghica.
10.000	duml. biv Vel Logft. Costandin Balș împreună și cu 1200 mierți popușoi.
20.000	duml. biv Vel Logoft. Grigoraș Sturza.
30.000	duml. biv Vel Vist. Sandul Sturza.
40.000	duml. Vel Vist. Iordachi Roș[e]t.
10.000	duml. biv Vel Vist. Alecu Balșu.
16.000	duml biv Hat. Costandin Paladi.
10.000	duml Banul Petrachi Cazimiru.
15.000	duml. Banul Iordachi Drăghiț.
10.000	duml, Caminaru Mihalachi.
<u>206.000</u>	

Și, priimindu-să acești bani la casa rânduită a madeli aceștie, după însuș săneturile casierului ce s'au dat fiește-cărue de teslimarisire banilor pomeniți mai sus s'au și întrebuințat în cumpărătoare pâinii Țănuturilor lipsite. Drept aceea, lăudând bunăvoința, răvna și patriotizmosul în faptă arătat a preosvințitului Mitropolit, a iubitorilor de Dumnezeu episcopi și a cinstiților și credinčoșilor noștri boeri pomeniți mai sus la o așa întâmplare cătră întâmpinare norodului lipsit a aceștii patrii (cu care nu putem tăgădui că și cătră noi au arătat osăbită a dumr. credinčoasă și priinčoasă slujbă), poruncim domneștii noastre Visterii ca mai întâi,

regularisind rânduiala casii aşazate asupra aceştii madele şi toată cuviinchoasa întrebuintare, cu luare şi a zapisilor siguranţei plăţii banilor, intocma şi închizăşluire mai sus pomenită, adevărită de dregători, să fie îngrijăre, intru sosire vadelii de zăci luni a să împlini banii deplin fără dobândă şi fără cè mai mică prelungire, ca să să întoarcă fieştecarue suma ce au dat, după săneturile casierului, spre toată răfuire madelii, neputând înpiedeca împlinire acestor bani niciun fel de cuvânt sau întâmplare intru hotărâtoare noastră siguranţie, pană intru atăta ca să fie slobozenie a să strânge cu acelaş drit şi rânduială ca însuş birul stăpânirii în vadeoa hotărâtă, lucru în tot feliul drept şi cuviinços, cătră nepăgubire şi nezătîcnire unor aşa vrednice de laudă persoane, ce din bunăvoinţi şi răvna patriotizmosului au întâmpinat suma pomenită de bani spre cumpăratură de pâine fără niciun folos de dobândă. Şi spre intocma păzire şi urmare fără ci mai mică strămutare sau prefacere s'au întărit carte aciasta cu însuş a noastră domniască iscălitură şi pecete, rânduind de a să trece mai întâi în condica Visteriei şi apoi să stei păzită la svânta Mitropolie pană în vreme plăţii cei fără smintială şi a răfuirii.

1816, Martie 18.

(Iscălitura Domnului.)

VeI Logf.

(Pecetea hexagonală cu data de 1806.)

V.

În frunte era Biserica însă şi la măsurile extraordinare cu privire la greutăţi ce răsăreau în calea ţării. Marele Mitropolit Veniamin apare astfel, supt primul Domn pământean, Ioan Sandu Sturdza, ca acela care chiamă pe fruntaşii boieri pentru o sfătuire secretă, relativă la „fidulele domneşti atingătoare de pricinile obşteşti“ care cer şi aprobarea, neobişnuită a Divanului domnesc, ce stătea să se adune la Mitropolie.

- D. Vist. Iordache Catargiu,
- D. Vist. Costachi Canta,
- D. Hatm. Alecu Ghica,
- D. Hatm. Costandin Balş,
- D. Vorn. Neculai Dimachi,
- D. Vorn. Costache Conache,

D. Vist. Neculai Ros[e]t,
 D. Vorn. Mihalache Sturza,
 D. Hat. Costache Cerchez,
 D. Aga Costandin Carp,
 D. Spatr. Sandul Cațișe,
 D. Spatr. Grigore Codreanu.

Fiindcă sânt slobozite câteva țidule domnești atingătoare de pricinile obștești, care, întru lucrare lor cè neapărată, ca unile ce privesc spre folosul obștesc, trebuesc de a-ș lua înființare lor din partea opșteștei Adunări (a Divanului; *adaus*), poftim pe dumv. a lua ostenială de a intra în cercetarea tuturor acelor pricini ci sânt de folosul obștesc, și, în încungiurările lor lămurindu-le dumv. cum s'ar socoti mai bine, să se infășoșaze și innaintea Adunări obștești la sv. Mitropolie, ca să ia în băgare de samă spre o hotărîre obștiască ce s'ar da în oricare pricini, cerând și luând dumv. atât de la Visterie, cât și de la orice alt post, hârțile trebuinçoasă în lămurire lor, cât și orice agiutoriu.

1827, Maiu-Iunie 1-iu.

Veniamin, Mitropolit Moldaviei. Grigore Sturza Logf.

...*Sturza, Iordachi Ros[e]t Vist. V . . .*¹ *Hat.*

N. Iorga

R é s u m é.

I. En 1797 Daniel Vlahovici, évêque de la Bucovine, depuis vingt ans déjà autrichienne, entretient des rapports d'affaires avec le riche boïar moldave Gabriel Conachi.

Il est question dans la lettre que nous publions ici, entre autres, de l'envoi d'un précepteur de Vienne pour l'allemand: Conachi en entretenait dans sa maison aussi d'autres, pour le français, comme Ledoulx et Mériage, sans compter les Grecs et les indigènes pour la même matière et, pour la langue que devait enseigner celui qui allait venir, des „Latins“ d'origine germanique et hongroise. Un des fils de Gabriel suivra les cours de l'Université viennoise. Il fut accompagné dans ce voyage d'études par un moine Daniel, qui n'est autre que le curieux auteur d'une Histoire et

1. Sau Grigorie ?

d'une Géographie de la 'Ρουμανία, Démètre ou Daniel Philippide.

II. Le même évêque engage en 1813 ses fidèles Bucoviniens à fournir pour l'armée impériale deux bataillons et une division de réserve, formés de volontaires.

Presqu'à la même date une demande de prêtre adressée au même évêque pour être pensionné.

III. Le 18 mars 1816, le prince de Moldavie, Scarlate Callimachi, se trouvant à court de moyens, cherche à remédier au déficit de la récolte dans certains districts par l'imposition d'un emprunt extraordinaire sur l'Église et certains boïars.

IV. L'évêque de Huși (en Moldavie), Mélétiüs, montre en 1821 ce qu'il a pu faire pour empêcher le départ en masse des habitants devant l'armée turque venue contre les hététaïristes grecs.

V. Le Métropolitel moldave Benjamin convoque un certain nombre de boïars pour une conférence concernant une initiative du prince régnant (1-er mai 1827).

N'A EXISTAT UN MITROPOLIT MOLDOVEAN TEOCTIST ÎN ANII 1491 ȘI 1498.

În timpul domniei lui Ștefan cel Mare (1457—1504), doi mitropoliți păstoresc biserica Moldovei, întâiu Teoctist și apoi Gheorghe.

Cronica scrie că mitropolitul Teoctist a uns Domn pe Ștefan la Direptate¹. Întăresc documentele lui Ștefan că mitropolitul Teoctist făcea des parte din sfatul domnesc². Dovedește mormântul de la Putna că la 8 Noemvrie 1477, mitropolitul Teoctist nu mai era în viață³.

Se află însemnat în manuscrisul unei cronici că după moartea mitropolitului Teoctist „au stătut mitropolit în locul lui altul anume Gheorghe”⁴. Iar documente sigure ieșite din cancelaria lui Ștefan cel Mare întăresc această păstorie a mitropolitului Gheorghe. Căci de patru ori îl găsim trecut în sfatul domnesc: întâia oară la 20 Septemvrie, 1479, când Ștefan cel Mare face un schimb de sate; a doua oară la 15 Martie 1490, când se constituie teritoriul episcopiei de Radăuți; a treia oară la 12 Iulie 1499, când mitropolitul Gheorghe semnează tratatul cu Polonia și a patra oară la 17 Noemvrie 1502, când se hotărăște ca preoții din satele mănăstirii Putna să asculte numai de această mănăstire⁵. Deci pe temeiul acestor date sigure, în răstimpul de la 1479 și până la 1502 mitropolit al Moldovei era Gheorghe.

1. Ureche, ed. Giurescu, (1916), 43.

2. I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, 2 vol. (1913), v, indicele supt Teoctist I. Incepând cu documentul din 13 Februarie 1458, Teoctist apare martor în multe documente din anii următori—câte odată de mai multe ori într'un an—până în anul 1473, Octomvrie 14.

3. E. Kozak, *Die Inschriften aus der Bukovina*, I, (1903), 75; cf. pentru interpretarea anului morții, N. Iorga, *Studii și documente*, VI, 2, p. 618. Ureche, ed. Giurescu, (1916), 63, scrie „Văleatul 6985 <1477>, Noemvrie 8, pristăvitu-s'au Teoctist, mitropolitul de Suceava”. La G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, p. 274, fotografia pietrii de mormânt a lui Teoctist a ieșit neclară din pricina „perspectivei fotografice”.

4. Ureche, ed. Giurescu, (1916), p. 63, r. 37-8.

5. I. Bogdan, *o. c.* I, pp. 233, 419. II, pp. 425, 209.

Dar, spre încurcătura istoricilor, s'au publicat două documente în care mitropolit al Moldovei apare un altul, cu numele de Teoctist, tocmai în răstimpul când te-ai aștepta să găsești citat tot pe mitropolitul Gheorghe de mai sus. Întâiul din aceste documente este datat din 26 Octomvrie, 1491. Prin el Ștefan cel Mare întărește hotarele vechi ale mănăstirii Homorului. Între martorii acestui document este trecut cu nume «mitropolitul nostru chir Teoctist», după Domn și fii săi Alexandru și Bogdan-Vlad¹. Al doilea document, păstrat numai într'o traducere din anul 1806, este datat din 13 Noemvrie 1498. Prin el Ștefan cel Mare dăruiește mănăstirii Bistrița, unde este egumen Teodor, o vie cu un schit și cu o prisacă pentru pomenirea fiului său Alexandru. Domnul face această danie cu sfatul «mitropolitului nostru chir Teoctist» și al lui «chir Tarasie, episcopul Romanului»². Pe temeiul acestor documente ar însemna că în anii 1491 și 1498, mitropolit al Moldovei ar fi un altul numit Teoctist și nu Gheorghe cel documentat în anii 1479, 1490, 1499 și 1502.

S'a pus însă întrebarea: Aceste două documente din anii 1491 și 1498, în care apare un mitropolit Teoctist sânt ele autentice sau sânt false? Răspunsul cercetătorilor este că sânt false, în totul sau în parte. Să vedem argumentarea falsității lor.

Despre documentul de la 26 Octomvrie 1491, răposatul I. Bogdan scrie că autenticitatea lui «poate să fie pusă la îndoială, atât din pricina citării ca martor a mitropolitului Teoctist în loc de Gheorghe—la 15 Martie 1490 este aceasta—cât și din pricina formelor de genitiv «lui Bucur, lui Isac», neobișnuite în documentele din timpul lui Ștefan cel Mare, și a mai multor forme slavonești greșite»³. În altă lucrare, răposatul I. Bogdan publicând fotografia acestui document afirmă că actul «s'ar putea prea bine să fi fost scris în veacul al XVI pe un pergament din timpul lui Ștefan cel Mare, în care hotarele mănăstirii Homorului erau altfel descrise de cât în textul actual». Se observă că pergamentul a suferit o răsătură și a primit o nouă dată. Precautul I. Bogdan, de și își înmulțește îndoelile asupra autenticității acestui document, încheie: «totuși n'am putea afirma cu deplină

1. I. Bogdan, o. c., I, pp. 487—490.

2. I. Bogdan, o. c. II, pp. 127—129.

3. I. Bogdan, o. c. II, p. 499.

convingere că el este fals. Spre a ne pronunța mai categoric, ar trebui să avem și alte elemente de comparație»¹.

Altui cercetător acest document i se pare suspect pe temeiul că mitropolitul Teoctist a murit la «18 Noemvrie 1477» și că atât înainte de 1491 cât și după 1498 documentele citează pe mitropolitul Moldovei Gheorghe. Mai afirmă, pe bună dreptate, că dacă în acest document s'ar afla și lista boierilor martori, ea ar «servi foarte mult la stabilirea autenticității, ori, cea ce e mai probabil, a neautenticității acestui document»².

Pe lângă cele scrise mai sus, se va vedea și din cele ce urmează că trebuie să socotim falsificat acest document de la 26 Octomvrie 1491, cel puțin în ce privește citarea mitropolitului Teoctist.

Despre documentul dela 13 Noemvrie 1498, răposatul I. Bogdan scrie numai că data lui e nesigură³. Iar d-l Francisc Pall (o. c. pp. 112-3) afirmă falsitatea acestui document pe temeiul că Ștefan cel Mare n'a putut fi sfătuit la darea lui, în 13 Noemvrie 1498, de mitropolitul Teoctist răposat în 1477 și de episcopul Romanului Tarasie răposat „în orice caz înainte de 15 Octomvrie 1488, de când apare în documente ca episcop de Roman, Vasile”. Dacă traducerea acestui document ar avea și lista sfatului domnesc, s'ar fi „oferit și alte elemente pentru demonstrarea neautenticității acestui act”⁴.

La cele scrise altă dată de autorul acestor rânduri despre neautenticitatea acestui document⁵, se mai pot adăoga acum și alte dovezi. Anume, Vasilie este cunoscut ca episcop

1 I. Bogdan, *Documente false atribuite lui Ștefan cel Mare* în Buletinul comisiei istorice a României, I, (1915), p. 160-1 și planșa 6.

2 Francisc Pall, *Acte suspecte și false în colecția „Documentele lui Ștefan cel Mare” a lui Ioan Bogdan* în *Revista Istorică*, XIX (1933), pp. 111-112.

Cel ce scrie aceste rânduri a afirmat încă din anul 1916 că acest document nu-i autentic. Argumentarea era aceeași ca cea de acum a d-lui Francisc Pall, (v. Diaconul Niculae M. Popescu, *Documentele lui Ștefan cel Mare* în *Convorbiri Literare*, (1916), p. 166-7. Această recenzie a rămas necunoscută atât d-lui P. P. Panaitescu, *Ioan Bogdan și studiile de istorie slavă la Români*, 1928, cf. p. 26, cât și d-lui Francisc Pall în studiul său citat mai sus.

3 I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, II, p. 541, indice supt Teoctist II.

4 Socotesc ca o scăpare din vedere afirmația d-lui Francisc Pall că egumenul Bistriței, citat în acest document cu numele Teodor, „este pomenit numai în acest loc”. Căci Teodor, egumenul Bistriței, apare în următoarele documente sigure: 12 Sept. 1464, 28 Maiu 1470, 5 Iunie 1470 (v. I. Bogdan, o. c. I, pp. 84, 150, 153).

5 v. *Convorbiri Literare*, L (1916), p. 166.

al Romanului încă din anul 1484. În acest an, la 2 Februarie, „Vasilie smeritul episcop moldovean din Târgul Romanului“ adresează din „mitropolia de jos a Moldovei“ o scrisoare către arhiepiscopul Gherontie al Moscovei, în care-i afirmă că în biserica ortodoxă (=grecească) toate slujbele se fac împotriva soarelui și că în Moldova numai Latinii sfințesc bisericile ocolind după cum merge soarele ¹.

Iar în anul 1488 de două ori este pomenit de către Ștefan cel Mare „episcopul rugătorul nostru Vasilie“ ; odată la 4 Aprilie și a doua oară la 15 Octomvrie, când domnul confirmă daniile vechi și face altele noi „mitropoliei din Roman“ ². Și iarăși, în anul 1499 tot de două ori pomenesc documente sigure pe Vasilie, episcopul Romanului ; odată la 12 Iulie, când semnează tratatul cu Ioan Olbraht, și a doua oară la 31 August, când Ștefan cel Mare iar face daniile la „mitropolia de jos de la Târgul Romanului“, unde este episcop „Vasilie duhovnicul nostru“ ³.

Deci dacă avem dovezi sigure că la episcopia de Roman în anii 1484, 1488, 1499 păstorea episcopul Vasilie, cum am putea socoti autentic documentul din 13 Noemvrie 1498 care ne citează ca episcop de Roman pe Tarasie ? Ar însemna că Ștefan cel Mare ar fi înlăturat din episcopia Romanului pe Vasilie după anul 1488, — adică după ce-i făcuse daniile —, ar fi pus în locul lui pe Tarasie, — ne mai aflat în documente după 1473 —, și apoi în anul 1499 l-ar fi adus iarăși pe Vasilie, ba încă făcându-l și „duhovnicul“ său ; fără să ne mai întrebăm ce se va fi întâmplat cu Tarasie. Sânt acestea considerații, care învederează că documentul de la 13 Noemvrie 1498 este un falsificat.

Mai mult încă. Cum lămurim că în documentul din 13 Noemvrie 1498 este citat ca egumen al Bistriței Teodor, când după 5 Iunie 1470 acest Teodor al Bistriței nu mai apare în documente și când de la 1491 și până la 1500 egumen de Bistrița este Grigorie ? ⁴. Iar ar însemna că Teodor

1. St. Ciobanu în *Anuarul comisiei monumentelor istorice din Basarabia* 1924, pp. 74—75, cf ; N. Iorga, *Istoria bisericii românești*, ed. II, vol. I, p. 95. Despre cearta iscată între marele cneaz Ivan Vasilievici și mitropolitul Moscovei Gherontie asupra acestei chestii de tipic v. E. Golubinski, *Istoria bisericii ruse* (rusește), tom II, (Moscova, 1900), p. 555, unde în nota 2 vorbește de scrisoarea episcopului Vasilie de Roman.

2. I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* I, pp. 342, 355-356.

3. I. Bogdan, *o. c.*, II, pp. 132, 425.

4. I. Bogdan, *o. c.* I, pp. 477, II, 154, 173.

a fost înlăturat din egumenie după 1470, a făcut loc lui Grigorie până în 1498, a fost pus iarăși în 1498 și a fost înlăturat iarăși în 1499 ca să revină Grigorie. Este și această considerație o dovadă despre falsitatea documentului din 13 Noemvrie 1498.

Plăsmuirea acestui document din 13 Noemvrie 1498 ne-o închipuim astfel. Plăsmuitorii au avut în față documentul din 5 Iunie 1470 prin care Ștefan cel Mare confirmă un schimb de sate între Teodor egumenul Bistriței și Iurie Vistiernicul cu rudele sale. Martori în acest document sânt mitropolitul Teoctist și episcopul Tarasie¹. Mai știau plăsmuitorii de o danie a lui Ștefan cel Mare făcută mănăstirii Bistriței pentru pomenirea fiului său Alexandru; dar nu aveau în față documentul acestei danii din 23 Noemvrie 1499, în care egumen al Bistriței era Grigorie iar dania era făcută pentru pomenirea fiilor Alexandru și Ana². Și neștiind când au murit Teoctist, Tarasie și Teodor, au plăsmuit un document în care s'au înșelat citând ca vii persoane moarte atunci când ei fixează data documentului, adică la 13 Noemvrie 1498. Teoctist murise în 1477, Tarasie după 1473 și înainte de 1484, și Teodor după 1470 și înainte de 1491. Și nici nu m-ai știau plăsmuitorii că Ștefan făcuse dania pentru pomenirea a doi fii, Alexandru și Ana. Ei își aminteau numai de Alexandru și de aceia numai pe el îl trec în actul plăsmuit.

Pe temeiul acestor considerații, sântem încredințați că documentul din 13 Noemvrie 1498 este un falsificat plăsmuit în mănăstirea Bistriței, după moartea lui Ștefan cel Mare. Iar dacă acest document din 13 Noemvrie 1498 se dovedește fals și prin faptul că trece printre martori pe mitropolitul Teoctist răposat în anul 1477, atunci se întărește și mai mult afirmația că documentul din 26 Octomvrie 1491 este suspect, cel puțin în privința citării mitropolitului Teoctist.

Începem această cercetare cu cuvintele noastre de altă dată. Invederându-se „că atât documentul din 26 Octomvrie 1491, cât și cel din 13 Noemvrie 1498 nu sânt autentice, atunci chestiunea că păstoria mitropolitului Gheorghe,

1. I. Bogdan, *o. c. I*, pp. 152—155.

2. I. Bogdan, *o. c. II*, pp. 152—159.

urmașul lui Teoctist cel bătrân († 1477), a fost întreruptă câțeva vreme (1491-1498) de păstoria mitropolitului Teoctist al doilea¹, cel atestat numai în documentele discutate, se desleagă în sensul că *un mitropolit Teoctist al doilea n'a existat*, — firește între anii 1491-1498 —, și că păstoria mitropolitului Cheorghe n'a fost întreruptă².

Preotul Niculae M. Popescu

R é s u m é.

On a la preuve que les deux documents moldaves datés du 26 Octobre 1491 et du 13 Novembre 1498, dans lesquels est cité le métropolite Théoctiste, sont faux. Par conséquence il n'a pas existé un métropolite de ce nom dans les années 1491 et 1498, puisqu'il est cité par ces faux documents seulement.

Pendant ce temps-là, on a eu sans aucune interruption, sur le siège de Moldavie, un métropolite qui s'appelait Georges.

1. N. Dobrescu. *Istoria bisericii române*, sec. XV, (1910) p. 109.

2. v. *Convorbiri Literare*, (1916), p. 167.

Încă din anul 1909, d-l N. Iorga, *Istoria bisericii românești*, ed. I, vol. II, p. 335 trece în indice pe Teoctist II cu semn de întrebare.

UN DOCUMENT.

ORTODOXIE ȘI ANGLICANISM.

În precedentul meu articol¹, am pomenit de un membru al Bisericii Anglicane, care acum zece ani a venit în țara noastră, probabil cu oarecare poruncă din partea șefilor săi bisericești, dar fără o categorică trimitere oficială². Cu acest preot anglican am avut o convorbire între patru ochi. Cu voia lui, am notat punct cu punct răspunsurile pe care mi le-a dat, la un chestionar al meu, întocmit mai din vreme cu întrebările și cu nedomiririle mele ortodoxe. Socotesc că în preajma evenimentului pe care-l așteptăm, adică a sosirii printre noi a unei delegațiuni de teologi din Anglia, publicarea acestui document teologic poate să aibă oarecare însemnătate. Comentariile pe care le comportă acest document le lăsăm pe seama cititorilor noștri. Noi vom adăuga câteva note cari ni se vor părea necesare, pentru buna demarcație dintre anglicanism și ortodoxism. Am prezentat în scris interlocutorului meu aceste întrebări și am obținut dela el răspunsurile de mai jos:

Întrebare: — Există în Anglia o Biserică oficială?

Răspuns: — Da.

I: — Cum se numește această biserică?

R: — Biserica Angliei.

I: — Alături de biserica oficială, se găsesc și alte biserici particulare?

R: — Există secte nenumărate, ca pretutindenea.

I: — Cari sunt aceste biserici? Denominațiile lor și aderenții lor?

R: — Întâi romano-catolicii, apoi familia protestantă, adică metodiștii, congregaționaliștii, baptiștii și alții foarte mulți.

I: — Care este biserica cea mai populară și cu cei mai mulți credincioși din Anglia?

1 V. B. O. R. LII (1934), pp. 626—631.

2. Nu poate să fie nici o indiscreție, spunând ceea ce își aduc aminte mulți dintre noi. Preotul anglican este cucernicul Herbert Newell Bate, pe atunci membru al clerului episcopiei din Carlisle. Este un teolog și un cercetător de istorie bisericească.

R: — Biserica Angliei.

I: — Din ce biserică faceți parte Dv.?

R: — Din biserica Angliei.

I: — Cartea Dv. bisericească cea mare cum se numește?

R: — „The Book of Common Prayer“.

I: — Mai este o altă carte oficială, întrebuințată în biserica Dv.?

R: — Nu.

I: — Cine sunt aceia cari resping în Anglia „The Book of Common Prayer“?

R: — Aceștia sunt pe de o parte romano-catolicii și de altă parte sectele protestante, adică bisericile libere.

I: — Putem să privim această carte drept cartea Dv. simbolică, cu alte cuvinte normativă și obligatorie? Episcopul dv. Mgr. John of Gibraltar mi-a răspuns afirmativ³.

R: — Răspund și eu tot afirmativ.

I: — Atunci, ca preot ce sunteți, vă serviți și Dv. de această carte?

R: — Da.

I: — Care biserică din Anglia privește și mărturisește drept obligatorii cele 39 „Articles of Religion“?

R: — Numai biserica Angliei.

I: — Ce valoare au pentru Dv. aceste 39 de „Articles of Religion“?

R: — Ele înfățișază cele mai bune răspunsuri cari puteau să fie date în sec. al XVI-lea la întrebările puse atunci în discuțiune: răspunsuri cari demonstrează că biserica Angliei era hotărâtă să nu fie nici papalistă nici calvinistă.

I: — Care dintre bisericile din Anglia dorește să ne cunoască și să lege prietenie cu noi?

R: — Biserica Angliei.

I: — Care este personalitatea eclesiastică din Anglia care năzuește și lucrează mai mult ca să îndeplinească apropierea dintre d-v. și bisericile ortodoxe ale Orientului?

R: — Ași putea să numesc pe episcopul Gore, pe episcopul de Gloucester (Headlam), pe arhiepiscopul de Canterbury.

3. Episcopul care conducea imensa eparhie zisă a Gibraltarului, acum 10—12 ani și care a venit în câteva rânduri și în București, Mgr. John of Gibraltar a târâșit capela anglicană de lângă Crădina Icoanei. Cred că astăzi nu mai trăește.

I: — Cam câte alte persoane eclesiastice ar mai fi în Anglia, cari doresc tot așa să se apropie de noi?

R: — N'am întâlnit până acum nici un preot în Anglia care să nu dorească această apropiere.

I: — Ce valoare au, pentru aceste persoane, cele 39 de „Articles of Religion“?

R: — Răspund tot așa cum am răspuns mai sus. Aceste 39 de articole nu sânt un credo⁴.

I: — Cum vă închipuiți d-v. această apropiere de Biserica ortodoxă: ca o unire dogmatică sau numai ca o colaborare practică?

R: — O colaborare practică n'ar mulțumi pe nimeni dintre noi; noi dorim o adevărată *ἔνωσις*.

I: — Ați citit cărțile noastre simbolice?

R: — Câteva, dar nu toate.

I: — Cari sunt scriitorii ortodocși pe care i-ați studiat?

R: — Komninos, Sokolov, Andruzos (dar nu în întregime); cunosc pe teologii moderni ortodocși din citațiuni însă nu i-am citit în operele lor complete.

I: — Cunoașteți această carte: „Service Book of the Holy Orthodox-Catholic Apostolic Church“?

R: — Voi cunoaște acum prin darul amabil și bine-venit pe care mi l-ați făcut⁵.

4. Este adevărat (cum vom vedea poate mai târziu) că aceste 39 de articole sunt considerate și interpretate foarte felurit de către credincioșii anglicani. Mai întâi, fiecare dintre cele trei direcții ale Bisericii Anglicane are, în privința celor 39 de articole, punctul său de vedere special. Apoi, în fiecare din aceste trei direcțiuni bisericesti, aproape fiecare teolog are complexa libertate să se comporte după cum îl taie capul cu zisele articole de credință. Mai mult decât atâta: pentru bisericile anglicane neinsulare, adică afară din marea Britanie, această constituție dogmatică de odinioară este pur și simplu un document istoric.

Acest fel de a concepe și de a trata chestiunile de credință pare foarte ciudat și greu de pătruns pentru restul lumii creștine. Biserica Angliei este triplă: Biserica *înaltă*, Biserica *joasă* și Biserica *largă*. Trei direcții și trei concepții; mai aproape de catolicism, mai aproape de protestantism și chiar dincolo de protestantism, adică mai aproape de raționalism. Totuși, aceste trei direcții nu rup în trei Biserica Angliei fiindcă ea rămâne una singură!

Și mai curios este faptul că tratativele începute cu Bisericile ortodoxe orientale pentru o eventuală unire (dacă vor ajunge vreodată la vreun sfârșit) deși conduse de anglicanii cei mai tradiționaliști—adecă din Biserica înaltă—sunt menite, în concepția englezească, să servească întregii familii, adică întregii Biserici Anglicane. Fiindcă, altfel, neapărat, dacă ne-am uni numai cu Englezii cari cred în Sf. Euharistie, ceilalți membri ai Bisericii Anglicane, cari nu cred, ar trebui să sfâșie paradoxala lor unitate bisericească și să se declare biserică aparte.

5. Această carte este laolaltă ceaslov, liturghie și molitfelnic. Este tradusă din rusește și din grecește în englezește, de către Isabel Florence Hapgood, probabil o creștină ortodoxă, prin convertire. Are o prefață de Patriarhul Tihon, datată: Moscova, 3 Noemvrie 1921.

Aveam două exemplare și unul l'am dăruit interlocutorului meu, cu dedicația: *In hoc libro vinces*“.

I: — Credeți d-v. că cunoașteți suficient mărturisirea noastră de credință ortodoxă?

R: — Am studiat-o.

I: — Ce gândiți d-v. despre art. VI: „Suficiența Sf. Scripturi pentru mântuire“?

R: — Cred că punctele esențiale ale credinței creștine trebuiesc căutate în Sf. Scriptură.

I: — Ce credeți d-v. despre Sf. Tradiție, Sacra Traditio, *ἱερά παράδοσις*?

R: — Cred că Tradiția nu este ceva aparte de Sf. Scriptură, ci că ea încorporează și exprimă experiența dată neîntrerupt Bisericii prin Duhul Sfânt.

I: — Ce gândiți d-v. care voiți să vă apropiați de bisericile Orientului în privința art. XIX despre Biserică?⁶

R: — Gândesc că este o statuare inutilă; dacă acest articol vrea să spună, numai, că toate bisericile au avut oarecare elemente de slăbiciune, cuvintele de care se servește sunt prea tari. Însă în acest articol accentul cel adevărat e pus asupra erorilor Bisericii Romane.

I: — Ce credeți despre articolul XXI: „Autoritatea Conciliilor generale“ și anume asupra acestor cuvinte: „Și când sânt întrunite ele pot să rătăcească și uneori au și rătăcit, chiar și în lucruri privitoare la Dumnezeu“?⁷

R: — Cuvintele „ele au rătăcit“ se referă la atari Concilii, precum au fost Conciliul dela Ariminium, Consiliul tâlhăresc dela Efes și Conciliul iconoclastic dela Constantinopol. Cuvintele „ele pot să rătăcească“ înfățișează convingerea că făgăduința infailibilității a fost dată întregii biserici, și conciliilor ecumenice singure, așa încât prin ele să se exprime cuvântul bisericii integrale.

I: — Ce credeți de art XXII: „Cât despre icoane ca și despre moaște și invocarea sfinților, acestea sunt lucru

6. Iată articolul XIX: „Biserica văzută a lui Hristos este o adunare de oameni credincioși, unde se predică curatul cuvânt al lui Dumnezeu și unde tainele sânt legitim administrate, după cum le-a orânduit Hristos, în toate câte sânt de nevoie și cât sânt de nevoie. Precum bisericile Ierusalimului, Alexandriei și Antiohiei au rătăcit, tot așa a rătăcit și biserica Romei, nu numai în viața lor și în formu ceremoniilor, dar și în materie de credință“.

7. Articolul XXI: „Conciliile generale nu se pot aduna fără porunca și în afara de voința stăpânilorilor (lumești). Și când s'au adunat laolaltă (întru cât sînt o adunare de oameni și între ei nu toți sânt stăpâniți de Duhul și de cuvântul lui Dumnezeu) ele pot să rătăcească și uneori au și rătăcit chiar și în lucruri privitoare la Dumnezeu. Pentru aceea cele orânduite de concili ca necesare mântuirii nu au nici putere nici autoritate, afară numai dacă este învederat că cele orânduite sânt scoase din Sfânta Scriptură“

deșert și o născocire fără nici un fel de temelie" ?⁸.

R.: — Trebuie să înțelegi că acest articol stă în legătură cu corupțiunile de mai târziu, introduse în Biserica romano-catolică, în evul mediu.

I.: — Ce credeți d-v. despre art. XXV care spune „există numai două sacramente" ?⁹.

R.: — Această stabilire este literal adevărată, însă nu are intenția să excludă caracterul sacramental al celorlalte cinci sacramente. Acest articol așează pur și simplu cele două mari sacramente într'o specială lumină, deasupra celorlalte, ca fiind orânduite de către Domnul nostru însuși.

I.: — Ce credeți despre art. XXVIII: „Cina Domnului", adică despre cuvintele: Trupul lui Hristos este dat, este luat și mâncat în Cina Domnului numai într'un chip ceresc și spiritual ?¹⁰.

R.: — Aceasta este învățătura comună a marilor Părinți ai Bisericii. Acest articol este împotriva materialismului

8. Articolul XXII: „Doctrina romană despre Purgatoriu, iertarea păcatelor (indulgențe) cult și adorație precum și despre icoane, moaște și invocarea sfinților: este lucru deșert și o născocire fără nici un fel de temelie, din Scripturi, ba din potrivă ponicș cu cuvântul lui Dumnezeu".

9. Articolul XXV: „Sacramentele pe cari Hristos le-a orânduit nu sânt numai simboluri și semne ale credinței creștinilor, ci sânt mărturii sigure și adevărate și semne reale ale harului și bunăvoinței lui Dumnezeu față de noi. Prin ele Dumnezeu lucrează în noi într'un chip nevăzut și nu numai trezește, dar și împuternicește și confirmă credința noastră în el.

Sânt doua sacramente pe cari Hristos, Domnul nostru, le-a orânduit în Evanghelie, adică Botezul și Cina Domnului.

Acele cinci în de comun numite sacramente, adică Confirmarea, Pocăința, Preoția, Cunoștința și Maslul nu sânt de socotit ca sacramente ale Evangheliei, fiind în parte rezultatul unei înmădări corupte a practicei Apostolilor, iar în parte stări de viață îngăduite de Scripturi, însă neavând aceiași natură de sacramente ca Botezul și Cina Domnului, ca unele cari nu au semn văzut sau ceremonie orânduită de Dumnezeu.

Sacramentele n'au fost orânduite de Hristos ca să fie date în spectacol sau sa fie purtate dela un loc la altul, ci ca să ne folosim de ele în chip cuvințios. Și numai în aceea cari le primesc cu vrednicie sacramentele au lucrarea lor mântuitoare, dar acei cari le primesc cu nevreduinție își agonisesc lor-și osânda, precum spune Sf. Pavel".

Interlocutorul meu mi-a răspuns întocmai precum scrie în capitolul din „Common Prayer", Catehism care trebuie știut de orice creștin, mai înainte ca să fie adus la Episcop pentru confirmare.

10. Articolul XXVIII este cel mai jignitor și mai inadmisibil pentru credința noastră euharistică. Acest articol spune:

Transubstanțierea (sau prefacerea substanței pâinei și a vinului) în Cina Domnului nu poate să fie dovedită prin Sfânta Scriptura, ci este contrarie cuvintelor lămurite ale Scripturii, răstoarnă natura sacramentului și a dat naștere la multe superstiții. Trupul lui Hristos este dat, este luat și mâncat în Cina Domnului, numai într'un chip ceresc și spiritual. Și mijlocul prin care Trupul lui Hristos este primit și mâncat, în Cind, este credința.

Sacramentul Cinei Domnului, prin orânduiea lui Hristos, n'a fost ca să fie rezervat, purtat de colo colo, ridicat și adorat".

Acest articol precum se vede osândește chiar pe cei șapte Diaconi, cei ce desigur, duceau Sfintele Taine, bolnavilor cari nu putuseră să ia parte la agape.

cras, care ar vrea zică cum că Trupul Domnului este primit într'un chip carnasier. „Ceresc și spiritual“ nu înseamnă *ireal*.

I: — Sf. Euharistie este pentru Dv. și sacrificiu, cum este pentru noi, cu alte cuvinte mărturisiți că jertfa de pe Cruce este identică cu aceea dela Sf. Altar, afară doar de aspectul sângeros?

R: — Caracterul de sacrificiu al cultului nostru Euharistic rezultă clar din Liturghia noastră; ceiace acest articol repudiază este rătăcirea medievală, asociată cu multiplicarea „misselor“.

I: — Ce credeți dv. despre art. XXXI: „Unica jertfă a lui Hristos îndeplinită pe cruce“.... „în vreme ce sacrificiile misselor sânt fabule blasfematorii și amăgiri primejdioase“?

R: Acest articol este îndreptat împotriva marii corupțiuni legată de „missele“ private, în vremea din urmă a evului mediu. Sacrificiile „misselor“ este un lucru cu totul diferit de sacrificiul „missei“.

I: Ce credeți despre nota finală dela paragraful Sf. Impărtășanii?

R: — Această notă este mai întâiu îndreptată împotriva transubstanțiației, dar ea mai este alcătuită așa pentru că, atunci când a fost scrisă, erau mulți cari înclinau către protestantism, și cu unii ca aceștia era necesar să se comporteze cum am zice: *ὀκνοεμικῶς*¹².

I: — Ce înțeles are această notă? „Să nu se slujască Cina Domnului de cât atunci când există un număr potrivit de credincioși cari vor să se împărtășească odată cu preotul“?

R: — A fost totdeauna la noi lege ca preotul să nu

11. Articolul XXXI: *Jertfa lui Hristos, odată adusă, este răscumpărare desăvârșită, împăcare și satisfacție, pentru toate pacatele întregii lumi și strămoșesc și actual; și nu mai există altă satisfacție pentru pacate, de cât aceasta, una. Pentru aceea sacrificiile Misselor, în cari se zice că preotul jertfește pe Hristos, pentru vii și pentru răposați, spre iertarea pedepselor și a vinei, erau fabule blâsfematorii și amăgiri primejdioase.*

Precum se vede și acest articol ne jicnește și ne răsvrăștește, în toată credința noastră liturgică.

12. Această notă, foarte injurioasă pentru credința noastră în sublimitatea și în integritatea Sfintei Euharistii, se termină astfel:

„...pâinea sacramentală și vinul sacramental rămân mai departe în adăvrata lor substanță naturală și de aceea nu trebuiesc adorate (fiindcă așa ceva ar fi idololatrie și urâciune pentru toți creștinii credincioși), iar firescul trup și sânge al Mântuitorului Hristos se află în cer și nu aici. Căci este prototipic adevărului trupului firesc al lui Hristos să se afle, în același timp, în mai multe locuri de cât unul“.

slujască de cât atunci când sânt de față câțiva credincioși; presupunerea este că la urmă vor fi câțiva din cei prezenți cari se vor cumineca.

I: — Urmează d'aici că Cina Domnului nu trebuie să fie slujită atunci când nu sânt de față laici pentru împărtășire?

R: În experiența mea preoțească aceasta nu s'a întâmplat. Dar biserica noastră dorește ca totdeauna să fie de față pe cât cu puțință oare cari doritori să se împărtășască.

I: — De ce nu găsesc în Liturghierul dv. rugăciuni pentru cei răposați?

R: — Primo: Avem numai o rugăciune parțială pentru cei adormiți. Secundo: Absența acestor rugăciuni este datorită întreagă reacțiunii împotriva doctrinelor romano-catolice despre Purgatoriu. Tertio: Rugăciunile pentru răposați au fost puse la loc în cartea noastră de rugăciuni cea revizuită. Quarto: Rugăciunile pentru răposați sânt practicate universal printre noi.

I: — Nu cereți dv. niciodată mijlocirea Prea Sfintei Fecioare Maria și mijlocirile Sfinților?

R: Oficial nu cerem, dar în particular cerem. Rațiunea acestui lucru este încă odată reacțiunea împotriva dezordinelor romano-catolice.

I: — Dacă Biserica voastră se roagă pentru răposați, în ce momente se roagă?

R: — Primo: În Liturghie. Secundo: La Vecernie și la înmormântări¹³.

I: Nu preamăriți dv. niciodată, în biserica dv., pe Prea Sfânta Fecioară Maria, Maica lui Dumnezeu?

R: — Ba da, în imne.

I: — Mărturisirea păcatelor este la dv. obligatorie sau facultativă?

R: Este facultativă.

I: — Eterna feciorie a Mariei este, pentru dv., sau nu este o dogmă de credință?

R: — N'a fost niciodată formulată între noi ca atare, dar rămâne ca o opinie cucernică a creștinilor.

I: — Când are loc învierea Domnului, din mormânt,

13. N'am găsit în liturghierul anglican de cât această depărtată pomenire a răposaiților fericiți: „De asemenea binecuvântăm sfântul tau Nume, pentru toți robii tăi, cari au părăsit această viață întru credința ta și întru frica ta...”

Rugăciunile de înmormântare sunt cu totul șterse.

mai nainte, sau după ce îngerul Domnului rostogolește piatra dela ușa mormântului și sfărâmă pecețile puse de Pilat? ”.

R: — N'am auzit niciodată această întrebare pe care mi-o puneți.

I: — De ce nu păstrați în bisericile dv. Sf. Taine suplimentare? Cu ce împărtășiți pe aceia care sunt în ceasul morții?

R: — Primo: S'a făcut și la noi treptat obiceiul de a păstra Sf. Taine pentru cei bolnavi. Aceasta însă a fost obicei constant în biserica Scoției, sora noastră. Secundo: Eu unul păstrez totdeauna Sf. Taine și, în caz de imposibilitate, Liturgia este săvârșită în odaia persoanei bolnave.

* * *

Pentru complectarea acestui chestionar, trebuie să mai transcriu aceste note, din acelaș caet:

Rev. Bate mi-a declarat, cu un accent înduioșător, că ei, anglicanii, se privesc pe sine drept o biserică penitentă, cu mari lipsuri — aduse de luptele pentru emancipare din

14. Această întrebare poate să surprindă pe unii teo'ogi ortodocși, precum l-a surprins pe teologul anglican. Dar ea este un fel de piatră de încercare pentru cugetarea cu adevărat creștină și pentru cucernicia inimii. Cine citește cu pătrundere raportul Sf. Evangelist Matei asupra învierii Domnului își dă seama că îngerul de slavă care pogoară din ceruri și răstoarnă piatra de la mormântul Domnului are porunca să dovedească lumii și primilor martori ai învierii că Domnul s'a ridicat din mormânt, ca un Dumnezeu, și că mormântul este acum gol.

Intr'adevăr Sfinții Părinți și vechii imnologi mărturisesc că Domnul se ridică din mormânt, tainic și dumnezeeste, după miezul nopței, disdediminează, în prima zi a săptămânii, adică înaintea doriei zilei — numită de atunci încoace „ziua Domnului”, adică Duminică.

Ca un Atotputernic, ca un stăpân al Vieții și ale Morței, el înviază și se ridică din mormânt, fără să disloce piatra de la intrare, fără să stiece pecețile mormântului și fără să binevoiască să se arate strejerilor nevrednici să-l privească.

Strejerii văd numai pe îngerul care pogoară ca să dovedească lor și nouă tuturor că mormântul e gol, fiindcă Domnul se sculase și se înălțase tainic, din el, ceva mai înainte.

Toată reprezentarea noastră tradițională, (folosită de pictorii bisericești) care ne arată, pe de o parte, pe străjerii căzuți la pământ, mormântul deschis, piatra răsturnată alături, îngerul stând pe piatră... iar, pe de altă parte, pe Mântuitorul, Biruitorul Morței, ridicându-se spre ceruri, pare că după ce îngerul a dat piatra la o parte de la gura mormântului — toată această reprezentare este o suprapunere a două momente distincte: Tainica și mai nainte întâmplata ridicare a Domnului din mormânt și apariția îngerului care răstoarnă piatra de la mormântul acum gol și rupe pecețile lui Pilat.

Pietatea și emoțiunea sfântă a vechilor creștini au legat de această înălțare din mormânt, *fără ca piatra să fie mișcată și fără ca sigiliile să fie rupte*, o simbolică și profundă destăinuire.

Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos înviază a treia zi din morți și trece, atotputernic, prin piatra nemișcată și prin sigiliile intacte, întocmai așa precum la naștere s'a născut, din Sfânta Fecioară, — mai presus de fire și de mintea noastră, — lăsând intacte pecețile sf. ntei feciorii a Maicii sale.

secolul al 16-lea — și că prin urmare ei se silesc să meargă spre mai multă lumină și spre mai mult adevăr.

Despre Biserica noastră Rev. Bate spune :

„D-v. v'ați pomenit deapururi așa cum sunteți azi. Nu ați avut să treceți prin încercările și prin vicisitudinile noastre. Noi a trebuit să ne emancipăm din robia noastră și am făcut-o cu chiu cu vai.

Mărturisim greșelile, inconformitățile și dorul nostru de ameliorare“¹⁵.

Totuși, din acest chestionar de acum zece ani se degajează puternic impresiunea că teologia anglicană deși a dărmătat podul celor 39 de articole, *picioarele podului au rămas sub apă*.

* * *

Post Scriptum. — Am scris, mai anii trecuți — 24 August 1930 — mai jos reprodușul articol. El înfățișează și azi — cu oarecare rezervă, privitoare la hirotoniile anglicane — punctul meu de vedere sufletesc și teologic, față de ciudata și dificila problemă a înțelegerii bisericești dintre Ortodocși și Anglicani.

Iată acest articol, care spune, în fond, ceea ce spun și azi :

„Tratatule de apropiere și de bună înțelegere, între Biserica Anglicană și Biserica Ortodoxă, au făcut un nou popas, confortabil, amabil și inutil, anul acesta, sub aceleași arcade dela Lambeth... Trebuie să admirăm această strădanie începută, acum aproape o sută de ani și continuată cu multă râvnă creștinească. Trebuie să credem că odată și odată, atâta energie și atâta ciocăneală vor avea un rezultat...

Cine știe! Vremile sunt în mâna Domnului și inimile noastre, tot așa. Poate că, în viitor, barierele cari azi ni se par de nezdorbit vor fi date cu filantropie la o parte...

Profesorul dela Universitatea din Cernăuți, bunul meu prieten Vasile Loichiță se ocupă, într'o broșură ocazională, de acest ultim eveniment diplomatic bisericesc și arată, binevoitor și clar, care este punctul de vedere al ortodoxiei de pretutindeni.

Mare o fi dorința Anglicanilor să-și găsească în noi,

15. Declarația aceasta este sinceră. Luptele de mai târziu ale anglicanilor ca să-și revizuiască al lor „Common Prayer“ o dovedesc cu prisosință. Cartea aceasta e încă, între ei, prilej de mari frământări. Așteptăm destăinuirile vremii și poruncile lui Dumnezeu.

dacă nu altceva, măcar frați interconfesionali. Dar unirea poftită nu putem s'o facem numai pe cuvinte de sentimentalism religios. Biserica Ortodoxă crede și mărturisește un fel de Legea Celor Douăsprezece Table, care este inflexibilul Simbol al Credinței.

Laxitatea dogmatică e deplorabilă. Biserica Protestantă ne învață, în privința aceasta, cu prisosință. Însăși Biserica Anglicană cu cele trei etaje ale ei — *High Church*, *Low Church* și *Broad Church* — cu cele trei feluri deosebite de condensare doctrinală, este pentru noi uluitoare și inadmisibilă.

Ori credem, ori nu credem! Ori suntem pe apă, ori suntem pe uscat!... Biserica Anglicană, în singulara ei patrie insulară, se pare că poate să fie și așa, și așa.

O altă curioasă chestiune este dorința acestei biserici ca noi ortodocșii să recunoaștem validitatea hirotoniilor anglicane, dela Matthew Parker încoace... Cari hirotonii? *Bilul celor 39 de articole* (constituția religioasă a bisericii Anglicane) tăgăduiește și desființează taina hirotoniei. Așa dar, după litera legii lor bisericești, ei nu mai sunt preoți, ei nu mai au preoți (ca și ceilalți protestanți).

Atunci cum vom putea noi, ortodocșii, să le acordăm ceiace ei singuri declară că nu au?

Este prea adevărat că în mijlocul nebuloasei anglicane un sâmbure de oameni decisi și credincioși vor să se constituie în planetă nouă și precisă. Între Camera Lorzilor și Camera Comunelor s'au ridicat, în ultimul timp, vijelioase valuri de discuție și de separatism. Episcopii din Camera Lorzilor vor să se apropie de creștinismul integral (cu Șapte Taine și cu sacră tradiție); libertarii din Camera Comunelor vor să rămână protestanți.

Timpul împletește, încet și sigur, cununa victoriei.

Gala Galaction

R é s u m é.

Un prêtre de l'Église Anglicane, homme de piété et de science, visita notre pays, il y a une dizaine d'années. L'auteur de cet article fit parler ce prêtre, la plume à la main, sur bien de choses concernant la „Church of England“. Ci-dessus nous reproduison cette conversation écrite, ainsi que nos notes actuelles. C'est un document très intéressant et l'impression qui s'en dégage est que, malgré les bonnes volontés réciproques, les difficultés à surmonter restent toujours sérieuses.

CRONICA INTERNĂ.

MITROPOLITUL PIMEN AL MOLDOVEI ȘI SUCEVEL.

În noaptea de 11—12 Noemvrie a. c., a murit în București mitropolitul Pimen, carele dela 8 Februarie 1909 și până în momentul morții a păstorit frumoasa și plina de mândre tradiții, mitropolie a Moldovei și Sucevei. Rămășițele lui pământești au fost înmormântate cu rânduiala cuvenită în cimitirul satului Provița în ziua de 15 Noemvrie.

Pimen mitropolitul a păstorit un sfert de veac încheiat pe scaunul lui Varlaam și Dosofteiu, Veniamin și Iosif, etc., în împrejurări destul de anevoioase pentru viața creștină. În soborul arhierilor sfintei noastre biserici era cel mai bătrân ierarh,—trecuse în al 82-lea an al vieții—, cu toate acestea duhul lui mereu tânăr îl punea în fruntea tuturor inițiativelor de înnoire și de progres în biserică. Dar peste toate calitățile ce le-a avut bătrânul mitropolit și cu toate scăderile, firesc legate de mâna de pământ ce este omul, vlădica Pimen a avut o calitate care nu l-a părăsit până la suflarea lui cea mai de pe urmă: era un patriot fără reproș. Acolo la Iași, în crâncena încăierare a războiului pentru întregirea neamului, în capitala Moldovei, el a statut ca o strajă neclintită, și îndemnul și optimismul lui robust în izbânda finală dădea curaj și încredere când și cui trebuia. Și iarăși e bine să se știe și aceasta că, iubea și prețuia cultura teologică și încuraja promovarea culturii clerului. În vremurile de după război a fost acela care a stăruit cel mai mult, să se ceară viitorilor candidați de preoție cel puțin licența în teologie. Idealul său era să vadă pe toți preoții cel puțin licențiați în teologie.

Mitropolitul Pimen se trăgea dintr-o familie de săteni din satul Provița, județul Prahova, originară din Săcelele Brașovului. A învățat la seminarul Central din București și după ce l-a terminat, s'a căsătorit și a fost hirotonit diacon pe seama bisericii Sfântului Vasile din Ploești, unde n'a rămas decât un an. Fiindcă rămânând văduv, mitropolitul Calinic l-a adus preot la mitropolie în București de unde, în 1880 a fost trimis să urmeze cursurile facultății de teologie din Cernăuți. Dela Cernăuți s'a întors cu titlul de doctor în teologie. Revenit la București a fost tuns în monahism și făcut predicatorul mitropoliei, iar după câțiva ani, la 1888, fu numit profesor de dogmatică la facultatea

de teologie din București de curând înființată. Între timp a mai ocupat și postul de director la seminarul Central și la internatul teologic. În 1895, Februarie 9, a primit hirotonia de arhieru locotenent al Argeșului cu titlul de „Piteșteanul”; iar la 11 Februarie 1902, a fost ales episcop al Dunării de Jos, de unde după o păstorie de șapte ani a fost ales, în 8 Februarie 1909, mitropolit al Moldovei.

Epoca cea mai însemnată a mitropolitului Pimen o formează timpul cât a fost episcop la Galați. Pe lângă instituirea conferințelor pastorale, imitație după lucrarea învățatului și energicului episcop Atanasie dela Râmnic, mai apoi mitropolit primat, și a asociației preoțești „Solidaritatea”, satele dobrogene cu îndemnul și osteneala lui s’au împodobit cu cele mai frumoase biserici din câte s’au zidit în satele noastre de o sută de ani încoace. Aceasta este opera cea mai de laudă a mitropolitului Pimen.

ARHIEREUL PLATON C. PLOEȘTEANU.

Arhierul Platon, vicarul sfintei mitropolii a Ungro-Vlahiei, a trecut, pe neașteptate, la cele veșnice în ziua de joi 29 Noemvrie a. c., în urma unei scurte suferințe. El era una dintre cele mai populare figuri ale ierarhiei noastre și se bucura de multă dragoste din partea clerului și poporului bucureștean.

Ales arhieru de Sinodul ținut la Iași în 1918, vlădica Platon și-a împlinit cu evlavie chemarea de arhieru vicar al Ungro-Vlahiei timp de 16 ani neîntrerupt; și într-o vreme adecă dela scoaterea din scaun a mitropolitului Conon în toamna anului 1918, și până la alegerea noului mitropolit în persoana I. P. S. Patriarh Miron, la 30 Decemvrie 1919, el chiar a păstorit singur mitropolia ca *locum-tenens* de mitropolit.

Arhierul Platon era moldovean dintr-o familie preoțească din părțile Bacăului. Învățase seminarul la Roman într-o clasă cu d-l profesor S. Mehedinți și, apoi, facultatea de teologie din București. După terminarea facultății s’a căsătorit și a intrat în clerul de mir, fiind hirotonit preot pe seama bisericii episcopiei din Curtea-de-Argeș în 1900. Până la ridicarea sa la treapta de arhieru a stătut necurmat la Argeș, ocupând cele mai însemnate atribuțiuni și vrednicii la care putea să ajungă un preot de mir destoinic în vremurile acelea. Astfel numai după trei ani dela hirotonie a și fost numit protopop al județului Argeșului (1903—1908), apoi președinte al consistoriului spiritual eparhial, precum și membru în Consistoriul superior bisericesc înființat prin legea lui Haret din 1909. Multă vreme a ocupat și vrednicia de președinte al societății preoților argeșeni „Frăția”, și rodul ostenelelor sale în această demnitate a fost bucuria lui de totdeauna și mândria preoției argeșene până azi.

Cu vlădica Platon se stinge încă unul din arhierii din ceata clericilor cu chip cuvios. Și mulțimea de popor bucureștean, ce l-a petrecut până la locașul de veci — a fost înmormântat la Cernica — ne-a dat puțința să pricepem de câtă simpatie și popularitate era el înconjurat.

Dumnezeu să-l odihnească cu cei drepti!

† I. S.

CRONICA EXTERNĂ.

ALBANIA.

— *Situația ortodoxiei.* Biserica ortodoxă din Albania care numără patru eparhii cu 438 parohii și 27 mănăstiri, se află într'o situație extrem de grea. P. S. Episcop Visarion luptă energic împotriva piedecilor, cari turbură viața normală a bisericii.

Lipsa de mijloace materiale, cum și lipsa normelor de drept, cari să determine raporturile guvernului alban către biserica ortodoxă albană, se reflectă foarte dureros asupra vieții și situației acesteia din urmă. O mare lovitură pentru biserică a fost și hotărîrea guvernului alban, care a oprit de a se preda în școli învățământul religios al tuturor confesiunilor. Бокречное Чтение. 1934, p. 352 și 376.

D. Balaur.

ANTIOHIA.

— *Știri bune din Damasc.* Neînțelegerile cari au turburat biserica Antiohiei pe seama alegerii mitropolitului Libanului sunt aproape împăcate. Fostul mitropolit Zaharia s'a plecat sfaturilor și după îndemnul patriarhului Alexandru și-a părăsit gândul de a mai încerca să ocupe scaunul de mitropolit al Libanului. Ca urmare a acestor lucruri mitropolitul Zaharia a reluat conducerea episcopiei patriarhale din Damasc. Revenirea sa în acest post a fost adusă chiar de el la cunoștința guvernatorului francez din Beyrut. Tot deodată patriarhul a orânduit pe arhimandritul Serghie ca episcop al eparhiei Libanului în locul arhimandritului Pavel rechemat la Damasc.

— *Rândueli pentru alegerea mitropoliților.* La venirea în scaun a patriarhului Alexandru, biserica Antiohiei era lipsită de păstori la următoarele patru mitropolii: Laodicheia, Liban, Tripolis și Avronitia. Străduințele noului patriarh de a completa aceste vacanțe se loveau fie de uneltirile mitropoliților din tabăra fostului patriarh Arsenie, fie de ambițiile celor ce doreau să se vadă aleși în vreunul din scaune. Turburarea care a avut loc cu alegerea mitropolitului Libanului este pilduitoare. Și se știe ce luptă înviersunată se încinsese între sinod, care susținea chiar împotriva voinței patriarhului pe fostul mitropolit Zaharia, și între credincioșii din eparhia Libanului, hotărîți să nu cedeze în fața neregulilor săvârșite la alegere, ci să ostenească din răputeri pentru anularea ei în cazul când nu vor dobândi ca mitropolit pe arhimandritul Pavel Huri. Ca să împiedece orice neajuns patriarhul a ascultat plângerile și a anulat alegerea.

Dar înainte de a hotărî o nouă alegere, patriarhul a găsit potrivit să adune sinodul, la care au luat parte și delegați laici din eparhii,

cu scopul ca să cerceteze împreună pricinile împotrivoare unei bune înțelegeri și să ia măsuri pentru înlăturarea neajunsurilor. Printre altele s'au luat atunci și aceste hotărâri: a) Colegiul arhierilor nu poate să se adune în sinod fără învoirea patriarhului b) Mitropolitul Zaharia vicarul patriarhal din Damasc, poate să ocupe locul de președinte al sinodului însă trebuie să fie neapărat însărcinat de patriarh spre acest scop. În sinod el nu poate să aibă decât votul său, fiind totdeodată îndatorat să observe să nu se pună candidaturi pentru ocuparea vreunei mitropolii vacante acum. c) Desemnarea candidaților pentru mitropolia Tripolis se va face sub directa supraveghere a mitropoliților Laodicheii și Tir-Sidonului, precum și a unui număr de 12 delegați din partea comunității creștine din Tripolis. Pentru alegerea mitropolitului Libanului se lasă în seama patriarhului puterea de a încredința la doi arhierii supravegherea alegerii candidaților.

Măsurile luate dovedesc întemeierea unui bun început de împăciuire între taberile care uitaseră cu totul neajunsurile pricinuite bisericii prin lipsa de înțelegere și prin descătușarea celor mai aprigi ambiții. Potolirea vrajbei atâțată de cei care unelteau împotriva bisericii antiohiene arată cât de îndreptățite erau temerile de acum câteva luni când a fost vorba să fie pedepsiți cei care loveau biserica din îndemnuri streine și pentru interese curat personale. De aceia în vremea din urmă, sinodul patriarhal a suspendat pe mitropoliții Epifaniei, Alepului și Emesiei pentru motive de ordin disciplinar și anume atingerea demnității patriarhale. Numai în felul acesta credem că se va putea pune rânduială în cârmuirea nestingerită a patriarhiei Antichiei.

Acum aflăm că mitropolitul Alepului a fost judecat de sinod, care a hotărât pedepsirea lui canonică cu oprirea de la slujbe un an de zile și trimiterea sa pe tot acest timp la o mănăstire din jurul Antiohiei. În lipsa lui eparhia Alepului va fi cârmuită de un exarh patriarhal. (Πάτριας, XXVI (1934) pp 317, 331).

G. I. M.

BULGARIA.

— *Vidinul*. Despre marile festivități dela Vidin, săvârșite la începutul acestei toamne în amintirea primului exarh bulgar Antim I, dau detalii ample publicațiile: Братско слово, organul sf. mitropolii dela Plovdiv (Filipopole), (anul V, Nr. 1), Църковенъ Вестникъ, organul oficial al sf. sinod dela Sofia, (anul XXXV, Nr. 34-35) și altele. Au fost prezenți la Vidin toți episcopii și mitropoliții, toți intelectualii și guvernul bulgar. N'a lipsit nici chiar M. S. Regele Boris, care a ținut o cuvântare de toată frumusețea. „Una din cele mai nobile trăsațuri ale istoriei bulgare este faptul că biserica a fost întotdeauna nedespărțită de popor“, a spus M. Sa.

Prin sârguință I. P. S. Mitropolit Neofit al Vidinului, s'au inaugurat cu acest prilej: 1) *mausolcul-monument*, înălțat întru pomenirea lui Antim I. Este alcătuit dintr'un mic paraclis, înconjurat de o grădină frumoasă, iar în interior a fost așezată statuia ierarhului, în mărime naturală, șezând pe tron cu toiagul în mână. În subsolul de beton se află mormântul exarhului; 2) *Casa culturii și a milei creștine*,

compusă din două etaje și subsol. Aci se află o trapeză unde iau masa gratuit 200 de copii și elevi săraci, împreună cu lucrătorii dela fabrica de lumânări a eparhiei. La etajul I se află o sală mare pentru adunări, conferințe și serbări, iar la al doilea — o școală profesională pentru 120 de fete sărace.

— *Sărbătorirea lui Paisie*. S'au împlinit anul acesta 170 de ani de când Paisie a înzestrat poporul bulgar cu prima sa *istorie națională* (1764), (O parte din prefața acestei lucrări se află la „no-ți bibliografice”). Din ce în ce mai mult crește în sufletul mulțimii figura acestui adevărat apostol al neamului. Despre el a spus poetul bulgar Ivan Vazov:

„De astăzi înainte neamul bulgăresc
Își are *Istoria* și devine popor”...

Considerând scrisul lui Paisie ca pe un testament religios și etnic, d. D. Ivanov scoate în relief gândurile călăuzitoare ale autorului *Istoriei slaveanobulgărești* dela 1764 (Църковенъ Вестникъ, XXXV, Nr. 34—35).

Cunosc, din anii câți i-am străbătut la Sofia, că există o revistă de seamă cu numele „Oteț Paisie”, după cum există și o societate cu același nume: „Uniunea panbulgară Oteț Paisie” (Oteț = părinte). În același număr din Църковенъ Вестникъ, uniunea își expune programul și aduce la cunoștință că a hotărât traducerea și tipărirea în limba bulgară a operii lui Paisie. Este al doilea an acum de când acestui umil călugăr dela sf. Munte i s'a consacrat—spre pomenire—ziua de 27 Septemvrie a fiecărui an. Așa se cinstește memoria unui om și de omenie și de ispravă.

— *Mănăstirea Rila*. Anul acesta se împlinesc o sută de ani dela restaurarea clădirilor mănăstirii Rila, mistuite de foc în 1833. La 13 Ianuarie din anul acela, unul din frați, întorcându-se dela utrenie și aprinzându-și focul, s'a culcat și a adormit. Un lemn aprins a căzut pe dușumea și i-a aprins chilia construită din lemn. Într'o oră și jumătate toate clădirile mănăstirii erau prefăcute în cenușă. Incendiul acesta se află descris într'o condică din vremea aceea a mănăstirii. Au scăpat neatinse de foc numai sf. lăcaș de închinare, zidit în piatră la 1343, clopotnița, zidită tot în piatră la 1335, pereții aripei dinspre apus împreună cu coloanele de marmor și porțile dinspre orașele Dupnița și Samocov. Rămânând fără adăpost și hrană, mulți monahi au fugit. Alții au început să umble prin sate și orașe strângând bani pentru refacerea mănăstirii. Printre acești ostenitori a fost și călugărul Neofit Rilski, traducătorul dela 1838, 1839 și 1840 al Noului Testament în limba bulgară. El aduna bani prin părțile Cazanlăcului. În felul acesta s'au strâns 85.835 groși. Dar cheltuielile de refacere au costat, în 1834, 315.635 groși. Cine a suportat diferența? O veche tradiție rileană lămurește această chestiune. Mănăstirea avea comori ascunse. De ele, conform unui regulament și jurământ special, nu știau decât trei sau patru din cei mai bătrâni monahi de acolo. După incendiu nu mai era în viață decât unul singur, și acesta aflat tocmai în Herțe-

govina pentru strângere de bani. Egumenul de atunci al mănăstirii, ieromonahul Iosif, s'a hotărît să meargă, împreună cu alți frați, în Herțegovina și să aile locul unde erau ascunse comorile dela singurul monah care știa de ele. Iosif, a luat cu sine pecetea mănăstirii, o scrisoare dela mitropolitul din Samocov, în a carui eparhie se afla mănăstirea, o altă scrisoare dela patriarhia constantinopolitană, deoarece mănăstirea era stavropighie și, înarmat cu toate acestea, a plecat în Herțegovina la duhovnic. Acesta i-a primit și le-a ascultat plângerea. Dar a obiectat că n'are de unde ști dacă el, Iosif, este sau nu actualul egumen. Iosif i-a arătat pecetea mănăstirii spre încredințare. Duhovnicul i-a răspuns că o pecete nu poate servi ca încredințare, întru cât ea poate fi furată. Atunci egumenul i-a arătat scrisoarea mitropolitului din Samocov. Duhovnicul a examinat-o și a răspuns că e bună, dar mănăstirea fiind stavropighie trebuie să aibă scrisoare și dela patriarhul țarigrădean. Iosif i-a înmănat și această scrisoare. Cercetând și scrisoarea patriarhală, duhovnicul a rugat pe tovarășii lui Iosif să iasă afară, iar el și-a pus epitrahilul și a spus egumenului locul unde sunt ascunse comorile mănăstirii, juruindu-l în același timp să nu întrebuițeze altfel banii decât numai pentru refacerea mănăstirii și a clădirilor ei. Cu banii aceștia s'au terminat lucrările de restaurare ale Rilei, cea mai mare mănăstire din peninsula balcanică. Lucrările de zidire ale sf. lăcaș, înălțat din nou în forma de astăzi, au durat până în 1847 pe baza a două firmanе date de stăpânirea turcească (Църковенъ Вестникъ, XXXV, Nr. 40).

— *Intre frați.* În ultimul timp, propaganda sectară a luat o mare extindere în Bulgaria. Spre atingerea scopurilor urmărite, conducătorii ei uzează de mijloace pe cât. de false pe atât de violente. Astfel, într'un articol recent, publicat în revista americană *The European harvest field* și intitulat *Evanghelia în Bulgaria*, Pavel Mișcov, pastorul baptiștilor, spune printre altele: „Există în bulgaria sate cari, din punct de vedere spiritual, au rămas mai înapoiate decât cele din inima Africei“. Un neadevăr, firește. Dar un neadevăr care doare cu atât mai mult cu cât este susținut tot de un bulgar într'o cvadruplă calitate: de apostat al dreptei-credințe, de trădător al neamului, de baptist și de pastor. Toate acestea remunerate în dolari. Pavel Mișcov imploră deci sprijinul Americii cam în felul următor: Bulgaria, în anumite regiuni, se află într'o stare de sălbăcie mai grozavă decât aceea a Africei centrale. Eu, Pavel Mișcov, mi-am luat sarcina s'o luminez, s'o civilizez prin baptism. Deaceea, trimeteți urgent dolari. Bulgarii *sunt* săraci și cu câțiva bani grei de-ai voștri (și de-ai noștri) îi fac pe toți baptiști și alte celea...

Clerul ortodox bulgar a înțeles toate aceste scopuri și mijloace, de aceea nu s'a mulțumit numai să dea alarma, ci și luptă dârz pentru menținerea adevăratei credințe, temelia neamului și a statului. (Пастирско Дѣло, XIII, Nr. 35, 20 Oct. 1934, Sofia).

— *Restaurarea socială.* O răsturnare, o inversiune a multor valori sociale de altădată, cu structură creștină, a suferit și Bulgaria în anii de după marele măcel universal. Observând la timp că drumul

pe care s'a apucat este din cele mai primejdioase prin consecințele pe care le include, s'a ajuns la nevoia înființării unui institut de repunere a vieții colective și individuale pe vechile ei baze. Acest institut, promovat de autoritățile bisericești, a luat de curând ființă la Sofia și a fost numit *Direcția reconstrucției sociale*. Presa bisericească îi consacră lungi articole de sugestii privitoare la organizarea lui, susținându-se deopotrivă cei patru factori necesari, cari trebuiesc să intre în compoziția lui: biserica, școala, familia și casele de citire (așa numitele Читалища), care — în Bulgaria — au o mare răspândire și un rol activ în înlăturarea analfabetismului. (Народенъ Стражъ, XVI, Nr. 14, 1 Noemvrie; Църковенъ Вестникъ, XXXV, Nr. 40, p. 452-453 Пастирско Дѣло, XIII, Nr. 35 și 39).

— *Inceput de an școlar*. În ziua de 17 Oct. c., cu prilejul redeschiderii cursurilor facultății de Teologie dela Sofia, sfințirea apei s'a făcut de către I. P. S. mitropolit Ștefan înconjurat de patru preoți și doi diaconi. Solemnitatea aceasta a avut loc într'unul din auditoriile facultății situată în piața Sf. Nedelea. După sfeștanie, I. P. S. mitropolit Ștefan a rostit o predică însuflețită, tratând despre însemnătatea credinței și raportul ei cu fenomenul cunoașterii. În urmă, I. P. S. Sa a împărtășit profesorilor și studenților binecuvântările sfântului sinod, urându-le sănătate și succes da-a-lungul noului an școlar. (Пастирско Дѣло, XIII, Nr. 35, 20 Oct. 1934) (I. P. S. mitropolit Ștefan a fost câțiva ani profesor de Teologia practică la această facultate).

— *Dela mănăstirea Rila*. Tânărul Petcu Nicolov Stanev, care și-a luat licența în teologie la facultatea noastră din București și care a fost tot timpul studiilor bursierul patriarhiei noastre, a fost numit de curând ajutor de bibliotecar al sfintei mănăstiri Rila din Bulgaria, centrul vieții ei monahale și spirituale. (Църковенъ Вестникъ, XXXV, Nr. 43-44, 17 Noemvrie 1934).

— *Facultatea de teologie dela Sofia* a primit anul acesta o sută de studenți bulgari și zece streini. (П. Дѣло, XIX, Nr. 30, 1934 și Воскресное Чтение, 1934, p. 376).

D. profesor D. V. Diulgherov a fost numit prin decret regal, în cursul lunii Iulie a. c., profesor definitiv al facultății de Teologie din Sofia la catedra de Teologie dogmatică, cu critică asupra confesiunilor eterodoxe și a sectelor din Bulgaria și la catedra de Patrologie. (П. Дело, XIII, Nr. 35, 1934).

Publicația din care iau această știre și care este organul oficial al fraților ortodoxe din Bulgaria, a dus o răsunătoare luptă împotriva d-lui Diulgherov acuzându-l fățiș de francmasonerie. (A se vedea *Cronica externă* din *Biserica ortodoxă română*, LII, 1934, p. 490). Astăzi Пастирско Дѣло îl gratulează: „Felicităm din toată inima pe energicul și talentatul profesor Diulgherov și-i dorim o activitate strălucită și ca profesor ordinar (definitiv)“.

Pr. P. A.

CEHOSLOVACIA.

— *Participarea clerului ortodox la al VII-lea congres internațional de filosofie.* În zilele de 2—7 Septembrie a. c., în Praga a avut loc al VII-lea congres internațional de filosofie, la care au luat parte reprezentanții bisericii ortodoxe cehoslovace. La acest congres au fost atinse și probleme de caracter religios filosofic, Вокресное Чтение, 1934, p. 352.

— *Sfințirea catedralei ortodoxe din Praga.* În ziua de duminică, 14 Octombrie a. c., în Praga a avut loc sfințirea solemnă a bisericii noi construite în cinstea sfinților Ciril și Metodie, cei dintâi dascăli sloveni. Rânduiala târnosaniei și dumnezeiasca liturghie a săvârșit-o P. S. Episcop Gorazd. Вокресное Чтение, 1934, p. 388.

La acea sfințire a catedralei ortodoxe a fost poftită să ia parte și biserica noastră.

ESTONIA.

— *Conferință ortodoxă-protestantă.* În orașul Narva a avut loc o conferință ortodoxă-protestantă, convocată cu scopul de a lua măsuri reale de luptă împotriva ateismului vrăjmaș, care amenință întreaga lume creștină. Conferința s'a deschis prin rugăciunea pastorelui Krak, apoi clerul ortodox a săvârșit un tedeum. În prezidium-ul conferinței au fost aleși ortodocși și protestanți, în număr egal. La conferință au fost citite referate despre situația actuală a creștinismului din lume, despre viața bisericii ortodoxe din Rusia sovetică, despre influența și însemnătatea muceniciei bisericii ruse asupra vieții spirituale și dispoziției Europei apusene. Lucrările conferinței au ținut trei zile și a dat rezultate pozitive. Вокресное Чтение, 1934, p. 352.

— *Adunarea eparhială din Narva.* Adunarea eparhială s'a deschis la 24 Septembrie a. c. cu slujbă bisericească. Protoiereul P. Dmitrovschi a citit referatul. „Problemele lucrării misionare“ în care a caracterizat mișcarea sectară și a propus să se organizeze *Frăția generală-parohială misionară* Problema acestei frății este: a) să se organizeze lecții publice în chestiunile obiectate de sectanți b) să organizeze o bibliotecă antisectară, c) să se aibă informații precise despre enoriașii, convertiți în sectă și cari se află sub influența sectanților, d) să se organizeze cercuri de ajutor social pentru vizitarea bolnavilor, pentru cei închiși, organizarea ospătărei etc., e) să organizeze slujbe solemne, f) să editeze literatură antisectară, g) să facă cunoștință cu literatura sectară, h) să organizeze vizitarea sistematică a parohiilor, i) să înființeze societatea de trezvie.

Preotul S. Grozdov a citit referatul „Organizarea vieții bisericești-parohiale“, unde a notat trei momente fundamentale ale activității pastorale: rugăciunea, predica, gospodăria bisericească.

A doua zi, la 25 Septembrie a fost ascultat referatul preotului A. Lavrov „Lucrul cu copiii“, în care referentul a arătat amănunțit lucrarea cu copiii din parohia lui. Православный Собесѣдникъ, 1934, p. 141—144.

FINLANDA.

— *Subvențiune de la stat pentru biserica ortodoxă pe anul 1935.* Pentru nevoile bisericii ortodoxe din Finlanda în anul 1935 se cere din mijloacele statului suma de 879,800 mărci fineze. Успен-ная Заря, 1934, p. 92.

D. Balaur.

GRECIA.

— *Statistică bisericască.* Ziarele din Atena au înfățișat în ultima vreme cifre grozav de dureroase pentru starea culturală și economică a clerului din Grecia.

Există în stat înscriși pentru salariu 7345 preoți, în numărul acesta nefiind cuprinși preoții din insulele Ionice, plătiți aparte. Din cei 7345 preoți numai 57 sunt diplomați în teologie, 635 sunt absolvenți ai școalelor normale, iar restul de 6653 abia au cultura elementară. Și pe drept cuvânt adaugă alcătuitoarea statisticei: „aceste cifre dovedesc în deosebi nivelul puțin ridicat al culturii preoților de mir și gradul de înrăurire pe care ei au putut să o aibă asupra turmei lor“.

Pentru salariul total al celor 7345 preoți se cer în medie 92 milioane drahme anual, dar casa asigurării clerului grec îndatorată să plătească salariul preoților are prevăzuți numai 74 milioane drahme și prin urmare mai este nevoie de încă 18 milioane drahme pentru ca să-și împlinească obligațiile sale. Venitul cel mai de seamă al Casei asigurării clerului provine din încasarea unei treimi din venitul parohial care se ridică la vreo 250 milioane drahme însă a fost limitat de fapt la 150 milioane drahme anual.

Din avutul mănăstiresc statul a luat prin expropriere forțată pentru cei fără avere și pentru refugiați, aproape un miliard de drahme, iar din ce a mai rămas au fost sechestrare imobile de 600—700 milioane drahme, care au fost lichidate și puse sub administrarea Organizației pentru administrarea avuturilor bisericesti. De aici se plătesc salariile și pensiile arhierilor și ale predicatorilor, iar totalul acestor cheltuieli se ridică la suma de 21 milioane drahme anual.

Avutul imobil al celor 170 mănăstiri — nu sunt cuprinse în numărul acesta mănăstirile Muntelui Atos —, este socotit că reprezintă o valoare de vreo 500 milioane drahme. Din venitul acestei sume se întrețin mănăstirile și cei 2000 de călugări, primind fiecare 450 drahme lunar. Trebuie să se știe însă că sporirea numărului călugărilor este oprită prin lege. Încă o pildă de ocrotirea bisericii grecești din partea statului! (Πάναλος, 45 (1934), p. 718).

— *Năzuinți pentru ridicarea clerului.* Către sfârșitul lunii Octombrie prelații bisericii Greciei s'au adunat în sinod ca să ia cunoștință de răspunsul guvernului la cererile făcute pentru clerul de mir. Din nenorocire însă răspunsul a fost desamăgitor. Ziarele se plâng de lipsa de înțelegere din partea statului a rostului slujitorilor bisericii în viața poporului încredințat păstoriei lor. Contrar cu ceea ce se întâmplă în alte state, unde se depun multe stăruințe și se fac jertfe mari pentru cultura și întreținerea clerului, în Grecia statul este iertat de

această povară pe care el singur a înțeles sa o lepede. În schimb clerul se prezintă astăzi într-o stare de plâns, atât din punctul de vedere al pregătirii sale teologice, cât și al mijloacelor de trai și al înfățișării lui demne. Chiar revistele bisericești nu se sfiesc să spună că halul în care se prezintă clerul de mir de prin diferite ținuturi ale țării, atinge însăși demnitatea Greciei ca stat creștin, fiindcă nu este rară vederea preotului îmbrăcat în zdrențe și fiind muritor de foame. Și atâta vreme cât lipsesc mijloacele necesare pentru întreținerea omenească a clerului, nu poate să mai fie vorba despre ridicarea și cultivarea lui.

Atitudinea luată de ierarhii greci, ca să lupte pentru ajutorarea preoților, îi cinstește. Sinodul a dovedit că nu cere nimic pentru sine, ci dimpotrivă este gata să suporte orice jertfă pentru deslegarea marelui pricini a clerului de mir. Veniturile epitrahilului pe care le agonisește preotul de țară sunt cu totul reduse. Aceasta s'a dovedit dintr-o cercetare a sinodului făcută cu multă luare aminte. Iar toata averea bisericii care a mai rămas după confiscările și exproprierile unui veac întreg, abia ajunge pentru acoperirea nevoilor administrative ale bisericii și întreținerea mănăstirilor. Se cere deci neapărat ca statul să acorde o sumă anumită din buget în acest scop. Dar statul nu găsește cu puțință să împace rugămintea bisericii. Dintr'un buget de 10 miliarde nu poate prisosi nimic pentru sărmanul cler. Bunăvoința statului față de biserică este atât de vitregă încât îngăduie să țină pentru școala de jandarmi clădirea unui seminar, ani de-a rândul, fără să plătească nici despăgubiri pentru clădirea altui local, unde să fie pregătiți viitorii preoți, nici să dea măcar chiria cuvenită. În cele din urmă biserica văzând că nu este ascultată a fost nevoită să ceară sprijinul justiției.

Făgăduința bisericii este că va cere ajutorul poporului drept credincios, legat de ea prin viață și trecut, ca în chipul acesta să se înțeleagă că luminarea și sprijinirea clerului înseamnă luminarea și ridicarea poporului. Iar atunci poporul nu va lupta numai pentru ridicarea bisericii și a slujitorilor ei, ci pentru cauza sa proprie. (*Εκκλησία*, XII (1934), p. 329).

— *Un nou așezământ teologic.* Sinodul prelaților greci, în ședința dela 19 Octomvrie a. c. luând în discuție chestiunea pregătirii clerului, a cercetat programa generală alcătuită de I. P. S. Hrisostom arhiepiscopul Atenei. Ea a fost primită întocmai, însă fiindcă nu s'a mai putut înființa Academia teologică în mănăstirea Petrachi s'a hotărât întemeierea unui institut teologic cu internat și unde vor fi primiți numai studenții în teologie cari vor să se preoțească. Aici ei vor audia în afară de lecțiile universitare ale facultății de teologie și câteva cursuri speciale spre a fi mai bine pregătiți pentru slujba preoției. (*Εκκλησία*, XII (1934), p. 342).

— *Măsuri împotriva călugărilor stiliști din Sf. Munte.* Chestiunea vechiului calendar tot n'a încetat să preocupe biserica și statul grecesc din pricina noilor forme sub care se prezintă de fiecare dată. Nu de mult tribunalul din Volo a respins cererea vechior calendarști — stiliști — cari vroiau recunoașterea oficială a corporației lor sub denumirea „Comunitatea religioasă grecească a adevăraților

creștini ortodocși“. Acum în urmă Ἐκκλησία care este buletin oficial al bisericii Greciei, publică decretul Ministerului de Interne întocmit pe baza referatului d. G. Hoida procuror la Curtea de Casație, asupra următoarelor puncte: Dacă monahii aghioriți, care lipsesc regulat din Sf. Munte, pot să slujească în zilele de sărbătoare ale calendarului Iulian, în cuprinsul eparhiilor bisericii grecești, fără învoirea mitropolitului locului. Iar în caz contrar dacă poate să fie obligată poliția, la cererea mitropolitului, de a trimite pe acești călugări la mănăstirile lor.

D. Hoida întemeiat pe legea organică a bisericii autocefale grecești și pe canoanele bisericești, arată că fără voia mitropolitului locului, niciun cleric venit dinafară, având chiar scrisori canonice de recomandare, nu poate să săvârșiască sf. slujbe fie chiar la sărbătorile calendarului Iulian cari cad odată cu zilele de sărbătoare ale calendarului Gregorian. În cazuri ca atare mitropolitul are tot dreptul să ceară sprijinul poliției pentru îndepărtarea din cuprinsul eparhiei a fețelor bisericești care turbură liniștea călcând rânduile canonice și fac neajunsuri unei instituții autocefale, pusă sub ocrotirea statului. (Ἐκκλησία, XII (1934), pp. 337—339).

LETONIA.

— *Uciderea și înmormântarea arhiepiscopului Ioan al bisericii ortodoxe din Letonia.* În noaptea de 11 spre 12 Octomvrii a. c., în Riga, a fost ucis de răufăcători capul bisericii ortodoxe din Letonia, arhiepiscopul Ioan (Pommer). Răposatul a terminat academia spirituală din Petersburg, fiind tuns în anul al II-lea. A fost succesiv profesor de sf. Scriptură la seminarul din Cernigov, inspector la cel din Vologda, și rector al celui din Vilna. În anul 1911 a fost hirotonisit ca episcop al Slutcului, vicar al eparhiei Minscului. În timpul revoluției bolșevice P. S. Ioan era arhieru eparhial în Penza, arestat și condamnat la împușcare, dar în anul 1920 s'a reîntors, cu schimbul întemnițaților, în Riga, unde din acea vreme a și cărmuit biserica letonă.

În ziua de duminică, 21 Octomvrie în catedrala Nașterii lui Hristos din Riga, după dumnezeiasca liturghie, a avut loc prohodul solemn al P. S. Ioan. Liturghia și rânduiala înmormântării au fost săvârșite de I. P. S. Alexandru mitropolit al Tallinului, P. S. Nicolae. episcop Pecerschi, arhimandritul Theofan — delegat al bisericii ortodoxe din Polonia și 96 protoierei și preoți din Letonia. La slujbă au luat parte reprezentanții guvernului, corpul diplomatic, delegați dela toate organizațiile sociale și credincioși. Prohodul arhiepiscopului Ioan s'a terminat la ceasul al șaselea seara, după ce a urmat depunerea rămășițelor pământești la cimitirul Acoperământului din Riga.

Sinodul bisericii ortodoxe din Letonia va alege candidați pentru ocuparea catedrei letone văduvite, apoi va fi convocat Soborul pentru alegerea definitivă a candidatului succesor. Воскресное Чтение, 1933 p. 388 și 400.

IERUSALIM.

— *Săpături în Betania.* În Betania, pe lotul, ce aparține Misiiei ortodoxe ruse, s'a descoperit în timpul săpăturilor o mare lespede

de piatră cu inscripție în limba greacă din veacul V sau VI al erei creștine: „Aici Marta l-a întâmpinat pre Domnul, și Ei au vorbit despre înviere“. Воскресное Чтение, 1934, p. 352 și Голосъ Литовской Православной Епархіи, 1934, p. 102

— *Descoperirea unui mozaic în biserica din Betleem.* În biserica Nașterii lui Hristos din Betleem, construită de Sf. Elena deasupra peșterii, unde s'a născut Fiul lui Dumnezeu, lărgită și împodobită în v. VI de împăratul Iustinian-cel-Mare, inginerul care a condus lucrările pentru repararea bisericii, a descoperit la adâncimea de 80 cm. sub lespezile de piatră a podelei, un mozaic vechi, care a slujit multe veacuri ca podeală în aceeași biserică. După ridicarea tuturor lespezilor de piatră și înlăturarea stratului de țărână și moluz, s'a descoperit podeala veche, care reprezintă un mozaic excelent de o lucrare artistică fină, care a conservat destul de bine nuanțele vopselelor precedente. Fără de îndoială, că acest mozaic antic din Țara sfântă, se presupune, că a fost executat prin dispoziția Sf. Elena. În favoarea unei atari vechimi vorbește cuprinsul desenului, care poartă un caracter clasic și e strein de simbolica creștină. Pentru păstrarea acestei descoperiri atât de prețioase și unică în felul ei, se are în vedere de a construi în biserica din Betleem o nouă podea de sticlă la nivelul lespezilor de piatră ridicate. Descoperirea acestui mozaic a provocat un mare interes în mijlocul arheologilor. Conducerea lucrărilor pentru menținerea mozaicului a lut-o asupra sa Locțiitorul patriarhului din Betleem, arhiepiscopul Meliton. Воскресное Чтение, 1934, p. 364.

— *Lucrările pentru întărirea bisericii Învierii lui Hristos.* Pentru a întări clădirea bisericii Învierii lui Hristos din Ierusalim, aceasta nu de mult a fost încinsă cu un inel masiv de fier de șine. În același timp se fac examinări tehnice a tăriei coloanelor și pereților în acele locuri, unde s'au crăpat. Воскресное Чтение, 1934, p. 364.

— *Pelerini rari în Ierusalim.* În Ierusalim a sosit de curând Catalicos-ul „Scaunului apostolic al Răsăritului“, Moran-Mar-Vasilios-Gheverghez II, venit din India și însoțit de doi ieromonahi. Catalicos-ul Ghevergez conduce o comunitate de creștini de 500.000 oameni, care își duc începutul dela sf. apostol Toma, care a predicat odinioară evanghelia în India. Catalicos-ul Gheverghez, în convorbire cu ierarhii ortodocși din Ierusalim, a declarat hotărît, că însuș el, clerul și credincioșii lui în mod decis se leapădă, atât de monofozitism, cât și de nestorianism, împărtășind toată învățătura dogmatică a bisericii ecumenice de Răsărit, afară de recunoașterea celor patru sinoade ecumenice din urmă. Acestei vizite i se dă o mare însemnătate, crezându-se, că una ca aceasta va sluji ca un început pentru contopirea creștinilor indieni cu turma ortodoxă multimilionară. Воскресное Чтение, 1934, p. 364.

JUGOSLAVIA.

ALEXANDRU REGELE JUGOSLAVIEI.

În ziua de 9 Octomvrie când regele Alexandru al Jugoslaviei cobora la Marsilia pe pământul ospitalier al Franței, gloanțele slobozite de mâna criminală a unui terorist macedonean i-au curmat firul încă tânăr al vieții, precum și pe al ministrului de externe al Franței, Louis Barthou. Vestea acestui îndoit asasinat a îndoliat nu numai cele două țări, nu numai pe prieteni și aliații acestor două țări, ci și pe toți prietenii și susținătorii păcii. Fiindcă înadevăr, călătoria regelui Alexandru în Franța tocmai în scopul păcii era întreprinsă. Și din întâlnirea lui cu personalitățile de seamă din Franța trebuia să se promoveze cu un pas mai departe pacea lumii atât de dorită și totuși atât de puțin sigură.

Cu regele Alexandru națiunea jugoslavă pierde pe cel care a reparat din temelie ruinele dela Cosovo; omenirea pierde pe unul dintre cei mai înfocați apărători și susținători ai păcii; iar biserica noastră pierde pe unul dintre cei trei fii ai săi, hărăziți dela Duhul Sfânt regi și domni peste popoarele ortodoxe.

Fiu al sfintei noastre biserici, regele Alexandru și-a iubit și ajutat biserica din regatul său cu adevărată dragoste și mărinimie regală. Însă sprijinul cel mai prețios pe care el l-a dat bisericii sale, era integrarea lui totală în simțirea și viața religioasă ortodoxă a poporului său. Pentru că, lucru cunoscut, din punct de vedere religios defunctul rege era un mistic; iar din punct de vedere moral, un ascet. Cei ce au avut puțința să stea mai aproape de el, spun că în acest rege se împreuna într-o îmbinare desăvârșită omul afacerilor publice de cea mai înaltă concepție despre datorie, de o extraordinară stăpânire de sine, de o viață foarte simplă și foarte strictă, — cu misticul. Un episcop sârb care l-a cunoscut foarte de-a-proape spunea odată canonicului anglican J. A. Douglas că, dacă regele Alexandru ar fi trebuit să-și ia o deviză, aceasta n'ar fi fost alta decât: „familia și religia mea”. Atât de adânc era zidit în sufletul lui credința creștină în cât, încă din vremea adolescenței, obicei pe care l-a practicat chiar și în timpul celor mai sbuciumate împrejurări ale domniei sale, obicinuia să se abată singur și destul de des pe la câte o mănăstire, unde rămânea să petreacă peste noapte ca într'un fel de „retretă” duhovnicească personală.

Biserica noastră românească participă la doliul bisericii surori sârbe cu inima și simțirea pe care cineva o încearcă pierzându-și propriul său fiu. Că fiul al bisericii ortodoxe întregi a fost regele Alexandru.

† T. S.

— *Societăți de femei creștine-ortodoxe.* În Belgrad și Niș s'au întemeiat Societăți de femei creștine ortodoxe. Scopul acestor societăți e să ajute biserica și statul în educația creștină-ortodoxă a copiilor și a tineretului. În asociații s'au înscris multe personalități văzute din societatea sârbă. Вокресное Чтение, 1934, p. 352.

— *Hirotonie de arhieru.* Duminecă, 1 Iulie a. c., în catedrala patriarhiei din Srem, Carlovți, a fost hirotonisit ca episcop Zlatovsco-Strumicischi, arhimandritul dr. Simeon Popovici. P. S. Episcop Simeon are 60 de ani,—în Jugoslavia e cunoscut ca un excelent predicator și teolog, care a scris un șir de lucrări științifice cu privire la teologie și filosofia creștină. Вокресное Чтение, 1934, p. 388. *D. Balaur*

— *Intrarea în vigoare a procedurii pentru judecățile bisericești.* Sf. sinod arhieresc prin hotărîrea sa din 3/16 Iunie a. c. a dispus puterea obligatoare a Procedurii pentru judecățile bisericești cu începere dela 1 Octomvrie 1934. (Гласник, Nr. 29—30 1934, p. 441).

— *Cea mai veche biserică din Jugoslavia — Comemorarea mileniului bisericii marelui mucenic Procopie.* Duminecă, 9 Septemvrie a. c. în Procup, în fața unui public de aproape 30.000 de cetățeni din *Toplița* și a altor părți din Jugoslavia, a fost săvârșită (comemorarea) rara sărbătorire a *mileniului* unei din cele mai vechi biserici din Jugoslavia, a sf. Procopie din veacul al IX-lea, ale cărui moaște se află în această biserică. Cu această ocazie s'a oficiat de un sobor de preoți în frunte cu I. P. S. patriarh Varnava, un parastas pentru eroii căzuți în războiu pentru întregirea neamului jugoslav. (Гласник, Nr. 29 și 30, 1934, p. 443).

— *Hirotonirea de episcop.* Duminecă 30 Septemvrie a. c. în catedrala reședinței I. P. S. Patriarhului Varnava, din Srem, Carlovți a fost săvârșită hirotonia starețului mănăstirii Cruședol, (una din cele mai renumite mănăstiri din Jugoslavia) arhimandritul Sava Trlaici ca episcop-vicar al Sremului. (Гласник, Nr. 31, 1934, p. 467).

— *Înscăunări de episcopi.* În ziua de 7 Octomvrie, a. c. au fost înscăunați următorii episcopi eparhiali: P. S. Sa Dr. Veniamin în Pojarevaț, P. S. Sa Simeon Stancovici în Șabaț, P. S. Sa Dr. Simeon Popovici în Știp.

— *Noul profesor onorific la Facultatea de Teologie din Belgrad.* Pentru catedra de Drept bisericesc a fost numit Prea Sfințitul episcop al Moraviei Dr. *Vichentie Vuici*.

— *Cea mai veche traducere a N. Testament în limba sârbă,* este aceia a lui Vuc din 1815, făcută de acest mare scriitor și filosof sârb, după treizeci de ani de muncă neobosită (Богословље IX (1934) p. 97—115).

— *Buna relație sârbo-română pentru îndrăirea ortodoxiei:* Prea Sfințitul episcop al Banatului sârbesc, Dr. Gheorghe Letici, în vizita canonică, ce a făcut-o pe la mijlocul lunei Octomvrie, a. c. în Banatul românesc, în parohiile cu populație sârbă și română: Luca-revaț, Cralievaț, Stancivo și Petrovoselo, vizitând în același timp și bisericile românești, pe lângă cele sârbești, a spus în mai multe rânduri Românilor vizitați, că: „Sârbii și Românii sunt membrii ai unei și aceleiași biserici ortodoxe, sunt popoare cu o prietenie strânsă din timpurile străvechi, având ambii idealuri comune, și după aceasta trebuie

să acționeze împreună pentru înaintarea și binele acestor popoare și mai ales pentru întărirea credinței ortodoxe". (Гласник, Nr. 36—37, Noemvrie, 1934, p. 549).

B. Pisorov.

LIVONIA.

— *Un act mucenicesc de acum 15 ani.* Pastorul orașului Riga Dr. O. Schabert a pus la dispoziția redacției buletinului За Церковь din Berlin o copie după un act mucenicesc, nepublicat până acum. Actul este un raport al consiliului eparhial temporal din Riga, No. 33 din 6/19 Februarie 1919, către patriarhul Tihon al Rusiei ca completare la referatul din 2/15 Ianuarie, ac. a. El tratează despre împrejurările în cari a fost ucis episcopul Platon al Revelului, ocârmuitorul eparhiei de Riga, scris în or. Dorpat (Iuriev), după descrierea protodiaconului C. D., secretarul consiliului, care a stat închis împreună cu episcopul Platon 13 zile.

Buletinul pomenit a publicat actul în prescurtare. Iată în scurt un rezumat după cuprinsul lui. În luna Noemvrie 1918, episcopul Platon întorcându-se dela Revel la Dorpat a răcit și s'a îmbolnăvit grav. Atunci a chemat un preot, s'a spovedit și s'a împărtășit. Sănătatea restabilindu-se, în ajunul Sf. Nicolae (5 Dec. st. v.) în biuroul episcopului s'a slujit un tedeum, în acea zi se împlinise și a 24 aniversare de la slujba lui arhipăstorească. Tot atunci în Dorpat au intrat bolșevicii comuniști. Peste puțin timp în gazeta estonă „Edazi” a fost publicat decretul despre interzicerea oricăror slujbe. A doua zi au venit la episcop membrii consiliului eparhial și reprezentanții clerului luteran. Atunci s'a hotărât să se supună decretului. În ajunul anului nou (st n.) în gazeta bolșevică „Molot” a apărut comunicarea că guvernul, cunoscând activitatea clerului drept contra-revoluțională a propus tuturor clericilor din toate confesiunile să părăsească hotarele Estoniei în 24 de ceasuri. Episcopul a trimis la comandantul orașului câțiva clerici pentru lămurire. Acesta a declarat că ordinele de mai sus nu au valabilitate fără semnătura lui și din partea sa a propus chiar să se slujească. Astfel s'a hotărât ca bisericile să se țină închise, clericii însă să rămână pe loc.

În seara zilei de 2 Ian., episcopul Platon cu secretarul consiliului eparhial au fost arestați de pe stradă și duși în localul miliției urbane din Dorpat. Acolo erau o mulțime de persoane de tot felul, fără deosebire de sex, vârstă, situație. Pe toți îi cercetau, căutând pe cei *albi*. La amândoi le-a venit rândul după ora 2 noaptea. De episcop și-au bătut joc dintr'odată, l-au căutat în buzunare și în cisme sub motiv că „popii ascund aur în buzunare și cisme”. Pe protodiacon împreună cu alți arestați i-au dus în localul societății de credit. Peste două zile tot acolo au adus și pe doi prof. de la facultatea de teologie, pastorii Han și Stromberg, pe cari i-au arestat acasă la ei. Atitudinea strajei era revoltătoare, iar din când în când feroce. Toate lucrările însă arestații le-au executat cu supunere. În ziua de duminică 5 Ianuarie pe la ora 2 p. m. în acel local l-au mai adus arestat pe preotul Nicolae Bejanitchi, la 11 noaptea pe episcopul Platon din localul miliției, iar la 1 noaptea pe preoții Alexandru Breanțev și Mihail Bleive. Pe toți apoi i-au cercetat nu numai câte o singură dată. Cu

multă duioşie e descris în act timpul petrecut în arest. Episcopul îi încuraja şi-i mângâia pe toţi. Au întâmpinat şi ei Crăciunul, cântând troparul Naşterii Domnului şi alte bucăţi religioase. Vlădica le-a citit evanghelia despre Naşterea lui Hristos (după Luca) şi apoi i-a hiritisit. Cu toţii au plâns, aducându-şi aminte de zilele din copilărie petrecute în familiile lor, iar episcopul i-a dus cu gândul departe în fundul veacurilor, în perioada persecuţiilor grozave asupra creştinilor.

Dispoziţia celor închişi a căzut, când ei au auzit că s'au început execuţiile şi mai impresionant era că pe cei împuşcaţi îi aruncau sub ghiaţă. Fiecare se întreba, când îi va veni rândul. Episcopul, tânguindu-se că nu va avea cine să-l prohodească, şi-a pus panaghia de-a dreptul pe piept, ca după acest simbol, la vreme să fie recunoscut. În ziua de duminică, 12 Ian., seara episcopul Platon le-a spus celor închişi ultimul său cuvânt. A doua zi dimineaţa episcopul şi preotul Bleive au fost duşi la muncă. Ei au fost puşi să care în localul miliţiei lăzi grele din etajul al doilea în subsol. Seara în ajunul anului nou episcopul din nou i-a adunat pe toţi la rugăciune şi i-a hiritisit. Noaptea însă cei închişi aproape n'au mai dormit deoarece pe la miezul nopţii a început să se audă canonada. De dimineaţă la 1/14 Ian. dispoziţia strajei era nervoasă. Comisarii apăreau şi se şopteau. Din oraş veneau rude şi prieteni ca să-i vadă pe cei închişi. Tot atunci însă a venit şi un soldat poruncindu-i episcopului repede să-l urmeze. Cei rămaşi, ştiind că oraşul va fi cedat celor *albi*, au crezut că pe episcop l-au luat în calitate de ostatic. Apoi au început să strige şi alte nume de intelectuali: Samson, Tidebel, pastor Han, pastor Schwartz, preoţii Bleive şi Bejaniţchi... Pe ceilalţi i-au aranjat în sala mare, câte 5 înşi în rând, pentru control. În acel timp au început să se audă împuşcături. În aşteptarea controlului au stat vreo 20 min., apoi li s'a poruncit să se împrăştie la locurile lor. În chip neobservat a dispărut straja, unul a strigat „albii sunt în oraş”, iar altcineva dinafară a spart uşa. A intrat în fugă fiica p. Bejaniţchi, şi a întrebat pe protodiacon „unde e tata?”. Acesta a putut să-i răspundă numai atât, că l-au strigat şi l-au dus. Tot localul s'a umplut de popor... Iar în pivniţa aceluiaşi local, cei cari au intrat au văzut munţi de trupuri încă calde ale celor omorîţi. L-au scos pe pr. Bejaniţchi, pastorul Han, pr. Bleive. Printre cei din urmă l-au scos pe ep. Platon: toată rufăria era plină de sânge, faţa deşi întreagă însă desfigurată, în ceafă o rană peste tot, creierul lipsea din cutia craniană, degetele erau puse pentru semnul crucii. Trupurile au fost duse la morgă. Examinarea trupului episcopului a arătat 11 rane: 7 de baionetă în piept şi 4 de glonţ (2 în piept, 1 în umărul stâng şi 1 în sprinceană deasupra ochiului drept), această din urmă de glonţ explozibil. În tâmpla dreaptă se afla şi o năşădire de pumn. Toate celelalte trupuri au avut numai câte o singură rană de glonţ explozibil. După toate semnele călăii erau în stare de panică şi foarte grăbiţi cu sfârşirea victimelor lor.

Consiliul parohial al catedralei a hotărît să-i îngroape pe ambii protoierei Bleive şi Bejaniţchi, ca atenţie pentru sfârşitul lor mucenicesc, chiar în catedrală, iar în privinţa episcopului Platon să-i împlinească dorinţa lui dinainte de moarte, la cea dintâi posibilitate a-i duce rămăşiţele la Petrograd, iar deocamdată a-l îngropa sub biserica cimitirului.

POLONIA.

— *Solemnitate în Lemcovșcina*. Cu binecuvântarea mitropolitului Dionisie, în ziua de duminică 9 Septembrie a. c., în satul Ciornoe a avut loc pomenirea solemnă a tuturor mărturisitorilor, cari și-au pus viața pentru credință și poporul din Lemcovșcina. Această solemnitate a fost în legătură cu împlinirea a 20 de ani de la moartea mucenicească a pururea pomenitului luptător pentru ortodoxia din Lemcovșcina, preotul Maxim Sandovici, executat prin împușcare la 6 Sept. 1914 de jandarmii austriaci în Gorliți. *Бокречное Чтение*, 1934 p. 352.

— *Deschiderea școlai de cântăreți de pe lângă mănăstirea Sf. Onufrie din Iablocinsc*. În ziua de duminică 16 Septembrie a. c. în mănăstirea Sf. Onufrie din Iablocinsc a avut loc deschiderea solemnă a școlai de cântăreți, cu un curs de predare de doi ani. În numărul auditorilor sunt primiți 67 inși. *Бокречное Чтение*, 1934, p. 376.

— *Slujbă dumnezeiască la a noua aniversare de autocefalie a bisericii ortodoxe din Polonia*. În ziua de luni 17 Septembrie a. c., fiind a noua aniversare dela declararea autocefalei bisericii ortodoxe din Polonia, în biserica mitropolitană Sf. Maria Magdalena, a avut loc o slujbă solemnă. *Бокречное Чтение*, 1934, p. 352.

— *La Facultatea de teologie*. La 1 Octombrie a. c. la Facultatea de teologie din Varșovia s'au început examenele de promovare pentru studenți și de admitere pentru candidați. Cursurile s'au început în ziua de 8 Octombrie după slujba săvârșită de Mitropolitul Dionisie în biserica Sf. Maria Magdalena. *Бокречное Чтение*, 1934, p. 376.

— *Slujbă dumnezeiască pentru odihna sufletelor tuturor mucenicilor sfințiți și mucenici omoriți pentru credință și Hristos în republicile sovietice*. Conform hotărîrii Sf. Sinod al bisericii ortodoxe din Polonia din 17 Februarie 1933, la 1 Noembrie a. c. în toate bisericile parohiale, catedrale și mănăstirești au fost săvârșite slujbe dumnezeiești pentru toți mucenicii sfințiți și mucenicii uciși în republicile sovietice pentru credință și Hristos. *Бокречное Чтение*, 1934, p. 400.

RUSIA.

— *Persecuțiuni religioase*. În legătură cu chestiunea hotărîtă de consiliul Ligei Națiunilor despre intrarea Rusiei sovietice în Ligă, organele de presă creștine au pornit cu propunerea ca să obțină de la forul internațional renunțarea guvernului bolșevic la persecuția aspră a bisericii și a credincioșilor. Persecuțiile din Rusia nu încetează. Chiar în ultimul timp au fost trimiși la Soloveț 42 preoți ortodocși și 10 catolici. Inchiderea și distrugerea lăcașurilor sfinte continuă. *Бокречное Чтение*, 1934, p. 364.

— *Mărturisirea unui comunist fugit din Rusia*. E semnificativă mărturisirea unui comunist ceh, fugit din Rusia în primăvara anului acestuia nu pentru că acesta ar fi rămas decepționat de pe urma comunismului, ci pentru că nu a putut suporta până la sfârșit lupta cu o putere nevăzută, cu puterea lui Dumnezeu Celui viu, cu puterea de

încorôare și de râvnă religioasă. Acest ceh în anul 1915 a căzut în captivitate la Ruși; în captivitate a trăit și el din plin revoluția, s'a făcut comunist, a fost președinte de Ispolcom Gub. în S., iar mai târziu președinte de Crezvâceaica în G. Într'o convorbire cu cineva, el vorbește despre sine astfel:

„Eu sunt comunist și voi muri comunist. Încă de pe când eram prizonier, am iubit Rusia și poporul rus, pentru aceea că poporul acesta a avut idealuri, a avut multe tendințe de a îmbunătăți viața, de a ajuta pe oameni. În captivitate am văzut multe lucruri bune. A fost negreșit și rău, dar eu eram încredințat, că tot răul vine dela burghezime, dela dvorenî, dela ofițerime. Imi plăcea viața rusească prin plinătatea și lărgimea ei, dar mai ales prin avantul ei vesel. Ei înșiși trăiau și lăsau pe alții să trăiască. Când s'a început revoluția, eu—vechiul social-democrat—am întâmpinat-o cu extaz și m'am alipit de partidul comunist. Aveam credință că după 2—3 ani războiul civil se va sfârși și va izbucni incendiul universal. Noi aveam să biruim lumea întreagă, iar deasupra întregului glob pământesc avea să stralucească steaua roșie a libertății. Eu credeam cu putere în aceasta. Scumpul nostru Ilîici (Lenin) și alți conducători repetau mereu, că numai un fir de păr ne desparte de triumful definitiv al proletariatului. Pentru a desființa această piedecă ultimă și neînsemnată, noi trebuia să muncim—să reconstituim căminul revoluției U. F. R. R. Au fost lichidate castele, analfabetismul și s'a realizat progresul tehnic. Am ridicat la un nivel egal cu al nostru până și popoarele înapoiate ale Siberiei și Caucazului. Am dus o luptă cruntă cu rătăcirile seculare ale proletariatului, care la timpul său au fost atât de mult sprijinite de țarism, mai mult am dus o luptă cruntă cu religia... (în tot timpul convorbirii, el întrebuința termenul ceh „кабоженстви“, care înseamnă nu numai o religie cunoscută, ci pur și simplu o „fundare religioasă, o direcțiune religioasă“). Religia... continua cehul și aici el căzu deodată pe gânduri... Religia e piatra cea mai grea, pe care au să o urnească constructorii U. F. R. R. Despre „cnutul țarist s'a scris mult, dar el încă demult stă atârnat în aer. Atmosfera însă toată pare saturată cu vaporii religiei. Ea înfrânează biruința definitivă a proletariatului rus și împiedecă transformarea ei în biruință universală... Ce moștenire blestemată!.. Mult s'a lucrat pentru ca să se dovedească, cum că religia e născocită de cei sătui pentru cei flămânzi, pentru ca aceștia din urmă, așteptând bunurile cerești, să tacă aici pe pământ. Și într'adevăr, mulți au crezut, au aruncat icoanele, au ridicat crucile, au transformat bisericile. Dar mulți n'au crezut—au rămas religioși, în chip tainic; ei prăznuesc sărbătorile lor; capătă—nu se știe de unde—bani și deschid biserici. Cei mai buni merg în exil, sufer, dar de credință nu se leapădă. După ei se iau și ai noștri, cei mai slabi și cu această ei pun piedecă construcției noastre, opresc creșterea noastră, iar în acest timp aici, în Europa apuseană, șarpele contr-revoluției ridică capul tot mai cu curaj. Aici anume zace și începutul boalei mele sau al pieririi. Eu multe am văzut, și multe am gândit. Rusia nu mai e aceea. Țercovnicii o pierd. Nu mai e de glumă. Vedeam odată un transport de țercovnici exilați. Ei mergeau cu lumânările aprinse și cântau „Învierea lui Hristos vă-

zând“. Soldații, cari îi escortau, le le luau lumânările, Bisericile întotdeauna sunt pline. Dacă vreuna se închide, nu se știe de unde, se adună majoritatea necesară și iarăși o deschid. O deschid de câte trei patru ori, atâta vreme cât există cea mai mică puțință de a o deschide.

Creștinii se adună și pe la case. Ei organizează cercuri tainice, citesc cărți, cântă și se roagă, ba le-a venit ideea să aibă chiar și două colhozuri de ale lor. În aceste colhozuri au fost exclusiv țercovnici, ba chiar și două călugărițe. Stăpânirea i-a lichidat — dar a fost și mai rău. Chiar comsomalii noștri!?! Cât timp sunt pioneri, în comsomol, — ei sunt antireligioși, chiar sunt distinși pentru lupta împotriva religiei. După ce însă au trăit în armata roșie și s'au întors acasă, îi vezi cum se vâără, mai întâi în cercuri, iar apoi și în biserică. „E plictisitor, zic ei, a trăi așa“. La voi, Rușilor, boala aceasta este în sânge. Ea pierde totul.

Toate acestea au avut mare influență asupra mea. Mereu gândeam — nu este cu puțință oare a trăi așa? Atunci duhul acesta de boală religioasă trebuie scos cu orice sacrificiu. Atât de mult am gândit la aceasta, că eu însumi am ajuns bolnav de nervi. M'au trimes în Crișana, într-o casă de odihnă. Acolo vorbeam liber cu mine însumi, mă sfătuiaam și m'am convins în cele din urmă, că nu numai eu singur sufeream așa, ci mai mulți — ca și cum ar atârna ceva în aer, care chiar ne-ar apăsa. În două luni m'am îndreptat, am început să dorm liniștit și m'am întors la loc. Aici întâmplarea a făcut să vină un popă... Acștia nu este îngăduit să aibă nici bilete de identitate, nici carnete de aprovizionare, nici nu primesc de lucru, dar totuși ei umblă ca „dracii“ prin toată țara, zăpăcind mereu poporul. Și întotdeauna ei au faină albă pentru prescuri, și nu știu cum se hrănesc ei înșiși. Se vede că oamenii îi ajută. Un astfel de fugar a fost prins odată și adus la noi. Un om destul de bătrân cu peri albi pe cap și în barba lui cea lungă. S'a așezat pe scaun și aștepta. Un soldat s'a apropiat, a început să râdă de el și să glumească... A început al numi „долготривый Иона“ (Ioana cu coamă mare). El tăcea și nu răspundea nimic Soldatul îl apucă de gulerul rasei, desvelindu-i pieptul. Pe piept cruciulițe și iconițe. Soldatul a smuls una, iar bătrânul zise liniștit — „nu te atinge de sf. Varvara Are să fie rău“. Soldatul râse. Dar peste câteva zile — nu se știe de ce — el a căpătat o gangrenă. Acest popă a avut asupra mea o influență grozavă. Eu adesea vorbeam cu dânsul, mereu îl întrebam, ce-l face să creadă, de unde are el o astfel de putere? Pentru ce nu se teme nici de chinuri, nici de moarte? „A crede“, răspunse el „Hristos ne obligă; iar puterea din noi e a lui Dumnezeu; moartea și chinurile nu sunt grozave, deoarece, mucenicia e un nou trandafir în cununa lui Hristos“. Eu nu-l credeam, mă certam cu el, dar totuși ceva mă atrăgea către el. Și chiar i-am ajutat să capete libertate. El venea și după aceea la mine. Cum se întâmpla, dar orice cerea, totul făceam, deși știam că nu se poate. Și din nou am început să gândesc mult. Imi veneau diferite gânduri, iar noaptea au început să-mi apară năluciri. Iarăși m'am dus la spital. M'am îndreptat și am ieșit din nou. A venit iarăși acel popă. A început să roage pentru o femeie, fostă dvoreancă, care trebuia să fie exilată din oraș, iar copiii ei să rămâie pe dru-

muri. I-am ajutat. Nu știu cum, dar s'a aflat, m'au bănuț de „neîncredere“, de relații cu țercovnicii, m'au așezat sub lacăt. Apoi au venit tovarășii și mi-au spus: „fugi, trei zile nu te vom căuta nici într'o parte“. Mi-au dat bani și bilet de identitate. Am ajuns până la Harcov, apoi până la granița polonă. Dincolo de Șepetovca m'am dat jos; un om de încredere m'a trecut în Polonia, apoi am venit aici. În Pardu-biți (gară mare în Cehoslovacia)—fiind în carantină—prima dată am văzut o franzeluță albă și am început să plâng: pâine veritabilă noi nu mai avem de 6 ani. Cu mine am adus un șervet și două batiste de nas. Ce voi face nu știu. Mereu mă gândesc, că Rusia nu are scăpare — religia va sufoca totul. Православный Собесѣдникъ, 1934, p. 138 — 141.

BISERICA RUSĂ DIN STREINĂTATE.

— *Incetarea din viață a stariței mănăstirei Eleonului din Ierusalim.* În spitalul german din Ierusalim a încetat din viață din cauza pneumoniei stareța de curând numită, a mănăstirei Eleonului igumena Margarita. Воскресное Чтение, 1934, p. 364.

— *La Missia ortodoxă rusă din Ierusalim.* La Missia ortodoxă rusă din Ierusalim în curând s'a deschis o ambulanță admirabilă, care lasă să treacă zilnic pe acolo una sută de bolnavi. Ambulanța o administrează trei călugărițe ortodoxe, — două engleze și o daneză — care nu de mult s'au unit cu biserica ortodoxă și au fost tunse. Воскресное Чтение, 1934, p. 364.

D. Balaur

RECENZII.

Pașev St. G., profesor extraordinar, Идеята за спасението и нейната нравствена страна (Ideia de mântuire și elementul său moral), rețipărire din *Anuarul universității din Sofia, facultatea de Teologie*, vol. VIII, 1930-1931, 156 p. 40.

Autorul este profesor de morala creștină la Facultatea teologică din Sofia. În cartea pe care o avem în față, d-sa pornește dela constatarea că din antichitatea cea mai îndepărtată și până în zilele noastre, omul este chinuit de ideia responsabilității păcatului comis și de neputința sa de a se sustrage răului. Ideia aceasta l-ar fi târit în pesimismul cel mai sumbru dacă fenomenul credinței și al conștiinței că are posibilitatea de a scăpa din această situație nu i-ar fi aparținut. *Tot ceea ce le este oamenilor peste putință, lui Dumnezeu îi este cu putință.* Ideia aceasta îi stăpânește pe oameni, le dă curaj și devine pilăstrul lor moral în viață. Ea este cea dintâi și cea mai puternică manifestare a bucuriei și a nădejzii în freamătul luptelor împotriva adversităților din existența de aici. Dumnezeu acordă omului mântuirea. Omul tinde să se apropie de Dumnezeu. Dar pe drumul acestei apropieri apar — deoparte — activitatea răului și a păcatului cari atrag pe om, de alta — conștiința că păcatul ultragiază pe Dumnezeu înfrângându-I voința. De aici ideia de sacrificiu.

Deoarece opera mântuirii este strâns legată de conduita personală a omului, de raporturile sale cu Dumnezeu și cu semenii săi, ideia de mântuire apare ca o forță creatoare a vieții spirituale și morale.

Toate popoarele antice au așteptat în vederea mântuirii lor un mesagiu al cerului. Ideia mesianică stăpânește conștiința religioasă, cultul și poezia lor. În privința aceasta poporul ales ocupă o treaptă anumită — până la apariția creștinismului — pe scara elevațiunilor morale. D-l prof. Pașev stăruiește asupra acestei idei exemplificând-o și comparând-o cu constatarea că rabinismul și formalismul ebraic au întunecat sufletul ebreu până la a da așteptărilor mesianice un caracter pur terestru. Tocmai în epoca în care popoarele păgâne sunt chinuite într'un chip deosebit de viu de ideia mesianică și simt nevoia unei intervenții cerești pentru mântuirea lumii decăzute, poporul ales de Dumnezeu primește cum nu se poate mai ostil pe Iisus Hristos, Mântuitorul nostru.

În creștinism, conținutul întreg al ideii de mântuire se resfrânge în viața morală a omului și se află în raport strâns cu dogma despre păcatul original și despre răscumpărare. În dogma aceasta, creștinismul occidental diferă de creștinismul oriental. Catolicii susțin că omul a pierdut grația divină, protestanții învață că neascultarea, căderea primilor

noștri părinți, a corupt radical natura omenească făcând-o incapabilă de viață morală. Cei dintâi cred, că odată ultragiată justiția divină, ea are nevoie de o victimă pentru restaurarea ei înșiși. Această victimă a fost oferită, în locul oamenilor, de Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu devenit om, prin suferințele, prin moartea Sa pe cruce. Dumnezeu este astfel înduioșat și satisfăcut. Meritele lui Iisus Hristos n'au acoperit numai o datorie, ci ele alcătuiesc în plus un excedent infinit. Cei din al doilea rând, merg încă și mai departe susținând o mântuire personală.

Nedeterminarea doctrinei mântuirii, sau mai precis, a dogmei despre păcatul original și despre răscumpărare, ca și juridismul arid al Apusului, a dat naștere unei alte concepțiuni extreme, înruchipată în diversele doctrine raționaliste și mistice. Acestea conduc în mod logic la combaterea Dumnezeirii Mântuitorului și chiar subminează creștinismul.

Creștinismul oriental pornește dela ideea că Dumnezeu este *Iubire* și numai în raport cu această concepție pune în lumină dogma sa despre păcatul original. Păcatul acesta a deteriorat natura omenească, dar nu în chip radical și infinit. Omul este capabil de activitate morală. Totuși păcatul, acumulat secole la rând și devenind atracția omului, a devenit cu neputință de învins numai prin puterile, prin eforturile personale ale omului. Ajutorul, intervenția lui Dumnezeu e absolut necesară. Iubirea infinită a lui Dumnezeu se manifestă în Intruparea Fiului pentru salvarea omenirii. Tot astfel dirijarea omului în viață — prin iubirea lui Dumnezeu — spre bine, nu spre rău.

Filaret, Macarie, Antonie, dogmatiști ortodocși — deși cu vădite influențe catolice și protestante în privința răscumpărării, susțin că patimile Mântuitorului fiind un act al iubirii lui Dumnezeu, sunt în același timp și o satisfacție a justiției divine. Pentru acești dogmatiști, *Justiția* și *Iubirea* sunt inseparabile. Pentru alți dogmatiști (de ex. episcopul Silvestru) în actul mântuirii săvârșit de Mântuitorul se manifestă într'un mod complet iubirea lui Dumnezeu. Și unii și alții recunosc că în opera mântuirii eforturile omului sunt necesare. Fără participarea sa voluntară și liberă la această operă — mântuirea este imposibilă din punct de vedere moral.

În teologia dogmatică și morală însă a început o luptă științifică împotriva juridismului occidental. Dar în deducțiile și doctrina lor, acești noi teoreticieni în domeniul teologiei dogmatice și morale a creștinismului oriental, nu sunt uniți. Astfel, profesorul Svetlov se străduiește să unească și să concilieze justiția divină cu iubirea divină. Episcopul Teofan, prin doctrina sa morală, se apropie mult de Svetlov. Mitropolitul Antonie situează toată opera mântuirii lui Hristos în iubirea compătimitoare și — după dânsul — punctul culminant al acestei opere este atins în noaptea și în rugăciunea de pe Muntele măslinilor. Arhimandritul Serghie — devenit în urmă mitropolit, — pornește dela principiul că Dumnezeu este iubirea însăși și respinge orice juridism afirmând în detalii o mântuire subiectivă. Aici nu ne aflăm în fața unor diferențe de terminologie, ci chiar în esența și în izvorul vieții.

După d-l Pașev, profesorul Nesmelov este cel mai rezolut și mai

corect în concepțiunile sale. Înlăturând juridismul teologiei occidentale, el prezintă opera lui Hristos ca pe o lucrare a Iubirii divine.

Călașa sigură în domeniul acesta, al mântuirii, o alcătuiesc numai sf. Părinți. Ei au doctrina pură și neinfluențată de niciun alt sistem strein. Din toate scrierile lor se vede cât de puternic și de efectiv cade accentul pe iubirea nețărmurită a lui Dumnezeu, pentru oameni, a oamenilor pentru Tatăl lor și a oamenilor între ei. D-l prof. Pașev consacră câteva pasagii admirabile doctrinei despre mântuire la Sfinții Părinți — pârghia principală și indispensabilă a teologiei morale.

Pr. P. A.

Răuțescu Ioan preot, *Mănăstirea Aninoasa din județul Muscel*, Câmpulung 1933, p. VIII + 258, prețul 95 lei.

Lucrarea părintelui I. Răuțescu despre mănăstirea Aninoasa, prezentată ca teză de licență la Facultatea de teologie din București, merită toată lauda, mai ales și prin aceia că a izbutit să fie dată în tipar. Îl știm cercetător harnic al trecutului nostru românesc și fără îndoială că ne-ar fi părut rău să nu poată fi folosite nenumăratele știri culese pentru alcătuirea istoriei ctitoriei muscelene a boierilor Vlădești. Cronica Aninoasei este atât de strâns împletită cu vieța altor schituri și mănăstiri, iar cărmuitorii ei după vremuri, oameni atât de aleși prin vieța și faptele lor, încât au îngăduit părintelui R. să se avânte cu o pilduitoare stăruință pentru deslușirea amănuntelor ce se cereau.

Și le-a împlinit pe toate, unele mai bine, iar altele atât cât i-au îngăduit mijloacele și mai ales împrejurările. Rând pe rând și-a îndreptat pașii către arhive de stat și particulare, către schituri sau oameni înțeleghători, care puteau da cu voie bună o dată, o carte veche, ori vre-un act.

Ne vom îngădui deci, să arătăm tot lucrul bine făcut și să adăogăm pe alocurea știri necunoscute sau lămuriri care lipsesc.

Mănăstirea Aninoasa este așezată în satul Aninoasa, de pe valea râului Bratia, județul Muscel. Pisania din 20 Sept. 1677, spune că a fost zidită „din temelie... ca să fie biserică de mir“, prin osteneala clucerului Tudoran Vlădescu. Însă murindu-i nevasta „când au fost la săvârșirea sf. biserici“, ctitorul se călugărește aici, luând numele de Teodosie, iar biserica hotărăște să fie „mănăstire de obște de călugări“ (p. 16). La 29 Mai 1682, Teodosie a închinat Aninoasa la mănăstirea Câmpulung, din dorința ca egumenul de aici să fie purtător de grijă al ctitoriei sale (p. 18). Hrisovul lui Șerban Cantacuzino din 21 Mai 1684, întărește toate daniile de sate și moșii făcute de Teodosie pentru mănăstirea sa dela Aninoasa, precum și închinarea ei la Câmpulung, cu arătarea că egumenii se vor pune din părinții acelei mănăstiri, iar nefiind egumen destoinic să se pună dintre călugării dela Câmpulung, însă din Români, iar sârb, grec, ori rus să nu se primească (p. 20).

Ctitorul Teodosie moare în anul 1695. Dar neavând pe nimeni din neamul lui ca să lase această mănăstire asupra aceluia și având pe părintele Daniil, încă de mic călugărit la această sf. mănăstire Aninoasa, la vremea morții, Teodosie au lăsat mănăstirea cu toate ale sale în seama sf. sale ca să fie purtător de grijă (p. 233).

Drept recunoștință față de binefăcătorul și povățuitorul său, Daniil când ajunge mitropolit, aduce însemnate îmbunătățiri ctitoriei stareșului său Teodosie. A făcut chiliile dinspre miazănoapte, acum ruinate, așezând ca mărturie pisania ce se mai păstrează și azi, arătând că la tot lucrul au fost ispravnic ieromonahul Hrisant la leatul 1722. La 1723 s'au deschis în zid ferestre noi pentru lumina bisericii, când s'a și zugrăvit și s'a pus pardoseala, prin chiverniseala tot a lui Hrisant, ajuns egumen încă din 1720 (p. 20-2). Pisania culeasă de mitropolitul Neofit Criteanul (1738-54), care a vizitat Aninoasa prin August 1746, arată că „mitropolitul Daniil au făcut din temelie toate casele pă pivniță și zidurile și chiliile de jurîmprejur, cu clopotnița mare pe poartă și cu clopote; și au stricat biserica și i-au făcut slovn și două turle. Și după moartea vlădică Daniil o au înfrumusețat cu zugrăveala egumenul Varlaam, iar tot lucrul s'au săvârșit în anul 1730“. Cele cuprinse aici însă nu pot fi adevărate. Cum s'a zugrăvit biserica după moartea mitropolitului Daniil când pisania din 1723 spune lămurit, că s'a zugrăvit în zilele sale. Afară de asta, pisania culeasă de Neofit, dă anul 7238, adică 1730. Dar la aceeași dată Daniil trăia și mai păstorește încă doi ani. Nu cred nici în arătarea că „a stricat biserica“, ci numai i-a adăogat pridvorul pe stâlpi deschis, rămas și astăzi. Aceasta este și rostul cuvântului „i-au făcut slovn“.

Tot temeiul în privința zugrăvirei bisericii, urmează să fie pus pe pisania din 1723 și în cazul acesta eu nu văd ce rost ar putea avea chipul lui Grigorie II Ghica, ajuns domn al Țării Românești în Aprilie 1733. O altă dovadă că mănăstirea a fost zugrăvită în 1723, o putem avea din faptul că alături de mitropolitul Daniil, găsim zugrăvit pe egumenul Hrisant (p. 25), care n'a cărmuit Aninoasa decât până în acest an, când vine ca urmaș Varlaam (p. 88).

Lângă ruinele zidite de mitropolitul Daniil se află paraclisul gata a se prăbuși. A fost clădit în 1773 de egumenul Mihail (p. 29).

Forma bisericii este „cea obișnuită“ lăcașurilor muntene: altar rotund, naosul fără sânnuri și pridvor deschis pe stâlpi (p. 33). Sfeșnicile împărătești, lucrate din lemn, au vulturul biccfaș pe ele. Mai sus sunt îngeri, ramuri de viță și alte podoabe (p. 35), deci lucruri de factură bizantină. Vrednică de luare aminte este pictura din pridvorul bisericii. Pe peretele de răsărit, Judecata din urmă, Moise și Apostolii, iar pe boltă Mântuitorul Iristos, Zodiaceul și Fisiologul. Mai jos două hori de femei — chipul ispitelor lumești. Tot în pridvor este zugrăvit și mitropolitul Daniil (p. 35).

La capitoul cărților vechi (pp. 41-6) era bine să se însemne și locul de tipărire al fiecăreia, spre a se putea înlesni bibliografului urmărirea și identificarea lor. Astfel se pune întrebarea: unde și când a fost tipărit Penticostarul dela nr. 2? Iar Evanghelia (nr. 3) este bilingvă, sau sunt două texte legate și unde au fost tipărite? Însemnarea după Cazania fără îndoială din 1792, Râmnic, înclină a crede că este făcută de Grigorie Râmnicănean, viitorul episcop al Argeșului (1823-1828). Un bogat izvor de știri pentru trecutul mănăstirii sunt însemnările culese de pe cărțile vechi din care unele se mai păstrează încă la biserică, iar altele au luat drumul pribegiei prin satele vecine (pp. 41-53). Pe un Li-

turghier din 1797, este amintită trecerea pela Aninoasa, spre Ardeal a mitropolitului Ignatie în ziua de 15 August 1812 (p. 53). Multe și prețioase date cu privire la ctitori au dat d-nii D. Bejan și N. M. Vlădescu (p. 54).

Daniile făcute Aninoasei de ctitorul ei Teodosie, au fost întărite la 1681 și de Dionisie patriarhul Țarigradului (p. 61). La 1778 mănăstirea însă, din pricina neglijenței ei de egumenul dela Câmpulung unde fusese închinată, s'a dat printr'un hrisov al lui Alex. Ipsilante în seama mitropoliei din București, adică a devenit metoh al ei (p. 65). Așa s'a ajuns la ruina acestui sfânt lăcaș, care a început să trăiască zile grele printr'o eșuare slabă a unor iconomi fără tragere de inimă și lacomi după venituri mari.

Vorbind despre neamul ctitorilor, părintele R. se ocupă și de mitropolitul Daniil socotit ca al doilea ctitor al Aninoasei. Din lucrurile noi pe care le-a găsit sf. sa aduce oarecare lumină asupra acestui vladică harnic și gospodar. Așa un zapis din Iulie 1687 arată că ieromonahul Daniil era fiul lui Manole, comis din Topoloveni (p. 67). El a crescut de mic în preajma boierilor Vlădești și a fost ucenic al starețului Teodosie ctitorul mănăstirii Aninoasa. Aici a luat el „cinul ingeresc al călugăriei”, ajungând apoi la 1704 egumen în locul lui Inochentie. În octombrie 1716 este ales episcop al Buzăului, unde păstorește până în August 1719, când a fost ales mitropolit al Ungrovlahiei în urma retragerii lui Mitrofan.

Se aduc dovezi: o carte de judecată din 19 Iunie 1720, o hotărnicie din 1 Iulie 1720 și alta din 10 Iulie 1720, prin care se arată că Daniil n'a fost ales mitropolit în August 1720, ci în August 1719 (pp. 73-4). Greșala provine de acolo că din leatul dela Adam 7228, aflat în Condica Sfântă, s'a scăzut 5508 ani în loc de 5509, cât trebuia.

Șirul egumenilor, care au cărmuit mănăstirea Aninoasa, este următorul: Teodosie ctitorul, 1677-95; Inochentie 1695-1704, pomenit în 1702 și la Câmpulung (p. 81). Daniil 1704-16. Mai greu de fixat ar fi urmașii săi: Vasile, Mihail și Hrisant 1716-23 (pp. 83-5). Varlaam 1723-46, socotit drept cel mai harnic egumen al Aninoasei (pp. 86-9). Clement 1746-9; Mihail II 1749-59; Romanos de neamul lui grec, 1759-65; Mihail III, numit și Cojoceanu sau Tărtășescu 1767-76; Mitrofan, feciorul lui Mihail 1776-79. De acum înainte egumeni sunt numiți și iconomi, căci Aninoasa ajunge metoh al Mitropoliei. Lui Mitrofan îi urmează Mihail 1780-83; Ghenadie 1783-95 (pp. 91-7). El a fost întrerupt de mitropolitul Grigorie Sidis pe care-l întâlnim la 25 Iunie 1786, egumen aici (p. 99). În 1795 este pomenit și un frate al său: Dionisie călugăr la Aninoasa. Gavriil 1796-?; Dositei 1796-1810; Gavriil 1810-12. Vremea egumenilor dela 1778-1812, n'a fost prin nimic însemnată, toate veniturile mănăstirii fiind luate de Mitropolie (p. 106). Între 1812-1842 locul de egumen a fost liber, căci în acest timp Aninoasa era îngrijită de iconomi — arendași — mireni. În 1842 a ajuns egumen Dionisie Aninoșanul, care a cărmuit înțelepțește mănăstirea până la 1864, când a venit secularizarea (p. 109).

Moșiile și avaturile mănăstirii datorite de Teodosie ctitorul și sporite în urmă de alții, sunt cercetate și descrise în mare parte după.

cele trei condici de catagrafii; întâia dela începutul veacului XIX, a doua dela 1840, iar ultima din 1842 (pp. 111-152). Urmează apoi metoașele Aninoasei: mănăstirea Vărzărești și schitul Bâdea (pp. 153-166).

Mănăstirea Vărzărești sau Urechești, zidită de Radu Armaș a fost închinată de nepoții săi Constantin comisul și Grigorie postelnic, la 1681 mănăstirii Aninoasa. Această închinare se lămurește prin rudenia dintre ctitorii mănăstirii Vărzărești și călugărul Teodosie întemeietorul Aninoasei și anume: Constandin comisul Vărzaru ținea în căsătorie pe jupănița Preda, fiica lui Tudoran — Teodosie — Vlădescu. Cu privire la mănăstirea Vărzărești, mai putem adăoga următoarele documente aflate într'un dosar din Arhiva veche a Mitropoliei Ungrovlahiei: 1) Cartea de hotărnicie din 4 Noemvrie 1698 a 12 boieri orânduiți de Constantin Vodă Brâncoveanu, pentru alegerea hotarelor moșiei Urichești de către moșnenii de acolo, a lui Constantin comisul și a fratelui său Grigorașco postelnic, feciorii lui Constandin paharnicu și nepoții lui Radu vel armaș. 2) Cartea domnească din 28 Noemvrie 1698 a lui Constantin Vodă Brâncoveanu, privitoare la hotărnicia moșiei Urichești. 3) Porunca domnească din 13 Octomvrie 1699, către 24 boieri pentru alegerea părții de moșie cuvenită mănăstirii Aninoasa din drepturile ei la Urichești. 4) Cartea de hotărnicie a 24 boieri cu data de 3 Noemvrie 1699. În ea se vorbește de egumenul Inochentie dela Aninoasa și de părintele Teodosie, soacra lui Constandin comisul, care a cumpărat o parte de moșie dela moșnenii din Urichești. 5) Cartea semnată de căpitanii Iordache și Simion din 15 Mai 1742, cu privire la îndreptarea hotarelor moșiei mănăstirii Aninoasa din dealul Uricheștilor, împresurată de moșneni. 6) Zapisul lui Constandin sin Grigore postelnic Vărzaru cu data de 1 Dechemvrie 1743, prin care încredințează că împreună cu fratele său Gheorghe au vândut răposatului vlădică Daniil moșia și viile dela Urichești, ce au fost cumpărate de tatăl și de unchiul lor.

În 1794, stăpânirea Aninoasei asupra schitului Vărzărești (Urichești) încetează. Fiind prea depărtat mitropolitul Dositei Filitti 1-a luat pe seama Mitropoliei împreună cu toate moșiile, dând în schimb mănăstirii Aninoasa schitul mai apropiat Buliga din Pitești (p. 158). Odată cu aceasta Dositei orânduiește ca schitul acesta „să țină și o școală românească, cu plata dascălului pentru învățătura copiilor“ (p. 159). Celalt metoh al Aninoasei schitul Bâdea, astăzi dispărut, are un trecut mai greu de lămurit. Nu se știe nici anul întemeierii și nici al închinării. Totuși nu poate fi mai vechi de începutul veacului XVIII (pp. 162-6).

În partea dela urmă a lucrării este cuprinsă istoria Aninoasei dela 1812 și până astăzi (pp. 169-217). Astfel sunt arătați arendașii moșiilor ca îngrijitori ai mănăstirii între 1812-42. Să dă în transcriere catagrafia Aninoasei din 1842, aflată la Acad. Română. Timpul dela 1842-64 corespunde cu anii de egumenie ai lui Dionisie Aninoșanul, când mănăstirea a fost bine chivernisită, iar averea ei ocrotită.

În 1849 mitropolitul Neofit retrăgându-se din scaun, cere lui Vodă Știrbei să-i dea mănăstirea Aninoasa împreună cu toate veniturile pe seama sa (p. 199).

După secularizare Aninoasa ajunge biserică de mir, moșiile sale trecând în stăpânirea statului. În ultima vreme mănăstirea a fost repa-

rată de Comisia monumentelor istorice, împiedicându-se ruinarea chiliilor și a zidurilor înconjurătoare.

Lucrarea se încheie printr'un număr de 26 anexe cu acte dintre 1677-1794 (pp. 218-47) și un glosar, la care însă lipsesc paginile unde se găseasc cuvintele, ceea ce îngreuiază folosirea lui de către filologi.

Aici se termină istoria mănăstirii muscelene dela Aninoasa. Dacă la râvna și dragostea pe care părintele R. a pus-o pentru alcătuirea ei, s'ar fi adăogat și ceva mai multă metodă și încercare de comprimare a materialului, am fi putut spune pe drept cuvânt că ne-a dat un model de monografie mănăstirească. Tot deodată socotim că n'ar fi fără rost însemnarea unor știri noi sau îndreptarea câtorva greșeli cari au scăpat din vedere autorului. Ele însă nu scad întru nimic nici valoarea lucrării și nici meritul părintelui R. destul de bun cunoscător al meșteșului istoriei.

Astfel la pag. 75 se spune că mitropolitul Daniil „a dat Bucureștilor două biserici: a Vergului și a Tuturor Sfinților“. Se știe însă că această danie nu înseamnă decât preînnoirea celor două biserici, cu toate că pe pisanile lor vlădica Daniil a pus să se scrie că le-a zidit „din temelie“. Dar nu înțelegem pentru ce părintele R. nu deosebește biserica Tuturor Sfinților de biserica cu Sfinți — sau cu sibile — al cărei hram este Intrarea în Biserică. În București, biserica Tuturor Sfinților, numită așa după hram, nu este decât biserica Antim, pe când biserica cu Sfinți, la care se referă părintele R., este cea reparată de mitropolitul Daniil în 1728 și zidită înaintea anului 1696 de popa Fiera — sau Hiera — din Băjești și de Paană. Popa Hiera călugărindu-se, ia numele de Filotei monahul. El a înzestrat ctitoia sa cu moșia Băjești după Moștiște și apoi prin diata sa din 15 Februarie 1694, o închină mitropoliei din Târgoviște și din București. Mitropolitul Teodosie al Ungrovlahiei prin cartea sa dela 5 Martie 1696, primește și întărește așezământul de închinare făcut de Filotei. Așa ajunge biserica lui popa Hiera metoh al Mitropoliei.

Pentru însemnătatea lor am crezut potrivit să dăm în întregime cuprinsul acestor documente aflate în dosarul Nr. 1315/1839 din Arhiva Mitropoliei Ungrovlahiei¹:

Dania lui ieromonah Filotei, ce i-au fost numele pe mirenii popa Hiera, pentru moșia Băjești i cu heleșteu i cu morile de acolo.

„Luminându-ne și curățindu-ne de acel păcat al strămoșului Adam și ne facem ai lui adevărați și desăvârșiți fii, de vreme ce sânt însărcinați cu sarcina păcatelor năzuesc către dânsa, spălându-să și curățindu-să de păcatele lor prin spovedanie și prin poruncile ei ce sânt date și întemeiate de Stăpânul și Domnul nostru Iis(us) Hr(istos), precum singur Sfinția Sa

1. Un fragment din diata lui Filotei monahul a fost publicat după condica Mitropoliei, II, f. 276, de General P. V. Năsturel în revista *Albina*, XIX (1916) p. 1246, unde reproduce și pisană bisericii pusă de mitropolitul Daniil în 1728 (publicată și de d-l N. Iorga în *Inscripții*, I, p. 279) și dă câteva lămuriri asupra sibiilor. Alte știri privitoare la Biserica cu Sfinți se mai găsesc în dosarul 1493/1833 cu o culegere a pisanilor aflate în biserică și dosarul 1550 1844 privitor la „o turla a bisericii cu sfinți metohul Sf. Mitropolii ce se află în proastă stare, amerințând primejdie și să cere a lui dărâmare“. Este vorba despre clopotniță care a și fost dărâmată,

chiamă și zice: „Veniți către Mine toți cei osteniți și însărcinați și eu voo odihni pre voi“. Deci dar și eu robul lui Dumnezeu, cel păcătos popa Filotei carele mi s'au chemat numele pre mirenje popa Fiera, carele fiind și învărtindu-mă între valurile ei, n'am cunoscut cum să fiu câștigat nici o bunătate, nici trupească, nici sufletească și mai vartos că acum ajungându-mă vreme de slăbiciune și de boale grele și temându-mă de moarte care tuturor este de opște și neavând eu feciori fără de cât numai o fată anume Maria, care o am căsătorit după bărbatul ei anume Matei, socotit-am că fiindu-mi sfârșitul aproape să nu mor fără de tocmeală și fără de așezământ, precum multora li să întâmplă așa, ci am socotit dintru inima mea și dintru bun gândul meu, de niminea silit, nici îndemnat, ci numai eu insumi am socotit ca să li fac o firimă de pomană din cele ce me-au rămas din nevoile și dăjdiile veacului acestuia, ca doară și ticălosul meu de suflet să câștige o fărîmă de odihnă în veacul ce ve să fie. Și așa năzuit către voia sufletească sfânta Biserică și către preasfințitul părintele nostru chir Teodosie mitropolitul Ungrovlahiei și din căldura inimi(i) mele am închinat și am adaos sfinții sale și sfintii Mitropolii din Târgoviște unde este hramul Înălțarea Domnului nostru I(i)sus Hristos și sfintei Mitropolii din București unde este hramul Sfinților Împărați Costandin și Elena. Întăiu biserica de aici din București, care este făcută de mine și de Paană căria îi este hramul Vovedenie vă țărcov Preastei B(ogorodi)ți, cu tot ce să află într'ansa, cu cărți, cu odăjdii și cu locul cât este îngrădit cu bolovani și cu pivnița de acolo. Și iar am închinat Sfintei Mitropolii moșia mea de la Băjești după Mostiște ot sud Иѳов, însă toată partea mea pre jumătate care moșie este a mea de la mumă-mea Toma fata lui Pătru din Băjești, de moștenire și de cumpărătoare ce am cumpărat eu de la părtașii mei de acolo. Și iar am închinat Sfintii Mitropolii 5 pogoane de vie din dealul Dobrotenilor sud Ssac, ca să fie Sf(in)ti(i) Mitropolii de întărire, iar mie și părinților miei vecinică pomenire, precum și numele mi s'au scris la sfântul pomelnic, ca să să pomenească la sfântul Jertfelnic, ca și eu după ce voiu muri să mi se îngroape oasile la sfânta Mitropolie.

Iar aceia laltă jumătate de moșie de acolo cu jumătate de heleșteu și cu jumătate din moară, care am dat fie-mii Marii de zestre, accia de va trăi și-i va da Dumnezeu să facă coconi, să aibă a stăpânirea și după dânsa feciorii ei, fără de nici o bântuială de niminea. Iar când i s'ar întâmpla de vreo nevoie a o vinde, sau și de voie, să nu fie volnică a o vinde într'altă parte, nici ia nici feciori(i) ei, nici bărbatul ei, ci să o vândă la sfânta Mitropolie, însă după cum îi va fi prețul și precum să vor vinde și alte moșii împrejurul ei, ca să nu să desparță de moșie care am dat-o eu. Iar nefăcând coconi, tot să și-o stăpânească întru toată viața ei, până la moartea ei. Iar după moartea ei, iar să fie și acca moșie cât i-am dat zestre cu heleșteu și cu moara, și cu via ce i-am dat și casa care este deasupra pimniții, de lângă biserică, închinată sfintii Mitropolii, pentru ca și ia singură dintru inima ei așa eu socotit. Și după moartea ei ar(e) să i se îngroape oasele la sf(ân)ta Mitropolie și să-i fie ei vecinică pomenire.

Iar Sfîniția ca părintele (mitropolit) și alți părinți mitropoliți care-i va orânduie Dumnezeu a fi în urma Sfinții sale, încă să aibă a cău-

tarea de sfânta biserica această și a purtarea grije ca de să va surpa sau s'ar descoperi, din venitul bisericii și al moșiilor ei să aibă a o rădăca și a o acoperi și să nu stea fără de preot. Și precum le-am închinat eu aceste ce mai sus scriu sfinții sale și sfințelor Mitropolii, să fie închinat și neclătite și să le stăpânească în veci cu bună pace; însă cât volu trăi eu să aibă a le țineare și a le stăpânii eu, ca să mă hrănească întru viața mea. Iar după moartea mea să le ție și să le stăpânească sfânta Mitropolie în veci, precum mai sus am zis. Iar carele din mitropoliți sau măcar veri cine ar face schimb de ar da aceste moșii într'altă parte de la sfânta Mitropolie, făcând schimb pre alte moșii, sau veri pre ce, aceia să fie blestemați și neertați de Dumnezeu Atotțiitorul și să le fie părăși sfeți Costandin la a doo venire a Domnului nostru I(i)sus Hristos. Și am întărit și cu care blestem cine ar strica această tocmeală a noastră sau ar întoarce verice veri, cinevași din neamul meu, sau din rudeniile mele sau măcar și din striini, cine s'ar ispiti a să ame(s)tecarea sau a călcarea această toacmeală a noastră, uni(i) ca aceia să fie blestemați de milostivul Dumnezeu carele este în Troiță slăvit și de 318 sfinți, sfinți parinți, de la săborul Nichia; să fie procleți și afurisiți, anateme și de toate sfintele săboară. Hierul și pietrile să se topească și să putrezească, iar trupurile acelora în veci să stea netopite și nedelegate; parte și lăcaș să aibă la un loc cu Iuda și cu afurisitul Aria.

Și pentru mai adevărată credință, am scris eu cu mâna mea ca să să crează și mi-am pus și pecetea, iscălitura și mărturie preoți și a(l)ți care s'au iscălit mai jos. S'au scris Fevr(uarie) 15, leat 7202 (1696).

Az: Ieromonah Filoteiu

Eu Maria fata popii Filoteiu

Eu Mateiu zet popa Filoteiu

Episcopul Buzăului (Mitrofan) martor

Episcopul Râmnicului (Iarion) martor

Popa Ioan prot(o)p(op).

Teodosie milostiv bojuio arhiepiscop i mitropolit zemble Ungrovlashoe (sic).

Dat-am cartea vlădiciei mele la mâna popi Fieri de la Băjești, cum să să știe că ajungând el la vreme de slăbiciune, au socotit dintru inima lui de niminea îndemnat, nici silit, de au venit la vlădicia mea și au închinat sfinții Mitropolii pentru sufletul lui și al părinților lui, întâi biserica de aici din București și cu o pimniță care este pre locul bisericii(i) și moșia lui de la Băjești pre jumătate și din heleşteu și din morile pre jumătate și cinci pogoane de vie în dealul Dobrotenilor. Și au făcut și zapis care l-au scris însuși el cu mâna lui la sfânta Mitropolie, întărit și cu mare blestem asupra acelora ce nu s'ar ținea de acea tocmeală ce au făcut el. Însă așa s'au tocmit și s'au așezat cât va trăi el să-și stăpânească aceste ce mai sus scriu toate cu bună pace, ca să să hrănească cu dănsale. Iar după moartea lui să le stăpânească sfânta Mitropolie toate cu bună pace, după cum scrie el în zapis(ul) lui.

Drept aceia am dat această carte a vlădiciei mele la mâna lui să și le ție și să și le stăpânească cu pace, iar după moarte-i să le ție și

să le stăpânească sfânta Mitropolie, iar pentru cea laltă jumătate de moșie cu jumătate de heleșteu și din mori jumătate, care o au dat fie-sa **Marii** zestre, să aibă a și-o stăpâni cu bărbatul ei **Matei**, să n'aibă nici o bănuială de către sfânta Mitropolie. Și din ce ar fi venitul moșii și din heleșteu și din mori să aibă a și lua din toate pre jumătate, iar altă supărare să nu aibă, nici de vlădicia mea, nici de a(l)ți frați mitropoliți, care-i va orândui Dumnezeu a fi în urma vlădiciei mele, nici să-și aleagă sfântă Mitropolie partea de moșie sau să o hotărască, ci pre cum s'au zis mai sus să fie din doao. Iar cine ar strica sau ar călca această care a vlădiciei mele și le ar face vre o strâmbătate, să fie blestemați și neertați de Dumnezeu Atotțiitorul, procleți, afurisiți, anatema; hierul și pietrile să se topească și să putrezească, iar trupul acelor în veci să stea netopite și nedezlegate.

Insă afară din plugurile Mitropoliei care vor ara acolo, ori cine ar mai ara veri din oameni(i) noștri, sau vericine, de la tot omul să aibă **Matei** a-și lua partea lui de dijmă pre jumătate, după cum scrie mai sus. Aceasta scriem“.

Mart 5 văleat 7204 (1696).

Vlădica Teodosie.

Diaconul Gh. I. Moisescu.

Nicov Petăr dr. profesor, Българското възраждане въ Варна и Варненското; Митрополитъ Йоакимъ и неговата кореспонденция (Renașterea bulgară la Varna și în împrejurimi; mitropolitul Ioachim și corespondența sa), Sofia, 1934. Editura Academiei bulgare de științe, XXIV + 494 pp. și un facsimil în mărime naturală.

În anul 1922 autorul da la lumină *Arhivele mitropoliei bulgare dela Varna înainte de 1877*, o lucrare numai de 20 pagini, lăsând să se întrevadă că nu se va opri aci. În adevăr, după 12 ani, d. Petre Nicov face să apară lucrarea de față, un expozeu al istoriei luptelor și renașterii bulgare în părțile Varnei. Intrucât multe știri și date din ea au atingere și cu elemntul românesc din părțile acelea, o dare de seamă asupra ei o socotim bine venită.

Cartea este împărțită în patru mari capitole. 1) *Mitropolitul Ioachim*; 2) *Renașterea bulgară la Varna și în împrejurimi până la anul 1865*; 3) *Mitropolitul Ioachim și rolul lui în chestiunea bulgară, bisericască și națională și* 4) *Corespondența mitropolitului Ioachim al Varnei cu patriarhia din Țarigrad și alte documente*. Lucrarea se deschide cu o „înnainte cuvântare“, în care autorul arată izvorul din care a ieșit cartea, și se închide cu un facsimil al scrisorii patriarhale și sinodale către eparhia Varnei pentru întronarea mitropolitului Ioachim, scrisă pe o singură pagină în grecește și bulgărește și datată: „anul 1865 în luna Februarie, indiction 99“. (Doc Nr. 1 din carte, p. 188-193).

Izvorul acesta este o condică cu 80 scrisori confidențiale, grecești, ale mitropolitului Ioachim dela Varna către patriarhul ecumenic, trimise între anii 1865-1873. Condica aceasta a fost găsită de d. Nicov în arhiva mitropoliei grecești de odinioară a Varnei și astăzi se află, la un loc cu

multe alte cărți istorice, în muzeul arheologic dela Varna sub numărul de înregistrare CCLXXXVI.

Se înțelege că prin elementele componente ale lucrării sale d-l Nicov este forțat de multe ori să se repete, amintind de două și chiar de trei ori același lucru. Faptul este inevitabil dacă se ține seamă de voita îndoită însușire a cărții: una, situarea științifică a materialului documentar în mediul corespunzător și a doua, prezentarea fără niciun comentariu a documentelor în textul original grecesc și în traducere bulgărească.

Să urmărim și noi, în această dare de seamă, drumul autorului. Pentru aceasta sunt necesare câteva cuvinte asupra mitropolitului Ioachim dela Varna, mai târziu patriarhul Ioachim al III-lea al Constantinopolei.

După Iordan Ivanov, mitropolitul Ioachim ar fi de obârșie bulgară (Nicov, p. 1, nota 2). S'a născut într'un sat de pe malul european al Bosforului la 18 Ianuarie 1834. Din botez se numea Hristu. A învățat la școala din sat și simțind chemare pentru cele spirituale a devenit anaghist. La 12 ani a plecat, împreună cu duhovnicul său Hrisant, la sf. Munte, unde a stat doi ani. De aci, tot împreună cu Hrisant, a pornit spre Țarigrad. Aici, duhovnicul său a murit de holeră, iar Hristu a intrat în slujba mitropolitului de Samos. Doi ani mai târziu și după recomandarea mitropolitului de Chizic — patriarhul Ioachim al II-lea de mai târziu — care-i devine și cel mai bun susținător, Hristu a plecat la Влашко, adică în Țara Românească, împreună cu episcopul pogonian, care l-a hirotonit la 18 ani ierodiacon cu numele de Ioachim. În 1853 a plecat în Rusia de unde s'a întors repede. Dându-și seama că știința sa de carte nu-i destulă, s'a dus, după patru ani, la Atena. Vizitând Viena, bogătașii greci de aici l-au convins să rămâie ierodiacon la biserica greacă de acolo. În Viena a rămas trei ani, a învățat nemțește și a frecventat universitatea. După o scurtă vizită la locul natal, la sf. Munte, Atena și Triest, s'a întors la Viena unde a mai stat alți trei ani. În 1860 patriarhul ecumenic s'a retras și locul său a fost ocupat de ocrotitorul ierodiaconului Ioachim, Ioachim al II-lea. Acum părăsește capitala austriacă venind la Țarigrad, unde, fiind bine pregătit cu știința a trei limbi — nemțește, românește și turcește — și înzestrat cu darul cuvântului, a fost numit, mai întâi, al doilea diacon la Patriarhie, iar în 1863 mare protosinghel. Dar oblăduitorul său fiind demis din scaun, el a rămas un an fără activitate. Murind mitropolitul de Varna, Porfirie, Ioachim a fost hirotonit și numit — la 11 Dec. 1864 — pe timpul patriarhului Sofronie al II-lea, ca mitropolit grec al Varnei, unde a păstorit zece ani. Activitatea sa aici are legături directe cu istoria renașterii bulgare.

Acțiunea lui Ioachim la Varna cade într'o vreme grea și critică pentru grecism. Bulgarii refuză dărz să stea sub patriarhatul ecumenic și luptă pentru biserica lor bulgară. Satele bulgărești, unul câte unul se sustrag jurisdicțiunii lui Ioachim și refuză să-l recunoască. Ioachim a dus o politică de împăciuire, de apropiere și de libertate cu bulgarii, dar n'a reușit. *El pune în biserică principiul spiritual și bisericesc mai presus decât pe cel mirenesc și național.* Mai în urmă, îl vedem cum se ruga insistent de patriarh să-l ia de acolo și să-l trimită în altă parte.

Cu câteva luni mai înainte ca ocrotitorul său Ioachim al II-lea să fie adus pentru a doua oară pe scaunul patriarhal (1873), el obținuse să se reîntoarcă la Țarigrad de unde n'a mai plecat până în 1874, când fu numit mitropolit al Salonicului. Aici desfășură o activitate din cele mai de seamă. Murind însă patriarhul Ioachim al II-lea, la 4 Oct. 1878, s'au făcut alegeri și a ieșit patriarh mitropolitul Salonicului — Ioachim al III-lea. În această calitate el se dovedește un mare și înțelept reformator al bisericii și desfășurător al unei acțiuni binefăcătoare cum de mult nu mai avusese biserica Țarigrădeană, care l-a și ridicat în rândul celor mai însemnați patriarhi. La 30 Martie 1884 și-a dat demisia din cauza neînțelegerilor cu guvernul turcesc și chiar cu grecii. În 1901, prin Ruși, el a fost ales din nou patriarh ecumenic rămânând în scaun până la moartea sa, 13 Nov. 1912.

În a doua păstorie vine cu un plan măreț de unirea tuturor confesiunilor creștine pe temelia adevărului Ortodoxiei. Face mai întâi un apel calduros pentru unirea și apropierea lumii ortodoxe prin înlăturarea disputelor și a filetismului (bulgar). Datorită lui au fost înlăturate: schisma antiohiană, schisma ierusalimiteană ca și chestiunea bisericii din Cipru. Schisma bulgară a fost văzută de el ca o catastrofă pentru patriarhie și pentru greci (p. 8 și 10). Potrivit acestei atitudini, el s'a străduit să nimicească răceala dintre Ruși și Greci iscată pe chestiunea schismei.

Din timpul celor zece ani de păstorie ai mitropolitului Ioachim la Varna, din scrisorile confidențiale rămase dela el și aflate în condica de care am amintit, avem o seamă de știri și date privitoare la *renașterea bulgară în Varna și în împrejurimi până la 1865*. Coroborate cu alte știri și date contemporane putem să reconstituim în mare parte starea socială și religioasă a locuitorilor din părțile acelea. Trebuie să se știe că granițele civilo-administrative nu se confundau cu cele bisericești. Astfel, în eparhia Varnei intrau și alte zone: Provadia, Dobrici, Balcic și Mangalia. După d. Nicov, elementul grecesc era neînsemnat și s'a afirmat aci — la jumătatea sec. al XIX-lea — prin găgăuții din Varna și din câteva sate eparhiale. Populația bulgară s'a format aproape numai din emigranții din Balcani sau din Tracia, vechea populație fiind foarte rară. De această populație vorbește Pavel Georgici în sec. al XVI-lea; p. 12). În preajma anului 1877, ținutul Varnei număra 45.875 nemusulmani și 64.621 musulmani, după datele lui V. Toplov (p. 12 și notele). În 1897 L. Miletici găsește populație bulgară, vorbind un dialect aparte, numai în trei sate din jurul Varnei. Ceea ce însemnează că atât mai exista din vechea populație. Pretutindeni în celelalte părți, bulgarii sunt transmigranți recent, cel mai mulți din a doua jumătate a sec. al XIX-lea (p. 13). În sec. al XVIII-lea și dela jumătatea și celui de al XIX-lea, pe timpul războaielor ruso-turce, mari mase de bulgari din Tracia, Balcani și din Bulgaria s'au stabilit în Rusia și în România, formând aici mari colonii bulgare. Mulți apoi s'au întors și au rămas pentru totdeauna în părțile bulgărești. (Documentele din carte N-rile 6, 23, 59, 73 și 85). După 1812 s'au mutat în Dobrogea păstori din Cotel, Gradeș, Jeravna, Medven, ocupându-se cu păstoria, brânzăria și neguțătoria. Numai 10 la sută din satele din Dobrici și Balcic — susține d. prof. Nicov, nu aveau populație

din Cotel. În sprijinul acestei aserțiuni, citează o statistică românească din 1880. În 1860 este preot în Țarigrad—în urma cererii locuitorilor—Dimitrie Gavrilov pe seama bisericii Sf. Treime din Balcic. Intors acasă noul preot nu recunoaște însă pe vlădica grec și în biserică pomeneste numai pe Ilarion Macariopolschi. Prin urmare, mișcarea națională începe, în acest chip, din Balcic. În 1864, luna Ianuarie, poporul răsculat distruge la Rusciuc mitropolia.

O statistică din 1850 socotește pentru toată Dobrogea 3.734 familii bulgare, cazaș Balcicului 682, în cazaua Dobriciului 932, iar în cazaua Mangaliei numai 18 familii de bulgari. (p. 36).

Renașterea conștiinței naționale pornește din provincie (p. 18). Mitropolitul grec Filotei al Varnei adună — prin 1829 — toate podoabele și lucrurile de preț din bisericile Varnei ducându-le în Rusia, fapt ce indignează pe locuitori. Cam de acum încep anumite diferențieri între greci și bulgari, cei din urmă fiind numiți în documente „creștini pravoslavnici”, iar cei dintâi „greci”. Tot în acest timp vedem că turcii se apropiau mai mult de bulgari decât de greci. Astfel, un turc dăruiește o pia-tră de prestol pentru o biserică ortodoxă bulgară, (p. 31). În 1860 locuitorii din Balcic trimit comitetului bisericesc bulgar dela Țarigrad o scrisoare prin care refuză să se mai supune patriarhiei (p. 39). Un studiu special ar putea ajunge, credem, la constatarea că printre cei cari semnează asemenea scrisori pot fi și români (de ex. Stoian Costa, Teodoru, Apostolache Gheorghiu, Paruș Gheorghiu, etc., etc.). „La Mangalia, — și aici traduc exact ce spune autorul — bulgarii au fost dela început, se pare, foarte puțini. Populația a fost aproape exclusiv turcă. Vretos spune că, pe la jumătatea sec. al XIX-lea, Mangalia avea exclusiv o populație bulgară (în loc de turcă!) (Nicov) de religie mahometană, care atingea 1.000 de suflete. Pe lângă aceasta, conștiința bulgarilor de acolo nu era încă trezită. Se știe, de ex., că în împrejurimile Silistrei, în satele bulgărești Calipetrovo, Almalii, Aidemir, Popina, Vetren, Srebarna, Brăclima, Babuc, Alfatar, Cainargea, deși bulgărești, în biserică se cânta și se slujea По влашки, adică pe românește. Într-o corespondență din anul 1858 cetim în privința aceasta următoarele: „Noi suntem în satul Almalii 200 de familii bulgare, am avut biserică, dar fiindcă n'am avut preot bulgar, bucuroși am fost să ne slujească preoții români în românește”, („влашки попове на влашки”), (p. 36-37). În privința aceasta d. Nicov nu dă alte știri nici amănunte, de pildă: cum se explică lucrul acesta? Ce căutau preoții români pe acolo? În ce biserici slujeau și cu ce populație? Lăsăm însă la o parte aceste întrebări și ne mulțumim numai cu informația de mai sus, destul de concludentă.

Capitolul al doilea este consacrat în întregime aproape mișcărilor bulgare de trezirea conștiinței naționale și de eliberarea lor de sub jurisdicțiunea bisericească a grecilor. Sunt anii cei mai grei, când atmosfera din Varna și împrejurimi este foarte încărcată de ură împotriva Grecilor. Tocmai în epoca aceasta (1865) descinde ca mitropolit grec al Varnei Ioachim. Zece ani cât a păstorit la Varna n'au fost pentru el decât o continuă suferință. Capitolul al III-lea al lucrării cuprinde tocmai viața extrem de sbuciumată nu numai a lui Ioachim, ci și a bulgarilor de acolo. Ioachim vedea clar unde se va ajunge (la schismă), își da bine

seama că nu poate face mai nimic în fața fluxului năvalnic de redeștep-tare națională bulgară la Varna și împrejurimi, de aceea se ruga me-reu de patriarh să fie luat de acolo și trimis în altă parte. A vrut să evite schisma, dar n'a putut. Un Ilarion Macariopolschi și alți fruntași bul-gari erau acolo totul, în timp ce Ioachim și mitropolia sa nu erau nimic decât „cui strein în casă“. Din capitolul acesta transpiră o adâncă înțe-legere din partea d-lui Nicov a minții, a sufletului și a activității mi-tropolitului Ioachim la Varna, ca unul ce a contribuit în mare măsură la redresarea morală a Bulgarilor, istoviți de povara robiei turcești.

Capitolul al IV-lea și ultimul conține numai „*corespondența mi-tropolitului Ioachim al Varnei cu patriarhia țarigrădeană și alte docu-mente*“. Sunt în total, în cartea d-lui Nicov, 100 de documente și scrisori, toate privind în deaproape pe bulgari. Ici și colo sunt presărate și unele știri fugare cu privire la orașele: Constanța, Tulcea, Galați, Cerna-Vodă, Iași, dar numai în legătură cu coloniile bulgare de aici sau cu anumite informații primite de Ioachim. Mult mai mult se vorbește despre orașele și satele din Dobrogea Nouă (Balcic, Mangalia, Silistra, Cavarna, Do-brici (Bazargic), dar tot în legătură cu viața și așezările bulgărești. Res-tul se referă numai la Varna și împrejurimile ei, mitropolitul Ioachim raportând patriarhului ecumenic orice fapt mai de seamă petrecut în e-parhia sa. Astfel, în 1866, când Bulgarii din Rusciuc începură să tipă-rească în tipografia turcească a statului abecedare și cărți bisericești, Ioachim atrage foarte serios atenția patriarhului asupra acestui lucru (p. 140). Tot astfel atunci când doi români călugări, — și faptele acestea ne privesc direct, de aceea le consemnez pe larg aici, adică cum se află în scrisorile confidențiale ale lui Ioachim — au venit la Varna (anul 1872, unul la 5 Sept. și celălalt la 21 Sept.) ca, folosindu-se de împrejură-riile de atunci (declararea schismei asupra bisericii bulgare și instaura-rea exarhiei, să propue bulgarilor din Varna înființarea unei episcopii împreună cu Românii de dincolo de Dunăre, care să fie pusă sub supre-mația patriarhiei ecumenice, despărțind astfel pe Bulgari de conaționa-lii lor și de exarhie. Acești călugări sunt: 1) *Samuil Dragșin* din Transil-vania și 2) *Nifon Bălădescu* dela București. Iată, cu propriile-i cuvinte, expozeul mitropolitului Ioachim în această privință: „Aflându-mă în in-specție într'un sat mărunț din eparhia mea sărăcăcioasă, a venit la mine aducătorul scrisorii de față, cu serioasă recomandare, ieromonahul *Samuil Dragșin*, de obârșie român din Transilvania, — sânt încredințat că este propagandist, — care îndeplinește această hidoasă și anticreștină acțiune de mulți ani în satele românești dela Dunăre, și mi-a adus o scri-soare dela o persoană necunoscută mie, care îmi comunică scopul ve-nirii lui. După documentele latine oficiale pe care le are dela episcopul catolic din Nicopole, numitul a îndeplinit până acum datoria de propa-gandist și de reprezentant episcopal, în multe sate românești din părțile Dunării. Acum totuși, fie pe deoparte din cauza scrupulului, fie pe de altă parte din cauza valului pe care l-a iscat în acele locuri prozelitismul bul-gar, el s'a deszis și dorește să-și salveze conaționali din ghiarele acestor dușmani neîmpăcați ai Bisericii. El vine, după cum spune, conform înțelegerii cu clerul și cu fruntașii din 52 de sate românești, să roage cu tot respectul Biserica Mamă ca să-i libereze de aceste două blestemății.

În același timp dorește să primească și supușenia turcă și ocrotirea guvernului imperial în locul celei austroungare, pe care o are...”

„El adaugă (faptul) că în afară de aceste 52 sate, ar mai fi și altele multe, dela Vidin până la Sulina, a căror populație trece de 600.000 și cari sunt gata să se supună chemării de mamă a Bisericii. Dar cum Bulgarii, cari se află membri în consiliile bisericești ale Vidinului, în conformitate cu rosturile și cu simțămintele lor, persecută pe românii săraci, iar cu sila și cu forța cer dela ei dări arhieresti pe opt ani, ceea ce ei refuză să dea de când a plecat chiriarhul canonic al acelei eparhii, ei se roagă, ca prin biserică să dobândească dreptul de a fi reprezentați și ei (lucru ce este lesne de înfăptuit, după normele guvernamentale pentru provincii) printr'un reprezentant român în consilii...”

Scrisoarea este trimisă la Constantinopole din satul Ceaușchiol în ziua de 5 Sept. 1872. (Documentul Nr. 75, p. 424-428)

A doua scrisoare privește pe *Nifon Bălășescu*. În ea se spune: „...întorcându-mă din inspecția pe care am făcut-o în foarte puține sate ale săracii mele eparhii, am aflat așteptând întoarcerea mea pe purtătorul acestei modeste scrisori, prea cuviosul profesor Nifon Bălășescu, de origine român, care de mulți ani predă obiecte (studii) spirituale la București și Iași, care a tipărit lucrări spirituale și filologice în limba maternă și care exercită dincolo de Dunăre, cu îngăduința autorităților, funcția de inspector al școalelor din satele românești. Din desele convorbiri cu cel pe care-l recomand Înalt Prea Sfinției Voastre am conchis că el arde de dorința de a-și salva pe connaționalii săi, cari trăesc dincoace de Dunăre, din ghiarele propagandei bulgare, care îi va slaviza cu totul. Din cauza aceasta, el a găsit nimerit să facă în scris lungi rapoarte ministrului de instrucțiune, Ahmed Vevic Efendi, care a tratat chestiunea privitoare la deschiderea școalelor românești în zisele sate. Cu toate acestea, el nu este dispus să se întâlnească în Rusciuc cu așa numiții arhiepiscopii Ilarion al Târnovei și Grigorie al Rusciucului, cu care a convorbit pe larg asupra aceleiași chestiuni, dar cu toată paza folosită a aflat lucruri neplăcute. Venirea lui, prin urmare, acolo are rostul ca, prin ajutorul Bisericii să strângă laolaltă toate satele românești din eparhia Silistrei, a Rusciucului și a Vidinului și să formeze o eparhie românească“... „Istoria lui Nifon și scopul său sunt cele expuse mai sus“... „Varna, 21 Sept. 1872“ (Documentul Nr. 76, p. 428-431).

Acesta este pe scurt cuprinsul lucrării d-lui Petre Nicov dela universitatea din Sofia.

Pr. Paraschiv Angelescu.

NOTE BIBLIOGRAFICE

OPERE CU CARACTER GENERAL.

1. Balaure D. О Войскѣ Господнемъ въ Румыніи (=Despre Oastea Domnului din România) în 3a Церковь, Nr. 12, 1934, Berlin. — În publicația aceasta rusească, editată la Berlin de P. Cuv. ieromonah Ioan, d. D. Balaure, colaboratorul revistei noastre, întreține cronică religioasă din România. În articolul de față, d-sa se ocupă de *Oastea Domnului* arătându-i programul și activitatea. Afirmând că *Oastea* accentuează mai mult pe latura morală a vieții decât pe cea teoretică, autorul consemnează și faptul că „sf. sinod a aprobat această mișcare, cu condiția ca „ostașii” de oriunde să fie sub conducerea preoților”. Prin cronicele sale din această revistă, d. D. Balaure face un lucru de folos țării și bisericii noastre.

Pr. P. A.

2. Bejan St. Ic. director, *Darea de seamă asupra situației seminarului teologic din Chișinău din punct de vedere didactic, administrativ și educativ pe anul școlar 1933-1934*, în *Luminătorul*, LXVII (1934), pp. 669-686. — Cine vrea să vadă o dare de seamă sinceră și nefardată, recomand să o citească pe aceasta a pâr. Bejan. Model de dare de seamă, dar și de bună gospodărie.

3. Berdiaev N., *Ecumenismul și Confesionalismul*. Traducere de Ec. Corneliu Grumăzescu. Extras din rev. *Misionarul* Nr. 3, (1934). Chișinău, 1934, pp. 22. — Aceste câteva pagini par să fie o conferință rostită undeva la Paris de filosoful și cugetătorul creștin ortodox, N. Berdiaev. Autorul consideră problema ecumenismului creștin în raport cu confesionalismul actual. Din punct de vedere confesional există două concepții despre ecumenicitate: una orizontală și alta verticală. Prima e proprie catolicismului roman și constă în a strânge și a organiza lumea de pe întreaga suprafață a pământului. A doua, proprie ortodoxiei, este o dimensiune în adâncime, mai potrivită mișcării ecumenice. Și protestanții au o nuanță proprie în această problemă, — ei pretind realizarea ecumenismului pe terenul colaborării interconfesionale. Dar deși în ziua de azi protestantismul militează cel mai activ pentru ecumenism, totuși interconfesionalismul pe care el îl pretinde ca bază de realizare a ecumenismului este după însuși părerea autorului și o eroare și o primejdie și totodată și mijlocul cel mai puțin ecumenic. Ecumenicitatea însă nu se va putea realiza decât printr-o efortare de apropiere în duhul adevărului și al dragostei, iar nu pe terenul doctrinar, nici legalist canonic, fiindcă tocmai acestea au produs desbinările și neînțelegerile. Apropierea trebuie căutată pe un plan lăuntric, duhovnicesc și religios; unirea însă se va împlini definitiv numai prin lucrarea Sf. Duh. Ple-

deca mare, ce se pune în calea realizării ecumenismului creștin, constă în credința pe care fiecare dintre confesiuni o are despre sine că, adecă posedă adevărul desăvârșit. Dar această piedecă se poate înlătura, făcând distincție precisă între ceea ce este dumnezeesc și ceea ce este omenească în procesul de mântuire, care este biserica. Fiindcă în istoria bisericii lucrează nu numai Dumnezeu, ci și omul cu activitatea lui creatoare pozitivă și negativă, ispitit de multe ori să o considere drept petecă a divinului.

Berdiaev nu este teolog și, ca atare, își poate îngădui libertăți mari, fiindcă această activitate creatoare a omului în biserică, ori cât am elimina-o, tot rămâne, și deci pune cel puțin între ortodocși și catolici de o parte și protestanți de cealaltă parte, distanțe de netrecut. Ecumenism cu o parte a creștinătății, care elimină și tăgăduiește în bloc Tradiția, este o imposibilitate pentru un creștin ortodox sau catolic credincios, care nu concepe unirea ca un act „politic”. Și nu poate fi acuzat, nici de fanatism și nici de confesionalism intransigent.

În privința traducerii facem rezerve, fiindcă autorul se vădește nefamiliarizat cu unii termeni ai teologiei și cugetării rusești și traduce d. p. „sobornosti” și „sobornâi” cu „ecumenic” și ecumenicitate” ceea ce nu-i exact.

† T. S.

4. Birchici Arsenie, Факторы у религиозно-моральном воспитанью наше оmlадыне (Factorii de educație religioasă-morală a tinerimii noastre) în Православль, (1934), pp. 227-233 și 259-264.—Autorul arată, că tineretul, conducătorul de mâine, este cel mai mare dar primit dela Dumnezeu, este comoara cea vie, care trebuie să fie purtată pe calea cea bună de cei patru factori, chemați pentru educația religioasă-morală a tinerimii: familia, școala, biserica și statul, analizând, pe larg, fiecare factor în parte.

B. P.

5. Buzatu D., *Spre un apostolat laic în Renașterea*, XIII (1934), Nr. 10. — Pe cinci pagini mari de revistă, autorul încearcă să ne convingă de necesitatea apostolatului laic în biserica lui Hristos. Lăsând la o parte sursa de inspirație a d-lui Buzatu, care este de natură pur catolică (n'ar fi fost oare mai nimerit ca într-o asemenea chestiune d-sa să fi folosit numai autori și teze protestante?) vom spune doar atât, că tema sa este pusă cum nu se poate mai greșit din punctul de vedere al bisericii ortodoxe. Și unei teme formulată greșit, fatal i se vor da soluțiuni greșite.

Pr. P. A.

6. Cioroianu Ștefan, Dr., *Foamea Sfântă în Foaia Diecezană*, XLIX, (1934), Nr. 2.—Vechile cosmogonii, mitologii și culte au fost învinse de creștinism. Foamea Sfântă de adevărul cerească a topit sgura rătăcirilor antice. Ea face să se topească și toate rătăcirile filosofiei materialiste și atee. Biserica noastră e biserica nădejdi. În ea se satisface orice nevoie sufletească superioară.

† T. S.

7. Comșa Grigorie Gh. dr., episcopul Aradului, *Problema religioasă în România de azi*, Arad, (1935), 26 p. — „Problema religioasă, spune autorul, este o problemă cardinală pe care, dacă o dai afară pe ușă, intră în casă pe fereastră”. Cuvintele acestea ar fi putut figura ca un viguros motto al lucrării, fiindcă ele alcătuiesc punctul în jurul căruia gravitează toată cugetarea P. S. episcop Comșa. Iar această cugetare

ni-i înfățișată sistematic și convingător în următoarele ei aspecte: 1) Nu se poate afirma că omenirea de astăzi este în adevăr creștină, dar nu se poate susține nici contrariul. Oamenii au făcut experiențe pe cont propriu și când s'au apropiat și când s'au depărtat de Dumnezeu; 2) Poporul român este credincios. Căci unde sunt strămoși glorioși, acolo sunt și nepoți cari să-i urmeze. Unde nu sunt drumuri croite de înaintași, urmașii se pot rătăci; 3) Influența democrației (latura politică a chestiunii) asupra vieții noastre bisericești și creștinești se manifestă astăzi în dorința generală ca biserica strămoșească să activeze cât mai repede și cât mai intens în mijlocul credincioșilor, lucru pe care biserica, arhieriei și preoții noștri l-au înțeles; 4) Conducătorii bisericii se bucură de tot sprijinul pe care-l dau, laicii — și în primul rând intelectualii — bisericii și organelor ei; 5) Innoirea vieții sufletești și baza ei, reînsuflețirea sentimentului religios va trebui făcută de jos în sus, adică dela țară spre oraș. Rol deosebit are aici preotul-catehet; 6) Orice asociație religioasă sau socială, având însă în frunte pe preot și inspirându-se exclusiv din doctrina și tradiția ortodoxiei, are drept la viață; 7) Biserica pune în fața omului un anumit fel de libertate, pe aceea propoveduită de Mântuitorul Hristos. Cu această libertate putem face în adevăr progres și din fericire putem face o adevărată realitate, și 8) Biserica, statul și cultura adevărată sunt cheazășii Neamului.

Pr. P. A.

8. David Al., *Contribuțiuni la bibliografia românească veche în Luminătorul LXVII* (1934), pp. 777. — Autorul ne vorbește despre vreo 22 cărți vechi românești, în chip de complectare la *Bibliografia românească veche* a d-lui I. Bianu și N. Hodoș. Dar, din cele 22 de cărți, autorul n'a avut în mână decât pe ultimele trei, restul sunt numai note și însemnări aflate în diverși autori români și străini. Rămâne de văzut în ce măsură această „contribuție” poate fi ținută în seamă „la alcătuirea celei de a doua edițiuni a Bibliografiei românești vechi”, fiindcă și această contribuțiune „ca orice lucru făcut de mintea și mâna omului, poartă și aceasta pecetea imperfecțiunii omeniești”. Astfel, (notăm numai câteva date din memorie) autorul nu știe că, pe lângă cei notați de d-sa că s'au ocupat până aci cu complectări la bibliografia românească veche, mai sunt și alții. D. ex.: d-l D. Fecioru: *Contribuție la bibliografia românească veche în Raze de lumină IV* (1932), pp. 220-226; Pr. Paraschiv Angelescu, *Noul Testament bulgar dela 1828, în Biserica Ortodoxă Română LII* (1934), pp. 306-325, etc. Evanghelia dela Sibiu din 1806 a mai fost menționată în 13 exemplare de D. Balaure, etc. Dar nici din autorii străini n'a cules tot materialul privitor la bibliografia românească veche, fiindcă sunt lucrări despre care d-l Al. D. se pare nici să fi auzit. Astfel nu cunoaște renumita lucrare: Mgr. Louis Petit. *Bibliographie des acolouthies grecques*, 1926, care pe lângă alte multe cărți grecești vechi, slujbe de ale sfinților, tipărite în țările românești, ne dă date prețioase chiar despre două din cele 22 de cărți ale d-lui Al. David. Adecă la p. 285 despre slujba sfântului Timotei dela 1752, semnalată de d-l A. D. sub Nr. 14 și la p. 27 despre slujba sfântului Visarion dela 1705, notată de d-l A. D. sub Nr. 10.

1. Biserici în Moldova de Răsărit - Cărți românești de slujbă bisericească. în *Biserica Ortodoxă Română LII* (1934) p. 43—59.

9. De ce ne-ați uitat? În *Lumina Satelor*, XIII, (1934), Nr. 2.— Strigătul desnădăjduit al Românilor rămași între granițele Ungariei. Se arată persecuțiile sălbatece împotriva acestor Români și se face apel la guvernul român să-i ajute. Tristă e soarta Românilor ortodocși rămași în statul maghiar, adăogăm noi. Numărul lor se ridică aproape la 42.000, în vre-o 25 de parohii cu tot atâtea filiale. Fără nici un conducător de seamă. Ar putea forma o episcopie. Guvernul nostru a dat Ungurilor atâtea episcopii. Oare o episcopie pentru acești Români nu e posibilă...? †T.S.

10. Ionescu Petre pr., *Salutul între frați în Păstorul Ortodox*, XV (1934), Nr. 10. — O constatare pe cât de adevărată pe atât de dureroasă: Preoții se salută foarte puțin între ei, ceea ce nu e admis în corpul ofițeresc. Datorită uniformei clericale, lumea observă ușor această scădere regretabilă și o adaogă, firește, la sarcina păcatelor noastre închipuite sau reale. Când ne vom convinge că salutul respectuos dintre preoți nu-i o umiliniță pentru niciunul dintre dâșii, ci tocmai o dovadă puternică a adevăratei Hristoforii și Hristodulii? Pr. P. A.

11. Mărginața Tiberiu, Pr., *Fondul preoțesc de ajutorare al eparhiei Caransebeșului în Foaia Diecezană*, XLIX, (1934), Nr. 3.—În eparhiile ortodoxe ardelenene se pune la cale înființarea unui fond cu acest titlu în cadrele Asociației clerului „Andrei Șaguna”. Autorul studiind regulamentul deja adoptat de Sibiu, Arad și Cluj, formulează o propunere netă: Fondul să se alimenteze dintr'o taxă de înscriere de 200 lei și dintr'o contribuție de 100 lei lunar, timp de 25 de ani. La moartea unui membru, familia să primească un ajutor de 30.000 lei. Vezi tot aci și Văleanu Nicolae, Paroh: *Fondul preoțesc de ajutorare*. † T. S.

12. Mehedinți S., Profesor la Universitatea din București, membru al Academiei Române, *TERRA. Introducere în Geografie ca știință*. Vol. I și vol. II. 1203 (512+691) pagini cu 210 figuri. București (1931). Editura „Națională” S. Ciernei.

Această operă însemnată înfățișează întreaga doctrină a Geografiei generale: obiectul și definiția geografiei (cap. I-II), metoda cercetărilor geografice (III), condițiile observării geografice (IV), norme pentru observarea pe hartă și în natură (V), calitățile descrierii geografice (VI), descrierea completă: hologetică și holocronică, caracteristică, explicativă, analitică și sintetică (VII-X), mijloacele și condițiunile descrierii geografice (XI-XII), categoriile geografice (XIII), descrierea atmosferei, hidrosferei, litosferei și biosferei (XIV-XVII), clasificarea (XVIII), defectele clasificărilor geografice (XIX), nomenclatura (XX), inducția și deducția geografică (XXI-XXII), fazele cugetării geografice (XXIII), legi geografice (XXIV).

Nu mă încumet să apreciez știința și talentul Domnului Profesor S. Mehedinți, căci,—cum vădit este din operele Domniei Sale și din prelegerile universitare—, „nu este ucenic mai presus de dascălul său” (Mat. X, 24, Lc. VI, 40); las acest lucru altora. E caracteristic faptul că unii studenți — și clerici fiind — încep cu teologia și sfârșesc cu geografia. Aceasta nu e o simplă întâmplare.

Există vreo legătură între geografie și religie? La aceasta nu poate răspunde decât acela, care cunoaște ambele obiecte de studii. Dar și atunci când cineva răspunde afirmativ, legătura între aceste obiecte

e posibilă numai întru cât la temelia individualității, care încearcă a-
ceastă legătură, predomină mai mult simțirea religioasă. În cazul de
față găsim potrivit să relevăm din opera „TERRA” câteva afirmațiuni
geografice, cari confirmă adevăruri teologice.

I. În epoca modernă au fost geografi, cari clădeau obiectul acestei
științe pe temelie religioasă. Astfel: „cel dintâu cercetător care a ur-
mărit în lucrările sale firul natural al cauzalității fenomenelor geogra-
fice... climatologul și cartograful H. Berghaus (1837)... avea să cerceteze
„puterile și însușirile pământului”. Culminarea acestei științe era „cu-
noașterea adevăratului Dumnezeu, și credința către Fiul Său, Mântuito-
rul neamului omenesc”. Cu alte cuvinte, nu numai teleologie, ca la C.
Ritter, ci deadreptul teologie geografică”. Opera lui Berghaus „e organică
și logică... el, pornind dela climatologie, nimerise ordinea cea firească”.
(p. 562). Și acesta a fost un bun geograf.

II. Afirmarea lui J. Röger că influența spiritului teologic ar fi
fost de vină în desfigurarea pe hartă a formelor plastice, la Domnul Pro-
fesor S. Mehedinți nu-și găsește justificare: „Față de această desfigurare
până la caricatură a formelor plastice, e întrebarea: cum de a fost po-
sibilă o libertate atât de anarhică? Unii cred că ar fi fost de vină in-
fluența spiritului teologic”. „Cauza poate să fi fost rezerva severă față
de orice apropiere simpatică (fie și în imagină) de natura împovărată
de blestemul teologiei”. „Dar — adaogă Domnul Profesor S. Mehedinți —
această interpretare nu credem să se apropie de adevăr. Când maeștrii
medievali și ai renașterii ne-au lăsat picturi și statui atât de prețuite,
cum ar fi putut biserica să-i împiedece de a face o cartografie realistă?
Adevărul e că, în unele laturi, cartografiilor și chiar artiștilor le lipsea
„deprinderea de a vedea formele orografice și tehnica necesară unei re-
prezentări apropiate de adevărul naturii”. El destul, de pildă, să relevăm
faptul că până în secolul al 18-lea, nimeni nu dăduse atenție podișului,
ca element plastic al hărții.

Dar mai trebuie să ținem seamă încă de o împrejurare. Nu e nu-
mai fantezia desenatorilor, care a împeștriat hărțile medievale cu atâtea
forme nefirești, ci e de vină în parte și tehnica acelei epoci... Apoi nu
trebuie pierdut din vedere nici gustul epoci. În evul mediu și până târ-
ziu, în timpurile mai nouă, peisajul romantic, cu înălțimi prăpăstioase,
era cel mai simpatic ochilor...” (p. 709).

III. O problemă atinsă în „TERRA” și comună atât geografiei
($\gamma\eta$ și $\gamma\rho\alpha\varphi\epsilon\upsilon$, „grafia” feții pământului) cât și obiectului religiei, este
origina omului. Pentru noi — teologii — e însemnat sprijinul d'nafară,
ce-l putem avea și prin această lucrare, cu privire la unitatea originii
neamului omenesc. Adevărul unității neamului omenesc, exprimat clar
în revelațiunea dumnezeiască, îl confirmă și știința pozitivă, *pe cât în-
stă în putință*: „Cea dintâi particularitate importantă a liniei, care arată
hotarul omeniței pe glob, e faptul că această linie este închisă, — adică
omenirea nu se prezintă în chip de mai multe insule izolate una de alta,
ci face o singură unitate. De obicei, ne închipuim că înainte de descoperi-
rea Americii, genul omenesc ar fi fost despărțit în două formații deo-
sebite una de alta. În realitate, deosebirea stă numai în ignorarea din
partea popoarelor mai civilizate a vieții Hiperboreilor, legați de Alaska

și peninsula Ciucilor. În faptă, localnicii, cu luntrile lor ușoare, trecuseră de multă vreme și treceau, precum trec și azi din insulă în insulă și dela un țărm la altul... (p. 881). Unitatea de contur a liniei, care încinge omenirea pe hartă, ne sugerează numai decât unitatea biologică a acestei formații biogeografice și posibilitatea unui *singur centru de creație*. Nu e nevoie să admitem mai multe, ci unul, în mijlocul uscatului eurasiatico-african (poate în Sudul Asiei ori în Nordul Africei). Iar de aici, specia omenească se va fi răspândit și peste America, folosindu-se de punți de uscat și de șiruri de insule, care azi nu mai există, dar din care au rămas totuși urme: o punte mică destul de întregă între Asia și Australia, alta între Europa și Africa (peste Sicilia), apoi alta între Siberia și Alaska. Ținând socoteală că omul e mai vechiu decât clima actuală și forma actuală a uscatului și a mărilor, el s'a putut răspândi cu ajutorul unor punți, pe care acum nu le mai vedem". (p. 882). Mai mult nu-i putem cere unei științe pozitive, care se bazează pe fapte, fiindcă nici nu ne poate da mai mult. Știința pozitivă încă nu-și poate răspunde la întrebările ci, cu atât mai mult nu poate să confirme—pe temeiurile ei—învățăturile bisericii, care sunt de origine dumnezeiască, răspund la toate întrebările rațiunii și, mai cu seamă, satisfac și inima.

Așa dar, pentru noi ceilalți credincioși e important și trebuie să reținem, că nu e o poveste, ci realitate, faptul că *toată omenirea se trage dintr'o singură pereche de oameni*. Toate popoarele nu sunt decât niște frați ai unei singure familii. Iar faptul că popoarele nu trăesc ca frații, nu exclude acest adevăr, după cum nici cearta dintre frați într'o familie nu exclude realitatea că ei totuși sunt frați, născuți din aceeași părinți. Și după cum raporturile dușmănoase dintre frații uneia și aceleleași familii sunt osândite de sf. biserică, — care de 2000 de ani propovăduiește dragostea către Dumnezeu și către aproapele —, și chiar de umanitate când este sinceră —, tot așa nici pustiitoarele războaie nu pot fi justificate nici de biserică, nici de umanitate. Vor înțelege oare vreodată frații că sunt frați și vor trăi oare ca frații?

Am extras din opera Domnului Profesor S. Mehedinți doar aceste simple observații, socotindu-le de folos pentru cetitorii unei reviste bisericești.

Dimitrie Balaur.

13. Munteanu Gh. N.-Bârlad, *Cugetări din înțelepciunea d-lui profesor N. Iorga* în *Căminul*, X (1934), p. 243-248. — Alcătuitorul un harnic cetitor al d-lui prof. N. Iorga, a notat și extras o parte din gândurile de sine stătătoare ale marelui istoric și îndrumător sufletesc al Neamului Românesc. Iată câteva exemple:

Durerea taie în suflet brazdele prin care curge apoi izvorul viu al harului dumnezeesc;

Suferința lămurește, fericirea întuneacă;

Ce poate fi femeia fără casă arată feminismul; dar el ascunde ce va fi casa fără femeie;

Sunt oameni cari se hrănesc numai din jignirea altora. Și ei sug sânge;

Cea mai bună închinare către Dumnezeu e să păstrăm ceva din dumnezirea lui, etc., etc.

Așteptăm ca lucrarea întreagă să fie retipărită și în broșură aparte, fiindcă este de un deosebit interes pentru oricine. Cu o condiție însă: alcătuitorul să ne arate, în josul fiecărei cugetări, și locul de unde a extras-o. În felul acesta va fi o lucrare și de știință. *Pr. P. A.*

14. Naidanovici Dimitrie, Светлости и сеньке у нашем црквеном животу (Lumini și umbre în viața noastră bisericească), în *Пут*, 1933, p. 103-109. — Autorul caută să descrie, printr-o analiză profundă psihologic-religioasă, starea ortodoxismului actual din Iugoslavia. În acest scop pune față în față cele două tabere: relele, azi mai tari și puținul bun, izbânda de mâine.

I. Cu privire la primii d-l Naidanovici mărturisește, că în biserica sârbă, al cărui membru este, există azi un puternic spirit de răutate, de hârnăcire, de egoism, de neîncredere, toate acestea fiind în parte profund analizate, spre a arăta că toate duc la slăbirea, pierderea spiritului evanghelic. O altă latură, să zicem socială, a aceleiași tabere, este înfățișată prin alte stări de fapt ca: a) *preotul* este sărac, deși conform poruncii evanghelice: „fără baston și traistă“, dar neîntărit, îndeajuns, cu duhul; b) *biserica* nu este ajutată de societatea înaltă, mijlocie, nici chiar de pătura intelectuală — dovada că preotul nu ia parte activă în viața bisericească, fiind unii din ei chiar dușmani ai bisericii lui Hristos, fără să-și dea seama, că prin aceasta au devenit dușmanii lor proprii. Alți preoți sunt nebisericoși, ipocriți, suflete moarte.

II. În fața acestora stau ca'n tabăra contrară, puținii vestitori nobili al spiritului adevărat și curat al evangheliei, al *ortodoxiei*. Aceștia sunt rari, nu se văd, dar fiind ei o realitate luminoasă, vor răzbate întunerecul de azi, cu atât mai ușor, cu cât întunerecul va fi mai tare (în nopțile întunecoase se văd mai bine stelele luminoase). Aceștia vor fi elementul de reînviere, de regenerare, a ortodoxismului, ei sunt ceea ce biserica sârbă are mai bun astăzi, căci într'adevăr, numai ei sunt purtătorii adevărați ai ortodoxiei, atât după moralul și inteligența lor, cât și după credința lor vie și curată.

Sunt forțele vii ce vor culege grâul de mâine al bisericii, dar cari vor arunca neghina, punându-o la locul cuvenit ei. Aceștia vor aduce, cu alte cuvinte, izbânda valorilor evanghelice, prin aceea că vor arăta taberei contrare și lumii întregi că:

- 1) *Ortodoxia* stă la straja ortodoxiei, în genere prin cei puțini — atâți câți au învins, altă dată imperiul roman;
- 2) Că vor cinsti numai *valorile morale*;
- 3) Că vor opune fariseismului *disciplina lor lăuntrică*;
- 4) Că vor demasca pe mediocrii paraziți cu interesele lor întunecate, pe cari îi vor îndepărta în mediul, unde pot aduce mai puțin rău bisericii lui Hristos.

B. Pisarov.

15. Pantelimon monahul Lavriotul, Η βιβλιοθήκη της ἐν Ἀθῶν ἱερᾷ μονῇ Μεγίστης Λαύρας (Biblioteca sfintei mănăstiri Marea Lavră din Atos) în *Γριγόριος ὁ Πιλαμᾶς*, XVIII (1934), pp. 237-8. — În biblioteca m-rei Lavra se păstrează astăzi 2150 mss. cu conținut diferit, în cea mai mare parte însă religios. Din acestea 470 de mss. sunt scrise pe pergament, iar restul pe hârtie. Cel mai sus este un codice de patru foi din veacul al IV-lea și care cuprinde câteva fragmente din epistolele sf.

apostol Pavel. Restul de mss. sunt din veacurile VI-XIX iar multe din ele au miniaturi și icoane bizantine.

Tot de sala mss. aparțin și 49 suluri de pergament, cel mai vechi fiind din veacul al X-lea. Cuprinsul lor este acesta: 44 au liturgia sf. Ioan Hrisostom, sf. Vasile sau sf. Grigorie; 1 arhieraticon, 2 evhologii și 2 rugăciuni la sf. Impărtășanie. Un catalog al acestor suluri a fost alcătuit de călugărul Gherman Lavriotul și se află în mss. la biblioteca mănăstirii.

Urmează apoi 52 mss. slavonești, latinești și armenești din veacurile XIII-XIX.

Biblioteca mai posedă și 6.000 volume tipărite, cea mai veche carte fiind din 1488.

G. I. M.

16. Platon Const. pr., *Relativitatea dreptului de proprietate în Cro-nica Romanului*, XI (1934) Nr. 10. — Un articol scurt și precis fundat pe „metafizica latentă” a bunurilor pământești. Creștinismul nu este împotriva bunurilor materiale ale lumii acesteia, dar nici nu face din ele un scop, ci numai mijloace pentru atingerea scopului, binele suprem. Prin urmare, valoarea acestor bunuri nu este absolută ci relativă, întrucât omul este numai un administrator față de adevăratul proprietar, care este Dumnezeu. Din relativitatea creștină a dreptului de proprietate decurge pentru om o seamă de obligații, în primul rând *milostenia*.

17. Popescu N. Victor pr. *Evangelia și pacea între popoare în Revista Fundațiilor Regale*, I (1934), Nr. 11. — Articol substanțial, dar în raport cu vastitatea temei limitat numai la *ceea ce trebuie și cum trebuie activat* pentru intronarea păcii între neamurile pământului. Cu alte cuvinte, gânduri circumscrise în *virtualitate, în viitor*. Celelalte două laturi ale chestiunii, una care să arate tot ceea ce s'a lucrat până acum în această direcție și alta care să înfățișeze stadiul actual al înfrățirii neamurilor prin biserică, amândouă întemeiate pe date istorice și statistice, își așteaptă la timp prezentarea lor de către autor (ca să păstrăm și noi aci nota *virtualității*). Gânduri clare și obiective, expuse foarte frumos. Mențiune deosebită pentru paragraful al doilea (justificarea violenței creștine).

Pr. P. A.

18. Zernov N., Православие и англиканство (Ortodoxie și anglicanism) în *Путь*, Nr. 43, p. 49-61. — Autorul începe cu întâlnirile din trecut între ortodoxie și anglicanism. Raporturile de prietenie s'au întărit în anii de război, când anglicanii au arătat în faptă dispoziția și iubirea lor frățască față de biserica ortodoxă persecutată.

În timpul de față problema despre unirea acestor două biserici a înaintat atât, că numai imposibilitatea de a convoca un sobor panortodox împiedică chibzuirea detaliată a acestei propuneri. Problema acestui articol constă în încercarea de a nota acele linii fundamentale, după care trebuie să meargă cugetarea ortodoxă pentru ca să răspundă la întrebările, dacă în genere e posibilă unirea sau chiar numai o colaborare frățască cu o astfel de comunitate creștină.

E sigur, că din toate confesiunile contemporane mai aproape de ortodoxie a venit biserica anglicană, mai ales în persoana așa numitei Mișcări Anglocatolice. Anglicanismul nu dorește nici să-și supună sie-și pe creștinii răsăriteni, nu vrea nici să se topească în mijlocul lor. El propune ortodoxiei, ca unei surori mai mari să intre în comunicare frățască

și să înceapă împreună să realizeze marea misiune, încredințată de Hristos bisericii Sale ecumenice. Apelul frătesc al anglicanilor pentru unire cere dela ortodocși răspuns la două întrebări fundamentale, 1) cum determină ei semnele adevăratei biserici, adică cu care criterii ei deosebesc comunitățile creștine harice de adunările fraților mincinoși și 2) cum apreciază ei anglicanismul actual: îl consideră ca parte a bisericii ecumenice sau ca o adunătură eretică? Din întâlnirea ortodoxiei cu anglicanismul reese că și învățătura noastră contemporană despre unitatea bisericii necesită o examinare și o adâncire. Unicul criteriu exact al adevăratei biserici apare numai în lumina învățăturii ortodoxe. Criteriile pentru examinarea vieții eterodoxiei și pentru determinarea granițelor bisericii corespund învățăturii ortodoxe, deoarece ele sunt garanție sigură împotriva tuturor încercărilor de a înlocui autoritatea sf. Duh în biserică printr-o autoritate externă.

Un fapt incontestabil e că biserica anglicană aduce astfel de roade de viață spirituală și sfințenie, că pot fi primite de conștiința ortodoxă, ca pilde adevărate de desăvârșire creștină, inaccesibile fără ajutorul grației lui Dumnezeu, iar acolo, unde e Duhul Sfânt, acolo este și biserică, stâlp și întărire a adevărului.

Recunoașterea frățească a anglicanismului ca parte a bisericii ecumenice se poate realiza numai ca faptă de iubire și credință.

TEOLOGIE BIBLICĂ

19. Nicolae, episcopul Ohridei, Студенту И. К., который спрашивает о книге Екклесиаста (Studentului I. C. care întreabă de cartea Eclesiastului) în За Церковь Nr. 12, 1934, p. 3-4. — Un tânăr sovăitor spune că această carte este expresia unui pesimism indian, căci neagă toate valorile și, ca atare, contrazice învățătura lui Dumnezeu. Această carte e însă didactică și nu neagă două valori: pe Dumnezeu și dreptatea. Eclesiastul vede că pe pământ sufer atât dreptul cât și păcătosul, dar el are în inimă un sentiment profetic, că celui drept îi va fi bine la sfârșit. Creștinul acum știe, că dreptul va moșteni viața veșnică și va străluci ca și soarele în împărăția Tatălui ceresc.

D. Balaur.

20. Popescu-Mălăești I., preot prof., *Studii și Comentarii. Psaltirea în versuri*, în *Raze de Lumină*, VI (1934), pp. 223-250. — În acest articol autorul se ocupă de traduceri noi ale Psaltirei, dar mai „cu osebire de traducerea în versuri rimate”, fără să treacă însă cu vederea nici unele traduceri în proză. Temeiul studiului sunt traduceri în versuri făcute de Dosofteiu (1673) și de d-l V. Militaru (1933) și dintre traduceri în proză cele făcute de P. S. Episcop Nicodim și de Gala Galaction-V. Radu. Considerațiunile și concluziunile „studiului” acestuia în privința traducerilor Militaru, Nicodim, Gala Galaction-V. Radu nu ne interesează pentru moment; fiindcă traducătorii sunt în viață și deci pot, — ba datori sunt — să-și justifice singuri traduceri lor. Intru cât privește însă pe mitropolitul Dosofteiu, — acesta face parte din patrimoniul cultural și duhovnicesc al bisericii noastre întregi și ca atare ne obligă să luăm atitudine față de memoria lui, ori decâte ori opera și persoana lui se pun în discuție. Prin urmare notele acestea se mărginesc strict numai la părțile din „studiul” autorului privitoare la Dosofteiu mitropolitul. Astfel:

1. Afirmatia că „în toată literatura ortodoxă — greacă sau slavonă — nu se află nicio versificare a psaltirii” (p. 232) nu se verifică, fiindcă Rușii au o asemenea psaltire încă din 1678, operă a lui Simion Poloțki (cf. L. N. Maicov, *Schițe din literatura veacurilor XVII-XVIII-lea*. S. Petersburg, 1889, p. 97, *apud* Ștefan Ciobanu, *Dosofteiu mitropolit al Moldovei*, Iași, 1918, p. 114).

2. Afirmatia că poetul polon Kochanovschi versificase psaltirea foarte frumos „pe vremea lui Dosofteiu” (p. 232) iarăși nu este exactă. Pe vremea lui Dosofteiu, 1673, Kochanovschi era mort de 93 de ani, iar psaltirea sa se publicase (la Cracovia în 1579) cu 94 de ani înainte de a lui Dosofteiu.

3. Interpretarea dată citatului „din sfintele scripturi a sfinților părinți, dascălilor sfintei biserici”, din poarta psaltirii lui Dosofteiu, este arbitrară (p. 232) și nu se întemeiază pe nimic. Din acest citat reiese că Dosofteiu a simțit necesitatea unei prealabile studieri aprofundate a textului psalmilor, pentru a le pătrunde înțelesul cât se poate mai bine. Dosofteiu a făcut, pe cât i-a fost cu putință, acest studiu prealabil, citind comentariile sfinților părinți. Deci aceasta este exacta interpretare a acestui citat (cf. și I. Bianu *Psaltirea în versuri întocmită de Dosofteiu mitropolitul Moldovei*, București, 1887, pp. XV-XVI).

4. Citatele „a grămădit o mulțime de vorbe de umplutură” și „să pună multe vorbe unde în text erau puține, de aceea psalmii lui (adică ai lui Dosofteiu N. A.) în versuri sunt peste tot foarte prolixi” (p. 232) sunt frânturi dintr-o frază mai lungă a d-lui I. Bianu (cf. *op. cit.* p. XXXII), care nu exprimă înțelesul pe care vrea să i-l dea păr. autor. În fraza d-lui I. Bianu, „vorbele de umplutură sunt totdeauna sinonime” (p. XXXII). Și în cazul acesta Dosofteiu e în perfectă concordanță cu păr. autor, deoarece chiar p. c. sa afirmă că „nenumăratele *cuvinte sinonime* îngăduie poetului (evreu) să pună înaintea cetitorului tablourile cele mai variate... ale tuturor categoriilor de simțăminte” (p. 225).

5. Afirmatia că psalmii versificați ai lui Dosofteiu se depărtează, în ce privește înțelesul, de psaltirea în proză (p. 232), nu numai că este în contradicție cu însuși autorul său, care, ceva mai sus, ne spune că Dosofteiu „se silea să nu se depărteze de înțelesul original”, ci și cu d-l I. Bianu, la autoritatea cărui se referă ori decâte ori îi convine, care spune lămurit: „în general Dosofteiu nu și-a permis a se atinge de înțelesul textului psalmilor și a-l schimba” (cf. *op. cit.* p. XXXII).

6. Afirmatia că psaltirea în versuri a lui Dosofteiu a fost uitată din pricină că, spune autorul, cetitorii au văzut că între psaltirea în versuri a lui Dosofteiu și cele calvine „pe care le citiseră” n’au putut face nicio deosebire, și deci, pentru aceea „au lăsat-o la o parte”, nu numai că nu se sprijine pe nimic, dar nu e nici exactă. Noi am întreba: care este psaltirea calvină în versuri în limba română care se citea în Moldova lui Dosofteiu în sec. XVII-lea, sau cel puțin una în slavonește, că doar acestea erau limbile cunoscute și vorbite de lumea care știa carte în țara și în veacul lui Dosofteiu?! Pentru că nu ne vine să credem că autorul, când vorbește de psaltirii în versuri calvine, se gândește la manuscrisul dela 1697, (și acela păstrat numai într-o copie din a doua jumătate a sec. XIX-lea) a cărei „limbă a traducerii și versificare sunt schilodiri ale textului și limbii românești. De aceea nu este vrednic de nicio cercetare” (pag. 223).

7. Dar, în adevăr, au fost uitați psalmii în versuri ai lui Dosofteiu, cum afirmă autorul (p. 223) ? Dacă au fost uitați și lăsați de o parte, atunci cum se face că și până în ziua de azi acești psalmi se cântă la colinde atât în Vechiul Regat cât și în Basarabia (cf. Șt. Ciobanu, *op. cit.* p. 122) ? Psalmii versificați ai lui Dosofteiu deci nu numai că n'au fost uitați și lăsați de o parte, ba, dimpotrivă, „Dosofteiu de multe ori în versificarea lui a nemerit tonul așa de bine, încât de aici înainte băieții ce străbat stradele încremenite de ger, purtând steaua soliei veșele a Nașterii lui Hristos, au făcut să sboare în recele aer de noapte cântări de psalmi pe care nu le știau, săracii, din ce sfântă gură de om învățat și de cucernic mitropolit au isvorit într'un ceas fericit“ (N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, ed. II, t. I, p. 377). Deci, când o operă se popularizează până în măsura de a deveni una cu folclorul, străbătând anonim timpurile și spațiile precum psalmii în versuri ai lui Dosofteiu, se mai poate oare afirma, că acea operă a fost „uitată“ sau „lăsată la o parte“ ?!

8. Însă din toată critica necruțătoare pe care păr. autor o face psaltirei versificate a lui Dosofteiu, cea mai gravă acuzație i-o aduce acolo unde Dosofteiu e învinuit că a tradus v. 11 din ps. 18 în loc de „miere și decât pârga de miere“ cum e în original, cu „*stridii*“: „Ajungem ca Dosofteiu să vorbim de *stridii*, probabil fiindcă-i plăceau foarte mult, deși aci nu se pomenește de stridii“ (p. 241, nota 9 final). Păr. autor crede că „stredē“ sau „stredie“ întrebuițat de Dosofteiu în acest verset, e tot una cu *stridia*, adică acea moluscă după care multora le lasă : ura apă. Această acuzație, deși nu este mai îndreptățită decât celelalte, totuși, prin ironia tăioasă strecurată în afirmația „*probabil fiindcă-i plăceau foarte mult*“ lui Dosofteiu stridiile, capătă o circumstanță mai agravantă. Fiindcă cuvântul întrebuițat de Dosofteiu nu e scoica stridie, ci este un cuvânt destul de des întrebuițat în limba veche, și al cărui înțeles era foarte ușor de aflat cu nițică osteneală. Astfel într'un document dela 1528 se pomenește de o *jumătate* (bute) de *miere stredē* (cf. Hurmuzache, I, 206); în psaltirea Scheiană, ps. 18, 11 se zice: *Județele Domnului... mai dulci decât mierea și stredē*; iar în Viețile Sfinților, Noemvrie 25, ale lui Dosofteiu, se spune: *Limba ta acea curătoare de stride*, etc. Prin urmar. *stredē* sau *stredie* nu este stridie, ci e *miere*; ba încă miere curată ca vioara ce se scurge de sine din fagurele plin (= Aus den Waben von selbst fließender Honig). Cuvântul *stredē* vine dela vechiul slav bisericesc *Стрѣдъ* = *miere* (cf. Dr. H. Tiktin. Rumänisch-Deutsches Wörterbuch. București, 1923, sub *verbo* pp. 1511-1512; pr. Grigore Dieacenco. Полный церковно-славянскій словарь, Moscova 1899, sub *verbo*, p. 677; Lazăr Șăineanu. *Dicționar universal al limbei române*, (1929), sub *verbo* p. 620 și *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească“*, București (1931), sub *verbo*, p. 1215).

9. Ar mai fi și alte obiecțiuni de ridicat în privința părții privitoare la psaltirea lui Dosofteiu, din acest „studiu“. Ne mărginim însă a semnală numai contradicția din prima pagină (p. 223) unde păr. autor afirmă că „cea dintâi versificare (a psalmilor) a fost făcută de calvini cu scop de propagandă“, deci le 1697, deși pe aceeași pagină dă data apariției psaltirei lui Dosofteiu 1673. Chiar și în numărătoarea psaltirilor în versuri rimate, autorul așează sub 1 traducerea dela 1697 și numai sub 2 psaltirea lui Dosofteiu. (Cf. Nichifor Crainic, *Problema traducerilor cărților sfinte în Gândirea XIII* (1934) p. 303-304). † T. S.

TEOLOGIE SISTEMATICĂ.

21. **Antonie (Hrapovițchi)**, mitropolit, Страшна-ли смерть для человека? (E grozavă oare moartea pentru om?) în Церковная Жизнь, 1934, p. 153-4. I. P. S. autor cu exemple din cărțile de slujbă bisericească și cu întâmplările de moarte a credincioșilor la care a asistat dovedește că nu moartea e grozavă pentru credincioși, ci credincioșii sunt grozavi pentru moarte.

D. Balaur.

22. **Bulgacov Serghie** protopresbiterul, *Euharistia și problemele sociale ale societății moderne*, traducere din englezește de P. S. Arhieru Tit Simedrea; Biblioteca creștinului ortodox, Nr. 114-115; 46 p. A-rad, 1934. — O minte în continuă clocotire, o înțelepciune dobândită deopotrivă din viață și din biblioteci, un preot de cea mai înaltă tensiune spirituală și un savant *pedagog* creștin, acesta este p. r. Serghie Bulgacov dela Paris.

Mărturisesc că studiul p. r. Bulgacov m'a încântat, m'a luminat și, în deosebi, m'a convins pe deplin de necesitatea situării efective a tainei sf. Impărtășiri nu numai în centrul vieții individuale, ci și în al celei colective printr-o „Liturgie săvârșită în afară din templu, oficiind lângă Liturgia templului“ (p. 46). „Societatea contemporană a ajuns să trăiască pe un vulcan, amenințată într-una de cutremure și catastrofe identice cu acelea ce s'au petrecut în propria noastră patrie (Rusia)“ (p. 4). Putea-se-va oare așeza înțelegerea printre loviturile vrăjmășiei mutuale?

Sigur că da. Fiindcă cu toate acestea, afară de ura de clasă, depozitul spiritual al societății moderne conține încă și altfel de puteri și concepții. În primul rând idealul umanitar și moral (p. 5). Dar cu toate că umanismul european este de origină creștină, el a fost totuși despărțit de multă vreme de polul său creștin, apărând întovărașit mai direct cu Voltaire și cu J. J. Rousseau decât cu Evanghelia și Noul Testament, deși numai aci își poate găsi o îndreptățire (p. 6).

Ideia despre Impărăția lui Dumnezeu trebuie înfățișată în plenitudinea ei, iar nu ca ceva a cărei existență este numai etică (p. 9). În acest sens se poate deci formula teza noastră: *Teologia euharistică trebuie să servească drept temelie pentru sociologia creștină* (p. 10). Dar ce legătură este între sf. Impărtășanie și viața socială? Făcând o incursiune științifică în antropologia creștină, autorul ajunge față în față cu dogma creștină fundamentală despre Cădere și Răscumpărare. Aci intervine Biserica în toate accepțiunile ei. „Sobornicitatea bisericii, adică unirea în dragoste, este Trupul lui Hristos complet, cuprinzând în același timp în sine însuși principiul conducător și ideal pentru Frăția omenirii“ (p. 14). Totul se fundează pe Intruparea Mântuitorului, care există nu numai înăuntrul timpului, ci și în cternitate și numai în puterea veșniciei sale păstrează o valoare statornică: „Iisus Hristos — eri și azi și în veci — este același“ (Evr XII, 8).

Toate mădularele bisericii, prin ele înșile, au această putere a Intrupării, pentru că sunt legate de Hristos în Trupul său. Realitatea aceasta a Trupului lui Hristos dobandește prin ea însăși o directă și imediată plenitudine în Taina Trupului și a Sângelui: în dumnezeiasca Euharistie (p. 18). Liturgia reprezintă Intruparea care se săvârșește pentru noi iarăși, se reînnoește, se repetă. Hristos vine iarăși spre a se uni cu uma-

nitatea sa, iar razele acestei uniri izvorăsc din Sfântul Potir și pătrund în inimile celor cari se apropie de Sf. Taină (p. 21). Caracteristica cea mai comună a Liturghiei, ca Rit al dumnezeceștii Euharistii, e calitatea ei universalistă: „pentru toți și pentru toate“, *afară numai de păcat* (p. 27).

Puse în mediul lor, rugăciunile euharistice, în deosebi acelea ale Sf. Vasilie cel Mare, pe care pâr. Bulgacov le transcrie întocmai, capătă sensul lor adevărat și desăvârșit. De aceea Jertfa Euharistiei cuprinde nu numai viața spirituală personală a indivizilor, ci și întreaga viață a societății. Prin rugăciunea și consacrarea euharistică întreaga viață este absorbită în sporirea Trupului lui Hristos și ne pun în contact cu El. Iar Hristosul înălțat stăpânește în biserică în umanitatea și cu umanitatea Sa“ (p. 33). Cum? În mod preeminent — vizibil, deși în mod tainic, în dumnezeiasca Euharistie, care în această extensiune este o suprapunere a Înălțării. Domnul nu rupe *legătura* sa cu lumea, iar Euharistia este zona de legătură — o Intrupare statornică“ (p. 33-34).

Astfel, a creia istoria în Hristos și cu Hristos, așezând în fruntea tuturor pe Hristos, este și o datorie și o vocație. Biserica adună și împreună omenirea într'un Trup, Trupul lui Hristos și forța acestei sobornici-tăți este Euharistia, care este însuși Hristos“. „În acest centru se pot înscrie cercuri variate prin formare de cercuri concentrice variate, cari însă trebuie să rămână toate înăuntrul fruntariilor confraternității bisericii, deși în prezent, datorită secularizării vieții, își fac apariția diferite centre false“ (p. 39). Iată deci nevoia unei sociologii creștine, a unei politici creștine, a unui partid politic creștin comun (p. 41). Ar putea oare ființa un partid al Evangheliei? Firește că da. Nota esențială o dă aci *umanitatea*. Ce este aceasta? „Umanitatea este scopul și plenitudinea *dragostei*; este o suflare a Duhului Sfânt, iar nu o jurisdicțiune de canoane și de dogme“ (p. 43).

Se poate o rezolvare mai fericită, mai actuală și mai constrângătoare a problemei, decât aceea pe care o dă pâr. Bulgacov?

Se poate oare slujitor al Altarului lui Hristos, servitor devotat al Ospățului Său, care să nu se înjuge la plugul adâncirii acestor idei noi, și totuși vechi?

P. S. arhiereu Tit a transpus pe limba noastră un lucru admirabil. P. S. Sa a înțeles deplin pe pâr. Bulgacov (ceea ce nu e deloc ușor; și eu vorbesc în cunoștință de cauză întrucât am tradus din rusește și bulgărește *Dogma euharistică* (Apostolul, Nr. 8, 9, 10, 11, 12, 13 și 14 cîn 1932) prezentându-l într'o românească frumoasă, caldă și adecvată.

Pr. P. A.

23. Fradinschi V., Учение о врлени св. Нила Синайск. г. (Învățătura despre virtute a sf. Nil Sinaitul) în *Егоносъ влѣ IX* (1934), pag. 41-53; 175-185. — Autorul, bibliotecarul Facultății de teologie din Belgrad, expune aci, pe baza originalului, învățătura despre virtute a sf. Nil Sinaitul. Aceasta problemă este privită d'n două părți: a) pozitivă și b) negativă. După prima parte, *virtutea* constă, în dezvoltarea și întărirea acelor puteri spirituale, care mențin curățenia sufletului, ridicând pe om la înălțimi spirituale, tot mai mari, ca să-l apropie de scopul său ultim — unirea cu Dumnezeu. După partea a doua — negativă — *virtutea* constă în năzuința omului de curățenie morală, în eliberarea sa din stăpânirea păcatului, a patimei și a lațurilor demonice, cari i se opun pe calea desăvârșirii sale spirituale B. P.

24. Gofstetter Ippolit. Соціальное Христіанство (Creștinismul social) în *Путь*, Nr.41, p. 73-100. — Articol interesant și prețios, ca o trezire a conștiinței creștine în raport cu viața socială. Societatea creștină trebuie să se întoarcă la Hristos. Problema socială nu se poate deslega în afară de creștinism. Pentru aceasta trebuie să se creștineze biserica empirică, să fie creștină nu numai după nume, ci și după ființă, să fie ridicată la înălțimea chemării ei dumnezeiești în destinele istorice ale omenirii ca un glas sfânt al lui Dumnezeu în lucrurile pământești. Un astfel de început s'a făcut acum zece ani în biserica greacă prin enciclica semnată de mitropolitul Irineos al Casandrei.

25. Ioan (Schaklovskoy) ieromonah, Духовно-этические этюды о знаніи (Studii etice spirituale. Despre știință) în *За церковъ*, Nr. 12, 1934, p. 4-6. — Conflictul dintre credință și știință este un conflict inexistent. Pascal, Pasteur, Newton, ș. a., în smerenia lor au pătruns viața întru Hristos. Ei au înțeles, că cunoașterea lor „științifică” nu este „înăitime” pentru sufletele lor cu chipul lui Dumnezeu, de aceea au găsit o altă înălțime, o altă știință. — a spiritului și a veșniciei. S'au smerit și s'au înălțat. Vine vremea, când toți oamenii curați ai științei pământești, trebuie să îndepărteze dela meritele lor pământești orice atac de idolatrie practică și să apară ca *mărturisitori* ai slavei lui Dumnezeu, binevestitori ai micimei omului în Dumnezeu, și prin aceasta — ai reînvierii omenirii noi. Omul trebuie să învețe și o oarecare neștiință, care nu va fi necunoaștere și cu atât mai mult ignoranță. În starea actuală a omenirii *nicio știință nu trebuie să se simtă ca știință. Orice știință trebuie trăită ca neștiință.*

26. Losschi N., Видѣнія святыхъ и мистиковъ (Viziuniile sfinților și ale misticilor) în *Путь*, Nr. 43, p. 17-34. — Uniunea mistică cu Dumnezeu adcea e însoțită sau precedată de vedenii, auziri, în genere printr'o manifestare în conștiință a chipurilor determinate concrete. — Autorul descrie vedeniile și auzirile ce le-au avut sf. Ioan al Crucii (sfânt spaniol v. XVI), fer. Suzo și sf. Tereza. Vedeniile copiilor sunt în deosebi mișcătoare și considerabile prin urmările lor pentru toată lumea creștină. Adesea misticii, sfinții vorbesc de vedenie și de auzire spirituală. Literatura catolică despre mistică numește astfel de vedenii și auziri, imaginative și le deosebește de vedeniile sensuale și de contemplațiile intelectuale.

Orice om sănătos în unele condiții speciale, poate să aibă astfel de reprezentări. Fața unei fete tinere poate apare în conștiința unui tânăr cu aceeași vioiciune și plinătate, ca și în momentul percepției. Tot așa într'un mod importun sună în ureche o arie în curs de câteva zile după ascultarea operii.

Vedeniile imagine ale sfinților nu se pot compara cu pseudohalucinațiilor bolnavilor. Misticii mari nu sunt în niciun chip oameni bolnavi sufletește. Apoi, ei posedă o capacitate deosebit de rafinată de autoobservare. În fine, despre multe dintre vedeniile lor misticii spun, că prezenta în ele a lui Dumnezeu are un caracter de autenticitate deplină. Autorul explică mai departe vedeniile imagine și contemplațiile intelectuale în cari se descopere rolul esențial al subconștientului. Vedeniile chipurilor trupesti nu se pot interpreta altfel decât ca acte individuale unice de comunicare a lumii de dincolo cu o persoană oarecare. În viziunile acestea adesea se dă mângâiere, întărire, îndrumare unei persoane izo-

late, iar uneori și prin această persoană se descopere întregii lumi (ex-prof. biblici).

Caracterul pasiv al vedeniilor tănuște în sine pericole. În deosebi e periculoasă pasivitatea fără purificarea sufletului și fără îndreptarea către Dumnezeu, desvoltată, de ex. în timpul ședințelor spiritiste cu scopul de a se face unealtă (mediu) a ființelor din altă lume.

Biserica ortodoxă nu consimte la exerciții artificiale, cari duc la apariția vedeniilor, dar în acele cazuri, când ele apar fără de voie la sfinții nevoitori, le notează cu bucurie.

Recunoașterea realității unor vedenii presupune o corporalitate schimbată și cere lămurire, cum sunt posibile lumina, sunetul, căldura și alte calități perceptibile, unde nu e corp material. În împărăția lui Dumnezeu, corporalitatea transfigurată constă din calități perceptibile, curate, desăvârșite, cari se raportează armonios una față de alta, cari intrupează frumusețea absolută.

D. Balaur.

27. Marici Dragomir Dr., Христологија св. Атанасија Великог (Hristologia sf. Atanasie cel Mare), în Богословље IX (1934), pp. 115-123; 193-226 și 289-312. — Autorul studiului de față, profesor la seminarul din Bitoli, ne prezintă aci, într'un sistem bine încheiat, hristologia sf. Atan. c. M.

În *introducerea*, pentru a îndreptăți titlul de „*părintele ortodoxiei*“, atribuit sf. Atan. c. M., autorul arată, că teologia sa în general și hristologia sa în special, este punctul de plecare al veacului de aur al dogmaticii creștine și baza pentru toată cugetarea teologică, atât a Răsăritului cât și a Apusului. Hristologia sf. Atanasie nu este un sistem, ci e legată de anumite întâmplări din viața Învățătorului sfânt.

Sf. Atanasie cel Mare și-a sfințit viața pentru a *întări credința în dumnezeirea lui Iisus Hristos, ca prima condiție a mântuirii noastre*.

În *partea I* a hristologiei sf. Atan. c. M., autorul desvoltă, împreună cu dânsul: *Natura dumnezeiască a lui Iisus Hristos*, unde în *cap. I*, sub titlul de: *Considerațiuni generale*, arată că hristologia lui n'are sens obișnuit, ci e legată de multe împrejurări individuale și istorice. Ideea de bază este, că Hristos este în aceeași măsură Dumnezeu și om; primul nume avându-L din veșnicie, al doilea când s'a întrupat.

Cu privire la întrebarea principală, *ce este Fiul lui Dumnezeu sau Cuvântul lui Dumnezeu*, autorul răspunde, împreună cu sf. Atan. c. M., prin analiza dialectică a acestor numiri, zicând că, cunoașterea Fiului depinde de cunoașterea Tatălui.

Nașterea Fiului lui Dumnezeu este alta decât nașterea fiului omenească, căci nașterea omenească este temporară, transmițându-se generațiilor viitoare; dar Fiul lui Dumnezeu are fiine netrecătoare, veșnică căci El nu-și schimbă numele.

În *cap. II* autorul determină *relația Fiului lui Dumnezeu către Tatăl* din analiza terminologiei elementare, luată din simbolul de credință nicean. Termenii $\alpha\theta\epsilon\iota\varsigma$ și $\phi\upsilon\varsigma\iota\varsigma$ desemnează ceea ce este comun în sf. Treime. Termenul $\delta\pi\omicron\sigma\tau\alpha\varsigma\iota\varsigma$ nu are o determinare precisă, desemnând când ființa, când o persoană din sf. Treime. Termenul $\pi\rho\omicron\varsigma\omega\pi\omicron\nu$ desemnează persoana reală, independentă în dumnezeire. Iar termenul $\delta\mu\omicron\sigma\theta\epsilon\iota\omicron\nu$ cuprinde pe toți ceilalți termeni de mai sus, exprimând relația Tatălui și a Fiului, în care Tatăl e începutul ($\alpha\rho\chi\eta$), singurul $\alpha\rho\gamma\epsilon\nu$

νητος ὁ Θεός, adevărat Tată, neschimbat, născând din veșnicie, fără patimă și împărțire pe unicul Fiul, care este ἐκ Θεοῦ, din ființa lui Dumnezeu. În fine, termenul περιχώρησις exprimă împreună petrecere a persoanelor în Dumnezeu.

Toate acestea servesc ideii centrale că Fiul lui Dumnezeu este deasupra ființelor create și că a existat din veșnicie împreună cu Tatăl.

În *cap. III* autorul expune relația Fiului lui Dumnezeu către sf. Duh. Această parte a hristologiei sf. Atan. c. M., este mai puțin preluată. Învățătura eretică ce neagă dumnezeirea sf. Duh, considerându-l ființă creată și despărțit de ființa lui Hristos, unul din duhurile slujitoare (τῶν λειτουργικῶν πνευμάτων) fu combătută de sf. Atan. c. M. cu multe citate din Sf. Scriptură, dând aceeași importanță relației sf. Duh față de Fiul, precum și relației Fiului lui Dumnezeu față de Tatăl, lămurind personalitatea deosebită a sf. Duh față de Tatăl și Fiul. Sf. Duh nu poate fi creatură, căci ar însemna a introduce în ființa Sf. Treimi un element creat, ceea ce ar fi o degradare a dumnezeirii. Deci sf. Duh este Dumnezeu (I Corinth. II, 12). Apoi El este totdeauna în Fiul și prin el Dumnezeu. Unitatea lor e substanțială, după care sf. Duh, este deoființă și cu Dumnezeu Tatăl. Fiul lui Dumnezeu astfel este mijlocitor între sf. Duh și Dumnezeu Tatăl în purcederea (ἐκπορεύθαι) Duhului sfânt dela Tatăl, sau mai precis, dela Tatăl prin (διὰ) Fiul (cf. Ioan XV, 26; XX, 22; XVI, 13, 14). Apoi mai adăugă, că sf. Duh este adevăratul Dumnezeu, căci săvârșește întregirea operei mântuitoare a Fiului, adică prin El ne îndumnezeim.

În *partea II-a* a acestui studiu dogmatic, autorul dezvoltă învățătura sf. Atan. c. M., despre natura omenească a lui Iisus Hristos, zicând în general, că pentru mântuirea noastră, natura omenească a fost tot atât de trebuincioasă ca și dumnezeirea lui Iisus Hristos. Numai Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu a putut, efectiv, să îplinească planul lui Dumnezeu în lume despre răscumpărarea omenirii. Hristos, zice autorul, are natură omenească, a cărei existență istorică a fost însemnată în Sf. Scriptură. Această natură omenească a provenit din pământ, unită cu Cuvântul lui Dumnezeu, care astfel a devenit Dumnezeu în corp sau Hristos. „Cuvântul trup s'a făcut“ este principiul de bază al sf. Atanasie cel Mare.

Cu privire la *antropologie*, sf. Atan. c. M. învață, că omul este compus din corp (σῶμα) și suflet rațional (ψυχὴ λογική), sufletul fiind nemuritor și superior față de corp. Sufletul este organul prin care omul vede pe Dumnezeu pentru care există în suflet o parte specială, numită νοῦς.

Din acest punct de vedere este privită și natura omenească a lui Hristos. Corpul lui Hristos nu este deosebit de corpul însuflețit (ψυχικόν) obișnuit, afară de felul zămislirii. Hristos a avut corp de acelaș gen cu noi (ὁμογενὴς σῶμα). Muma lui Hristos nu s'a deosebit din punct de vedere fizic de noi, iar de aici și identitatea corpului nostru, muritor cu corpul lui Hristos; iar dacă corpul său a fost nestrăciș, aceasta numai din cauza unității cu Cuvântul lui Dumnezeu. Apoi corpul lui Hristos este rădăcina (ρίζα) mântuirii și învierii, cu care noi trebuie să devenim împreună corporali (σύνσωμοι), ca să ne putem ajunge scopul — mântuirea.

În concluzie, putem spune, că acest studiu dogmatic, prin sistemul său științific, bine încheiat, are o valoare reală pentru literatura teologică contemporană.

B. Pisarov.

28. Nicolae episcop, rector al seminarului teologic Pecerschi. Християнство и мировоззрѣніе разума (Creștinismul și concepțiile rațiunii) în Утренняя Заря Nr. 6-7 și 10-11, 1934, p. 41-43 și 77-79. — E o lecție ținută la cursurile Societății femeilor creștine din Pernau (Estonia) la 19-20 Aprilie 1933. P. S. referent descrie atacurile asupra creștinismului care se manifestă pretutindeni și în tot felul. Scoate în evidență două izvoare cari potolesc setea spirituală a omenirii culte. Primul izvor — creștinismul — a fost totdeauna și este neschimbat în învățăturile sale. Al doilea izvor — concepțiile rațiunii — s'au perindat alături de creștinism cu zecile, s'au schimbat și s'au prefăcut în chip liber: raționalismul, naturalismul sau darvinismul, evoluționismul, socialismul, comunismul, fascismul, etc. Dar adevărul exprimat de proverbul românesc se aplică și aici: apa trece—pietrele rămân. În multe țări a apărut socialismul creștin, care se silește să concilieze principiile socialismului cu creștinismul. Diferitele mișcări ale societăților și cercurilor studențești creștine mărturisesc despre întoarcerea la credința veche. Adunarea „Abanței savanților britanici” din Liverpool a început lucrările prin rugăciune. Așa dar, cu toată teama, ce o exprimă oamenii de seamă, că omenirea poate să piară din cauza comunismului, etc., — credem că omenirea nu va pieri, ci se va mântui în creștinism. *D. Balaur.*

29. Stanev N. P., Пакъ за религиозно-нравственото обучение (Tot despre învățământul religios-moral) în Църковенъ Вестникъ, XXXV, Nr. 38-39. — Autorul este licențiat în teologie dela facultatea noastră de teologie din București. Despre d-sa amintim și în cronica externă. În articolul de față dă informații precise cu privire la învățământul religios-moral din liceele noastre susținând că aceeași programă și organizare trebuiesc introduse și în școlile secundare din Bulgaria.

30. Stoimenov P. D., Християнство и национализъмъ (Creștinism și naționalism) în Църковенъ Вестникъ, XXXV, Nr. 38-39. — Un articol temperat, scurt și precis. Cu autorul lui ne întâlnim deseori în publicațiunile bisericești bulgare. Intemeindu-se pe câteva considerațiuni generale ale filosofului N. Berdiaev din *Filosofia inegalității*, d-sa arată că obiectul iubirii naționaliste este nația ca întreg, ca individ. Și cum creștinismul susține individualitatea personală pe care o socotește ca ceva indestructibil și ca purtătoare a unei misiuni deosebite în lume, înseamnă că el susține și nația ca pe o adunare, o personalitate indestructibilă, căreia deasemeni i s'a dat o misiune anumită în lume, admitând—în consecință — și naționalitatea ca pe o valoare necesară în ierarhia firii. Confirmarea creștină a personalității, n'are totuși, nimic comun cu „individualismul” în sensul grobian al cuvântului. Creștinismul pornește dela personalitate și urcă spre sobrul personalităților. El este împotriva internaționalismului neinsuflețit și impersonal.

Religia creștină cheamă neamurile la o adevărată frățietate punându-le înainte învățătura lui Hristos (I Ioan IV, 20): De va zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său urăște, mincinos este; că cela ce nu iubește pe fratele său pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, cum poate să-L iubească? *Pr. P. A.*

31. Titov T. protoiereu, prof. univ. Антропософія въ ея идеологии и тайномъ ученіи (Antroposofia în ideologia și învățătura tainică a ei) în Утренняя Заря, 1934, p. 88-89. — Autorul infățișează o privire scurtă și generală a învățăturii tainice a antroposofiei, arătând cât e de neprecisă, confusă și problematică. *D. Balaur.*

32. Troițchi Sergie Dr. Реализм и идеализм у науци о браку (Realismul și idealismul în știință despre căsătorie) în *Путь* Nr.2, 1934 p. 72-76.—Autorul evidențiază cele două teorii principale asupra căsătoriei, scoase din istoria cugetării omenești, după teoria realistă sensul căsătoriei fiind nașterea copiilor, teorie exprimată în legile vechi indiene (Manu), grecește (-γάμος- Demosten, Platon, etc.) și romane (— matrimonium — Numa Pompilius), iar după teoria idealistă scopul căsătoriei este în năzuința lumii organice către desăvârșirea deplină a vieții, întregirea ei (Sf. Scriptură, Dionisie Areopagitul, etc). Aceste două teorii și-au găsit aplicația lor în viața creștină: *Apusul* însușindu-și mai mult teoria realistă, iar *Răsăritul* (ortodoxia) pe cea idealistă. B. Pisarov.

33. Vășeslavțev B., Проблема власти (Problema stăpânirii) în *Путь*, Nr. 42, p. 3-21. — Stăpânirea e ceva mai mult problematic și enigmatic. Enigmatică în esența sa, în natura sa socială și psihologică și e problematică în valoarea ei. Stăpânirea e aceea care atrage mai mult dar și respinge, ceea ce oamenii adoră — aceea și urăsc.

Prin toată Biblia dela cartea 1 Imp. până la Apocalips trece ideea de pecabilitate a stăpânirii (1 Samuil 10, 9; 12, 17-19; 8, 7-18. Mat. 20, 25-28; Luca 22, 24-27. Marc. 10, 42-45). Slujirea împărătească a lui Hristos nu e în forme de stăpânire. Hristos a respins puterea de staț, care I-a fost propusă de două ori, ca ispită dela diavol. El n'a fost un *mesia stăpânitor* și nu n'a pogorît de pe cruce.

Stăpânirea are și ceva *demonic*, în ființa ei ea e dela „diavol”: „și I-a zis Lui diavolul: Ție îți voi da stăpânirea peste toate aceste împărății și strălucirea lor, căci ea mie îmi este dată, — și eu o dau cui voiesc”. Condițiunea primirii stăpânirii — e închinarea la diavolul (Luca 4, 5-8; Mat. 4, 8-9). Apocalipsul confirmă și întărește demonismul stăpânirii (cap. 12 și 19).

Stăpânirea în esență e antinomică; ea e o valoare pozitivă și negativă, ea e „dela diavol” — și tot ea e dela Dumnezeu (Rom. 13). În biblie, în istorie, în cugetarea omenească sună cu aceeași putere și tema valorii, a sfințeniei și a dumnezeirii stăpânirii. Dumnezeu e numit Împărat ceresc și pământesc, pantocrator; și Hristos numit Împărat.

Analiza fenomenologică a stăpânirii face clară antinomia stăpânirii a cărei esență constă în *nepătrunderea ordinului* pentru cel se se supune, în *incontestabilitatea supunerii*. Dar în creștinism raportul lui Dumnezeu cu omul nu e de stăpânire (Gal. 4; Rom. 8, 14-17). Analiza esenței stăpânirii duce la deslegarea antinomiei stăpânirii. În determinarea antinomiei stăpânirii preponderența o are *antiteza nestăpânirii*. Această preponderență reiese în biblie cu o evidență deplină și se poate formula așa: *binele suprem e totdeauna fără de stăpânire sau e deasupra stăpânirii — răul suprem e numai decât cu stăpânire*. Organizarea socială în mare parte se înfăptuește de un drept fără de stăpânire și de dreptate și cu puterile dragostei libere, cu puterile bisericii.

Stăpânire de la Dumnezeu înseamnă că are ceva prețios și atunci, când șeful îi apără pe cei buni de cei răi, atunci el e „sluga lui Dumnezeu”. Acesta e cazul de stăpânire normal și sănătos.

Stăpânirea e dela diavol — când ea nu are nicio sublimațiune, când ea nu slujește nici împărăției lui Dumnezeu, nici dreptății, când ea însăși ocupă locul suprem al ierarhiei. Acesta și este satanismul stăpâ-

nirii, recunoaşterea pe sine ca zeu, negarea slujirei la cel înalt, pretenţiunea de închinare sie-şi: „câzând, închină-te mie“. Ispita veşnică a stăpânirii, constă în absolutismul stăpânirii, în călcarea valorilor ierarhice, a ierarhiei dumnezeieşti. Şi Hristos restabileşte această ierarhie prin răspunsul său diavolului stăpânirii pământeşti: „Domnului Dumnezeuului tău să te închini şi Lui unuia să-i slujeşti“.

D. Balaur.

TEOLOGIE PRACTICĂ

34. Alexandrov P. Grigorie, pr., Чужди олтари народната ни земя (Altare străine pe pământul nostru natal), Lom, 8 p., 1931, broşură împărţită gratuit.

Autorul este actualul preot al bisericii bulgare dela Bucureşti. Făcând parte din eparhia I. P. S. mitropolit al Vidinului, Neofit, care este totdeauna şi loc-ţiitor de preşedinte al sfântului sinod, par. Alexandrov se dovedeşte aci un adevărat luptător împotriva sectanţilor, ei înşişi fii ai Poporului Bulgar, dar induşi în eroare de propaganda protestantă. Datorită acesteia s'a născut falanga tot mereu mai numeroasă a renegaţilor, pe care preoţii sunt datori să-i readucă la dreapta-credinţă.

35. Alexandrov P. Grigorie pr., Религия и комунизъмъ (Religia şi comunismul), articol în Бъра и Отечество (Credinţă şi Patrie), Lom, 1933, anul I, Nr. 1. — Pe aceeaşi temă, afirmarea credinţii creştine şi condamnarea comunismului, scrie autorul şi în două numere consecutive din Пустырско Дѣло, Sofia, XIV, Nr. 31-32. Pr. P. A.

36. Călugăr Dumitru, Hristos în şcoală. — Manualul catehetului ortodox pentru şcoala primară. Sibiu, 1934, 532 pp. Lei 220.

37. Calinoviei P. prot., На миссионерскія темы. Методъ миссионерскихъ бесѣдъ и диспутовъ съ сектантами. (La temele misionare. Metodele convorbirilor şi disputelor cu sectanţii) în Воскресное Чтёніе, 1934, p. 371-3. — Autorul pleacă dela constatarea din experienţă, că chiar misionarii buni şi teologi-specialişti au incurcat foarte mult convorbirile cu sectanţii, când le-au ținut fără un plan sau metod. Tratează apoi despre cele patru metode de convorbire cu sectanţii: *dogmatică sau pozitivă, apologetică, polemică şi istorică*, care aproape toate încep odată cu creştinismul şi pot fi folosite şi azi, după împrejurări de misionarii noştri în timpul disputelor şi convorbirilor lor.

D. Balaur.

38. Comşa Gh. Grigorie Dr., episcopul Aradului, *Icoana familiei creştine*, Arad, 1934, 70 pp. Lei 15. — Este o lucrare prin care părintele episcop al Aradului ţine să contribue, ca şi în atâtea alte bune lucrări ale frăţiei sale, la reîntronarea educaţiei creştine în familie. Cartea se citeşte cu plăcere şi cu folos.

39. Comşa Grigorie Dr., episcopul Aradului, *Cercetarea bisericii şi intelectualii în Biblioteca creştinului ortodox*, Nr. 113, Arad, 1934, 37 pp. Lei 5.

40. Comşa Gh. Grigorie Dr., episcopul Aradului, *Despre frica de Dumnezeu şi despre înjurături în Biblioteca creştinului ortodox*, Nr. 119, Arad, 24 pp. Lei 2.

41. Comşa Gh. Grigorie Dr., episcopul Aradului, *Păcatul lipse de provincii în Biblioteca creştinului ortodox*, Nr. 120, Arad, 1934, 28 pp. Lei 2.

42. Comşa Gh. Grigorie Dr., episcopul Aradului, *Icoane sufletului*

Pilde pentru popor, — în *Biblioteca creștinului ortodox*. Nr. 118. Arad 1934, 41 pp. Lei 3.

43. Comșa Gh. Grigorie Dr., episcopul Aradului, *Lupta împotriva indiferentismului religios* în *Biblioteca creștinului ortodox*, Nr. 117, Arad 1934, 38 pp. Lei 5.

44. Comșa Gh. Grigorie Dr., episcopul Aradului, *Pizma, ura și iubirea* — Trei predici — în *Biblioteca creștinului ortodox*, Nr. 121, Arad, 1934, 39 pp. Lei 5. — Aceste ultime șase opusculă din „Biblioteca creștinului ortodox”, pe care o editează cu atâta stăruință episcopia Aradului sunt tot atâtea semnale de alarmă împotriva scăderilor vieții actuale creștine, cât și prețioase îndrumări practice pe calea cea dreaptă și plăcută lui Dumnezeu. Indreptate îndeosebi către marele popor, ele se înveșmăntează în grai și idei mai aproape de înțelegerea comună. Nu lipsește însă nici grija pentru spiritele de pretinsă cultură superioară. † T. S

45. Diaconescu S. Marin pr., *Hristos în școală* în *Păstorul Ortodox*, XV (1934) Nr. 8-9. — Rolul preotului în școala primară este, în esență, acela de a aduce pe Mântuitorul Hristos în școală. Cu începutul celui de al treilea an de activitate a preotului în școala primară, autorul expune câteva principii diriguitoare de didactică și catehetică presviteriană, accentuând pe adevărul de nesdruncinat că așa cum este pătorul așa va fi și turma. Pr. P. A.

46. Florovschi Gheorghe preot, Тютчевъ и Владимиръ Соловьевъ (Tiutcev și Vladimir Soloviiov) în *Путь* Nr. 41, p. 3-24. — Autorul scrie despre concepția lui Tiutcev și Vl. Soloviiov și despre vederile lor asupra raportului de reciprocitate dintre biserică și imperiu. Tiutcev a scris cartea: *Rusia și Apusul* în 1849, sub impresia evenimentelor contemporane. După el revoluția e anticreștinism. Intreg Apusul e o revoluție, pentru că Apusul e Roma. Imperiul în Apus a fost totdeauna numai o uzurpare de drepturi, deci ceva forțat și nefiresc. Papalitatea a încercat să organizeze împărăția lui Hristos ca o împărăție lumească, biserica apuseană s'a transformat în instituție, a devenit stat în stat. Numai o singură autoritate ar putea să transforme papalitatea și aceasta e marele imperiu ortodox greco-rus. După patru monarhii vechi, dela Constantin începe imperiul al cincilea creștin, definitiv. Problema răsăriteană e unirea ambelor biserici. Față în față stau imperiul și biserica. În Apus imperiul a absorbit în sine totul, biserica însăși sau papalitatea e continuarea directă a vechiului imperiu roman în noua întrupare. După Soloviiov imperiul e sfințit de biserică. Omenirea poate să se îndrepte liber către Dumnezeu, numai prin stat, numai prin statul creștin poate să fie realizată sau restabilită legătura teantropică. Soloviiov examinează soarta imperiului creștin. Imperiul s'a descompus, restabilirea lui e posibilă numai în Rusia. Ideia nouă și paradoxală a lui Soloviiov e: imperialismul prin lepădare de sine. D. Balaur.

47. Miescu-Palanca I. Dem., preot, *Biserica îndrumează și călăuzește cultura*. București, 1934, 29 pp. Lei 20. — Lucrare care nu trece de nivelul unui anumit abuz de „ziaristică” bisericească, foarte răspândit și din nenorocire foarte încurajat. † T. S.

48. Lucian Episcopul, *Atentatul dela Marsilia, cuvântare la parastasul din 18 Octomvrie 1934 în Cronica Romanului*, XI (1934), Nr. 10. — Un necrolog duios și cald pentru fostul rege al Iugoslaviei Alexandru I;

o însuflețită dovadă de dragoste și prietenie pentru poporul iugoslav; o dură înfierare a gestului abominabil care a secerat vieța acestui Suveran înțelept și viteaz.

49. Madgearov N. At. pr. iconom. Писма до българския свещеникъ (Scrisori către preotul bulgar), în Народенъ стражъ, XVI, Sofia, Nr. 14, 1 Noembrie. 1934. — Autorul a fost mulți ani superiorul bisericii bulgare dela București. Ne cunoaște limba și multe lucruri bisericești bune dela noi le aduce în scris la cunoștința alor săi. Cu numărul de față din organul oficial al mitropoliei din Sofia, păr. Madgearov începe o serie de scrisori adresate preoților bulgari. Prima scrisoare autorul și-o brodează pe subiectul Chemarea Mântuitorului Pr. P. A.

50. Milaș Nicodim, *Canoanele bisericii ortodoxe însoțite de comentarii*, vol. II, partea I. Traducere făcută de dr. Nicolae Popovici și Uroș Kovincici. Arad, 1934, pp. 337+VIII. Lei 130. Această primă parte din volumul al II-lea cuprinde canoanele sinodale locale și face urmare volumului I, 1-2, în care se cuprinde canoanele apostolice și ale sinoadelor ecumenice. Numele și faima autorului, ca și priceperea și compctința traducătorilor, face de prisos orice laudă. Ceea ce nu ne poate însă opri, să ne exprimăm mulțumirea că, în sfârșit, după atâta trecere de timp se dă posibilitatea cetitorului român, să cetească în limba sa această valoroasă operă de tălmăcire a canoanelor, a marelui canonist ce a fost Nicodim Milaș.

51. Morușca Policarp, arhim., *Porunca iubirii* — Caritatea creștină — în *Revista Teologică*, XXIV (1934), pp. 100-112, 184-190, 220-233 și 315-321. — Porunca iubirii e dată de Dumnezeu-Mântuitorul și deci e adevărată, desăvârșită și obligatorie. Iubirea e cunoscută și de păgânii vechi, nu însă în înțelesul creștin. De aceea porunca iubirii e poruncă nouă, spre deosebire de porunca veche a V. Testament. Porunca nouă a iubirii a fost practică de apostoli, în înțelesul ei evanghelic, și de primii creștini. Agapele și persoanele, altele decât apostolii, indicate în cărțile Noului Testament sunt mărturii ale împlinirii acestei porunci. Alte instituții ale milei creștine în epoca primitivă afară de Agape nu găsim. Ele însă s'au organizat cu vremea și potrivit nevoilor, deci caritatea creștină a rămas ca obligație permanentă d'alungul veacurilor, concretizată în cele șapte fapte ale milei creștine. Izvorul și caracterul faptelor milosteniei stă în dispoziția sufletească a celui milostiv, din care trebuie să absenteze orice urmă de egoism. Din punctul de vedere obiectiv și exterior păr. P. M. socote că nu este probă de iubire a da fără criteriu și fără o prealabilă cumpănire.

Mai departe autorul trece în revistă organizațiile și instituturile de binefacere din trecutul creștinismului și al bisericii noastre românești, și ne indică o serie de asemenea organizații azi în ființă la Arad. În paragraful *Așezăminte de caritate* se indică așezămintele și organizațiile ce trebuie să preocupe biserica. În special interesante sunt datele pe care le culegem din paragraful *Sfintele mândăstiri și caritatea*, fiindcă sunt scoase din experiența personală a autorului în calitate de egumen al mănăstirii Hodoș-Bodrog. Articolul se termină cu paragraful *Caritatea la sate*, unde se indică vreo 14 organizații și instituții ce pot ființa în fiecare parohie.

Autorul tratează tema „Porunca iubirii” mai mult din punct de

vedere al înfăptuirilor practice. Dar observațiile și referințele, în special din Sf. Scriptură, pe care cetitorul le întâlnește la tot pasul, dă studiului păr. P. M. calitate și prestigiul unei lucrări îngrijite și oneste. † T. S.

52. Nicolae, episcopul Ohridei, Канон молебни Кирила грешного (Canonul de pocăință al lui Chiril păcătosul) în Пут, Belgrad, 1934, Nr. 2, p. 65-71. — Autorul, în introducere arată că acest Chiril a fost episcopul Turovului (Rusia), cetate însemnată din veac. XI-XII. Apoi îi descrie viața retrasă în singurătate, unde a putut mai ușor să simtă suflarea Duhului lui Dumnezeu. Drept rezultat al acestei vieți ascetice, au rămas multe din rugăciunile și convorbirile sale cu Dumnezeu; episcopul Nicolae, traduce pe primele nouă, în forma de cântări ori canoane de pocăință. Stilul biblic al lui Chiril, i-a creat supranumele de: *Hrisostom al Rușilor* sau *Duhul rugăciunii desăvârșite ortodoxe*, care, în năzuința sa către dumnezeire, vede distanța ce trebuie să parcurgă; vede slăbiciunile care-i îngreuiază mersul. „De aceea pocăit își revarsă inima sa înaintea dragostei sale cerești, rugându-se pentru ajutor, ca să-l înalțe la Sine“. Aci avem un viu exemplu, „cum s'au simțit de păcătoase sufletele sfinte creștine, cât de nedemne în fața viziunii măreției lui Dumnezeu, înaintea sfințeniei și dragostei Sale de necuprins, înaintea curăției și milei Sale, înaintea puterii și prea înțelepciunii Sale“. B. Pisarov.

53. Sazicov N. Изъ сборника „Духовное завѣщаніе дѣтямъ“. (Din colecția „Diată duhovnicească către copii“. Predictorul) în Утренняя Заря, 1934, p. 86. — E o prea frumoasă pildă despre bunătatea lui Dumnezeu față de oameni. Porunca iubirei, a frăției — oamenii nu o îndeplinesc. Unii se înneacă în lux, alții pier de lipsuri, iar prefacerile și răsturnările nu vor aduce niciun bine până ce oamenii nu vor înțelege, că mântuirea e numai în realizarea poruncii lui Dumnezeu despre iubirea către El și aproapele.

D. Balaur.

54. Simonescu Dan, *În legătură cu Noul Testament bulgar, tipărit la București, 1828*. — Noui contribuțiuni, — în *Raze de lumină* VI (1934), pp. 352-355. — Autorul se referă la studiul păr. P. Angelescu publicat în această revistă (B. O. R. LII (1934), pp. 306-325), cu intenția de a aduce *noui contribuțiuni*. Cele relatate de d-l D. S., firește, au însemnatate pentru contribuția românească la renașterea culturală a Bulgarilor. Însă Testamentul Nou bulgăresc tipărit la București în 1853 în a treia ediție, nu se explică de loc ca fiind a treia ediție a celui dela 1828. Fiindcă acest N. T. este altul, nu cel dela 1828. El este traducerea lui Neofit dela Rila și a fost tipărit de două ori, deci în două ediții, la 1840 și la 1850 la Smirna, în tipografia lui A. Damianov. A treia oară, deci în a treia ediție, acest N. T. se tipărește la București în 1853 în tipografia sfintei mitropolii. (Cf. Jos. Konst. Jirecek, *Bibliografia literaturii bulgare moderne 1806-1870* (bulgar), Viena, 1872, p. 23).

† T. S.

55. Sotiriu A. G., 'Η εἰκὼν τῆς Παμμακαρίστου (Icoana Maicii Domnului-Pammacaristos), în 'Ορθοδοξία IX (1934), pp. 241-50. — Acest articol este reprodus din *Analele Academiei din Atena* (VIII (1933), p. 395 sq.), și a făcut obiectul unei comunicări în ședința dela 7 Dec. 1933.

Icoana, lucrată în moziac, se află astăzi în biserica patriarhiei din Constantinopol. Ea n'a atras luarea aminte a bizantinologilor din cauză că era ascunsă sub o îmbrăcătură de argint, iar figurile lăsațe libere fuseseră acoperite cu un strat gros de vopsea. Meritul de a fi scoasă la i-

veală se cuvine profesorului Sotiriu, care bănuind vechimea ei, a pus de a curăţit-o descoperind minunatul mozaic, înfăţişând pe Maica Domnului cu Pruncul Iisus în braţe. Atât lucrătura cât şi stilul arată că icoana este anterioară epocii Peleologilor. Comparată cu alte mozaicuri din veacul XI-lea, ar putea fi datată cam prin a doua jumătate a acestui veac. Stilul ei o arată ca provenind din şcoala elenistică din Constantinopol de pe vremea Comnenilor.

În ultima parte a articolului sunt cercetate ştirile istorice şi tradiţia asupra icoanei. Ea a aparţinut bisericii Pammcaristos din Constantinopol, de unde îşi trage şi numirea. După căderea Constantinopolului sub turci această biserică a adăpostit patriarhia icumenică vreme de 130 de ani (1456-1586). Aşa a ajuns icoana în stăpânirea patriarhiei. Când biserica Pammacaristos a fost transformată în moscheie la 1586, iar patriarhia s'a mutat în bisericuţa românească dela Vlah-Serai, a fost adusă aici împreună cu alte odore sfinte şi această icoană vestită prin frumuseţea şi minunile ei. Dela Vlah-Serai icoana este luată şi dusă în 1597, odată cu patriarhia, la Xiloporta de unde apoi la anul 1601 ajunge în biserica sf. Gheorghe, locaşul cel nou al patriarhiei icumenice, şi aici a rămas până în vremea de astăzi. G. I. M.

56. **Vintilescu Petre** preotul, *Preotul în faţa chemării sale de păstor al sufletelor*. Bucureşti, pp. 295+X. — Lucrarea cuprinde o serie de „capitole de teologie pastorală indirectă“ a „unui curs de teologie pastorală“, predat studenţilor dela facultatea de teologie din Bucureşti, unde pâr. autor este profesor al acestei discipline. Ea poate fi egal de utilă şi preoţilor, nu numai studenţilor.

TEOLOGIE ISTORICĂ.

57. **Bogdan P. Damian**, *Despre documentele slavo-române din biblioteca Academiei Române în Raze de lumină VI* (1934), pp. 330-348. — Tezaurul de documente slavo-române fie în original, fie în copii: traduceri, clişee sau fotografii, pe care-l posedă azi Academia Română, constituie pe lângă valoarea lor istorică şi un minunat instrument de cercetare al istoriei noastre bisericeşti, culturale, sociale, etc. D-l B. P. D. face un preţios serviciu, în special tineretului studios, punându-i la îndemână, atât cât îngăduie un articol de revistă, informaţii bogate şi precise despre documentele slavo-române aflătoare în biblioteca Academiei Române.

† T. S.

58. **Chiselcov Sl. V.**, Изгъ историята на св. Ивановѣтъ мощи (Din istoria moaştelor sf. Ioan Rileanul) în Църковенъ Вестникъ, XXXV (1934), Sofia, Nr. 14. — Despre sf. Ioan dela Rila am avut prilejul să mai vorbim odată în revista noastră (cf. *Biserica Ortodoxă Română*, LII (1934) Nr. 7-8, p. 550-552). Atunci d-l Chiselcov se ocupa de o viaţă pe scurt a sfântului, descoperită de d-sa la mănăstirea Rila (Bulgaria). În articolul de faţă, d-sa se ocupă de scarta pe care au avut-o moaştele sceluiaşi sfânt Ioan (sau Ivan Riiski, cum îl numesc Bulgarii).

Intemeietorul monahismului bulgar şi al nănăstirii Rila, sf. Ioan, s'a mutat către Domnul în anul 946. Moaştele sale însă, n'au răma. pentru totdeauna la Rila. În jurul anilor 960 ele au fost aduse în oraşul Sredeş (Sofia de astăzi), care pe atunci era centrul noului spirit religios al Bulgariei. Aici au rămas până în anul 1183, când Bela III, regele Ungurilor,

năvăli în hotarele Bizanțului supunând și pe Bulgari. Ajungând la Sredeț (Sofia) află despre moaștele sf. Ioan și despre puterea lor de a face minuni. Bela poruncește ca ele să fie duse în orașul Gran—sau Ostrogon—capitala eclesastică a poporului maghiar. În Gran moaștele sf. Ioan au rămas numai patru ani, deoarece în 1187 ele au trebuit să fie din nou redat Sofia, după cererea împăratului bizantin Isac II Anghel. La Sofia au rămas încă opt ani, dela 1187 până la 1195, când au fost strămutate la Târnovo, noua capitală a Bulgarilor, eliberată din lanțurile bizanțului de frații Asanești prin răscoala poporului din 1186. De strămutarea moaștelor dela Sofia la Târnovo dă știri amănunțite ultimul patriarh bulgar Eftimie, care a și scris *vieața* sfântului.

Fiindcă în istorisirea strămutării moaștelor sf. Ioan dela Sofia la Târnovo, patriarhul Eftimie amintește și despre un egumen Ioanichie, d-l Chiselcov ține să restabilească în această privință adevărul istoric. În cartea sa „sf. Iv. Rilski și mănăstirea sa”, profesorul Iordan Ivanov spune: „Ioanichie a fost egumenul mănăstirii Rila către sfârșitul veacului al XII-lea”. Și în altă parte: „Obștea fraților dela Rila, în frunte cu egumenul Ioanichie, au luat parte în cortegiul care strămuta sărbătorește trupul sf. Ioan dela Sredeț în noua capitală Târnovo”. D-l Chiselcov susține dimpotrivă, că nu poate fi vorba aci despre obștea fraților dela Rila și nici despre egumenul lor Ioanichie, ci de obștea fraților din năstirea sf. Ivan Rilski dela Sofia, în care s'au păstrat moaștele sfântului până la 1195. Prin urmare, Ioanichie nu era pe acel timp egumen al Rilei, ci al mănăstirii închinată sfântului Ioan în Sofia. Că aci, — în Sofia, exista o mănăstire și o biserică — amândouă închinată sf. Ioan, se vede din biografia sfântului pe care o face în a doua jumătate a veacului al XII-lea funcționarul imperial (bizantin) din același oraș—Sofia, Gheorghe Schilița.

Pr P. A.

59. Cotoșman Gheorghe, pr., *Din trecutul Banatului*. Cartea I „Studiu introductiv de istorie național-bisericească”; Cartea II: „Comuna și bisericile din Sânnicolaul-Mare” și Cartea III: „Comuna și bisericile din Comloșul-Mare și Lunga”, Timișoara, 1934, 392 pp. Lei 150.— Pe lângă aceste trei fascicule, autorul făgăduiește să ne mai dea încă șase în care va cerceta trecutul istoric al satelor și bisericilor din Saravale, Igrîș, Beba-Vechie, Valeani, Nerău și Pesac. Interesante în special sunt cărțile liturgice vechi și notele de pe ele (pp. 216-221 și 324-351); asemenea și seriile de preoți cari au slujit în cursul vremurilor la bisericile din Sânnicolaul-Mare și Comloșul-Mare.

† T. S.

60. Deligianni Gh., Ἐπιστολαὶ ἐκ τῆς ἀνεκδότου ἀλληλογραφίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Γ' τοῦ ἐκ Ζαγοράς. (Scrisori în corespondența inedită a patriarhului icumenic Calinic III-lea din Zagora) în Ἑκκλ. Φάρος, an XXVII (1934), tom. XXXII, pp. 28-43.

Aceste scrisori în număr de 11 sunt publicate după codd. 90 și 122 aflați în biblioteca din Zagora (Tesalia), locul de naștere al patriarhului icumenic Calinic III (1757). O altă parte de scrisori tot din acești codici adresate patriarhului Matei al Alexandriei (1746-66) au fost publicate în *Θεολογία* din Atena în anii 1927 și 1929.

După cum se știe Calinic înainte de a fi ales patriarh fusese mitropolit al Proilavului. În însemnările sale cercetate și publicate de d-l N. Iorga în An. Ac. Rom. ist. XXVII (1904-5), p. 67 el a lăsat o seamă de știri cu privire la istoria noastră și care pot completa corespondența de mai sus.

Pentru istoria bisericii române este vrednică de luare aminte scri-soarea Nr. VII, pp. 37-8 a patriarhului Matei al Alexandriei cu data de 17 August 1759 către Calinic și în care se vorbește despre episcopul Antim, al Buzăului (1753-7) caterisit și exilat într-o mănăstire din Muntele Sinai.

G. I. M.

61. Georgescu Dumitru V., pr., *Biserica din Vătășești în Păs-torul Ortodox*, XV (1934), Nr. 8-9. — O descriere atractivă și metodică a bisericii din cătunul Vătășești-Argeș. Autorul se ocupă, pe scurt — firește, — de așezarea și denumirea satului, de biserica zidită în că-rămidă la 1804, de pridvor, de inscripție, de turle, de naos, de altar, de icoane, de pomelnice, de cărți și de însemnările de pe ele. Pr. P. A.

62. Giannopoulos I. N., *Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Θεσσαλίας* (Cataloge episcopale ale Tesaliei), în *Θεολογία*, XI (1933), pp. 329-342 și XII (1934), pp. 125-141. — Pentru istoria bisericească a Tesaliei studiul a-cesta este de mare folos. Autorul care a strâns vreme îndelungată știri mărunte pentru alcătuirea cât mai temeinică a acestor cataloage epis-copale a izbutit să dea o lucrare bună. Datele de păstorie ale episcopilor sau mitropoliților au fost serios controlate, făcând pentru fiecare îndrep-tările și adăogirile convenite și care sunt culese din diferite pisanii, din însemnări de pe cărți și manuscrise, sau scoase din numeroasele docu-mente cercetate.

Astfel avem șirul mitropoliților Larisei (p. 331-42), lista epis-co-pilor și mitropoliților Dimitriadei (pp. 125-9) și apoi lista episcopilor Far-salei și Fanarului (pp. 129-141).

G. I. M.

63. Iugovici Miodrag, prof., *Титуле и подписи архиепископа и патри-арха српских* (Titlurile și iscăliturile arhiepiscopilor și patriarhilor sârbi, în *Богословље* IX (1934), p. 253-272). Este un studiu special și original a-supra titlurilor și iscăliturilor arhiepiscopilor și patriarhilor sârbi, ceea ce până la autorul de față a fost numai atins în treacăt.

Până la proclamarea imperiului și a patriarhiei (1346) titlul arhie-piscopilor sârbi de ex. a sf. Sava a fost „arhiepiscop al întregului pă-mânt sârbesc și a celui de lângă mare“, iar după 1346 patriarhul Ioan-nichie ia titlul de „patriarh al sârbilor și grecilor“. Acest titlu din urmă numai până în an. 1371 fu întrebuințat, când se revine la titlul cel din-naaintea lui. Apoi dă un șir de titluri întrebuințate până în 1766, dând, în acelaș timp, pe scurt și istoricul fiecărui arhiepiscop ori patriarh. În an. 1766 se stinge titlul patriarhilor de Peci al Sârbilor, revenit abea în zilele noastre.

B. P.

64. Ivanov D., *Пансий Хиландарски* (Paisie din Hilandar) în *Братско Слово*, V. Plovdiv, Septemvrie 1934. — În panteonul bulgar „Oțet Paisie“ sau „sălbatecul anahoret din sf. Munte“ cum îl numește poetul Ivan Vaz-ov, ocupă locul cel mai de seamă. Oricât de puține sunt știrile privitoare la alcătuirea istoriei poporului bulgar și la patriarhul noiei lor literaturi, asupra lui tot se știu câteva lucruri de mare însemnătate.

Ziua de 27 Sept. este consacrată amintirii lui. Paisie nu e un pa-triot ca Racovski, care, o sută de ani mai târziu, în megalomania lui pa-triotardă, complică istoria lumii, ci o personalitate adevărată cu o conce-pție reală asupra lumii și vieții. El nu este un istoric învățat și nu fal-sifică faptele istorice, ci dă crezare tuturor izvoarelor de care se folosește. De aceea întreaga lui istorie aduce mai mult a legendă. Ca în orice-

legendă, tot astfel și în „istorioarele” lui Paisie scânteiază o idee clară și adâncă, din care decurge și optimismul lui: „Minunate sunt lucrurile lui Dumnezeu! Și nepătruns este adâncul gândurilor Sale în cărmuirea lumii acesteia și al pronoiei cu care cărmuiește împărăția lumii acesteia. Imparte, schimbă, mută și când vrea — strică și iarăși drege. Pare-ni-se uneori că El n'are grijă de noi, că ne-a uitat pentru totdeauna, dar nu-i așa. Din istoria poporului Ebreu știm că deseori a fost ținut în robie și purtat în pustie, dar din nou strâns laolaltă și întărit. Tot astfel este și acum cu împărăția grecească de răsărit și cu neamul bulgăresc. Pare-ni-se că pe veci este alungat și uitat de Dumnezeu, dar cine poate să priceapă înțelepciunea lui Dumnezeu, sau cine poate să scormonească cărările Lui, dacă este hotărât să adune iar laolaltă pe cei nestatornici și să îndrepteze pe cei abătuți?” Aici trebuie găsit izvorul nesecat al optimismului paisian: în neclintita lui credință în Dumnezeu.

Deși în literatura științifică s'a scris destul de mult asupra istoriei lui Paisie, ea a fost totuși privită întotdeauna unilateral. Căci există și o filosofie a lui Paisie. Și filosofia aceasta se înrudește cu concepția lui Tolstoi asupra rolului Providenței în istorie („Război și Pace”). Dar în timp ce Tolstoi, care trăiește și scrie mult mai târziu a fost excomunicat din biserica ortodoxă, Paisie rămâne întotdeauna fiul ei credincios.

Pr. P. A.

65. Mătase C. preot, *Icoane de demult în Convorbiri Literare* LXVII (1934) pp. 808-815.—Interesante date despre fostul schit de călugărițe, Vânătorii-Pietrii de pe valea Bistriței. De aici a plecat Olimpiada, cea care a întemeiat Văratecul. Schitul Vânătorii-Pietrii numără în fruntea ctitorilor pe Petru Schiopul Voevod și pe Gheorghe Movilă mitropolit. Pomelnicul original se păstrează. În actuala biserică de sat nouă, se mai păstrează încă resturi de icoane și săpături în lemn din cea veche. Unele icoane, din anii 1613 și 1614, sunt semnate de călugărițele: Ștefanida, Salomia și Doroteea, ceea ce-l face pe autor să creadă că aici ar fi existat în vremea aceea „o adevărată școală de pictură”. † T. S.

66. Stratonov Irinarh, Происхождение современного устройства русской патриаршей церкви (Origina organizării contemporane a bisericii patriarhale ruse) în Путь, Nr. 40, p. 1-16 (anexă). — Autorul tratează despre: 1. Biserica patriarhală rusă; 2. Restabilirea patriarhatului; 3. Noua organizare a bisericii ruse; 4. Stabilirea „organizării extraordinare” în biserica rusă. 5. Autoritatea succesorilor patriarhului după moartea lui. 6. Organizarea organului bisericesc temporal.

Organizarea extraordinară a bisericii ruse s'a format treptat din organizarea nouă, orânduită de ultimul sinod local, a cărui activitate a avut ca rezultat: 1) restabilirea patriarhatului, 2) crearea organizării noi, distinsă de organizarea, care a existat în timpul celor dintâi zece patriarhi. Ca o trăsătură caracteristică a organizării noi a fost divizarea puterii între patriarh și instituțiile supreme: Sinod și Consiliu. Această organizare a fost între 1918-1922.

Organizarea extraordinară între 1922-1927 a venit în urma împrejurărilor excepționale ale bisericii. Cărmaciul corabiei bisericești a fost patriarhul Tihon.

Crearea organului bisericesc constituie al treilea moment în organizarea actuală a bisericii. Organul nu a schimbat organizarea extraordinară, el e legat nedespărțit de ea. Ultimul moment cuprinde timpul între 1927-1932.

67. Tomescu Const. N. prof. *Diferite știri din arhiva consiliului eparhial Chișinău în Arhivele Basarabiei*, anul VI (1934), pag. 224-245. — Autorul continuă să publice în ordine cronologică material din arhivele consiliului eparhial din Chișinău, — în numărul de față din anul 1813 — cu știri interesante, mai ales pentru istoria bisericii basarabene, din care menționăm pe cele mai importante:

Situația de drept internațional a mănăstirilor din Basarabia după 1812, (p. 224-228). E răspunsul mitropolitului Gavriil către guvernatorul Garting al Basarabiei, care ceruse anumite informații cu privire la mănăstirile din Basarabia.

Se cere preot moldovan (p. 230-231). Este plângerea locuitorilor din Căușani împotriva preotului Petre Ivancicu, rus, ca să le „rânduiască preot pe limba noastră moldovinească...”

Știri despre un alt arhimandrit Chiril (p. 234-235). Sunt date extrase din foaia de serviciu asupra vieții arhimandritului Chiril Ivanovici, grec din Adrianopol, călugărit în sf. mitropolie a Moldovei la 1778, venit apoi în Chișinău, în eparhia mitropolitului Gavriil.

Starea unor biserici din mijlocul Basarabiei (p. 239-241). Un protopop raportează mitropolitului Gavriil despre starea bisericilor din cercul său. Bisericile aproape toate au fost: „acoperite cu stuh, de lemn...” sărăcuțe din punct de vedere material, dar scumpe prin prezența lor în sate, cari toate în genere aveau biserici pe atunci, căci în vremea din urmă — după câte știu — din cele 20 de sate, 4 sate nu au biserici, iar 2 deși cu biserici, sunt alăturate la alte sate. D. Balaur.

68. Zaharescu C. Gh., preot, *Biserica Sf. Nicolae din orașul Roman*. Roman, 1933, pp. 143. Lei 60. — Autorul, parohul acestei biserici, urmărind drepturile de proprietate asupra unui imobil cutropit al bisericii, a răscolit, folietat și descifrat acte din dosare uitate. Munca aceasta l-a dus la alcătuirea acestei „monografii”, care, după însăși mărturisirea autorului, „nu este o lucrare sistematică și coordonată după o anumită metodă”. Actuala biserică a fost zidită pe la jumătatea sec. XVIII, dar un document, cel mai vechiu care dă știre despre existența unei biserici aici, din 1706 dovedește că și înainte a mai fost aci o biserică „de gard de nule” spune tradiția, cu hramul Sf. Niculae din mahalaoa Brașovenilor. La 1805 când episcopul Gherasim înnoește tâmpla bisericii episcopiei, pe cea veche „din 1550 (?) o dăruiește acestei biserici”. † T. S.

ISTORIA RELIGIUNILOR.

69. Ioan (Schakhovskoy) ieromonah, Разсказы объ Индіи (Povestiri despre India) în 3а Церковь, Nr. 13, 1934, p. 3-6. — Reintorcându-se din Letonia în India. colaboratoarea revistei 3а Церковь, a împărtășit în Berlin impresiile sale despre India, după 7 ani de muncă misionară între Indieni. — În peșterile din stâncile munților Albaștri (Nelgirii), în păcuri virgine, locuiesc așa numiții riși. Ei sunt retrași de societate, pentru ca să se apropie de Dumnezeu. De animalele sălbatice, cari sunt multe, ei nu se tem. Se hrănesc cu broboane și rădăcini. Pe drumurile indiene se întâlnesc pelerini, cari umblă din templu în templu, dela un riș la altul, cari caută Adevărul. Fachirii, în loc de încălțăminte, au niște scândurele pline cu cuie, cu vârful în sus, pe cari umblă. Vezi un altul care poartă mii de ace înfipite în mâini, piept și spinare, cu cari umblă. În curtea templului, un om stă pe cap, ca o lumânare, dela răsăritul

până la apusul soarelui. Sunt fachiri a cărui nevointă, constă în aceea, că el se rostogolește din templu în templu. Ei niciodată nu umbă, ci se rostogolesc mii de km., se rostogolesc cu anii. Sunt însă mulți oameni cari nu se mulțumesc cu atât. Ei simt păcatele lor, simt un gol sufleteț, frică de moarte și viață. Ei strigă către Vedenie să-i mântuiască. Un indus păgân vede chipuri și vedenii sălbatece de tot felul. După cuvintele indienilor, ei au peste 315.000 zei, dar alții nu se mulțumesc nici cu acest număr și spun că au peste jumătate de milion de zei. Toți acești zei provoacă frică și cărmuesc viața indienilor. Șerpii sunt sfinți. Indianul se închină zeului din șarpe. La gaura lui, de sub copac, el aduce lapte și fructe. Casele lor, neavând tavan, sunt libere pentru șerpi-cobra. Indienii nu-i omoară, nici pe alții nu lasă să-i alunge, din teamă de păcat, de aceea în fiecare an mor peste 20.000 oameni. Alte animale sfinte sunt maimuțele, cari aduc mare pagubă agricultorilor. Pentru a evita nenorocirile, oamenii își fac chipuri de zeu-maimuță, din piatră. Au și draci, de cari se tem cu toții. În cazuri de nenorocire, indianul duce jertfe nu numai în templele indiane, ci și în mecețe mahomedană și în biserica creștină, numai să se asigure că a satisfăcut toți zeii. În ceasul de moarte, pentru a scăpa de cele 10 zile de chin, premergătoare iadului, mulți se îndreaptă către cel mai bun zeu, care e vaca. Vacii i se închină toți, chiar și Gandi.

Țările păgâne se află subordonate spiritelor rele, și nicio putere acolo nu le mărginește.

70. Vanovschi A. Мифология Кодзики и Библия (Mitologia japoneză și biblia). Referat, citit în societatea japoneză „Meiji“ în Tokio, la 26 Aprilie 1932, în Путь, Nr. 42, p. 38-55. — E un extras dintr-o lucrare nepublicată, consacrată analizei comparative a mitologiei Kodziki și a Bibliei, sau mai exact a primelor 6 cap. din Facere și Apocalips. Lucrarea se începe cu analiza povestirilor despre creațiune. Mitul despre creațiune, așa cum e expus în Kodzichi, vorbește nu numai de începutul universului, dar și de însuși origina zeilor-creatori. Creațiunea după Biblie, ca și după Kodziki, începe cu marea împărțire a domeniilor unicului haos în două lumi — lumea luminii și lumea întunecului, care nu se substituie una pe alta, ci stau una în fața alteia. Mitul despre activitatea creatoare a zeilor Izanaghi și Izunami apare ca o complectare și dezvoltare a mitului fundamental despre crearea cerului și a pământului. Despărțirea luminii și a întunecului în două țări, opuse una alteia, apare ca un factor, care determină ordinea creării, în Kodziki, ca și în Biblie.

Cei dintâi soți pe pământ au fost zei, iar nu oameni. Însă tăcerea în ce privește pe om nu e întâmplătoare, ci e condiționată de psihologia Japonezului vechiu, legată de credința lui în zei-strămoși cerești, în baza căreia a și apărut Kodziki. Kodziki și Biblia privesc egal nașterea lumii, dar în timp ce mitul japonez povestește despre origina zeilor, Biblia vorbește de origina omului.

Nu numai ordinea creării e aceeași în Kodziki și în Biblie, ci și principiile creării se aseamănă. Ordinea creării în genere e aceeași, tot așa se aseamănă concepția despre creațiune: un proces de acțiune reciprocă al principilor activ și pasiv; și, în fine, se observă o coincidență chiar în chipul creării, când energia creatoare e trimisă în mediul haotic. Impresia ce reese e, că mitul japonez despre creațiune s'a dezvoltat din povestirea biblică analogă, pe calea personificării și a adorării cuvintelor lui Dumnezeu, cu ajutorul cărora s'a creat lumea. D. Balaure.

PARTEA OFICIALĂ

DESBATERILE SFÂNTULUI SINOD

Ședința din ziua de 15 Martie.

Sumarul ședinței.

Ședința se deschide la orele 10 dimineăta sub *președinția Înalt Prea Sfințitului Patriarh.*

Secretar de ședință este P. S. Arhiereu Ilarion Băcăoanul.

P. S. Secretar dă citire apelului nominal și sunt prezenți. I. P. S. Patriarh Miron, II. PP. SS. Mitropoliți: Pimen al Moldovei, Nectarie al Bucovinei și Gurie al Basarabiei; PP. SS. Episcopi: Vartolomeu al Râmnicului, Lucian al Romanului, Ghenadie al Buzăului, Nichita al Argeșului, Cosma al Dunării de Jos, Grigorie al Aradului și Gherontie al Constanței; PP. SS. Arhieri: Platon Ploeșteanul, Ilarion Băcăoanul, Dionisie Tighineanul, Titu Târgovișteanul și Nifon Craioveanul; absenți: I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului; PP. SS. Episcopi: Visarion al Hotinului, și Ioan al Armatei; PP. SS. Arhieri: Ipolit Rădăuțeanul, Grigorie Botoșăneanul, Andrei Crișanul, Vasile de Rășinari și Veniamin Bărlădeanul iar în concediu: PP. SS. Episcopi: Roman al Oradiei și Nicolae al Clujului.

Același P. S. Secretar dă citire sumarului ședinței precedente.

La sumar iau cuvântul:

I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei, propune a se tipări și împărți la preoți, cuvântarea I. P. S. Patriarh, relativ la anularea alegerilor eparhiale.

I. P. S. Patriarh, constată că cele cuprinse în sumar, sunt date numai ca norme principiale de conducere în cercetarea dosarelor de anchetă, pentru referenți, deci nu e nevoie de publicitate.

P. S. Episcop Lucian al Romanului, e contra pro-

punerii, pentru motivul că e o cuvântare incidentală și incomplect inserată în sumar. Cele spuse de I. P. S. Patriarh, au fost în cadrul unei instrucțiuni directive între membrii de față. Deci nu se pot publica.

P. S. Arhiepiscop Titu, dorința I. P. S. Mitropolit al Moldovei se va îndeplini, fiindcă potrivit regulamentului, sumarele Sf. Sinod urmează a se publica.

P. S. Episcop Vartolomeu al Râmnicului, cere Sf. Sinod ca cererea P. S. Arhiepiscop Nifon Craioveanul, de a i-se aproba domiciliul la Craiova să fie rezolvată numai după ce se va rezolva chestiunea generală, ridicată de P. S. Sa.

I. P. S. Patriarh, dă informațiuni că ambele chestiuni sunt date la aceeași comisiune, care le va studia în ordine și pe baze legale.

Punându-se la vot sumarul ședinței precedente, se verifică și aprobă.

P. S. Secretar dă citire următoarelor comunicări:

1. Tem. No. 450/933. P. S. Episcop Nicolae al Clujului, cere concediu pentru toată durata sesiunii Sfântului Sinod.

Se acordă concediul cerut.

2. Tem. No. 469/933. P. S. Episcop Roman al Oradei, cere concediu pentru motiv de sănătate.

Cu această ocazie își exprimă părerea în chestiunea alegerilor eparhiale, în concluzie fiind contra anulărilor.

Se acordă concediul cerut și comisiunea canonică-juridică să ia act de declarația făcută.

Tem. No. 467/933. Sinodul permanent propune a se lua măsuri pentru oprirea corespondenței taxate cu mărci cu caracter antireligios, ce se intenționează a se pune în circulație de un anumit Stat.

Se trimite spre studiere și referire comisiunii afacerilor streine.

Tem. No. 264/933. Locuitorii creștini ortodocși din comunele, Rădășeni, Drăgușeni, Slătioara, etc., din jud. Baia, cer să se ia măsuri împotriva vechilor calendariști.

Tem. No. 443/933. Ministerul Instrucțiunii și Cultelor, înaintează cererea locuitorilor numiți „vechi calendariști”, din Rădășeni, jud. Baia, de a li se da învoirea să țină

sărbătorile după vechiul calendar. (Anexe: Referatul Sinodului Permanent și tem. No. 1465/932).

Tem. No. 1936/932. Consiliul Central Bisericesc cere Sf. Sinod să intervină la cei în drept, ca organele oficiale ale statului să conlucre cu preoții la menținerea ordinii pe chestia respectării calendarului îndreptat.

Se trimite spre studiere și referire comisiunii pentru doctrină și viață religioasă.

5. Tem. No. 445/933, Mitropolia Cernăuți cere Sf. Sinod să ia măsuri contra propagandei antireligioase ce se face prin jurnalul „Stânga”. (Anexe: referatul Sinodului Permanent).

Se trimite la aceeași comisiune.

6. Tem. No. 246 și 255/933 P. S. Episcop Grigore al Aradului, propune sf. Sinod să studieze chestiunea înființării unei școli pregătitoare pentru surori de caritate, într-una din mănăstirile de maici (cu referatul S. Permanent).

Se trimite la aceeași comisiune.

7. Tem. No. 466/933 Sinodul Permanent înaintează spre aprobare și descărcare conturile de gestiune ale Sf. Sinod pe anul 1932.

Se trimit spre studiere și referire P. S. Episcop Cosma al Dunării de jos.

8. Tem. No. 465/933 Sinodul Permanent înaintează spre aprobare proiectul de buget al Sf. Sinod pe anul 1933/34.

Se trimite spre studiere și referire P. S. Episcop Cosma al Dunării de Jos.

9. Tem. No. 440/933 P. S. Episcop al R. N. Severin cere să se ia măsuri contra felului cum se judecă apelurile de consistoriul metropolitan din București.

Se trimite spre studiere și referire comisiunii canonic-juridice.

10. Tem. No. 460/933 Sf. Episcopie a Romanului înaintează cererea seminaristului Ioan Andrei de a i se da dispensa de căsătorie cu ruda sa în gradul al 6-lea.

Se trimite la aceeași comisiune.

11. Tem. No. 461/933 Arhiepiscopia Sibiului solicită aprobarea sf. Sinod pentru o chetă în toate eparhiile.

Se trimite la aceeași comisiune.

12. Tem. 256 și 270/933 Episcopiile de Arad și de Caransebeș cer să se revină asupra hotărîrii de strămutare

a sediului episcopiei Caransebeșului la Timișoara. (cu referatul S. Perm. și tem. 786/931).

Se trimite la aceiași comisiune.

13. Tem. No- 463/933 I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei cere să se ia măsuri pentru alegerea de episcop în scaunul vacant dela Huși.

Se trimite la aceiași comisiune.

14. Tem. No. 470/933 D-l Ministru al Instrucțiunii și Cultelor, D. Gusti, protestează contra telegramei adresată D-sale de P. P. S. Episcop Vartolomeu al R. N. Severin pe chestia seminarului dela R. Vâlcea.

Se trimite spre studiere și referire comisiunii canonic-juridice și pentru disciplină.

Se intră în ordinea de zi.

I. P. S. Patriarh arătând că Sf. Sinod s'a întrunit pentru a se pronunța în chestiunea presantă a alegerilor eparhiale, invită pe referenți să vie cu referatele spre a fi luate în discuție chiar acum.

I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei găsește că chestiunea alegerilor eparhiale este de mare importanță, ba chiar de excepțională importanță, pentru întreaga Biserică română ortodoxă și de aceia la discutarea ei trebuie să fie de față toți Membrii Sf. Sinod. Ori, observă că lipsesc, cu excepția P. S. Episcop al Aradului, toți membrii din cuprinsul mitropoliei Ardealului. De aceea propune a se amâna discuția asupra chestiunii, până vor fi de față și acești PP. SS. Membri, cari să fie invitați la ședință.

I. P. S. Mitropolit Gurie al Basarabiei propune a se lua imediat în discuție referatele comisiunii întru cât chestiunea e urgentă, iar biserica românească e una și nu trebuie împărțită pe provincii.

La propunerea I. P. S. Patriarh, Sf. Sinod hotărăște:

Sf. Sinod constatând lipsa dela ședință a PP. SS. Membri din cuprinsul mitropoliei Ardealului și, având în vedere chestiunea importantă la ordinea zilei, ce urmează a fi rezolvată: „cercetarea anchetelor asupra alegerilor eparhiale”, însărcinează biroul a-i invita telegrafic la ședință.

P. S. Episcop Ghenadie al Buzăului, însărcinat cu cercetarea anchetelor din cuprinsul mitropoliei Ardealului, dă citire referatului întocmit de P. S. Sa, asupra acelor anchete.

I. P. S. Mitropolit Nectarie al Bucovinei prezidează: Sfântul Sinod ia cunoștință și din cauză că orele sunt înaintate, hotărăște a se continua cu cetirea referatelor și discutarea măsurilor de luat în ședința viitoare.

La orele 13 l. P. S. Președinte, Mitropolitul Nectarie al Bucovinei ridică ședința, anunțând pe cea viitoare pe mâine Joi 16 Martie a. c. orele 10 dimineața.

PREȘEDINTE PATRIARH,

MIRON

Secretar,

+ ILARION BĂCĂOANUL

Ședința din ziua de 16 Martie.

Sumarul ședinței.

Ședința se deschide la orele 10 dimineața sub președinția Înalt Prea Sfințitului Patriarh.

Secretar de ședință: P. S. Arhiepiscopul Ilarion M. Băcăoanul.

P. S. Secretar dă citire *apelului nominal* și sunt prezenți; Înalt Prea Sfințitul Patriarh Miron, II. PP. SS. Mitropoliți: Pimen al Moldovei, Nicolae al Ardealului, Nectarie al Bucovinei și Gurie al Basarabiei, PP. SS. Episcopi: Vartolomeu al Râmnicului, Lucian al Romanului, Ghenadie al Buzăului, Nichita al Argeșului, Cosma al Dunării de Jos, Visarion al Hotinului, Grigorie al Aradului și Gherontie al Constanței; PP. SS. Arhiepiscopi: Platon Ploieșteanul, Ilarion Băcăoanul, Dionisie Tighineanul, Titu Târgovișteanul, Nifon Craioveanul și Veniamin Bărlădeanul, absenți: Iosif al Caransebeșului și Ioan al Armatei; PP. SS. Arhiepiscopi: Ipolit Rădăușeanul, Grigorie Botoșăneanul, Andrei Crișanul și Vasile de Râșinari; iar în concediu: PP. SS. Episcopi: Nicolae al Clujului și Roman al Oradiei.

Același P. S. Secretar dă citire sumarului ședinței precedente, care se verifică și aprobă.

I. P. S. Mitropolit Nectarie al Bucovinei aduce la cunoștință Sf. Sinod, cum află știrea din ziare, că domnul Voicu Nițescu, ministrul Agriculturii și Domeniilor, va depune în Cameră un proiect de lege pentru administrarea averilor bisericii din Bucovina. Ori, I. P. S. Sa, n'a fost niciodată întrebat pe această chestiune, nici n'a fost consultat în vreun

sens, sau altul. Cum prin acest procedeu se atinge autonomia bisericii, cere Sfântului Sinod să-i vină în ajutor, luând poziție contra acestui procedeu.

I. P. S. Patriarh găsește că e cazul ca *I. P. S. Mitropolit Nectarie* al Bucovinei, mai întâiu să protesteze fie personal, ca ierarh al bisericii din Bucovina vizată prin acel proiect, fie aducând și o delegație eparhială. Numai dacă protestele *I. P. S. Sale* nu vor fi luate în seamă, va veni cu chestiunea la Sfântul Sinod.

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului găsește că chestiunea e foarte importantă și Sfântul Sinod trebuie să se solidarizeze cu *I. P. S. Mitropolit* al Bucovinei, veștejind un astfel de procedeu—dacă s'ar adevări—procedeu care calcă principiul de autonomie ce stă la baza organizației bisericii noastre.

Cum însă nu se știe cât poate fi adevărat din acel anunț de prin ziare, propune deocamdată, ca biroul să dea o notă la ziare în sensul că, noi nu putem crede că cele svonite pot fi adevărate, întrucât ar fi o imposibilitate ca statul, nostru român să vină cu o lege prin care biserica dominantă este deposedată de averile ei, în timp ce tot el, statul trece averi din patrimoniul său în patrimoniul altor culte minoritare, ca în cazul cu averile date statusului catolic.

Pe de altă parte, *I. P. S. Mitropolit Nectarie* să ia contact imediat cu domnul ministru Voicu Nițescu și să protesteze energic.

I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei nu se unește la propunerea de a se da comunicatul de către birou.

La propunerea *I. P. S. Patriarh* Sfântul Sinod hotărăște:

Biroul Sfântului Sinod va da un comunicat la ziare în sensul celor propuse de I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului.

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, vrând a face o comunicare asupra convenției stabilite între statul român și cel iugoslav, asupra reglementării afacerilor bisericesti ale Românilor din Banatul iugoslav și ale Sârbilor din Banatul românesc, propune Sfântului Sinod să admită urgența să se ia în discuție imediat, întrucât va trebui să ducă cuvântul Sfântului Sinod domnului ministru de externe Titulescu înainte de amiază, după masă domnia sa urmând a face o expunere la Cameră asupra acelei convenții.

Sfântul Sinod admite urgența.

I. P. S. Sa, cerând scuze că va face comunicarea verbal din cauza urgenței, face un istoric al chestiunei, începând încă dela alcătuirea Micei Antante, despre modul cum s'a tratat până acum, adecă s'a încercat a se menține „Statu quo”: Românii din Banatul iugoslav să continue a ține cele două episcopii române: Caransebeș și Arad. Și lucrurile s'au menținut așa; Românii din Iugoslavia, continuând să-și trimită la numitele eparhii delegații lor eparhiali, socotind că „Statu quo” va fi în avantajul lor. Dar această situație n'a fost bună, fiindcă nu te poți interesa de ei când ai o graniță de țară la mijloc. Și cum era și natural, sub presiunea politică a țării în care sunt înglobați, organizațiunile lor au început să se descompună. Așa că trebuia să se reglementeze situația lor și Mica Antantă a înțeles că trebuie făcută această reglementare acum, de către delegația ambelor state. Din partea noastră dela Sibiu, ca mitropolit al locului, am delegat pe domnul profesor Silviu Dragomir, un foarte bun cunoscător al chestiunei.

Comisiunea aceasta, ce a lucrat șase săptămâni a ajuns la următoarea soluție: Românii din Banatul iugoslav și Sârbii din Banatul românesc, rămân fiecare cu organizația lor autonomă. Fiecare din aceste două organizațiuni autonome sunt conduse de câte un vicar episcop. Forul de care să se țină și care să le rezolve chestiunile lor, va fi un sinod mixt, compus din câte doi delegați ai bisericii române și doi delegați ai bisericii sârbe. Acest for mixt autonom, care nu va depinde nici de Sfântul Sinod român nici de cel sârb va fi prezidat de o persoană delegată de Sfântul Sinod român, când va fi de rezolvat o chestiune sârbă, și de o persoană delegată de Sfântul Sinod sârb, când va avea de rezolvat o chestiune de a Românilor.

Formula aceasta, singura modalitate mai acceptibilă pentru noi românii, a fost acceptată de delegația noastră și de guvernul iugoslav. N'a fost însă acceptată de patriarhul sârb și sinodul său permanent, deși tot ei au propus-o la început, însă mai apoi și-au retras cuvântul. Dar guvernul iugoslav o susține și va încheia convenția din necesități de politică generală internațională. Ce se întâmplă? Patriarhul sârb crede că nici Patriarhul român și Sf. Sinod, n'ar accepta formula acestui for mixt. Și atunci voesc să trimită

o delegație la București care să ia contact cu I. P. S. Patriarh și Sfântul Sinod în vederea respingerii convenției. Chiar au întrebat la Externe telegrafic, dacă pot veni la București. Și eu am ținut pe loc răspunsul ca Sf. Sinod să se pronunțe: acceptă sau nu acel for mixt?

De aceea, eu rog Sfântul Sinod să accepte formula acelui Sinod mixt, care să conducă și reglementeze afacerile celor două episcopate-vicariate: cel românesc de pe teritoriul iugoslav și cel sârb de pe teritoriul românesc, fiind singura modalitate mai acceptabilă pentru interesele celor 120.000 români din Banatul iugoslav. De altfel țin să adaug, că această convenție este și parafată, iar un al doilea moment mai favorabil nu are să se mai prezinte.

P. S. Episcop Lucian al Romanului face următoarele întrebări: Statul, având revindicări naționale de făcut asupra Banatului luat de Iugoslavia, prin această convenție nu s'ar slăbi terenul pentru acele revindicări? Dacă domnul Titulescu a cărui competență în materie de politică și diplomatie externă e unanim recunoscută, găsește că nu, atunci n'am nimic împotrivă.

Dar prin precedentul creat de această convenție n'ar putea veni cu pretenții și alți vecini?

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului arată că aici avem înaintea o convenție pentru tratament de reciprocitate. Și o convenție o închei eu cu cine vreau și când vreau. Și apoi este la mijloc și chestiunea alianței dintre țările în chestiune.

P. S. Episcop Vartolomeu al Râmnicului Nouă Scverin opinează că se poate primi foarte bine această organizare a Sinodului mixt, întemeindu-se pe principiul declarării autocefaliilor bisericilor față de patriarhia de Constantinopol.

I. P. S. Patriarh, după ce arată largheța cu care au fost tratați Sârbii în România și propunerile făcute Sârbilor de comisiunea de pe vremuri dela ministerul de Externe, dar respinse de aceștia, găsește că formula acestui for mixt, la care s'a ajuns, fiindcă împrejurările politice externe le îngăduie, este foarte însemnată și favorabilă pentru Români. Numai că trebuiesc precizate atribuțiile sale în amănunțime. Apoi mai trebuie făcut așa că, la rezolvarea chestiilor românești, să prezideze delegatul român, iar la cele sârbești

delegatul sârbesc. Deci, această propunere trebuie făcută domnului ministru de externe.

P. S. Arhiereu Titu S. Târgovișteanu, după ce face un expozeu al situației externe și interne, găsește că formula Sinodului mixt, este foarte fericită și nu trebuie scăpat momentul a o admite. Că Biserica sârbă n'o primește? Dar i-se poate riposta cu chiar principiile din Legea ei de organizare prin care ea se întinde și în afara granițelor statului iugoslav în țări ortodoxe.

În concluzie propune primirea convenției fiindcă prin ea se rezolvă în chipul cel mai fericit interesele noastre în Banatul iugoslav.

I. P. S. Patriarh punând la vot acceptarea înființării acelui Sinod mixt pentru conducerea și reglementarea intereselor Românilor din Banatul iugoslav și ale Sârbilor de pe teritoriul românesc, comunicate de *I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului*,

Sfântul Sinod, cu unanimitate, aprobă în principiu formula forului (sinodului) mixt din convenția dintre statul român și cel iugoslav, care va avea de condus și reglementat interesele românești și sârbești ale celor două episcopate-vicariate și anume: al Românilor din Banatul sârbesc înglobat statului iugoslav și al Sârbilor din Banatul românesc, cari vor lua fință prin acea convenție.

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului va comunica acest vot al Sf. Sinod domnului ministru de externe N. Titulescu.

La orele 13 *I. P. S. Patriarh* ridicând ședința anunță pe cea viitoare pe mâine Vineri 17 Martie, orele 10 dimineața.

PREȘEDINTE PATRIARH,

(ss) MIHAIL

Secretar,

(ss) † ILARION BĂCĂOANUL

Ședința din ziua de 17 Martie.

Sumarul ședinței.

Ședința se deschide la orele 10 dimineața sub președinția Înalt Prea Sfințitului Patriarh.

Secretar de ședință este *P. S. Arhiereu Ilarion M. Băcăoanul*.

P. S. Secretar dă citire apelului nominal și sunt prezenți: I. P. S. Patriarh Miron, II. PP. SS. Mitropoliți: Pimen al Moldovei, Nicolae al Ardealului, Nectarie al Bucovinei și Gurie al Basarabiei; PP. SS. Episcopi: Vartolomeu al Râmnicului, Lucian al Romanului, Ghenadie al Buzăului, Nichita al Argeșului, Cosma al Dunării de Jos, Visarion al Hotinului, Grigorie al Aradului și Gherontie al Constanței; PP. SS. Arhieri: Platon Ploesteanul, Ilarion Băcăoanul, Dionisie Tighineanul, Titu S. Târgovișteanul, Nifon Craioveanul și Veniamin Bârlădeanul; absenți: P. S. Episcop Ioan al Armatei și PP. SS. Arhieri: Grigorie Botoșăneanul, Andrei Crișanul și Vasile de Rășinari iar în concediu: PP. SS. episcopi Iosif al Caransebeșului, Roman al Oradiei și Nicolae al Clujului și P. S. Arhiereu Ipolit Rădăuțeanul.

Același P. S. Secretar dă citire *sumarului ședinței* precedente care,

se certifică și aprobă.

Apoi dă citire următoarelor comunicări:

1. a) No. 477/933. P. S. Episcop Iosif al Caransebeșului roagă să-i fie scuzată neparticiparea la ședințe, fiindu-i imposibilă călătoria din punct de vedere sanitar. b) I. P. S. Mitropolit Nectarie al Bucovinei, propune a se acorda concediu și P. S. Arhiereu Ipolit Rădăuțeanul.

Se acordă.

2. No. 475/933. P. S. Arhiereu Andrei Crișanul comunică telegrafic: „nu pot veni la ședințe“.

Sa ia act.

I. P. S. Patriarh luând cuvântul, aduce la cunoștința Sf. Sinod că la 26 Februarie 1933, s'au împlinit o sută ani dela nașterea lui Dimitrie Sturza.

Încă dela anul 1857, deci de foarte tânăr, acest mare bărbat de stat a intrat în viața publică în care a rămas până la sfârșitul vieții sale.

A făcut parte din divanul ad-hoc din Moldova, unde a lucrat din răspuțeri pentru unirea Principatelor. Acestui fapt se datorește apoi luarea lui de către domnitorul Cuza, doi ani mai târziu ca secretar particular al său mai întâiu, iar mai pe urmă numindu-l chiar ministru al țării.

Că a luat parte la conspirația pentru detronarea lui Cuza, aceasta nu i-se poate imputa, fiindcă era conformă cu hotărîrea principială, că după ce se va asigura ființarea Țării românești, să fie adus domn strein pe tronul ei.

Ia parte apoi ca ministru în locotenența domnească, până la venirea domnitorului Carol, mai pe urmă devenit regele Carol I al României.

Apoi, a fost ministru în mai multe rânduri până la sfârșitul vieții sale. N'a fost activitate națională, socială și culturală în țara noastră, la care să nu ia parte cu toată însuflețirea.

A fost membru al societății din care a luat naștere mai apoi, Academia Română, la a cărei prosperitate și înzestrare a lucrat cu atâta râvnă și a depus atâta muncă, încât Academia Română îl declarase secretar general al ei pe viață.

Numeroase volume numismatice și de alte ramuri științifice stau dovadă a muncii depuse de acest distins bărbat de stat.

După câte am aflat dela cei ce-l cunoșteau de aproape, era un om cu maniere de mistică călugărească. Simplu și cumpătat în cerințele sale, ducea o viață austeră. Fiind bun creștin se împărtășea cu sf. Taine de mai multe ori pe an. Se zice că toate momentele libere și le petrecea în bibliotecă sa unde și noaptea dormea pe un simplu pat de campanie, ca zi și noapte să fie gata la datoria obștească. Cu adevărat a fost un rob al datoriei către țară și neamul său.

Ca ministru de culte, a fost acela care, împreună cu sinodul de pe atunci, ne-au adus la 1885, autocefalia bisericii ortodoxe române, fără însă a rupe legăturile dogmatice canonice și de frățietate cu celelalte biserici ortodoxe. Moment foarte însemnat pentru noi și pe care l-am lăsat a fi pictat în aula palatului Sfântului Sinod, pentru posteritate.

Iată deci, pentru ce Sf. Sinod se asociază cu toată căldura la manifestația de comemorare a acestui mare bărbat de stat.

Ceea ce noi nu putem aproba din viața lui, e ținuta ce a avut față de mitropolitul Ghenadie. Dar, pentru că a fost rob de interese ce nu-i aparțineau lui, îi iertăm acea ținută și îi dorim odihnă veșnică. Bunul Dumnezeu să-l odihnească în ceata dreptilor săi în vecii vecilor.

PP. SS. Membrii ascultând în picioare această cuvântare, rostesc la sfârșit strămoșeștile cuvinte: „Dumnezeu să-l odihnească cu aleșii săi“.

I. P. S. Patriarh, atât în numele său personal cât și în

numele domnului ministru al Instrucțiunii și Cultelor D. Gusti, invită comisiunea canonică-juridică și pentru disciplină să vină cu referatul asupra neînțelegerilor dela eparhia Râmnicul Noul Severin.

I. P. S. Mitropolit, Nicolae al Ardealului, din considerațiuni pe care nu le poate spune, cere să fie scutit a se ocupa de chestiunea atât de delicată dela R. Vâlcea. I. P. S. Sa socotește, că chestiunea trebuie tratată de mitropolitul respectiv și numai dacă, chemându-i în „camera caritais“, nu va ajunge la o împăcare creștinească a lucrurilor, să vină cu chestiunea la Sfântul Sinod.

P. S. *Episcop Grigorie al Aradului*, raportorul comisiunii canonică-juridică și pentru disciplină, care ca în cazul aceasta să fie dispensat și P. S. Sa.

I. P. S. *Patriarh* pune la ordinea zilei, complectarea comisiunii canonică-juridică special pentru rezolvarea acestui caz.

Ședința se transformă în conferință în care se studiază sfera de competență a comisiunii canonică-juridică în acest caz și se ascultă declarațiile atât ale P. S. *Episcop Varolomeu al Râmnicului Noul Severin*, cât și ale P. S. *Arhiepiscop Nifon Craioveanul* vicarul Său.

După conferință, reluându-se ședința Sfântul Sinod hotărăște :

Sfântul Sinod, atât în numele său cât și în numele domnului ministru al Instrucțiunii și Cultelor D. Gusti, invită comisiunea canonică-juridică și pentru disciplină, a studia cât mai curând acele neînțelegeri dela episcopia Râmnicului Noul Severin dintre P. S. Episcop și Vicarul său și a aduce Sf. Sinod referatul pentru a fi luat în discuție, în vederea finalizării chestiunii.

La orele 13 I. P. S. *Patriarh* ridică ședința și anunță pe cea viitoare pentru mâine 18 Martie orele 10 dimineață.

PREȘEDINTE PATRIARH,

(ss). **MIRON**

Secretar,

(ss) † **ILARION BĂCĂOANUL**

INDICE LA REVISTA „BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ” ANUL LII (1934) ¹.

INDICE DE NUME.

- A. C., *not. bibl.*, 264.
 Aaron, ierom., ic. ep. Huşilor, semnează pe cărţi bis., 190.
 Acachie mitrop. Laodichei, săvârşeşte două hirot. în eparhia Ungroviahiei (1829 şi 1831), 369, 392.
 Acatist Acoperământul Maicii Domnului (Chişinău 1913), 678.
 — cuv. Parascheva (Iaşi 1862), 59.
 — Născătoarei de Dumnezeu „Bucuria tuturor scârbiţilor” (Chişinău 1909), 678.
 — Prea Sfintei şi de viaţă făcătoarei Treimi (m-rea Neamţu 1863), 59.
 — sf. Mariei Magdalina (Chişinău 1911), 678.
 — Mina (Iaşi 1862), 59.
 — 40 mucenici (Iaşi 1862), 59.
 Acatisteriu (m-rea Neamţu 1836), 55.
 Acatistier, (Bucureşti 1828), 338.
 Adâncea-Prahova, hirotonie pentru bis., 415.
 Addis-Aveva, reşed. mitrop. Axomiei, 650.
 Adrian, patr. Rusiei, 604.
 Adrianopol, pacea dela (1829), 621.
 Adunarea arhiepiscopiei Bucureştilor, 483.
 Adunarea cazaniilor (Viena 1793), 49.
 Adunări eparhiale, ses. ord., 483.
 Adunaţi-Muscel, hirot. pentru bis. din, 413;
 — Teleorman, — , 2416;
 — Vlaşca, — , 358.
 Aetheria, pelerină spaniolă la m. Sinai (383), 233.
 Afanasiev N., *not. bibl.*, 539.
 Aftenie preot, dă bani pentru cărţi bis., 199.
 Afumaţi-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 383;
 — Vlaşca, — , 364.
 Agapie, ierom., grec. ig. m-rii Butoiu-Dâmboviţa (1829) 437.
 —, la Sărindar (1828-30), 435.
 Agatanghel, ig. m-rii Mihai-Vodă (1829-30) 429.
 —, patr. ic. (1826-30), opreşte pe mitrop. Grigorie de a tipări în l. bulgară Evanghelia, 307; scrisorile lui către mitrop. Grigorie Dascălul 316-317 şi 321-322; scrie mitrop. Grigorie Dascălul, că dându-se firmam, m-rile închinat să fie cârmuite iarăşi de igumeni, 447.
 Aghiazmatar (Iaşi 1846), 56; (Sibiu 1851), 57; (— 1857), 58.
 Aghiotafiţi, 721.
 Agieşti-Ilfov, hirot. pentru bis., 356, 398.
 Ahala („Ahia”), m-rile dăruite de Neagoe Basarab (1512-1521), 20.
 Ahmed Paşa, turc, atacă Crimeea bizantină, 596.
 Akkerman, convenţia între Ruşi şi Turci dela (25 Sept. 1826), 444-5.
 Albania, ordoxia în, 649.
 Albota-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 352.
 Alexandria, patriarhia din, avea m-ri închinat, 432; situaţia actuală: eparhii, clerul, populaţie ortodoxă, biserică, m-ri, aşezăminte filantropie şi şcoli, publicaţiuni, situaţia economică, 649-655; constituţia pentru alegerea patriarhului 655-6, rânduiala alegerii patriarhului 656-659.
 Alexandrov Gr., pr. *not. bibl.*, 807.
 Alexandru, fiu lui Ştefan cel Mare, 739, 742.
 — II Ghica hărăzeşte cea dintâi mîlă m-rei Mega-Spileon, 24.

1. Acest indice priveşte articolele, cronica şi recenziile iar din notele bibliografice numai numele autorilor. Partea oficială nu-l cuprinsă în acest indice.

2. —, linioara aşezată după judeţ sau după nume de autor înseamnă repetarea cuvintelor rândului anterior culese cu petit drept sau cursiv.

— Ipsilante, întărește dania pentru m-reă Mega-Spileon, 24;

— Acțiunea lui desaprobată de A-lexandru I (1821), 619.

— mitropolitul Estoniei, cârmuitor vremelnic al eparhiei de Narva, 665; la înmormântarea arhiep. Ioan al Letoniei, 764.

— Moruzi, întărește dania pentru m-reă Mega-Spileon, 24; simpatizează pe Dositei Filiti, 632, îndemnarea și voința la așezarea în scaun a lui Dositei Filiti, 635, 636.

— patriarhul Antiohiei, 756.

— I, regele Iugoslaviei, iar parte la sfîntirea bis. din Skoplje, vizitează m-reă Mateici, 667; necrolog, 766.

— țarul Bulgarilor, 607; luptase pentru o moștenire bizantină, 622.

— I țarul Rusiei, principiile înțgerii dela Tilsit între el și Napoleon, 614; discordanța între noua politică orient. rusă și cea veche de până la 1796, 615; caută să întrebuițeze pe Sârbi în lupta contra Francezilor din Dalmatia, suzeranitatea lui asupra Serbiei, 619; desaproabă acțiunea lui Alexandru Ipsilanti (1821), 619.

Alexei Romanov, țar. Rusiei (1645-1676), ajută m-reă Sinai, 235; ia titlul de „țar ortodox al Orientului” (1654), 600; devine protector al ortodocșilor, 600, antagonismul dintre el și Vasile Lupu, 601; proiect de închinare al domnilor români față de, 602.

Alexieni-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 383.

Ambrosie ierod., ig. m-rii Valea-Muscel (1831) 435.

—, ig. m-rii Zlătari din București (1839), 432.

— scriitor († 379), vorbește de orarium, 247.

Amonius al Alexandriei († 458), 247.

Ana, principesă gr., căsătorită cu Vladimir al Rusiei (980-1015), 593.

—, fiica lui Ștefan cel Mare, 742.

—, împărăteasa Rusiei, ajută m-reă Sinai (1731), 236; politica orientală moscovită, 609-10.

Anania, ig. m-rii Sf. Spiridon-Vechiu (1822), 433.

Anarghiri, m-re, Grigorie îl îngroapă pe Gherontie, în drum dela sf. Munte, de unde desgroapă trupul lui peste 7 ani, 294.

Anastasiu sinaitul, 237.

Anastasimataru bisericesc, (Viena 1823), 337.

Anatolie, poet al bis. biz., 577.

Andrășești-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 345.

Andreescu Const., art. său „Despre o naționalitate ortodoxă”, 588-625.

Andrei din Ierusalim, poet al bis., biz., 577.

Andrei Ufimschi, întemnițat de boșevici, 79.

Andronic, starețul m-rii Noul-Neamț, la care ierom. Isichie Donici ducea cărți bis. din România (1882), 42-43.

Angelescu C. ministru, instalarea în scaun a ep. Dionisie, 483.

Angelescu Parasciv pr., art. său „Noul Testament bulgar dela 1828”, 306-325. Rec. la st. pr. I. Goșev despre „Antiminse” (240-246), și despre „Îmbrăcămîntea vechilor monahi bulgari” (679-685), la st. prof. Pașev St. despre „Ideia de mîntuire...” (774-76), la st. prof. Nicov P., despre „Re-nașterea bulgară în Varna și mitrop. Ioachim” (783-788).

Anghelache comis, se adresează gen. Chiselev cu m-rile închinete, 451.

Anghelescu Anton preot, *not. bibl.*, 109; congresul Asociației g-le a clerului ort. din România, 484.

Aninoasa-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 399;

— Muscel, —, 351, 380;

— m-re, lucrarea preotului Ioan Răuțescu: așezarea, biserici, cărți, igumeni, moșile și avuturile m-rii, istoria m-rii, 776-83.

Antal Ioan, consilier ort. în Oradea (s. 18), 585.

Antim, arhim., ig. m-rii Băbeni, R.-Sărat (1822-23), 436.

—, arhim. ig. m-rii Jitia (1822) 430.

— călugăr atonit, ig. m-rii Plum-buita de lângă București (1822-26), 430.

—, cel dintâiu exarh al Bulgarilor, 662; festivități în amintirea lui, 757.

—, diacon ig. m-rii Stavropoleos din București (1832-33), 434.

— ierom., ig. m-rii Negoști-Ilfov 1822), 431.

—, ig. m-rii Comana-Vlașca (1828-29), 432.

— mitrop. Ptolemaidei, 651.

— mitrop. Țării Românești, plângere împotriva lui „3; oprirea preotului Isidor să slujească, 8; scrisoarea patriarhului Mateiu către el, 10-11; îndemnat de patr. Mateiu să hirotonească duhovnici, 10-11.

— protos., ig. m-rii Sf. Ecaterina

din București (1830), 433.

— Ivireanul (ep. Râmnicului), 584; 722-4.

Antiohia, patriarhie avea închinată m-reă Sf. Spiridon-Vechiu din București, 432-3.

¹Αντιόχεια Combaterea dialogurilor alăturate la cârticica lui Eschin ale prof. Neofit Duca (Viena 1817), 332.

Antohi, preot din Bereslogi, primește o carte bis. pentru pomenire, 193.

Anthologhion, (Râmnic 1705), 44; (Iași 1726), 44; (Râmnic 1745), 44; (- 1752), 45; (Iași 1755), 45, 197, 673; (București 1766), 46, 193, 194; (Căldărușani 1766), 47; (Râmnic 1766), 47; București 1777), 47; (-1786), 48, 195, 673; (Râmnic 1786), 49, 673; (Iași 1806), 51, 198; (m-reă Neamțu 1825), 54; (București 1827), 337; (Peșta 1838), 55; (București 1861), 59; (Chișinău 1861), 675; definiția cărții, 675.

Antonie, ep. al Rădăuților, antimins din vremea lui, 245.

Antonie (Hrapovițchi), mitrop., *not. bibl.*, 800.

Antonio Bonumbre, cardinal, însoțește pe Sofia-Zoe la Moscova și încearcă a-l atrage pe Ivan III către ideea de cruciadă, 598.

Antonov Ilie, negustor din Chișinău, cumpără cărți bis. din Moldova (1848), 203.

Apologhia (Neamțu 1816), 329.

Apostol, ierei care a fost la Șişcani, îns. pe c. bis. (1791), 194.

Apostolache-Prahova, schit m-rii Slobozia-Ialomița, închinată la Dochiar, 429.

Apostoli (București 1683), 41, 43, 161; (-1743), 41, 44, 189; (Buzău 1743) 44; (Râmnic 1747), 45; (Iași 1756) 40, 41, 45, 673; (București 1774), 47; (București 1784), 48, 191, 194; (Râmnic 1794), 41, 49, 196, 198; Blaj 1802), 50; (- 1814), 40, 53, 200; (București 1820), 53; (Iași 1835), 55, 203, 673; (m-reă Neamțu 1851), 40, 57, 204, 207.

„**Apropierea anglo-ortodoxă**“, articol, „Oecumenica“, 629.

Aprozi-Ilfov, hirot. pentru bis., din, 414.

Arachi Sava, ministru japonez ortodox, 76.

Ardeal, formațiune conștientă națională adusă de apăsarea Ungurilor în, 618.

Argeș, biserica domnească din, 517, 519.

— județ, cuprinde sate cari acum un secol erau situate în jud. Teleorman, 343.

Arhanghelul-Vâlcea, schit. m-rii Zlătari din București, închinată patr. din Alecsandria, 432.

Arhiva mitrop. Ungrovlahiei doc. din dosarul Nr. 135 din 1839, 780-83.

Aricești-Prahova, hirot. pentru bis. din, 408.

Armaș, Mihail și Elena, părinții monahului Neonil, care cumpără c. bis. din m-reă Noul-Neamț și dăruiește bisericii din satul lui natal (1895), 206-7.

Aromâni, 457, 459, 460.

Aron-Vodă, m-re din Iași, 29.

Arsenie: Cernojevici, patr. sârb, sprijină pe ortodocșii din Bihor și Oradea, 584.

— cuviosul, întem. m-rii Coneveț din Finlanda, 665.

— fost patr. al Antiohiei, 756.

— ig. în Sf. Lavră (1645), 30.

— patr. Ipecului, recomandă pe arhim. Isaia dela sf. Pavel din Atos, trimis la Moscova de Șerban Cantacuzino să încheie trat. de supunere (1688), 602; 606.

— Suhanov, căl. rus, trimis de Paisie patr. Ierusalimului prin care Gheorghe Ștefan scrie lui Alexie (1654), 606.

Arseniev Nicolae, *not. bibl.*, 128, 557.

Arthur, prințul Angliei, vizitează m-reă Sinai (1875), 233.

Asaki Gheorghe, reprezintă renașterea culturală rom. în țările noastre, 618.

Asanachi, bis. din Slam-Râmnic, metohul m-rii Sf. Gheorghe-Nou din București, 431.

Askold, exp. imag. în p. balc. 593.

Asociația generală a clerului ort. din România, congres, 484.

— preoților arhiep. Belgrad-Carlovaț, 224.

Atanasie: Atonitul, 680, 683.

— de Antiohia, vine la noi sub Brâncoveanu, 597.

— de Paros, 301; lucrarea lui Ἐπιτομή τῶν θείων δογματῶν. (Neamțu 1816), 330.

— de Silistra, vine la noi sub Brâncoveanu, 597.

— ep. Râmnicului și apoi mitrop. primat, 755.

— ig. gr. m-rii Mislea-Prahova, înlocuit (1823), 435.

— mitrop. Severinului (1389-1401), ia parte la sinodul patriarhal, 7.

Atârnați-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 412.

Atenagora mitropolitul, *not. bibl.*, 121.

Atinagora, ig. gr. m-rii Sf. Spiridon-Vechiu, 433.

Atos (sf. Munte), m-ri închinare, 428-30; — călugării plătesc tribut către Poarta otomană cu bani rusești, 599.

Augustin fer. († 430), despre orarium, 247; 301, 589.

Aur, hoardă de, 594.

Austria, provincie catolică, vecină Rusiei, 610; renunță la rolul de protectoare a creștinilor din imperiul otoman, 611; vecina și rivala Rusiei în timpul Ecaterinei II, 613.

Austriaci, 603; înfrânți de Turci, 611; înfrângerile suferite, 614.

Auxentie de Sofia, pe lângă Șerban Cantacuzino, 597.

Avramios Ioan, orator, vine la noi sub Brâncoveanu, 597.

Axentie-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 396.

Azil parohial-bisericesc, Ponewjeh Lituania, 507.

Azov, lupte pentru, 600; pierderea lui de Petru-cel-Mare, 604.

B. Alexie preot, *not. bibl.*, 259.

Băbăița-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 370.

Babele-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 385, 413.

Băbenii m-re în jud. R.-Sărat, închin. bis. Velas din Ianina, 436.

Băcăeni-Teleorman, hirot. pentru tru bis. din, 361.

Bacicovo, inscr. dela morm. patr. Eftimie al Târnovei, 516.

Băcioi-Lăpușna, cărți bis. 45-49, 51-52, 54, 57-59.

Baciu Fen., plătește c. bis. (1861), 205.

Baciu-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 348.

Băcu-Ilfov, —, 388.

Bădeni-Dâmbovița, —, 390.

— Muscel, —, 401.

Bădulești-Vlașca, —, 369, 398.

Bagratiun, prinț rus, 303; prințesa, 334.

Bahmut-Lăpușna, cărți bis., 43, 45, 47, 49.

Bala-de-Aramă, m-re din jud. Mehedintși, închinată la Hilandar, 430.

Băicoiu-Prahova, hirot. pentru bis. din, 372.

Băjești-Muscel, —, 397.

Balamuci, metohul bis. Sărindar,

închinare la Τὸν Πατέρα din Ianina, 435.

Bălănești-Lăpușna, cărți bis., 45-47, 49.

Balanos S. D., *not. bibl.*, 121.

Bălăria-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 393.

Balasie, preot-cântăreț, 181; Macarie ierom. vorbește despre, 182.

Balaur D., art. despre cărți bis. rom. în jud. Lăpușna, 38-59, 189-209 și despre tipogr. dela Căldărușani, 420-21; rec. la st. P. Constantinescu-Iași asupra circulației vechilor cărți bis. rom. în Basarabia, 672-79, *not. bibl.*, 789.

Bălăurești-Lăpușna, cărți bis. rom., 49-52; biserica din sat, 197.

Balcen Sava, pr., *not. bibl.*, 109.

Balceni, plan de răsulare al ortodocșilor din, 601.

Bălceni-Lăpușna, cărți bis., 47, 56-57.

Balcic, cărți bis. tip. la Chiev, 672.

Băldana-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 381.

— m-re, 302, pisană scrie că din pricina boierilor a fost surghiunit mitrop. Grig. D., 302.

Băleni-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 377; (Adormirea Maicii Domnului), 414.

Bălinești, biserica din, 177.

Balotești-Ilfov, hirot. pentru bis. (Sf. Gheorghe), 345; (Sf. Nicolae 406).

Balș Costandin, vel Logft, 734; Hatm., 735.

— Gheorghe, necrolog, 646.

Balșu Alecu, vel vist., 734.

Balta-Doamnei-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 365.

Baltaga Constantin, dăruiește cărți bis., 203-204.

— Dimitrie, preot în Costești-Lăpușna, în vremea lui se cumpără cărți bis., (1903), 207-208.

— Gheorghe, preot, tatăl pr. Zamfir Baltaga, care dă. c. bis., (1880), 206.

— Nicolae, student, primește în dar un Ceaslov (Dubăsari 1794) în Basarabia (1859), 205.

— Teodor, prot. catedralei din Chișinău și membru al consistorului duhovnicesc (1882) raportează arh. Pavel despre cărțile bis. aduse din România (1882), 42-43.

— Zamfir, pr. dă. c. bis. (1880), 206.

Bălțați-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 372.

Bălteni-Ilfov, —, 359.

- Bălți, sate din jud., 38.
 Bâdea, m-re, metohul m-rii înch. Aninoasa, 779.
 Băneasa-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 361.
 Bănești-Vlașca, —, 396.
 Banu din or. Buzău, m-re înch. Sf. Visarion, 436.
 Băraia, sat, 195.
 Bărdăști-Teleorman, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 385; (Sf. Parascheva), 393.
 Bărboeni-Lăpușna, cărți bis., 51-53.
 Barbovșchi, părcălabul Sucevei din porunca căruia ierom. Macarie scrie în m-rea Putna Tetraevanghelul din 1529, 154.
 Barbu-Buzău, schitul m-rii Văcărești, de lângă București, închinat Sf. Mormânt din Ierusalim, 431.
 Bărbulești-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 378.
 Bărcănești-Prahova, hirot. pentru bis. din, 405.
 Bărchici A. *not. bibl.*, 790.
 Bardar-Lăpușna, cărți bis. 45, 47, 49-50, 59, 192.
 Bardas Phokas, împărat grec, 539.
 — Scleros, împărat grec, 593.
 Barski, călător rus, vizitează Sf. Lavră (1745), 35.
 Basarabia, luarea ei (1812), 615, 617, 620.
 Basarabin A. V., pr. *not. bibl.*, 101.
 Basdekas Ilarion, arhim., —, 102.
 Băsești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 402.
 Bătcoveanu Nicolae, log. mitr. din București, tipografia mitrop. dela Căldărușani, din casele lui, 420.
 Bătcoveni-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 356.
 Bătești-Muscel, —, 399.
 — Prahova, —, (Adormirea), 373; (Nașterea Maicii Domnului), 407.
 Bejan D., mențione despre date cu privire la ctitorii m-rii Aninoasa, 778.
 — S. ic., *not. bibl.*, 789.
 Bejanitchi Nicolae preot, moartea lui mucenicească (Dorpat, 1919), 769.
 Belciugatul-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 372.
 Beldie C. I. dr. ic., *not. bibl.*, 252.
 Belgrad (Alba-Iulia), mitropolie, 149.
 — (Iugoslavia), bis. rus. sf. Treime din, 509; reluat de Turci, pacea dela, 611.
 Beliți-Muscel, hirot. pentru bis. din 394.
 Belu I. D. dr., rec. la stud. lui N. Berdeaev, „Esprit et Liberté“, 90-97; *not. bibl.*, 253.
 Benedict de Nursia, 683.
 Benescu G., *not. bibl.*, 250.
 Benkovics ep. cat. în Oradea, 584.
 Berberi, musulmani, 588.
 Berceni-Prahova, hirot. pentru bis. din, 400, 415.
 Berdeaev N., rec. la stud. său „Esprit et Liberté“ de D. I. Belu, 90-97. *not. bibl.*, 253, 529, 530, 789.
 Berechet Șt. Gr., —, 265.
 Bereslogi, sat în jud. Orhei, 193.
 Berivoești-Muscel, hirot. pentru bis. din, 387.
 Bernheim Ernst, dascăl din Greifswald, 589.
 Bertești-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 362, 396.
 Beșteleiu-Argeș, schitul m-rii Mihaiu-Vodă, închinată m-rii Simopetra, 429.
 Betania, săpături în, 764-5.
 Betleem, descop. unui mozaic în bis. din, 765.
 Beza Marcu, *not. bibl.*, 550.
 Bezdead-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 369, 377.
 Biaghia Pătru ot Brașov, 479.
 Biblioteca Națională din Paris, mss. dela înc. v. XIX, 184; 578-81.
 Bilciurești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 401.
 Bilești-Ilfov, —, 376.
 Bistrița, m-re, loc de surghiun al arhim. Meletie, ig. m-rii Sf. Ecaterina din București (1822), 433.
 Bițina-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 386.
 Bizanț, 458, apropierea lui Vladimir de, 593; căderea (1453), 595.
 Bleive Mihail preot, moartea lui mucenicească (Dorpat -1919), 769.
 Blejoi-Prahova, hirot. pentru bis. din (Nașterea Maicii Domnului), 350; (Adormirea), 389.
 Bobești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 356, 411.
 Boca-Teleorman, —, 361.
 Bodleiană, bibliot., Tetraev. msse sl-rom. 158.
 Bogătești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 367.
 Bogafi-Dâmbovița, —, 355, 402.
 Bogdan-Duică G., *not. bibl.*, 123-124, 269, 550.
 Bogdan I., 739 și alte pagini.
 — P. Damian, *not. bibl.*, 811.
 — Vlad, fiul lui Ștefan-cel-Mare, 739.
 Bogdaneț Al., preot, *not. bibl.*, 93.
 Boghicieni-Lăpușna, cărți bis., 45, 48-51, 55.

Bojdani-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 385, 409.

Boldurești-Lăpușna, cărți bis. 44-47, 49, 52, 56, 189, 191.

Bolintiau-Dâmbovița hirot. pentru bis. din, 394.

Bolfun-Lăpușna, cărți bis. 45-46, 48-49, 51, 53, 57, 191.

Bonteanu Theodosie, arhim., *not. bibl.*, 98.

Bordele-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 386.

Bordeni-Prahova, —, 390.

Bordești, schitul m-rii Băbenii- R.-Sărat, închinat bis. Velas din Ianina, 436.

Boris, mitrop. Ohridei, intervenție în scopul obținerii sf. mir, 660.

— III reg. Bulgariei, își ia rămas bun dela fostul mitropolit Macarie, 489; ia parte la festivitățile dela Vidin, 757.

Boroianu D. prof., președinte la sărbător. preotului Ioan Mihălcescu 484; *not. bibl.*, 109, 260.

Boschinack, viceprezident, predlojenie către Obșteasca Adunare, 452.

Bosfor, imperiul de pe, 608; malul 610.

Boșneagu-Ilfov., hirot. pentru bis. din, 401.

Boteni-Dâmbovița, —, 379; 401.

Boteni-Muscel, —, 366.

Botoșani ținut. 733.

Bozieni-Lăpușna, cărți bis. 44-46, 55, 59, 673.

Brad-Buzău, schit închinat m-rii Molivdoschepastos de lângă Pogonia-na, 434.

— Teleorman, hirot. pentru bis. (Buna-Vestire), 348; (Toți Sfinții) 362.

Bragadiru-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 394.

Brăila, județ, cuprinde sate cari acum un secol erau situate în jud. Ialomița, 343.

— raia, 343.

Brăilița-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 367.

Brăiloiu-Dâmbovița, —, 389.

Brâncoveanu Constantin, legături cu Petru, 603, 604; politica lui, 616; reînnoirea osemintelor, 483-4.

Brănești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 406.

— Muscel, —, 406.

Branistea-Vlașca, —, 391.

Brașoveanu Gheorghe din Iași, dăruiește o Evanghelie (Iași 1762), preotului Trohin din Stețcani (1762), 190.

Brătășani-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 391.

Brătești-Dâmbovița, —, 387.

Bratia, rău în jud. Muscel, m-rea Aninoasa, 776.

Братско Слово, publicație pentru educația religioasă a poporului bulgar, 217.

Bratu I. Tănase, diac., *not. bibl.*, 98.

Brătuleni-Lăpușna, cărți bis. 46, 48-51, 53-54, 200; moșia, 201.

Brătușeni, bis. din, 673.

Brazil-Prahova, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 346; (Sf. Troiță), 384.

Breaza-Prahova, —, 401.

Brezoaia-Dâmbovița, —, (Adormirea), 386; (Sf. Nicolae), 413.

Broșteanca-Teleorman, —, 348.

Bubueci-Lăpușna, cărți bis. 44-45, 49-50, 53, 57.

Bucumaș Andriu a dat bani pentru c. bis., 192.

— Iftodî, a dat bani pentru c. bis., 192.

Buciumeni-Ilfov, hirot. pentru bis. (Sf. Impărați), 347, 390; (Sf. Nicolae), 368.

Bucovăț-Dolj, m-re închinată obștii dela Varlaam, 436.

Bucovina, luarea ei (1775), 610, 613,, 620.

Bucșani-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 377.

— Vlașca, —, 408.

Bucu-Ialomița, —, 401.

București, bis. sf. Gheorghe-Nou, reîn. os. lui C. Brânc. 483.

— hirotonii pentru bis.:

— Alexe, 354, 367, 399.

— Antim, 366.

— Apostol, 362, 381.

— Bălașii, 360.

— Bărbătescu, 366.

— Boteanu (Sf. Gheorghe), 411.

— Brad (Adormirea), 403; (Intrarea în bis.), 350; (Shimbarea la față), 414.

— Brezoianu, 364, 371.

— Broșteni, 416.

— Caimata, 418.

— Cărmidarii-de-Jos, 360, 382, 414.

— de-Sus, 387.

— Ceauș Radu, 363.

— Cișmelii (Isvorul Tămăduirii), 359.

— Crețulescu (Adormirea), 349, (Sf. Voevozi), 356.

— Curtea Veche, 365.

- Delea Nouă, (Buna Vestire), 370; (Sf. Apostoli), 375.
- Delea Veche, 368.
- Dichiu, 374.
- Dintr'o zi, 354.
- Doamnei, 400, 405, 416.
- Ene, 371.
- Foișorului (Nașterea Maicii Domnului), 374; (Adormirea), 404.
- Gorgan, 369.
- Hagi-Dina, 359, 407.
- Hagi, 418.
- Iancu, 378.
- Icoanei, 358.
- Isvor, 362, 386, 391.
- Lucaci, 371, 413, 414.
- Lupești, 411.
- Măgureanu (Înălțarea Domnului), 359; (Schimbarea la față), 374, 393.
- Manea Brutaru, 364.
- Manu, 404.
- Meitani baron, 368.
- Mihaiu Vodă, 350.
- Mitropolii, 399.
- Moldoveni, 374.
- Moși (Sf. Ioan), 412.
- Oborul Vechiu, 370.
- Olari, 391.
- Olteni, 379, 398, 411.
- Oțetari (Sf. Nicolae), 348; (Adormirea) 381.
- Pitar Moș (Sf. Voevozi), 370; (Sf. Nicolae), 398.
- Podul-de-pământ, 367.
- Popa Cozma, 415.
- Popa Rusu, (Sf. Troiță), 349; (Adormirea), 350, 381.
- Popa Soare, 357, 397.
- Precupeți (Sf. Nicolae), 344.
- (Toți Sfinții), 374.
- Prundu, 368, 371, 397, 410.
- Răzvanu, 390.
- Sărindar, 366.
- Sfânta Troiță, 360.
- — Vineri, 359, 406.
- Sfinții Apostoli, 367, 403.
- — Voevozi, 358, 397.
- Sfântul Antonie, 405.
- — Gheorghe-Nou, 353.
- — Ilie, 408.
- — Impărați, 354, 387.
- — Nicolae, 358, 371.
- — Pantelimon, 368, 374.
- — Sava, 395.
- — Ștefan, 418.
- Silivestru, 348, 353.
- Slobozia, 362.
- Spirea-Nouă, 358, 395, 403.
- Stejarului, 386.
- Stela, 408.
- Steri, 354.
- Țigănia (Sf. Nicolae), 365.
- Tîrchilești (Adormirea), 353; (Sf. Nicolae), 391.
- Vlădichii, 408.
- pacea dela (1812), 619.
- Seminarul central, 754-55.
- Societatea studenților în teologie, 485.
- Buda-Lăpușna, cărți bis., 45, 47, 55, 203.
- Prahova, hirot. pentru bis. din, 410.
- Budeni-Vlașca, —, 416.
- Budești-Ilfov, —, 361.
- Lăpușna, cărți bis., 46-47, 49, 53, 59.
- Budișteni-Muscel, hirot. pentru bis. din, 390.
- schitul m-rei Cotroceni, închinat la Muntele Atos, 428.
- Buești-Ialomița, hirot. pentru bis. 363.
- Teleorman, —, (Adormirea), 376; (Sf. Nicolae), 388.
- Buțtea-Ilfov, —, 377.
- Buicani-Lăpușna, cărți bis., 45-46, 48-49, 51-52, 58.
- Bujor-Lăpușna, cărți bis., 40, 46-7, 49-50, 55, 57, biserica din satul, 194, 196.
- Bujorești-Teleorman, hirot. pentru bis. (Parascheva), 356; (Sf. Nicolae), 378.
- Bulacu Mihail preot, *not. bibl.*, 260.
- Bulcuș, prins de Ioan reg. Francilor și tras în țeapă, 151.
- Bulgacov, ministrul Rusiei la Constantinopol, intervenție în favoarea unuia sau altuia dintre candidații la tronul principatelor dunărene, 613.
- Serghie prot. *not. bibl.*, 102, 104, 254, 530, 800.
- Bulgaria, editarea sf. Părinți în l. bulgară, 217-8; studierea shismei la conferința dela Constantinopol, 224; biserica și francmasoneria, cursuri p. preoți, 490; Frății creștine ortodoxe bulgare, 491-3; leg. bis. bulg. cu bis. rom, sf. marele Mir pentru, 514.
- Bulzești-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 365.
- Bunboiaia-Teleorman, —, 366.
- Vlașca, —, 396.
- Bunea Augustin, studiu istoric privitor la vechile episcopii românești din Transilvania, 149.
- Bunea (schit) Dâmbovița, hirot., 373, 415.

- Burduca-Vlașca**, hirot. pentru bis. din, 407.
- Burdușani-Ialomița**, —, (Adormirea), 389; (Sf. Parascheva), 408; 417.
- Burjacovschi Vl. pr. not. bibl.**, 110.
- Buștenari-Prahova**, hirot. p. bis. din, 366.
- Buțeni-Lăpușna**, cărți bis., 44, 48-52, 55-56.
- Butești-Vlașca**, hirot. pentru bis. din, 353.
- Butoiu-Dâmbovița**, —, 395.
- m-re înch. la Sf. Ștefan din Me-teore, 436.
- Butte**, lord. vizitează m-rea Sinai (1904), 233.
- Buzatu' D.**, *not. bibl.*, 790.
- Buzău-județ**, cuprinde sate cari acum un secol erau sit. în jud. Ialomița, 343.
- tipografie, înființată de mitrop. Grigorie Dascălul, 303.
- Căbăești-Lăpușna**, cărți bis. 47, 49, 51, 57, 673.
- Cacaleți-Vlașca**, hirot. pentru bis. (Sf. Parascheva), 360; (Adormirea), 391.
- Cacova-Muscel**, —, 345.
- Vlașca, —, 370, 386.
- Căciulă N. Olimp**, preot, *not. bibl.*, 250, 260.
- Caffa**, cucerită de Turci (1475), 596.
- Căineasca-Vlașca**, hirot. pentru bis. din, 352.
- Cairo**, m-rea sf. Gheorghe din, 651.
- Călărași-Ialomița**, hirot. pentru bis. din, 372, 374.
- Călărași-Lăpușna**, cărți bis. 45, 48-51, 56, 58, 195, 205.
- Călcești-Muscel**, hirot. pentru bis. din, 385.
- Căldărușani**, m-re, 294-295; aici se închide ierod. Grigorie dela Neamțu de unde îl cheamă domnul țării să-l facă mitrop., 294-295; tipografia dela, 301; retragerea mitrop. Grigorie după surghiun, 303; aducerea oaselor lui, 304; tipografia dela, 420-421; pomenirea mitrop. Grigorie Dascălul (1934), 487.
- Calestru Zaharia**, cântăreț din Trușeni-Lăpușna, cump. c. bis. dela Neamțu, în Chișinău (1894), 206.
- Călinești-Muscel**, hirot. pentru bis. din, 360.
- Prahova, —, 369.
- Teleorman, —, (Sf. Troiță), 354; (Sf. Nicolae), 351, 413.
- Calinic al Chesareii**, moartea lui, 223.
- Calinovici P. prot.**, *not. bibl.*, 807.
- Călugăr D-tru**, —, 807.
- Călugăreni-Vlașca**, hirot. pentru bis. din, 387.
- Căluu**, m-re din Romanai închin. Sf. Mormânt din Ierusalim, 431, 723.
- Cămincea-Orhei**, bis. din, 673.
- Câmpina-Prahova**, hirot. pentru bis. (Sf. Troiță), 383; (Sf. Gheorghe), 398; (Sf. Nicolae), 412.
- Câmpulung-Muscel**, hirot. pentru bis.:
- Adormirea, 372, 408.
- Cuv. Parascheva, 398.
- Domnească, 354.
- Intrarea în biserică, 381.
- Mănăstire, 408.
- Sf. Gheorghe, 398.
- —, Marina, 362.
- Câmpulungu moldovinescu**, biserica Nașterii Domnului unde a slujit Grigorie Grămadă, 731.
- Câmpurelu-Ilfov**, hirot. pentru bis. din, 415.
- Canta Costachi**, vist., 735.
- Cantacuziuo Alexandrina**, vizita în Bulgaria, 218.
- G. M., *not. bibl.* 121.
- Iordache, vel stolnic, îndreaptă și așează evanghelia din 1682, 161.
- Toma, atitudine activă desaprobată de Const. Brâncoveanu, 616.
- Cantemir Dimitrie**, legături cu Petru-cel-Mare, 603; tratat cu Petru (1711), 603-4; mențiuni din cronici despre el, 616.
- Capitulare Evangeliorum** din biserica romano-catolică, 163.
- Capodistria**, ministru rus, 615, 619.
- Căprianu-Lăpușna**, cărți bis., 45, 50-52, 57.
- Căprioru-Dâmbovița**, hirot. pentru bis. din, 405.
- Capu Luncii-Teleorman**, —, 396, 410.
- Piscului-Muscel, —, 403.
- Cara-Gheorghe v. Kara-Gheorghe**.
- Caracui-Lăpușna**, cărți bis., 45, 48-50, 52, 55.
- Caralvan Virgil**, *not. bibl.* 265.
- Careda-Ilfov**, hirot. pentru bis. din, 363.
- Carelia**, eparhie, ort. în Finlanda, 219.
- Cariofil Ioan**, logof. patr. din Con-

stantinopol, pe lângă Șerban Cantacuzino, 597.

Carluje post misionar în Coreea, 494.

Carlovăș, consiliu patriarhal, 666-7; ședințele comitetului administrativ patriarhal, 667.

Carmiris I. N., *not. bibl.* 110.

Carol II regele Românilor, cuvântare la investitura P. P. S. S. episcopii Nifon al Hușilor și Vasile al Caransebeșului, 211-215; la reînhumarea osemintelor lui Const. Brâncoveanu, 483.

Carol cel Mare, 592.

Carp Costandin aga, 736.

Cărpeneș-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 407.

Cărpineni-Lăpușna, cărți bis. 44, 49-52, 55-57, 59.

Cărstieni-Muscel, hirot. pentru bis. din, 393.

Cartagina, eparhie, 651.

Carte de rugăciuni... (Iași 1809), 52;

— folositoare de suflet (București 1799), 327.

Cartea de rugăciune în biserica anglicană, 629.

Casa culturii și a milei creștine (Vidin), 757-8.

— de Caritate, bis. din Harbin, 508.

— mănăstirilor, întocmire pentru cărmuirea mănăstirilor, 442-3, 446.

Căscioarele-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 353, 403.

— Vlașca, m-re înch. la Pantocra-tor, 429.

Cățăleni-Lăpușna, cărți bis., 44, 48, 54, 57, 58, 205.

Catanele-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 347.

— Vlașca, —, 397.

Catargiu Iordache, vist., 735.

Catavasier, (1762), 46; (Blaj 1777), 48; (Iași 1778), 48; (București 1781), 48; (Iași 1792), 49; (Blaj 1793), 49; (Sibiu 1803), 50; (Sibiu 1812), 52; (1817), 53; (1842), 55.

Catehizația copiilor (Chișinău 1909), 678.

Cațica din Ianina avea înch. m-re Dedulești din R.-Sărat, 435.

Cațiche Sandul, Spăt., 736.

Catihizis... (Chișinău 1844), 677.

Cătrunești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 346.

Cătunu-Dâmbovița, —, 351.

— Vlașca, —, 405, 415.

Caucaz, protectoratul rus, în, 612.

Cazaci-Dâmbovița hirot. pentru bi-serica din, 371.

Cazacii, lupte cu Turcii pentru A-zov, 600.

Căzămîr Petrachi, paharnic, cump. c. bis., 198.

Cazanii: (București 1742), 44; (Râmnic 1748), 45; 191; (București 1768), 47; (Râmnic 1781), 48, 194; (Râmnic 1792), 49; 777; (București 1828), 54, 338; (1857), 58.

— manuscris (Sireți), 197.

Cazimirovici N., Radovan, *not. bibl.* 520.

Cazimiru Petrachi, Banul, 734.

Ceale opt glasuri... (Brașov 1810), 52.

Ceasoslov: (Dubăsari 1794), 49, 195; 205; (Iași 1797), 50; (Brașov 1806), 51; (- 1811), 52; (Chișinău 1817), 675; (Iași 1817), 53; București 1825), 337; (mănăstirea Neamțu 1833), 54, 206; (Brașov 1835), 55; (m-re Neamțu 1835); 55, 208; (Sibiu 1845), 56; (Iași 1846), 56; (m-re Neamțu 1848), 57; (1850), 57; (Brașov 1851), 57; (București 1854), 57; (m-re Neamțu 1858), 58; (Sibiu 1859), 58; (Chișinău 1862), 675; (1867), 675; (m-re Neamțu 1874), 40, 59, 206-207; (Chișinău 1907), 675.

Ceaușel D. Gh., *not. bibl.*, 121, 265.

Cedolini Petro de Lesina, ep. cat. 605.

Cerchez Costache, Hat., 736.

Cernica, rolul seminarului monahal din, 556.

Cetatea-Teleorman, hirot. pentru bis. din 407.

— Albă, convenția dela (1826), 621.

v. Akkerman.

— Ungurașului, scrisoarea lui Ma-tiaș vist. către Bistrițeni din, 174.

Cetățeni-Muscel, hirot. pentru bis. din, 363.

Cetvericov Serghie prot., *not. bibl.* 266.

Checragarion... (m-re Neamțu 1814), 53, 329.

Cherson, botezul și căsătoria lui Vladimir, 593.

Chesarie ep. Buzăului, săvârșeste hirotonii în eparhia Ungrovlahiei (1825), 350-352; ocărnuitor al mi-tropoliei, 420.

Chiajna-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 375.

Chimenites Sevastos, vine la noi sub Brâncoveanu, 597.

Chioara-Ialomița, hirot. pentru bis.

din, 402.

Chiprian, ig. Sf. Ioan din Focșani (1823), 435.

Chipru, monumente bizantine din, 663.

Chiriac (Râmniceanu) cronicar, ig. m-rii Căluu-Romanați (1823), 431.

Chiriacodromion, 644; (București 1801), 50, 192, 199, 327; (m-rea Neamțu 1811), 52; (București 1857), 58; (Chișinău 1860), 676.

Chirianca-Lăpușna, cărți bis., 47, 50, 57.

Chirică Gh., pr., *not. bibl.*, 98.

Chiricuță Tomă pr., —, 98, 110, 522.

Chiril III arhiep. Chiprului (†16 Nov. 1933), 69-71.

— arhim., *not. bibl.*, 252, 550.

— ig. gr. al m-rii Comana-Vlașca (1829), 432.

— — la Sărindar (1833), 435.

— rom. m-rii Stavropoleos din București, înlocuit (1825), 434.

— Lavriotu arhim., vine în București la 1780 și învață carte la Academia grecească, scrie erminia Apocalipsei, ajunge dascăl al copiilor lui Grigorie Șuțu, 34.

Chiselcov v. Kiselcov.

Chiselev v. Kiselev.

Chișinău, arhivele consiliului eparhial din, 41; cărți tipărite la 39-40, 674; cărți pretinse să fi fost tipărite, 674; se vând cărți dela Neamț (1894), 206; consistoriul duhovnicesc, 42-43; loc de surghiun al mitr. Grigorie Dascălul, 302-303; tipărituri bisericești dela, 672, 676; tipografia, 42; închiderea și redeschiderea ei, 676.

Chistruga Ioan, cump. și semn. c. bis., 204.

Cigărleni-Lăpușna, cărți bis. 58-59.

Cimișeni-Lăpușna, —, 48, 54-55, 57.

Cioara-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 399, 417.

— Teleorman, —, 362.

Cioabanu Zaharia, cump. c. bis. 195.

Ciocănești-Ilfov, hirot. pentru bis. (Sf. Ioan), 368, 394, (Sf. Nicolae), 417.

Ciocanu-Vlașca, —, 375.

Ciochina-Ialomița, —, 364.

Ciolănești-Teleorman, —, 377.

Ciolanu-Vlașca, —, 401.

Ciopron Partenie, arhid., *not. bibl.*, 266.

Cioran E. preot., —, 266.

Ciorănescu Al., —, 552.

Ciorani-Prahova, hirot. pentru bis. din, 404.

Ciorăscu Șt., cump. c. bis., 199.

Ciordacilia Petru, macedonean în solie, cere ajutor împăratului ortodox (1804), 619.

Ciorobăneasa-Teleorman, hirot. p. bis. din, 381, 395.

Ciorogârla-Ilfov, Grigorie Dascălul ia pe seama mitropoliei moara de hârtie dela, 301.

— Ilfov, hirotonii pentru bis. (Sf. Nicolae), 347; (Adormirea), 353, 396, 410.

Cioroianu Șt., *not. bibl.* 260, 790.

Cioroiu-Ialomița, hirot. pentru bis., (Sf. Nicolae), 362; (Sf. Ioan), 395.

Cireșu-Vlașca, —, 372.

Ciril Lucaris, vizitează principatele. 597.

Ciuciuleni-Lăpușna, cărți bis. 44-50, 52, 55-56, 58-59, 203.

Ciugureanu Ștefan, preot în jud. Orhei, avea cărți bis. în limba mold (1871), 41.

Ciulnița-Muscel, hirot. pentru bis. din, 358, 386.

Ciumești-Muscel, —, 359.

Ciupalu-Teleorman, —, 346.

Ciupelnița-Prahova, —, 385, 403.

Ciurari-Dâmbov., —, (Adormirea), 367; (Sf. Troiță), 375.

Ciorăști-Lăpușna, cărți bis. 45, 48, 51, 55-56, 59, 191.

Ciuruș Teodor preot. *not. bibl.*, 541.

Ciutești-Lăpușna, cărți bis. 46, 49, 50, 193.

Clătești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 352.

Clejani-Vlașca, 390.

Clement Alexandrinul, mărturie despre citirea Evangheliilor, 156.

— VIII, papa, s'a gândit să alunge pe Otomani din Constantinopol „Clementina“, 606.

„Clementina“, gândul lui papa Clement VIII să unească Apusul cu Răsăritul ca să alunge pe Otomani din Constantinopol, 606.

Clermont, conciliul dela, (1905), 590.

Clinești-Ilfov, hirot., p. bis. din, 355.

Clinoc Ioan, pr. ort., (Oradea, sec. 18), 586.

Clocociov din Olt, m-re înch. la Cutlumuș, 429.

Cobia-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 389.

Cochinești-Teleorman, —, 408.

— de jos — —, 345.

Cocioc-Ilfov, —, 417.

— loc în penins. Căldărușinilor, 295, 420.

- Coconi-Ilfov, hirot. pentru bis., din 395.
- Cocorăscu Alecu membru în epistropia m-rilor înch., 451.
- Cocorăști-Prahova, hirot. pentru bis. din, 356, 374.
- Caplîi-Prahova, —, 358.
- Mislîi-Prahova, —, 363.
- Codex Sinaiticus, 221, 236, 239.
- Codreanu Grigore Spat., 736.
- Codreni-Ilfov, hirot. pentru bis. (Schimbarea la față), 360; (Sf. Nicolae), 389.
- schit închin. la m-reă Molivdos-chepastos de lângă Pogoniana, 434.
- Codru, regiune în Basarabia, 38.
- Coga, post misionar în Coreea, 494.
- Cojasca-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 392.
- Cojești-Ilfov, —, (Nașterea Precisiei), 346; (Adormirea), 407.
- Cojușna-Lăpușna, cărți bis., 45, 46, 48-49, 51, 54-59; 207.
- Coiverachi Ilarion, arhim. *not. bibl.*, 110.
- Colașcu-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 362.
- Colan Nicolae, pr., *not. bibl.*, 99.
- Colibași-Muscel, hirot. pentru bis. din, 379.
- Colonița-Lăpușna, cărți bis. 49, 52-54, 57-59.
- Colpacci Grigorie, *not. bibl.*, 557.
- Colțu-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 392.
- Comana-Vlașca, m-re înch. Sf. Mormânt din Ierusalim, 431.
- Comisia pentru administrarea mă-năstirilor înch., 453.
- Comisiunea Monumentelor Istorice, desgroparea osemintelor lui Const. Brâncoveanu, 483.
- Comnen David, 595.
- Ioan, poet, vine la noi sub C. Brâncoveanu, 597.
- Comșa Gh. Grigorie, dr. ep. Aradului, *not. bibl.*, 110, 113, 522, 541, 790, 807-8.
- Conachi Const., mare vornic, 735; și Elena Catargiu, părinții lui Gavril Conachi, 726.
- Gavril, boier, prim. scris. dela ep. Daniil Vlahovici, 726; copiii lui, 726; învățătorii copiilor lui, 726-7; fiul lui Costachi călătorește la Viena, 727.
- Condești-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 375.
- Condorachi Vasile, cump. și dăr. c. bis., 203.
- Conevet, m-re în Finlanda, 665.
- Constandie al Sirmiului, săvârșește hirotonii în eparhia Ungrovlahiei (1831 și 1833), 396-397, 413.
- (Filiti) ep. Buzăului, antimins dela, 245; 475; 632, 637.
- Constantin Brâncoveanu, v. Brâncoveanu.
- cel Mare, comparat cu țarul învingător al Suedezilor, 603.
- fiul lui Baci, care plătește c. bis., 205.
- Hangherli, domn T. R., 26.
- mitrop. Dristrei, iscălește enciclica sinodului patriarhal, 29.
- nepotul Ecaterinei II, fiul marelui duce moștenitor Pavel, 613.
- Nic. Mavrocordat Vodă și soția lui Evaterina, ajută la repararea paraclisului Sf. Luca din Mega-Spileon (1731), întărește hrîsovlul de dănie pentru Mega-Spileon, 24; ms. scris sub domnia lui, 29; rezidește m-reă Sf. Spiridon-Vechiu din București (1747), 432.
- Nicolae, preot, *not. bibl.*, 110.
- XI Paleologul, împ. biz., 595; nepoata lui Sofia-Zoe se căsătorește cu Ivan III (1472), 598.
- preot din Pocumbeni, primește în dar cărți bis. 198; vinde, 199.
- Constantinescu-Iași P., recen. la st. său: „Circulația vechilor cărți bis. rom. în Basarabia sub Ruși”, de D. Balaure, 672-679.
- Constantinidis Mihail, arhim. *not. bibl.*, 121.
- Constantinopol, conferință, tratative dintre patriarhia icum. și bis. sârbă (1934), 223; tratatul de pace din 3 Iulie 1700), 608.
- Constantinov Manuil, grec trimis de Paisie patr. Ierus. prin care Gheorghe Ștefan scrie lui Alexei Romanov (1655), 606.
- Conțești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Sf. Voivozi), 345; (Sf. Nicolae), 384.
- Copăceni-Ilfov, —, 355.
- Copenhaga, Academia daneză studiază muzica bizantină, 664.
- Corăța-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 353.
- Corbii-Muscel, —, (Nașterea Maicii Domnului), 349; (Sf. Dimitrie), 349; (Sf. Apostoli), 382, 406; (Sf. Troiță), 384.
- Vlașca, —, 363.
- Ciungi-Vlașca, —, 352, 379.
- Mari-Muscel, —, 345.
- Corbu-Teleorman, —, (Sf. Nicolae), 346; (Sf. Parascheva), 395.
- Corjeva-Lăpușna, cărți bis., 45, 47-49, 59.
- Cornățel-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 394

Cornea David, rolul lui la Petersburg, 604.

Cornescu Mihail, membru în epitropia m-lor înch. 451.

Cornești-Bălți, 38.

Cornești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 401, 412.

Cornetu-Ilfov, —, 376.

Cornova-Orhei, 38.

Cornu-Prahova, hirot. pentru bis. (Toți Sfinții), 344; (Parascheva), 384.

Coroi Vasile, biv. vel pah., afie-roșește c. bis., 200; satul lui, 200;

— spătar, tatăl stolnicului V. C., 201.

— stolnic, cumpără c. bis., 201.

vine din Moldova la „Băsărabie”, 201;

Coșăreni-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 417.

Cosma C. A. preot, *not. bibl.*, 108, 256, 531.

— dregător, ucis de Petru Rareș (1541), 176.

— ep. Dunării-de-jos, *not. bibl.*, 260; președ. la congr. Asoc. gen. a cler. ort. din România, 484.

— poet al bis. biz., 577.

— presv. bulgar din v. X, partea lui asupra ereticilor, 680; 681-2, 685.

Coșoia-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 385.

Cosoba-Ilfov, —, 380.

Costești-Dâmbovița, —, 410.

— Lăpușna, cărți bis., 45-46, 49-50, 52-53, 56-57, 59, 207.

— Teleorman, hirot. pentru bis. din, 376.

Costin Nicolae, mențione despre Dim. Cant., 616.

Costuleni-Lăpușna, cărți bis., 48-49, 51-53, 56, 58, 198.

Coșula, m-rea vist. Mateiu, a cărei biserică o termină de zidit în 1535,

172; ctitoria lui, 176; devenită biserică de sat (în jud. Botoșani), 177.

Coțofanca-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 375.

Cotorca-Ialomița, —, (Adormirea), 359.

— Mică-Ialomița, (Sf. Nicolae), 359, 415.

Cotoșman Gh., pr., *not. bibl.*, 812.

Cotroceni, m-re înch. Protatonului din Căries (1682), 428.

Cotu-Morii-Lăpușna, cărți bis. 44-46, 49, 53, 55, 59, 190, 195, 205; bis. din, 205.

Courilas Evloghie, *not. bibl.*, 266.

Cozlovski, catolică, face propagandă unită, 668.

Cralievschi, parohie în Banat, 767.

Crângăși-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 413.

Crângu-Sasului-Prahova, —, 355.

Crasnaș, pus de Ștefan Vodă Lăcustă în locul lui Matiaș, 175; ucis de Petru Rareș (1541), 176.

Creață-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 351.

Creta, școală sinaitică, 235.

Crețești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 382.

Crețulești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 400.

— Vlașca, —, 403.

Crevedia-Dâmbovița, —, 387.

— Ilfov, —, 393.

Crevenicu-Vlașca, —, 389.

Cricoveni-Prahova, —, 409.

Crimeea bizantină, 596.

— lupta dintre Ruși și Turci, 608.

Cristescu D., preot. *not. bibl.*, 261.

—, Grigore, pr. prof., —, 261.

Criștov Mihail, consilier ort. în Oradea (s. 18), 585.

Criuleni-Orhei, bis. din, 673.

Crivățul-Ilfov, hirot. pentru bis. din 403, 416.

— Prahova, —, 417.

Crivina-Dâmbovița, —, 387.

Crovu-Dâmbovița, —, 359, 400.

Crucea Roșie, societate, 648.

— spital în Sofia, 489.

Csanad, ep. cat. a căreia jurisdicție se întindea până la Olt, 152.

Cucuești-Ilfov, hirot., pentru bis. din, 410.

— Teleorman, —, 346, 357.

Cucuteni-Dâmbovița, —, 381.

Cum să se urmeze slujba întru prea sfânta Duminecă a Paștilor... (m-rea Neamț 1833), 55.

Cumania, ep. cat. 152.

Cumont Franz, *not. bibl.*, 542.

Cunești-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 408.

Curățești-Ilfov, —, 360.

Curdiumov, v. Kurdiumov.

Curluceni-Lăpușna, cărți bis. 45, 49-52.

Curtea-de-Argeș, sfințirea m-rii, 596.

Curzi, mahomedani, 588.

Cutlunș (Sf. Munte), avea înch. m-rea Clocociovu din Olt cu schitul Slatina, 429.

Cuv. Simcon, Noul Teolog, 301.

Cuvânt pentru preoție... (București 1827), 54; (-1821), 332.

Cuvinte... (București 1826), 54, 333, 679.

— — (1827), 54; 333, 679.

— — (1828), 334.

- Daco-români**, 458.
- Dahnovici-Lăpușna**, c. bis. 44, 46-50, 57, 58.
- Daia Maximin** (312), 233.
- Dâlga-Ialomița**, hirot. pentru bis. din, 387.
- Damasc**, știri bune din, 756.
- Damaschin** de Argeș, ajută crearea și menținerea partidului filo-rus în princip. rom., 612.
- Dâmbovicioara-Dâmbovița**, hirot. p. bis. din, 353.
- Dâmbovița**, județ, cuprinde sate cari acum un secol erau situate în jud. Vlașca, 343.
- Damian** patr. Ierusalimului, alegea urmașului, 75.
- Dănceni-Lăpușna**, cărți bis., 45-47, 49, 57, 191, 199; bis. din, 199.
- Daniel Anton**, consilier ort. în Oradea (s. 18), 585.
- Daniil** al doilea ctitor și ig. dela Aninoasa, mitrop. 776-8.
- , ierod., învățător în casa lui Gavril Conaki, 727.
- ig. m-rii Căscioarele-Vlașca, (1822), 429.
- mitrop. Ungrovlahiei, iscălește enciclica sinodului patriarhal din 1727 29.
- protopsalt al sf. bis. cei mari, 181, 183-184.
- protos. ig. m-rii Comana-Vlașca (1834), 432.
- Teodorupoleos, săv. hirot. în ep. Ungrovlahiei (1833), 410-414.
- Vlahovici, ep. de Cernăuți, scrisoare particulară din 1796 Mai 12, 726-7, 729-30.
- Dăpărați-Teleorman**, hirot. pentru bis. din, 386.
- Dărăști-Ilfov**, —, 370.
- Vlașca, —, 351.
- Dârvari-Ilfov**, —, 345, 356, 391.
- Dârza-Ilfov**, —, 370.
- Dașcov Alexe**, trimis de Petru-cel-Mare la Stambul, ca să arate buna-voință țarului (1718), 604.
- Datoriile călugărilor...** (Chișinău 1841), 677.
- David A.**, *not. bibl.*, 791.
- Davidești-Dâmbovița**, hirot. pentru bis. din, 368.
- Muscel, —, 373.
- Dawkins M. R.**, *not. bibl.*, 266.
- Deagu-Teleorman**, hirot. pentru bis. din, 412.
- Dealul**, m-re, congr. prof. de rel. (1934), 486.
- Dedulești**, m-re din jud. R.-Sărat, inch. m-rii Cațica din Ianina, 435.
- Deleni-Dâmbovița**, hirot. pentru bis. din, 382.
- Delgian Gh.**, *not. bibl.*, 812.
- Descoperire** cu amăruntul a pravoslavnicii credințe (Iași 1806), 51, 328.
- Deșliu-Dâmbovița**, hirot. p. bis. 394.
- Diaconescu S. Marin**, *pr. not. bibl.*, 111, 808.
- Dianescu N. I.**, *not. bibl.*, 99.
- Dichiu**, ateneul parohiei, 484.
- Didahii** (Ilie Miniat), (Iași 1837), 55, 203.
- Didești-Teleorman**, hirot. pentru bis. din, 364.
- Dimachi Neculai**, vorn., 735.
- Dimitrie**, diacon în Sirmiu († 304), 147.
- Cantemir, v. Cantemir.
- fiul Elenei și nepotul lui Ștefan cel Mare desmoștenit de Ivan III în favoarea lui Vasile (1502), 598.
- Dimitriu Hrisost.**, arhim. *not. bibl.*, 122.
- Dimitrov Hr.**, prot. prof. —, 542.
- Dinu** preot. ocârm. bis. Udricani (1823), 435.
- Dioclețian**, împărat păgân, tiran (284-305, † 313), prigonitorul creștinilor, 145-147; 457.
- Dionisache Moraitul**, cântăreț, 184.
- Dionisie** ep. Cet.-Albe-Ismail, investitura și instalarea în scaun, 483.
- expatriarhul Const., recomandă pe arhim. Isaia dela sf. Pavel din Athos trimis la Moscova de Șerban Cantacuzino, să încheie tratațul de supunere (1688), 602.
- f. ep. al Milosului, ig. la m-rea Mihai-Vodă (1830-32), 429.
- ierom. din „Vlahia”, vizitează m-rea Sinai, 233.
- ig. m-rii Băbeni din județul R.-Sărat (1823), 436.
- (Lupu), mitrop. Ț. R. fuge din țară (1821), și nu vrea să se întoarcă, 294, 295.
- mitrop. Varșoviei, *not. bibl.*, 122; 508.
- patr. Constantinopolului, 606; mențione despre întărirea daniilor făcute Aninoasei, 778.
- (Pletosu), arhim., ms. scris în marea școală din Iași (1709), 29.
- (Pogonianis), arhieru, are sub

îngrijire bis. Grecii sau Hanul Creților, 434.

— Stagon, săvârșește hirotonii în ep. Ungrovlahiei (1831-33), 397-413.

Dionisiu (Sf. Munte), avea înch., m-reă Hotărâni din Romanai, 430.

Dir, exped. imag. în pen. balc., 593.

Diulgherov D., prof. la fac. de teol. Sofia, 490, 760; *not. bibl.*, 269.

Dmitrovski P. prot., referat la ad. eparhială din Narva, 761.

Dobra-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 405.

Dobrovăț, bis. mare a m-rii, 172; zid. de Ștefan-cel-Mare, zugr. și împodob. de Petru Rareș, 172.

Dobrușa, m-re în jud. Soroca, 194.

Dochiar (Sf. Munte), avea înch. m-reă Slobozia-Ialomița, cu schitul ei Apostolache-Prahova, 429.

Dolcești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 360, 382.

Doisprezece psalmi (m-reă Neamțu 1836), 55.

Dolgoruki principe, prinde și eliberează pe Ștefan căl. falsul Petru III din Muntenegru, 618.

Dolna-Lăpușna, cărți bis. 45, 46, 48-51, 53, 57, 191; bis. din, 191.

Donici Isihie, ierom., aduce c. bis. rom. în Basarabia (1882), 42-43.

Dorhanui Vasile, cump. c. bis. 193.

Dorohoi, târg, se vând cărți bis., 191, ținut, 733.

Doroteiu, căl. dela m-reă Neamțului, trimis de Paisie la școala din București, 291.

Dositei (Filiti), ep. Buzăului, apoi mitr. 475, scrisorile lui: 1, către ig. m-rilor, să se adreseze direct către el (22 Oct. 1793), 634-5; 2, către Buzoeni, își ia rămas bun dela ei. (1 Nov. 1793), 635-7; 3, împuternicește pe arhim. mitr. Macarie să predice în toată eparhia (17 Ian. 1794), 637-4, către protopopi, aduce la cunoștință dispozițiile hrisov. domnesc primit la hirot., 638-9; 5, către preoți și protopopi cu prilejul postului, 639-42; 6, orânduiește un inspector să cerceteze bis. prin județe, 642, 7 împuternicește un proestos să cerceteze bis. din București, 643-45.

— ig. gr. m-rii Comana-Vlașca (1823), 432.

Dosoftei mitrop. Moldovei interv. în 1679 pentru înch. păcii între Ruși și Turci, încearcă a apropiere a Mol-

dovei cu Rusia (1684), 602; mijlocește proiectul de închin. al domnilor români către țar în 1679 și 1684, 606. expresii de suveranul rus, 607.

— mitrop. Ț. Rom., cere să-i trimită 2 monahi tâlmăcitori după elinie, 293.

— patr. Ierus. vine la noi sub Brâncoveanu, 597; înrăurire asupra viații bis. rom., 721-733; stăruie pe lângă țar ca în numele ortodoxiei, să cucerească Constantinopolul și să ocupe țările române, 603; 608.

Dovedire împotriva eresului Armeilor (București 1824), 332, 679.

Drăcșani-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 353.

Drăgănești-Dâmbovița, —, 373.

— Prahova, —, (Sf. Nicolae) 405, (Adormirea), 407.

— Teleorman, schitul m-rii Văcărești, de lângă București, închin. la Sf. Mormânt din Ierus. 431.

Drăghici Iordachi, ban. 734.

— Muscel, hirot. pentru bis. dia 374, 417.

Draghijevo, sat, districtul Târnavei, 489.

Dragodana-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 385.

Dragodănești-Dâmbovița, —, 373.

Drăgoești-Ilfov, —, 379.

Dragomirești-Dâmbovița, —, 363, 409.

— Ilfov, —, 371.

Dragomirna, m-re, prădăciune la 726.

Dragoslavele-Muscel, hirot. pentru bis. din, 346.

Drăgușenii-Noi-Lăpușna, bis. din, 40; cărți bis., 45-48, 55-58.

— Vechi-Lăpușna, —, 44-50, 59, 196, 201.

Drăslăcenii-Lăpușna, —, 46, 49, 51-52, 56, 58, 190.

Dridu-Ilfov, hirot. pentru bis. dia, 377.

Drohobicz, m-re din Galiția, aici vine după ajutor f. mitrop. al Moldovei, Macarie, 599.

Dubășarii Vechi, sat pe Nistru, c. bis. 46-49, 51, 55.

Duca răscoala în contra lui, în Moldova (1769), 617.

— G. Ioan, cuv. I. P. S. Patriarh Miron la înmorm., 60-2; necrolog de pr. P. Partenie, 62-5.

Dudești-Ialomița, hirot. pentru bis

- (Sf. Nicolae), 395, (Sf. Dimitrie)), 411.
 — Ilfov, —, 384.
Dumbravă Ion, dascăl din Buda, 203.
Dumitrașcu, biv. vel. serdar, 479.
 — protopop ot Orhei, dă cărți bis. 190; vinde, 196.
Dumphy H. William, Revd., not. bibl., 111.
Dunăre, prigoană furioasă contra creștinilor la, 147.
Dupnița, oraș în Bulgaria, 758.
Durac Serdarul, răscoala lui în Moldova în contra lui Duca (1769), 617.
Durlești-Lăpușna, cărți bis. din, 44, 46-47, 49-50, 52, 56, 58.
Durustorum-Silistra, 457.
Dușcu sau Sf. Visarion, m-re, a-avea închinat m-rile Nucetul-Dâmbovița și Banul din or. Buzău, 436.
Ebling, contesa, infl. asupra lui Alexandru I, 619.
Ebor William, not. bibl., 553.
Ecaterina I, călugări greci vin la curtea ei, 609.
 — II, ajută m-reă Sinai, 236; politica orient. moscov, 610; expans. rus. 612; apariția flotei ei în Mediterana, 612; idealul de cucerire al Constantinopolului, 613; așteaptă să repete metoda aplicată în Polonia, călătoria triumfală în Crimeea „pe drumul Bizanțului”, 613, războiul din 1787-1792 nu are rezultate așteptate, 613; renunță pentru moment la distrugerea și împărțirea imperiului otoman, 614; ciocnirea între interese rus. și rom. 616.
Ectenii... (Chișinău 1849), 674.
Efrem, ig. gr. m-rii Golgota-Dâmbovița, înlocuit (1823), 436.
 — Sirul, Cuvinte, 679.
 — Veniamin, vladică în Bihor, (1695), 584.
Eftimie arhim. ig. m-rii Sf. Ecaterina din București (1822), 433.
 — patr. Târnovei (1375-93), a scris vieța Sf. Filofteia 516, 519.
Eiu-Teleorman, hirot. p. bis. (A-gormirea), 352; (Sf. Nicolae), 361.
Elceaninov Alexandru preot, not. bibl., 531.
Elefterie mitrop. Lituaniei, binecuv. Soc. fem. de binefacere, 507.
Elena fiica lui Ștefan-cel-Mare, căs. cu fiul țarului Ivan III (1481), 596.
Eleon, m-re din Ierusalim, 773.
Elina doamna, soția lui Matei Basarab, ctitora m-rii Negoești-Ilfov, 431.
Elisaveta, împ. Rusiei, politica orientală mosc., 610; continuă leg. cu ort. din Balcani și din princip. rom., are legăt. și cu cei din Ardeal, 612.
 Ἐπιτομή τῶν θεῶν δογμάτων, lucrarea lui Atanasie dela Paros (Neamțu 1816), 330.
Epurești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 377.
 — Vlașca, —, 358.
Erbeceauu Const., știri în legătură cu Noul Test. bulgar dela 1828, 307-308.
Erfurt, 615; principii dela, 617.
Eteria (1821), 615, 618.
Euchologium Sinaiticum, 680.
Eufrosin Poteca, ierom., prof. la Sf. Sava, 298; este certat de mitrop. Grigorie, 299.
Eufrosina, păstorită, călăuzește pe ctitorii m-rii M. Spileon la isvorul peșterii, 21.
Eugeniu de Savoia, se op. la alianța între Carol VI și Petru I, 604.
Eusebie prim. ep. de Narva, 664-5.
Eusebiu de Cezarea, mărt. despre cit. evang. 156.
Eutimția, sora pr. Const. Triiței, care cum. că bis., 204.
Evangheliar, termen nou introdus de bibliografi sub infl. stud. franc. de bibliogr. vechi răsărit., 157.
Evanghelie Apracos, gr. ἄπρακος sau ἄπρακτος mss. din sec. XV, Nr. 6 din bibl. Acad. Rom., 158; Evanghelie mss. din m-reă Rîlo (1503), Nr. 176 din bibliot. Acad. Rom., 158.
 — definiție, 160-161; evanghelii — sunt toate tipăriturile după 1682, 162, de atunci sunt în uzul bisericii noastre după Traevanghel, 162; modul de cet. al evangheliilor (în Evanghelia București 1911), 161.
 — tipărituri grecești: prima, (Veneția 1604), 161; (- 1859), 162; (-1856), 164; (- 1857), 169.
 — tipărituri românești: prima în l. rom. (București 1682), 43, 158, 161; elinească rumânească (1693), 44; (Snagov 1697), 44, 164. (București 1723), 44, 673; (-1742), 44; (Râmnic 1746), 44; (București 1750), 45, 164, 190; (-1760), 46; (Iași 1762), 46, 190, 192, 199; (București 1775), 47; 190, 192, 194; 673; (Blaj 1776), 47; (Râmnic 1784), 48, 193; (-1794), 49, 194; (Sibiu 1806, 51, 198, 200; (Buda 1812)

52, 160, 164, 199; (m-rea Neamțu 1821), 54, 201; (Buzău 1837), 55; (Sibiu 1844), 56; (m-rea Neamțu 1845), 56; (Chișinău 1855), 160, 676; (m-rea Neamțu 1858), 58; (Sibiu 1859), 58; (Râmnic 1865), 59.

Evangelistiar, lămurire 162-3; alcătuit de Emanuil Glizonie în 1588, 162-164, apare în evangheliile rom. întâia oară în Ev. dela 1750, a doua oară în cea dela 1812, 164.

Evghenie ierom. din Sf. Lavră, adună milost. în T. Rom., 31; ig. în Sf. Lavră (1694), 32; zugrăvit în bis., 35.

— **mitrop. Dobro-Bosansky** (Iugoslavia), († 1933), 78.

Evhologhion (Iași 1749), 45; (-1754), 45; (-1764), 46; (Blaj, 1784), 48; (Iași 1785), 48; (București 1808), 51; (Brașov 1811), 52.

Evloghie, mitrop. din Paris, vizit. pe mitrop. Antonie din Belgrad, 509.

Evstratiadis Sofronie, *not. bibl.*, 111.

Făcăeni-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 412.

Fălăstoaca-Vlașca, —, 354.

Fălciu, împrăst locuit. de frica Turcilor în (1821), 731.

Fântânelile-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 418.

Făstăcl, m-re, 236.

Fedotov, G. P., *not. bibl.*, 531.

Ferdinand reg. Ungariei, Petru-Rareș își îndreaptă politica sa către, 174.

Ferma, sat în Lituania, proc. rel. 668.

Ferrara, conciliul din (1439), 594.

Fetești-Ialomița, hirot. pentru bis. (Buna-Vestire), 384; (Adormirea), 416.

— **Teleorman**, —, 359.

Fierbinți-Ilfov, —, 393, 402.

— **Vlașca**, hirot. p. bis. din, 413.

Fillaret, ep. Râmnicului, antim. de Ia, 245.

— **ierom. ig. m-rii Clocociov**, 430.

— **Vafidis**, mitrop. Iraclei († Nov. 1933), 75.

Filipescu Mihail, membru în epitropia m-rilor închin. 451.

Filipești-Prahova, hirot. pentru bis. din, 406.

Filipeștii-de-Târg-Prahova, —, 378.

Filipide Danil sau **Dimitrie**, 727.

Filipulopol, Gherontie și Grigorie de la Neamț, întorcându-se dela Sf. Munte, cad între tâlhari, 294.

Filitti I. C., art., „O psaltire dela 1817“, 473-476 și „Șapte scrisori păs-

toești dela mitrop. Dositei Filitti“ (1793-5), 632-645.

— **Filotei**, ierom., doc. de danie p. moșia Băjești, 780-782.

— **ierom.**, emerit psalt al timpului său, 182; cântarea lui e depar-te de puritatea vechei cântări, 183.

Finlanda, soboare bisericești, biserici, reviste ortodoxe în limba fineză, 219; înființarea m-rii Valaam, 665; subvențiune dela stat pentru biserica ortodoxă pe anul 1935, 762.

Firu Nicolae, învățător director, 587.

Fisiologul, pictură la Aninoasa, 777.

Fălămânda-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 379.

Florința, conciliul din (1439), 594.

Florința-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 348; (Adormirea), 378.

— **Prahova**, —, 397.

— **sat în județul Soroca**, 194.

— **Vlașca**, hirot. pentru bis. din, 413.

Florovschi G., preot, *not. bibl.*, 531, 808.

Focșani, bis. sf. Nicolae din, 236.

Forești-Muscel, hirot. pentru bis. din, 351.

Fota, grămatic domnesc, 477-481.

Fotie, patr. Alexandriei (1899-1925), 650.

— **patr. Constantinop.** epist. de obște către scaunele arhieresti ale Răsăritului... (Buzău 1832), 335.

— **II patr. Const.**, gratific. pe Gherman arhiep. Finlandei cu culon alb, 494-5.

Fradinschi V., *not. bibl.*, 801.

Franc S. L., —, 533.

Francisc Rákoczi (râsc. 1711), 584.

Francmasonerie, hot. Sf. Sin., al bis. din Grecia 71-75; hot. sin. rus din Carlovitz, 79.

Frăsinești-Lăpușna, cărți bis., 48, 50-53, 198.

Frăsinet Ilfov, hirot. pentru bis. din 366.

— **Vlașca**, — 411.

Frasinu-Dâmbovița, —, 383.

— **Vlașca**, —, 409.

„**Frăția**“, societatea preoților argeșeni, 755.

Frere Walterus, dr., *not. bibl.*, 543.

Friedrich von Meclenburg, vizit. m-rea Sinai (1875), 233.

Frujinești-Ilfov, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 351; (Sf. Andrei), 410.

Frumoasa, m-re dela Iași, 236.

Fundeni-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 344, 395.

- Fundoaia-Vlașca, —, 416.
 Fundu-Galbenii-Lăpușna, cărți bis. 40, 45, 47-49, 53, 192, 193.
 Fundulea-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 411.
 Fundul-Sadovei-Câmpulung, unde a slujit pr. Grigorie Grămadă, 730.
 Furculești-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 345.
 Furnicoși-Muscel, —, 395.
 Furtună D., mențione despre lucrarea lui: „Preoțimea română în sec. XVIII-lea“, 634, 642.
 Fusea-Dâmbovița hirot. pentru bis. din, 392.
 Găești-Vlașca, hirot. pentru bis. din., 386.
 Gagu-Ilfov, —, 350
 Găinești-Dâmbovița, —, 396.
 — Teleorman, —, 391.
 Găiseni-Dâmbovița —, 345.
 Găița-Ialomița, —, 382.
 Galaction, ep. Râm. sâv. hirot. în ep. Ungrovl. (1830-33), 388, 391, 399, 410; 475.
 — Gala, art. „Aspru adevăr...“, 13-19; „Din preliminările unei probele-me“, 626-631; „Un document“, 744-753, *not. bibl.*, 111, 252, 261; dăruște Liturghierul și Molitfelnicul nostru tradus în englezește lui Herbert Newel Bate pr. angl. 630; convorbire cu el „între patru ochi“, 630, 744.
 Galați, bis. sf. Nicolae din, 236.
 Galbena, sat, 193.
 Gălești-Lăpușna, cărți bis. 44-47, 49-50, 52; 54, 57-58.
 Gârdești-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 355, 414.
 Găurani-Vlașca, —, 401.
 Găunoși-Ilfov, —, 366.
 Găureni-Lăpușna, cărți bis., 48, 50, 53, 55, 193.
 Gavriil arhim., ig. m-rii Sf. Gheorghe-Nou din București (1820-22), 431.
 — (Bănulescu-Bodoni), mitr. Chișinăului, ucazul sf. sinod din Petersburg ca toate cărțile liturgice ce se vor tipări, să urmeze după edițiile slave, 159; cere sinodului dela Petersburg îngăduința să tipărească Evanghelia și Apostolul după rânduiala de mai înainte, ca la Moldoveni și sinodul îi aprobă, 159-60; grijă de sufletul norodului moldovenesc, 672.
 — (Callimachi), mitrop. carte de milostenie din 1783, 29.
 — Cernogorsco-Primorsky, mitrop. (Iugoslavia), delegat al bisericii sâr-be la Constantinopol, 78.
 — eclesiarhul mitrop. București trece în condică toate hirot. săvârșite (1823-34), 341, 416.
 — monah ot Huș, împarte cărți bis. pe la sate, 190.
 — (Petrovici), arhim., ig. m-rii Mi-hai-Vodă (1829), 429.
 — protul, înseamnă în viața patr. Nifon II daniile lui Neagoe Basarab, 20, 31.
 — Vlasie mitrop. de Naupacta, merge în Rusia, 599.
 Georgescu D., preot, *not. bibl.*, 112, 813.
 — Ioan Șt., —, 261.
 — Ioan V., —, 261.
 Georgia, protectoratul rus în, 612.
 Ghedeon, mitropolitul Moldovei, semnează tratatul de închinare din 1655, 606; trimis la Moscova cu logofătul Grigorie (1656), 601; 722.
 Gheio, post misionar în Coreea, 494.
 Ghenadie al Belgradului, expresii de suveranul rus, 607.
 — ep. de Buzău, în delegație la guvern, 484.
 — de Siliștra, pe lângă Șerban Cantacuzino, 597.
 Ghenisaret, lacul, 76.
 Gheorghe din Ankira, însemn. pe un mss. 29.
 — Duca domn al Moldovei și hatman al Ucrainei (1681-83), 602.
 — Evghenicos diacon, protecție al marelui bisericii în vremea patr. Mateiu, 5, 7; apără pe pr. Isidor Moldoveanul, 9; întocmește scrisoarea patr. Mateiu către mitrop. Antim din Țara Românească, 10.
 — Letici, ep. Banatului sârb., vizit. Banatul rom., 767.
 — mitrop. Moldovei (1479-1502), 738-40, 742.
 — Movilă, mitr. Moldovii, merge la Moscova împreună cu Ieremia II patr. 599.
 — numele din botez al mitr. Grigorie Dascălul, 290-291.
 — Părintele, *not. bibl.*, 111-112.
 — pr. din satul Ciorăști, cump. cărți bis., 191.
 — prot. ot Huși, dăr. cărți bis. 194.
 — Ștefan, ascultă sfaturile patr. și se înch. țarului, 601; pierde tronul și se refugiază la curtea țarului, 601; scrie lui Alexis (1654), 606; răstoarnă pe Vasile Lupu, 617.
 Gheorghiza-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 376.
 Gheorghiu Vasile dr., *not. bibl.*, 528.

- Gherasie ig. m-rii Hotărani, fuge în Ardeal (1821), ajunge iarăși ig. (în 1830), 430.
- Gherasim de Alexandria, vine la noi sub Brâncoveanu, 597.
- protos., gr., ig. m-rii Căluu-Romanași (1822), 431.
- Ghergani-Dâmbovița, hirot. pentru bis., (Nașterea Maicii Domnului), 347; (Sf. Gheorghe), 361; (Adormirea), 365.
- Gherghești-Vlașca, —, 366.
- Gherghița-Ungureni-Ilfov, —, 412.
- Gherman, arhiep. Finlandei, gratificat cu culion alb, 494.
- de Niș, pe lângă Șerban Cantacuzino, 597.
- Ghermănești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 412.
- Ghermanos, ep. Thyatirei, *not. bibl.*, 525; mențiune despre art. lui: Apropierea anglo-ortodoxă, 629.
- poet al bis. biz., 577.
- Gherontie arhiep. Moscovei, 741.
- călugăr dela marea Neamțului, trimis de Paisie la școala din București, 291-292, stareț și părinte duhovn. al lui Grigorie Dascălul, 283-294, tovarășul lui, 487.
- ep. Constanței, *not. bibl.*, 111.
- Ghia I. Gh. pr., —, 112.
- Ghica Alecu, Hatm., 735.
- Budești, arhitect, 647.
- Costachi, vel logofăt, 734.
- Ghidighici-Lăpușna, cărți bis., 45, 47-48, 50-52.
- Ghimbășani-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 402.
- Ghimboeni-Dâmbovița, —, 357.
- Ghimpați-Dâmbovița, —, 358.
- Ghinești-Ilfov, —, 347.
- Ghizdaru-Vlașca, —, 411.
- Gianopulos, I. N., *not. bibl.*, 813.
- Gigălia-Prahova, hirot. pentru bis. din, 352.
- Giulești-Ilfov, —, (Sf. 40 muc.), 348, (Adormirea), 358.
- Giurgeni-Ialomița, —, 413.
- Giurgiu-Vlașca, —, 415, (Sf. Nicolae).
- preoți bulgari la, 491.
- raia, 343.
- Glina-Ilfov, hirot. pentru bis. din 405.
- Glizonie Emanuil, alcătuitorul evanghelistarului, 162; știri despre, 163.
- Glodeni-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 376.
- Glubocovschi N. N. prof., *not. bibl.*, 525.
- Gofstetter I., —, 802.
- Gogol N., —, 261.
- Gogoșari-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 390.
- Goiari-Lăpușna, c. bis., 45-47, 52.
- Golești-Muscel, hirot. pentru bis. din, 370.
- schitul bis. Sf. Ioan din Focșani, 435.
- Golgota, m-re din Dâmbovița, *inch. Lavrei de pe muntele Meteorelor*, 436.
- Gorazd, ep. ort. din Praga, 761.
- Gorgan-Muscel, hirot. pentru bis. (Sf. Ecaterina), 376.
- Gorganu-de-Jos —, (Adormirea), 417.
- Gorgota-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 377.
- Gorog Nicolae, consiler gr.-cat. în Oradea (sec. 18), 586.
- Gorunii-Prahova, hirot. pentru bis. din, 371.
- Goșev Ivan, pr. prof., rec. la stud. său despre Antiminea în bis. ort. (240-46) și despre îmbrăcăminte vechilor monahi bulgari (679-685) de pr. P. Angelescu; *not. bibl.*, 113; membr. în consiliul academic, Sofia, 491.
- Goștile-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 403.
- Grădinari-Vlașca, —, 355.
- Grădiștea-Vlașca, —, 385.
- Grămadă, familie, 729; Grigorie. paroh. 731; Ioan fiul lui Grigorie, 731.
- Granici F., *not. bibl.*, 112.
- Gratia-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 378.
- Grătești-Lăpușna, cărți bis. 44, 46, 51, 55, 57, 59, 673.
- Greaca-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 381.
- Grecescu C., *not. bibl.*, 124.
- Greci-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 399.
- Vlașca, —, 370.
- Grecia: luptă împotriva francmasoneriei, 71-5; predica; școale catehetice, 87; „Zoi” (Vieață) asociație teologică, 87-88; soc. moralo-relig.; „ligi sfinte”, organizații clericale; „case generale” pentru ajutorarea săracilor și alte case, 88; căsătorie civilă, 221-2; orândueli pentru zugrăvirea icoanelor, 222; — rândueli pentru stilisti în, 665-6; Buletinul studenților teologi, 666.
- statistică bisericească, 762; Căsa asigurării clerului; năzuinți pentru ridicarea clerului, 762-3; un nou așezământ teologic, 763; măsuri împotriva călugărilor stilisti din Sf. Munte, 763-4.

Grecii, răscoală pregătită prin intrigile lui Papaz-Oglu, 612; zdrobiți de Turci, partide de opoziție în Moldova și Muntenia contra, 615; răscoale contra (sec. XVII), 617; țărării împotriva (inc. sec. XIX), 618; boierii s'au raliat pentru a lua locul, 618.

— sau Hanul Grecilor biserică, ținea de eparhia Pogoniani, 434.

Gregoras Mitrofan, poet, vine la noi sub Brâncoveanu, 597.

Grigorașcu Vistierul, 722.

Grigorie al Aradului, proclamat membru de onoare al Acad. Române, la sărbăt. preotului Ioan Mihălcescu, 484; v. Comșa.

— **Alexandru Ghica**, Mold., plângerea lui (1775), 617.

— **arhim.** dela Argeș, socotit de boieri destoinic între candidați pentru treapta mitropoliei, 295.

— **arhim.** ig. m-rii Jitia (1827), 430.

— **arhim.**, ig. m-rii Radu-Vodă din București (1819-1823), 430.

— **Callimachi**, face danie m-rii Mega-Spileon, 24-25.

— **Cuvântătorul de Dumnezeu** (și Vasile cel Mare), Cuvinte... (București 1826), 54, 333, 679.

— **Dascălul** (1823-1834): cum a învățat carte, 290-1; cum a intrat în viața călug., 291-2; ascultări, 292-3; călătoria la Sf. Munte, 293-4; așezarea în m-reă Căldărușani, 294; cum a ajuns mitrop., 294-97; cum a cărmuit bis. 297-300; indelețn. cărturărească, 300-301; scris. răsp. către patr. Agatanghel, 318-321. Noul Testament bulgar de la 1828, este în bună parte opera lui, 323; „strădania cărturărească”, 326; tipăriturile sale, 327-339; săvârșește hirotonii (1823-29), 344-366; surghiunul, 301-3; moartea, 303-4; pomenirea la o sută de ani dela trecerea lui din această lume, 487.

— de Nazianz. Cuvânt pentru preoție... (București 1827), 54.

— **ep. Argeșului**, săv. o hirotonie în eparh. Ungrovl. 366; talmăcește Loghica (București 1826), 338.

— **II Ghica**, T. R. face cel dinătiu mila domnească m-rii Mega-Spileon (1733-35), 24.

— **IV Ghica**, Poarta întărește numirea lui ca domn al T. R., 294, 423; vorbirea cu ierod. Grigorie, 296; fuge din țară și lasă pe mitrop. Grigorie locțiitor de domn, 301.

— **ierom.**, ig. păm. la Sf. Ioan cel Mare din București, (1823), 426.

— **ig.** în sf. Lavră (1675), 31.

— (Leu) Botoșăneanu, *not. bibl.*, 528.

— **logof.** trimis la Moscova cu mitr. Ghedeon, 601.

— **mitrop.** T. R. (1760-87), 633, 35.

— **Nazianzineanul...**, cuvânt pentru preoție (București 1821), 332.

v. — de Nazianz.

— **VII**, papă, 590.

— **IX**, papă, intervine către reg. Bela junior, reamintindu-i să aducă pe Valahi la supunere față de ep. cat. al Cumaniei, 152.

— **V**, patr. Const. face Mega-Spileon stavropighie (1798), 26.

— **protopsalt**, 181, 187.

— **Râmnicianu**, viitor ep. de Argeș, 632.

— **Șutu**, dăruște Sf. Lavră în 1812 prin Chiril Lavriotu o răclită cu sf. moaște, 34.

Grigoriu, Sf. Munte, avea înch., m-reă Spirea din dealul Bucureștilor, 430.

Grosul-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 391.

Grottaferrata, 579, 581.

Grozavu Dimitrie, locuitor din Trușeni-Lăpușna, cump. cărți bis. dela Neamț în Chișinău (1894), 206.

Grozdev S., pr., referat la adunarea eparhială din Narva, 761.

Grozești-Lăpușna, cărți bis. 47, 51-53, 57, 198.

Gruin-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 364, 409.

— **m-re** închin. Sf. Mormânt din Ierusalim, 431.

— **Vlașca**, hirot. pentru bis. din, 357.

Gura, m-re de lângă Pogoniana, avea înch. m-reă Stavropoleos și schit. muscelean Valea, 434.

Gura Cepturii-Teleorman, hirot. p. bis. din, 352.

— **Ialomîții-Ialomița**, —, 401.

— **Isvorului-Teleorman**, —, 350.

— **Ocnîții-Dâmbovița**, —, 388.

— **Potopului-Dâmbovița**, —, 399.

Gurbănești-Ilfov, —, 389.

Gurguești-Vlașca, —, 366.

Gurie mitr. *not. bibl.*, 116, la inst. în scaun a ep. Dionisie, 483; în delegație la guvern, 484.

Gurueni-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 397.

Gyula, ruda reg. Ștefan al Ung., stăpânește Transilvania, face alian-

ță cu Pecenegii din Moldova împotr. lui Șefan reg. Ungariei, silit de el se botează în bis. din Alba-Iulia, 150.

Hăbeni-Dâmbovița, hirot. p. bis. din, 350.

Haghiopolitul, trat. teor. din v. XIV, 578.

Hagiopolites, ms. (Bibl. Națională Paris), 84-5.

Haimanale-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 360.

— Prahova, —, 414.

Haliciu, uniți trec la ort. 669.

Han, pastor, împușcarea lui (Dorpat 1919), 769.

Hănțești-Lăpușna, 38 cărți bis. 44, 49, 50, 52, 55, 58.

Hâncul Mihalcea, răscoala lui în Moldova (1769) în contra lui Duca, 617.

Hansca-Lăpușna, cărți bis. 46, 51-53, 58.

Harbin, sosirea sf. moaște a cuv. Arsenie, 508.

Hariton, arhim., ig. gr. m-rii Cotroceni (1821 și 1826-30), 429.

Hărlău, ținut, 733.

Hârlești-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 409.

— Vlașca, —, (Sf. Nicolae), 349; (Sf. Parascheva), 354.

Hârsești-Teleorman, —, (Adormirea), 352; (Parascheva), 376.

Hârțiești-Muscel, —, 400.

Hartum, reședința mitrop. Nubiei, 650.

Hătcărău-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 383.

Hauck A., protestant, mențiune despre lucrarea lui „Kirchengeschichte Deutschlands im Mittelalter“, 589.

Heliopolis, seminar, 651.

Helsingfors (Finlanda), concert religios în l. fineză, 494.

Herăști-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 384.

Herbert Newel Bate, pr. anglican, convorbire cu părintele G. Galaction, „între patru ochi“, 630; 744.

Herța, ținut, 733.

Hilandar, m-re în Sf. Munte, 224; avea înch. schitul Baia de Aramă din Mehedinți. 430; chestia m-rii, 664.

Hmelnițchi Bogdan, cazacii lui o-croțiți de Alexei Romanov țarul Rusiei; 600.

Hodărăști-Dâmbovița, hirot. pentru

bis. din, 405.

Hodoroabă N. pr., not. bibl., 99.

Holmșcina-Polonia, procesiune religioasă în, 508.

Homor, m-re, docum. de întărire dat de Ștefan Vodă Lăcustă, 175; unde a slujit Grămadă Grigorie, 730; 739.

Horăști-Lăpușna, cărți bis., 49-50, 52, 57-58.

Horeb, munte, 231, 233.

Horodiștea-Lăpușna, cărți bis., 44, 47, 49, 50, 52, 56-58, 195; bis. din 196; „horodișteni n'au trabă“ la cârtea cump. de pr. Vasile din Pârjolteni, 196.

Horodniceni, bis. de sat în jud. Baia, zid. în 1539, 177; pomelnicul bis. din, 173; ctitoria lui Matiaș, 173, 176.

Horvat Samuil, sol trimis de ortodocșii din Oradea la Viena (1712), 584, 585.

Hotărani, m-re din Romanai, înch. la Dionisiu, 430.

Hotaru-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 363.

Hrisaf, protopsaltul cel nou, 181; Macarie ierom. vorbește de, 182.

Hrisant arhiereul, 181-187.

— ierom., ig. dela Aninoasa, 777.

— ig. m-rii Slobozia-Ialomița (1822), 429.

— patr. Ierus., († 1731), a diortosit Evanghelistarul lui Emanuil Gliconie, 164.

Hrisostom (Papadopoulos) arhip. Atenei, rec. la studiul său „Despre activitatea spirituală și purtarea de grijă socială actuală a bisericii Greciei“ de T. M. Popescu, 87-90.

Християнче, public. pentru ed. religioasă a poporului (Bulgaria), 217.

Hristofor Kissi, mitr. nou numit al diocesei Corița și Permati (Albania), (1933), 67.

Христоѣѣа, (București 1827), 337.

Hristov Iordan pr., bulgar, descrie vizita la Giurgiu, 491.

Hrușeva-Lăpușna, cărți bis., 45, 49-51, 56.

Hudobin, parohie în Cehoslovacia, 663.

Hurmuz Schevofilax, 181, 187.

Huși, împrăștierea locuitorilor de frica Turcilor (1821) în, 731; bis. Sf. Voevozi din, 206.

Hust localitate în Cehoslovacia cu sărbători religioase, 493.

Iablocinsc-Polonia, m-reă Onufrie, deschiderea școalei de cântăreți, 770.
Iachint, tovarăș de drum al lui Gherontie și Grigore la sf. Munte, 293.

Iacov, arhim., ingrij. m-rii Banu din or. Buzău (1829), 436.

— ep. al Cervenilor, săv. hirot. în ep. Ungrovlahiei (1831-32), 392-393, 396, 399.

— ig. m. Banu din Buzău (1822), 436.

— mitrop. Moldovei orânduiește c. pe la sate, 189.

— (Stamati), ep. Hușului și al mitrop. Mold., porunca de a se da cărți bis., 191, 93, 95.

Iacobovschi Petre, preot, *not. bibl.*, 253.

Ialomița jud., suprafața lui un secol în urmă, 343.

Ialoveni-Lăpușna, cărți bis. din, 44, 47-48, 50-52, 57-58, 194, 204.

Ianuărie arhim., orânduit ig. la m-reă Plătărești din jud. Ilfov (1823) 431.

Iași, pacea dela, (1792), 614; se vând c. bis., 189, la poarta mitr. 197; 203-4, 208; bis. sf. Parascheva din, 236; sinodul (1642), 601.

Iavorschi Ștefan, numit de Petru cel Mare, supraveghetor al scaunului patr., 604.

Iazu-Ialomița hirot. pentru bis. din, 357.

Ibrahim-pașa arde m-reă Sf. Lavră (1826), 35.

Ieremia arhim. gr. ig. m-rii Mislea-Prahova (1830), 435.

— ep. de Pelagonia, merge în Rusia, 599.

— mitrop. în Mavrovlahia (1392-1394), gonit de Moldoveni, 10.

— II patr. Constantinop. vine la Moscova a creea noul scaun episcopal, instituie patriarhatul rus, 599.

— Sinaitul, îngrijitorul m-rii Râmnicul din or. R.-Sărat (1829), 433.

Ierenim despre orarium (420), 247.

Ierotei arhim. gr., ig. la Sf. Ioan cel Mare din București, înlocuit (1823), 436.

— ep. hirot. de patr. Teofilact din Con. antinopol, propov. evanghelia în Transilvania (sec. X), 150.

Ierusalim, missia ort. rusă 566, 773; descoperirea unui mozaic în biserică din Betleem, lucrări pentru întărirea bisericii Învierei lui Hristos, pelerini rari în, 765.

Ignatie ig. m-rii Plătărești, fugit la Brașov din pricina Zaverii, 431.

— mitrop. trece prin Aninoasa, 778.

Igor, exped. imag. în pen. balcanică, 593.

Ilarion, ep. Argeșului, săvâr. c. hirot. în ep. Ungrovl. (1833), 414; ocărmitor al mitrop., 420.

Illeana-Ilfov, hirot., pentru bis. din, 387.

Ilfov, jud., supraf. lui un sec. în urmă, cuprindea sate cari acum un sec. erau sit. în jud. Ialomița, 343.

Ilie Miniat, Didahii (Iași 1837), 55, 203.

Iliescu Palanca I. Dem. pr., *not. bibl.*, 808.

Iliescu Stelian pr., rec. la lucr. prof. St. Zancov despre sit. interbis. a bis. ort. bulgare după indep. Bulgariei, 513-15; ins. pe P. S. Tit (Simedrea), deleg. la Sofia în scopul preg. sin. icumenic, 514, 661.

Ilisan, post misionar în Coreea, 494.

Impărțirea de grâu, (Buzău 1833), 336.

În luna lui Iulie în 15 zile... (slujbă), (Chișinău 1835), 677.

În luna lui Iulie în 15 zile... (slujbă), (Chișinău 1840), 677.

În 27 zile a lunii lui Iunie... (slujbă), (Chișinău 1838), 677.

Indieni, mahomedani, 588.

Indo-Europeni, mahomedani, 588.

Inocențiu III, papă, 590.

Inochentie călugăr din Moldova, conduc. al tip. din Căldărușani 420.

— ep. Hușului, 190-191.

— ig. dela Aninoasa, 778.

Intești-Muscel, hirot. pentru bis. din, 396.

Intrebări și răspunsuri oarecare bogosloviești (Iași 1803), 328.

Învățătura pe scurt pentru nunti (București 1827), 334.

Învățătura preotului nou... (Chișinău 1861), 678.

Învățăături scurte... (Chișinău 1864) 678.

Ioachim arhim. ig. m-rii Mărgineni-Prahova, 433.

— ierom., copiază la Iași pe Maxim Mărturisitorul (1749), 29.

— mitrop. Varnei, 783, date din viața lui, 784-5.

— patr. Rusiei, 602, 606.

— Sinaitul, exarh, ig. m-rii Zlătari din București (1830-31), 432.

Ioan arhiep. Lyonului, trim. de încredere al lui Carol V la Oradea Mare, cu care Matias vist. ia contact ca trimis de Petru Rareș, 174; s'au înțelea în l. latină, 178.

— Avraamiros mitrop. de Adrianopol, aflător în București, 723.

- Calita (1328-1341), 594.
- Casian, 683.
- IV cel Groaznic, i se recunoaște de patr. Constantin. titlul de Caesar, 598.
- Comnen, 595.
- Damaschin, 186, Descoperirea pravoslavnicii credințe (Iasi 1806), 51, 328; poet al bis. biz. 577.
- dascăl, Măcărești, ins. c. bis. 196.
- din Calavrita, ig. în Sf. Lavră (1600), 30.
- Gheorghe Caragea, hrisov pentru drepturile de vinărici ale m-rii Mega-Spileon și Vlah-Serai, 27.
- Gură de aur... cuvânt la tăierea cinstiutului cap. al Sf. Ioan Botezătorul (București 1827), 334; Cuvinte... (București 1827), 54, 333, 679; Cuvinte, șase pentru preoție (București 1820), 332; Impărțirea de grâu (Buzău 1833), 336; Măgărișul, 644; Puțul (Buzău 1833), 55.
- Paleologul, 594.
- (Pommer), arhiep. bis. ort. din Letonia,uciderea și înmorm. lui, 764.
- „prevtul” episcopiei Aromânilor, 457, 459.
- principe rus, se căsăt. cu Sofia-Zoe din Moreea (1472), 598.
- protopsalt sf. bis. cei mari, 181, 183-4.
- reg. Frâncilor prinde pe Bulcsu și-l trage în țeapă, 151.
- Schakhovskoy) ierom.,not. bibl., 535, 545, 555, 802, 815.
- Ioanești-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 382.
- Ioanichie arhim., ig. m-rii Valea Muscel (1823), 434.
- ep. Romanului, antimins dela (1762), 245.
- ig. rom. al m-rii Comana-Vlașca (1823-28), 432.
- ig. rom. al m-rii Jitia (1823), 430.
- Stratonichias, săv. hirot. în ep. Ungrov. (1824, 1826-34), 345, 349, 356, 359, 364, 367-395, 397-418.
- Ioanichios Peloponnisiots (1668-1704), arhiep. de Sinai, 236, 239.
- Ioasaf al Vidinului, a făcut panegiricul sf. Filofteia, 516.
- arhiep. m-rii Sinai (1617-1657), 236.
- patr. Constantinop., recunoaște lui Ioan IV cel Groaznic, titlul de țar (1561), 598.
- Iohanesburg, reșed. mitrop. Ioanopolei, 650.
- Iona, ig. la Mega-Spileon, (1725), 23.
- Ionescu Coman, lt.-col., not. bibl., 116.
- G. Dimitrie, —, 124.
- Gh., pr., —, 116.
- Petre, pr., —, 792.
- Șerban, prof., —, 525.
- Ionită Asan, luptase pentru o moșt. biz., 622.
- Caloian (1197-1207), 516.
- Sturdza, logof., Poarta întărește num. lui ca domn al Moldovei, 423.
- Iorcul Pavel, cump. c. bis., 198.
- Iordache D., diacon, not. bibl., 533.
- Iordachescu Ciceron, pr., —, 270.
- Valeriu pr. prof., —, 99; la congr. Asoc. gen. a cler. ort. din România, 484.
- Iorest mitrop., merge în Rusia (1645), 599.
- Iorga N., articole: „Mitropolitul Antim Ivireanul în luptă cu Ierusalimul pentru drepturile bisericii sale”, 721-725; „Câteva acte privitoare la biserica Bucovinei și Moldovei”, 726-737; not. bibl., 124, 250, 553-4; 686-711; I. Istoria bis. române., 686-95; II. Legăturile cu alte biserici, 695-99; III. Literatură și artă religioasă, 699-708; IV. Politică și viață bisericească, 703-709; V. Recenzii, 709-711.
- Iosif arhim., ig. m-rii Banu din Țr Buzău († 1827), 436.
- arhim. ig. m-rii Cotroceni (1825), 429.
- din Sicilia, poet al bis. biz. 577.
- ep. Argeșului, se îndreaptă către Gherontie și Grigorie pentru tălcuire de cărți bis. 293.
- ierom. ig. m-rii Mislea-Prahova (1825-29), 435.
- ierom., ig. m-rii Rila, 759.
- ig. m-rii Hotărani (1823), 430.
- II împărat, fiul Mariei Terezei, 586; ajută pe Ecat. II la războiul din 1787-92. 613;
- mitrop. Moldovei (1401-07, este argosit și afurisit de sinodul patr. 8; recunoscut mitrop. legiuit al Moldovei, 11.
- mitrop. din Skoplje, 667.
- preot din Galbena, a dat bani pentru cărți bis., 193.
- Vrienie, monah, 301; Cuvinte douăzeci și două pentru purcederea prea Sf. Duh (Buzău 1832), 335.
- Ircuțse, orașul Sf. Inochentie, 511-12.
- Irmologhion (Viena 1823), prefăța lui punct de plecare cu priyire la muzica bis. 180; 337.

- Irotei de Monembasia**, 597.
- Isaia** arhim. dela Sf. Pavel din Athos trimis la Moscova de Șerban Cantacuzino ca să încheie tratatul de supunere (1688), 602, 606.
- ig. m-rii Sf. Spiridon-Vechiu (1823-30), 433.
- Isaicani-Lăpușna**, bis. din, 40; 200; cărți bis. din, 43-44, 46-50, 53, 58, 194, 199; moșia, 200.
- Isidor Golgoteanu**, ig. la m-reă Golgota (1823), 436.
- mitrop. Moscovei, 595.
- Moldoveanul, pr. (1401), călătorește la Constantinopol, 3-5; plângerea lui către sin. patr. împotr. mitrop. Antim, 7-8; fiul lui Petru, 8; este îngăduit de sinod să slujească cele preoțești, 10; arată lipsa de duhovnici în ep. Ungro-vlahiei, 10.
- Ismail**, bis. episc. din, 483.
- Ișnovăț-Orhei**, bis. din, 673.
- „Istoria patriarhilor din Ierusalim“**, 723-4.
- Istria**, 457.
- Istroromâni**, 458.
- Iștanovici Mihai**, tipograf ardelean, 724.
- Iugoslavia**, oblig. inv. rel., 224; legea și statutul bis. ort. sârbe, 497-506; ședințele sf. sobor arhieresc, 506-7; ședințele consiliului patriarhal, 507, 666-7; regule de căsătorie, 667; proc. de jud. bis. 667; societăți de femei creșt.-ort., 767.
- Iugovici Miodrag**, *not. bibl.*, 813.
- Iulian**, ascetul dela Edesa, 233.
- Iurceni-Lăpușna**, cărți bis. din, 48-49, 51-53, 55, 192.
- Iustinian împăr.** (527-565), ctitor și protector al așezăm. dela Sinai, 231-34; 236.
- Ivanov D.**, *not. not. bibl.*, 813.
- Ivir** din Sf. Munte a avut inch. m-reă Radu-Vodă din București cu met. Tutana (Argeș) și Stelea (București), 430.
- Ivirița**, sfințirea capelei în Harbin (1933), 76.
- Iza**, localitate în Cehoslovacia, sărbătorire religioasă, 493.
- Izbășești-Teleorman**, hirot. pentru bis. din, 408.
- Izvoarele lui Moise**, în pen. sinaitică, 230.
- Izvodul de pomenirile ce se fac...** (Chișinău 1827), (-1859), 677, (-1869), 678.
- Izvorani-Buzău**, schitul m-rii Mițai-Vodă inch. la m-reă Simopetra, 429.
- Izvoru-Vlașca**, hirot. pentru bis. din, 379.
- Izvorul-de-sus-Vlașca**, —, 361.
- Jeltuhin**, gen. rus orânduit prezident în locul lui Palen, 451.
- Jemaitia** (Lituania), procesiune religioasă, 668.
- Jidec I.** pr. ort. în Hudobin-Cehoslovacia, 663.
- Jilava-Ilfov**, hirot. pentru bis. din, 360.
- Jirecek**, știri în leg. cu Noul Testament bulgar dela 1828, 306-7.
- Jitia**, m-re din Dolj inch. la Sf. Pavel, 430.
- Joița-Ilfov**, hirot. pentru bis. din, 379.
- Jones Duncan A. S.**, *not. bibl.*, 526.
- Jora** din mijloc, sat în jud. Orhei, 195.
- Juguru-Muscel**, hirot. pentru bis. din, 347.
- Jupânești-Muscel**, —, 349.
- Juvenalie**, arhim. din Harbin, întâmpină sf. moaște ale cuv. Arsenie, 508.
- Kara Gheorghe**, Sârbii lui cer ajutor Rușilor (1804), 614, 619.
- Karamzin**, partid filo-rus format de, 612.
- Kasian Râmleanul**, „Două cuvinte“ (București 1825), 333.
- Kazani**, m-reă sf. Mihail din, 510.
- Kazimirovici Radovan N.** prof., 649, v. Cazimirovici.
- Kedrenos**, cronicar biz. (sec. XI) redă faptul că prințul ung. Gyula (972-997), călătorind la Constantinopol, se bot. în legea creșt. 150.
- Kelladion** mitrop. Ptolemaidei confirmat de guv. engl. ca locțiitor de patr. al Ierusalimului, 495.
- Kesarie**, ep. Buzăului, 473.
- ep. Râmnicului, antimens dela, 245.
- Kiev**, Lavra Pecersca, 511; hegemonia principilor din, 593; sinodul din (1640), 599.
- Kincicov St.** pr., *not. bibl.*, 262.
- Kipina**, rev. ort. în l. fineză, 219.
- Kirileanu G. T.**, *not. bibl.*, 554.
- Kiselcov Sl. V.** dr. —, 550, 811.
- Kiselev**, ocărmitorul țării, 303; scrie div. munt. (1830), 451-2; — patriarhilor din Răsărit, 454.
- Kostenetchi**, prima dată semnalează moaște sf. Filoteia, la Argeș,

(1404), 516.

Kowno (Lituania), bis. catedrală zid. ei, 76; 668; Soc. fem. de binefacere, 507.

Kuciuc-Kainargi, tratatul de pace dela, drepturile Rusiei, 612.

Kulacov Vladimir, *not. bibl.*, 108.

Kulicovo, victoria dela, 594.

Kurdiumov M., *not. bibl.*, 522.

Lacedemonei, ep. pe lângă Șerban Cantacuzino, 597.

Lăceni-Teleorman, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 361; (Sf. Gheorghe), 371.

Lada-Vlașca, —, 392.

Ladislau, reg. ung. intem. în Alba-Iulia ep. cat. 151.

Lăicăi-Muscel, hirot. pentru bis. din, 397.

Lambardarie Petru Peloponisitul, 181, 184.

Lapinski A., *not. bibl.*, 117.

Lăpușna, județul, sit. geogr. 38; ținut amintit în harta lui D. Cantemir și Rizzi Zannoni, 39; călătorie în 1928, pentru studii ist. bis. 39, 672.

—, sat în același județ, cărți bis. rom. 40, 45-46, 49-51, 54-55, 57, 189.

Lărgășeni, jud. Tecuciu, unde fu înmormântat Gavriil Conachi, 727-8.

Lascarov, consul rus, 612-3.

— **Moldovanu**, Al., *not. bibl.*, 118.

Lașcov Teodor, protop. în jud. Orhei, raport. arhiep. Pavel că preoții au cărți bis. aduse din Moldova (1871), 41.

— **Vasile**, pr. în jud. Orhei, avea cărți bis. în l. mold. aduse din Moldova (1871), 41.

Lavrentie Hrisopoleos arhiereu, ig. m-rii Sărindar (1823, 1830-33), 435.

— **mitrop. Hrisopoleos**, săv. hirot. în ep. Ungrovl. (1829-30), 367-378.

— **monah**, cump. cărți bis. din Sf. Munte, 198.

Lavrov A., referat la adunarea ep. parhială din Narva, 761.

Lazăr Gheorghe, renast. cult. rom. în țările noastre reprezentată prin, 618.

Lazebnăi Cosma Petrov, copiază „Prohodul Domnului” în Răzeni-Lăpușna (1845), 202.

Lebedev E., *not. bibl.*, 101.

Legea celor 39 de articole, 629-30.

— și statutul bis. ort. sârbe, 497-506.

Lembreg, înființare de eparhie ort., 226.

Lemcovșcina, solemnitate în, 770.

Leon D. Ioan, pr., *not. bibl.*, 250.

Leontie al Chiprului, întrebuințează cuvântul „orar” (668), 247.

— **protos.**, ig. m-rii Stavropoleos din București (1833), 434.

Leopold Habsburg, 584.

Leordeni-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 357.

Lerești-Muscel, —, 363.

Lesnic Evdochim prof., ic. st., *not. bibl.*, 534.

Lespezile-Prahova, hirot. pentru bis. din, 397.

Letca-Veche-Vlașca, —, 353.

Leușeni-Lăpușna, cărți bis. din, 45, 50-55.

Leuștean Tem., pr. *not. bibl.*, 99.

Liban, alegerea mitrop. 216; eparhie, 756.

Liga Sfântă, intrarea Rusiei în (1684), 602; în vremea ei începe lupta contra Otomanilor, 604; războiul Turcilor cu, 607.

Liliești-Prahova, hirot. pentru bis. din, 359.

Lingureni-Vlașca, —, 411.

Lituania, proc. rel. cu icoana Maicii Domnului „Surdeg”, 668.

Liturgie (Buzău 1702), 44; (București 1728), 44; (Iași 1747), 45; (- 1759), 46; (Râmnic 1767), 678; (Iași 1794), 49, 195; (București 1797), 50; (Sibiu 1798), 50, 196; (Sibiu 1807), 51; (Chișinău 1815), 673, 675; (Râmnic 1817), 475; (Iași 1818), 53; (-1834), 55; (Buzău 1835), 55; (Chișinău 1837), 675; (Iași 1845), 56; (Sibiu 1852), 57; (Chișinău 1859), 675; (-1860), 675; (m-rea Neamțu 1860), 58; (Sibiu 1862), 59; (Iași 1868), 59.

Litvinov, comisar sov. pentru afacerile ext., răspuns la scris. lui Roosevelt Franklin, pentru regimul relig. al cetățenilor americani domiciliați în U. R. S. S., 81-82.

Livezile-Muscel, hirot. pentru bis. din, 403.

Loghica (București 1826), 338.

Loghin Andriu a dat bani pentru cărți bis., 192.

Lohănești (pe Cogălnic), cărți bis., 44-45, 47-49.

— (pe Ichel), —, 45-47, 50, 52, 56.

Loichiță Vasile, dr., *not. bibl.*, 262.

Longhin, mitr. de Ienopolis, merge în Rusia (1629), 599.

- Lopuhin S. P.**, *not. bibl.*, 534.
Loschi N., —, 256, 802.
Loti Pierre, vizit. m-rea Sinai (1894), 233.
Lozova-Lăpușna, cărți bis., 45-46, 49, 52, 55, 57, 59, 203, 206.
Luca Ștefan, vist., trat. de alianță și de înch. între Petru și Cantemir încheiat prin, 604.
Lucarevaț, parohie în Banat, 767.
Lucian, ep. Romanului, *not. bibl.*, 117, 526, 808.
Lucieni-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 354, 391.
Luciu-Ialomița, —, 354.
Luck, tratat de alianță și de înch. între Petru și Cantemir, (1711), 603-4
Lnica-Ilfov, hirot. p. bis. din, 373.
Lunca-Corbului-Teleorman, —, 346.
Lungulescu N. I., *not. bibl.*, 535.
Lunguleți-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 387.
Lupaș I. prof., artic. despre ep. ort. în Transilvania înainte de întem. reg. ungar (149-153) și sit. elem. ort. în Oradea în sec. XVIII (584-87); *not. bibl.*, 250.
Lupșanu-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 345.
Luțcan Antonie, pr. *not. bibl.*, 251.
- Măcărești-Lăpușna**, cărți bis. rom., 48-50, 52, 196.
Macarie, arhim. mitrop. București, imputernicit de mitrop. Dositei Filiti să predice în toată eparhia, 633.
— conduc. tipogr. dela Căldărșani (1834), 420.
— Eghipteanul, omiliei, 47.
— ierom. ig. m-rii Nucet-Dâmbovița (1823-29), 436.
— ierom., prefața irmologhionului lui (Viena 1823) punct de plecare cu privire la muz. bis., 180; spusele privitoare la miz. bis., 180; face istoricul muz. bis., 182; cunoaștea cântarea timpului său veche și nouă, 182; fapt muzical neîndoios: se introduse muz. profană în bis, 184.
— ierom., scrie Tetraevanghelul slav în Putna (1529), 154.
— mitrop. Nevrocopolui, *not. bibl.*, 262; date din viața, moartea și înmormântarea lui, 489.
—, patr. Antiohiei, vizit. princip. rom. 597; mijlocește încheierea tratatului de supunere în numele ortodoxiei la Moscova, (1656), 601; semnează tratatul de înch. din 1655, 606.
Macedoromâni, 457-8.
- Mădan Gheorghe**, locuitor din Trușeni, cumpără cărți bis. dela Neamț în Chișinău (1894), 206;
— Pavel. cânt. din Cojușna, cump. un ceaslov (Neamțu 1874), (1898), 207; procură un mineiu lunar (Neamțu) și ajută la procurarea celorlalte (1900), 207.
Madgearov N. At., *not. bibl.*, 809.
Măgura-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 386.
— Frumoasa-Teleorman, —, 355.
Măgurele-Ilfov, —, 380.
Măgureni-Ialomița, —, 365.
— Prahova, —, 360.
Mahomed, act pentru libertatea cul-tului m-rii Sinai (624), copia de pe el, 234, 235.
Mahthoa, post misionar în Coreea, 494.
Maia-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 375.
Maior Petru, renașt. cult. rom. în Ardeal, reprezentată prin, 618.
Maiota, orator, vine la noi sub Brâncoveanu, 597.
Malaezi, musulmani, 588.
Malamuc-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 412.
Malcoci-Lăpușna, cărți bis. 45, 48-51, 53.
Maldărul-Teleorman, hirot. pentru bis. (Sf. Voievozi), 380; (Sf. Parascheva), 387.
Malinovschi Nichita, semn. cărți bis., 203.
Malu-Muscel, hirot. pentru bis. (Intrarea în bis), 383; (Sf. Dimitrie), 364.
Malu-Tohatinului-Lăpușna, cărți bis-ericești, 47-8.
Malul-Teleorman, hirot. pentru bis. (Sf. Parascheva), 348; (Sf. Teodor Tiron), 415.
— Spart-Vlașca, —, 374.
Mănăilești-Lăpușna, cărți bis. 46-49 51-52, 54-55, 57-59.
Manasi-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 380, 400.
Mănăstirea-Vlașca, —, 395.
Măndăcăuți, sat în jud. Hotin, 204.
Mândra-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 361.
Mănești-Dâmbovița, —, 355.
Mangra Vasile, apărător al trad. privit. la existența unei vechi organizații bis., în Transilvania, 149.
Mangup, principat din, 595.
Manole, comis din Topoloveni, tatăl ierom. Daniil dela Aninoasa, 778.
Marcovschi Iv. S. prof., știri în leg.

cu Noul Testam. bulgar dela 1828, 308-10.

Mărculești-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 402.

— **Mărcuș**, 403.

Mărcuța-Ilfov, —, m-rii, 396.

Mardarie, f. mitrop. al Moldovei, la m-rea Drohobicz după ajutor, 599.

Marea Neagră, lupte dintre Ruși și Turci, 603.

Mărgăritare (București 1691), 43, 644.

Mărginața Tiberiu pr., *not. bibl.*, 792.

Mărgineanu-Prahova, hirot. pentru bis. din. 408.

Mărgineni-Prahova, —, pentru bis. (Sf. Dimitrie), 369; (Adormirea)), 373, (Sf. Voevozi), 410.

— m-re, închin. Muntelui Sinai, 236-37, 433.

Maria, fiica desp. Olubey din Man-gupul Crimeei, 595.

Mărian Ieremia din Vărzărești-Lă-pușna, cump. un Triod (Iași 1747), din Iași cu 7 lei, 189.

Marici D. dr., *not. bibl.*, 803.

Marin Stamov, numele mirenesc al mitrop. Macarie al Nevrocopolui, 489.

Marinici-Lăpușna, cărți bis. 44, 46, 49, 51-2, 55, 202, bis. din, 202.

Marisimi, post misionar în Coreea, 494.

Mariuța-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 406.

Maroco, parohii rusești, 228.

Mărșă-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 351.

Martalogi-Teleorman, —, 357.

Martezi-Ialomița, —, 380.

Mărunțișu-Dâmbovița, —, 357.

Măscăuți-Orhei, bis. din, 673.

Mătaraca-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 418.

Mătase C., pr., *not. bibl.*, 814.

Matei Basarab adus la domnie, 617.

— de Pogoniana, mitrop. al Mire-lor, scrie un liturghier, 28; 597; expresii de suveranul rus, 607.

— Grigore Ghica, domn T. R., face danie la Mega-Spileon, 24.

— patr. Constantinop. (1397-1410), trimitea apocrișari la cnezii Rusiei, 4; întreabă de starea bisericii din Ungrovlahia, 9; îndemn de așezare de duhovnici, cum și unde să se așeze, 10-11.

— preotul, *not. bibl.*, 117.

— sau Matiaș, v. Matiaș.

Mateuți-Orhei, bis. din, 673.

Matia, voevod transilvan, afirmă într'o scrisoare (1277) că bis. fer. Mi-

hail din Alba Iulia ar fi fost întem. de reg. Ștefan (997-1038), 150.

Matiaș, marele vist. al lui Petru Rareș dăruiește m-rii Dobrovăț un Te-traevanghel slav din 1535, 154; — împreună cu fratele său Sima vist. 171-2; știri despre, 173-8, figura morală a lui, 174.

Mavrodin-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 414.

— Teleorman, —, (Schimbarea la Față), 356; (Sf. Nicolae), 370; (Sf. Troiță), 377.

Mavrogheni-Vodă, 632, atitudinea lui față de Dositei Filiti, 636.

Maxim, ieroshim., ins. c. bis. 197.

Maximian, împărat păgân (286-305 + 310), prigonitor al creștin. 145-147.

Măxineni-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 378.

Mazilu R. D., prof., rec. la lucrarea sa despre Sf. Filoteia dela Argeș de † Tit S., 515-19.

Mazunkas, comunitate ortodoxă la, 655.

Mega-Spileon, m-re în Pelopones, lângă Calavrita, 20; întemeierea ei, 21; legături cu țările române, 22-29; paraclisul Sf. Luca reparat de Const. N. Mavrocordat (1731), 23; icoană din 1463 aflată la mitrop. din Bucu-rești, 22; este luată sub ocrotirea pa-triarhiei, 27; dania de vinăriciu din jud. Vâlcea, Gorj și Romanați, 27; daruri ale domnilor români, 27; bi-blioteca m-rii, 28; însemnări de pe manuscrise, 28.

Meglen, 460.

Mehedinți S., prof., 755; *not. bibl.*, 792.

Melciugov Parascheva, cump. pro-loage (Neamțu 1854-5) pentru bis. din Sadova-Lăpușna (1866), 205.

Meletie, arhiep. Manciurei și Har-binului, sărbătorire după o activitate de 25 ani, 76-7; 225; jurisdicția lui, 494; întâmpinarea sf. moaște ale cuv. Arsenie, 508.

— arhim., ig. m-rii Sf. Ecaterina din București (1822), 433.

— ep. de Huși, împiedică împră-știerăa locuitorilor de frica Turcilor (1821), 731, 733.

— ierod., ig. m-rii Butoiu-Dâmbo-vița, (1823-29), 437.

— ierom., ig. m-rii Râmnicul din or. R.-Sărat (1828), 433.

— patr. Alexandriei, expunere a-supra activității sale, 650-655.

— Sirigiu, merge în Rusia, 699.

Melnicov Teodor, *not. bibl.*, 117.

Memfis, mitropolie, 650.

Mereșeni-Lăpușna, cărți bis., 45-46, 52-55, 57, 206.

Merii-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 404.

— Teleorman, —, 356, 397.

— Fălcoianului-Vlașca, —, 398.

— Petchi-Ilfov, — 351, 409.

Merșani-Teleorman, —, 350.

Merșescu C., diacon, *not. bibl.*, 257.

Metafrastul Simeon, întreb. cuv. orar, 247.

Metelcu-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 413.

Meteore, chinoviile călugărilor aveau înch. în princip. muntean 3 m-ri, Golgota și Butoiu din Dâmbovița și Bucovățul din Dolj, 436.

Metternich, 615.

Mgr. John of Gibraltar, ep., venirea în București, 745.

Micăuți-Lăpușna, cărți bis., 44, 46, 48-50, 52, 53.

Micești-Muscel, hirot. pentru bis. din, 349, 408.

Miclăușeni-Lăpușna, cărți bis. 43-46, 49-50, 53, 57-8.

Micșonești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 407.

Micu Samuil, renașt. cult. rom. în Ardeal reprezentată prin, 618.

Midia, mitrop. din, asistă la sfîșirea m-rii Curtea-de-Argeș, 596.

Mihăești-Muscel, hirot. pentru bis. din, 365.

Mihai, Marele Voevod, la reînnumirea osem. lui C. Brâncoveanu, 483.

Mihai-Vodă, m-re din București, înch. la m-re Simopetra, 429.

Mihail Cantacuzino, marele spătar al Munteniei, închină m-rii Sinai m-re Născătoarei de Dumnezeu din R.-Sărat, 236, 240.

— Constantin Șuțu, domn T. R., face danie la Vlah-Serai (1784), 25-6; dăruiește la Mega-Spăleon o cruce de argint și o răcliță cu moaște, tot din argint, 27-8.

— ig. dela Aninoasa, 777.

— I., mențione despre studiul său, „Pictura în biserica domnească din Curtea-de-Argeș”, 519.

— preot din Iași, vinde cărți bis., 199.

— Racoviță, domnul Mold., scrie proigumenului Iona, 23;

— Romanov, țar, (1613-45), face daruri m-rii Sinai (1642), 235; sfățuit de Vasilie Lupu (1642), 600.

Mihăileanu M., *not. bibl.*, 99, 251.

Mihăilești-Vlașca, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 345; (Sf. Impărați), 400.

Mihailidos Evghenie, *not. bibl.*, 99, 100.

Mihailovici Gh., consilier ort. în Oradea (sec. 18), 585.

Mihalachi, caminar, 734.

— pr., dela mitrop. din Iași, vinde cărți bis., 199.

Mihălcescu I. pr. prof. *not. bibl.*, 118, 262; sărbătorirea sf. sale 484-6.

Mihul, dregător, ucis de P. Rareș (1541), 176.

Milaș Nicodim, *not. bibl.*, 809.

Mileștii-Mari-Lăpușna, cărți bis., 44, 46-47, 49-50, 57-8.

— Mici, —, 45-46, 48-50, 53, 58-59, 192, 193, 206.

Minee lunare, (Buda 1804-5), 51, 673; (m-re Neamțu 1830-32), 54, 201, 208; (-1845-47), 56, 203-204, 207; (Sibiu 1853-56), 57-58; definiția mineiului, 675.

Mineiu-de-obște (Chișinău 1819), 40, 673-5, definiția cărții, 675.

Minia, reșed. mitrop. Ptolemaidei, 650.

Miniat, orator, vine la noi sub C. Brâncoveanu, 597.

— carte, 644.

Minologiul dela Vatican, 680.

Mircea, voev. T. R., actele lui de danie semn. de mitrop. Antim al Ungrovlah. și Atanasie al Severinului, 7.

Mireni-Lăpușna, cărți bis., 44, 49, 195; bis. din, 195.

Miron Barnovschi, domn. Moldovii, expresii de suveranul rus, 607.

—, patriarh, cuvântare la înmormânarea lui I. G. Duca, 60-62; pastorală de Crăciun (1933), 118; în mijlocul cercetașilor, 210; elogiază memoria reg. Albert al Belgiei, 210; binecuvântări pentru „Uniunea ortodoxă a femeilor bulg.”, 218; slujba reînnumării osem. lui C. Brâncoveanu, 483; *not. bibl.*, 544; atitudine față de bis. bulg., 659-662; mențiune despre scrisoarea oficială bis. bulg. (1922) 660; scrisori dela sf. Sinod bulgar, 661.

—, preot ot Lăpușna, propr. c. bis., 189.

Miroși-Teleorman, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 351, 388; (Sf. Parascheva), 375.

Mișcov Pavel, pastor baptist în Bulgaria, 759.

Mislea, m-re în Prahova, înch. m-rii Sf. Părinți din Ianina, 435.

— Vlașca, hirot. pentru bis. din, 363.

Mitilena, mitrop. din, as. la sfîșirea m-rii Curtea-de-Argeș, 596.

Moara Domnească-Ilfov, hirot. p. bis. din, 386.

Mociornița D. Magda, *not. bibl.*, 554.

Mogoșești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 406.

— **Ilfov**, —, (Sf. Impărați), 356; (Sf. Nicolae), 367.

Mohamed II, cuc. Constantinop. (1453), 595.

Moise Dragoș, ep. gr.-cat., 585.

Moisescu Gh., art. despre legăturile țării rom. cu m-rile Mega-Spoleon și Sf. Lavră din Pelopones (20-37) și despre m-rile înch. din Ț. R. în vremea păst. mitrop. Grigorie Dascălul 1823-34 (422-456); rec. la st. prof. G. Sotiriu despre orariul diac. în bis. răs. (246-49) și la lucrarea pr. I. Răuțescu, despre m-rea Aninoasa-Muscel (776-83).

Moldova, protectoratul rus asupra (1739), 611; cerut de clerici și boieri moldoveni (1769), 612; partide de opoziție în contra Grecilor în, 615.

Molebnic (Chișinău 1815), 673, 676; (- 1816), 676.

Molești-Lăpușna, cărți bis., 44, 46, 49-51, 53. 58, 196.

Molitvelnic bulg. (din v. XI), 680;

Molitvennic (Râmnic 1758), 46, 673; (-1768), 47; (-1793), 49; (București 1794), 50; (Chișinău 1820), 674; (București 1832) 54.

Molitvoslov sinaitic. 681-4.

Molivoschepastos, m-re de lângă Pogoniana avea închinat schiturile Bradu din Buzău și Codreni-Ilfov, 434.

Moran-Mar-Vasilios-Gheverghez II, vine din India la Ierusalim, 765.

Moreea, despotatul, creat de Toma Paleologul, 595.

Morteni-Vlasca, hir. p. b., 353.

Morușca Policarp, *not. bibl.*, 809.

Moșan Nicolae, preot, semn. cărți bis. 203.

Moscova, trat. de sup. în numele ortodoxiei încheiat la (1656), 601; — de comerț (1656, 601; războiu sfânt hotărât de sinodul întrunit la (1711), 603.

— **vieața bis.**, 228, 669-671.

Moscovia, lupte interne, 594, 598.

Moscoviți, 591, 593; stăpânitori, 594; principii moștenitori ai ideii de restabilire a imperiului oriental, 595; legături cu Românii dela Dunăre, 596.

Moșoia-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 348, 396.

Moțăeni-Teleorman, —, 392.

Movila-Ilfov, —, 405.

Movilean Vasile, cump. un ceaslov (Chișinău 1862) în Iași (1907), 208.

Mozăceni-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 369.

— **Teleorman**, —, 349.

— **Vlașca**, —, 392.

Mucden, eparhie nouă, 663.

München, bibliot., Tetraev. mss. slave rom. din, 158.

Munnich mareșal în războiul ruso-austro-turc (1736), 609; prop. la congres (1736) recunoașterea principatelor rom. ca neatâr. sub protectoratul Rusiei, ocupația lui (1739), 611; tratează pe Moldoveni ca pe dușmani (1739), 616.

Munteanu C., pr. prof., *not. bibl.*, 544.

— **Gh. N. Bârlad**, —, 794.

„**Muntele lui Moise**“, 230, 233.

Muntele Sinai v. Sinai.

Muntenegrenii bat pe Turci cu propriile lor forțe, 618.

Munteneșii, agitatorii ruși ajung în, 609; influența Rusiei asupra, 618.

Muntenia, partide de opoziție în contra Grecilor în, 615.

Muți-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 401.

Naidanovici D., *not. bibl.*, 795.

Nămăești-Muscel, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 360, 373, 397; (Intra-rea în bis.), 384, 414.

Nanov-Teleorman, —, 394.

Năpădeni, sat în jud. Bălți, 38.

Napoleon, în Egipt (1798), 232; principiile înțelegerii dela Tilsit între el și Alexandru I, 614; aventura strălucitoare a lui, 615; lupte contra lui, 620.

Narva (Estonia), treceri la ortodoxie, 494; deceniul eparh. 664; conferință ort.-protestantă, 761; adunarea eparhială din, 761.

Năsturel P. V. g.-ral, 477-8.

— **Radu**, logofăt, 479.

— **Udriște**, logof. trad. (1649), 477, 79-80.

Naum Râmniceanu, protos., ig. al m-rii Sf. Ap. (Arhimandritul) București (1823), 429; ἡ προστάθεια, 337; răspunde la cuvântul lui Vodă pentru înloc. igum. (17 Apr. 1823), 428.

Naumescu D., *not. bibl.*, 108.

Neaga Anastasie, pr. în Răzeni;

cu stăruința lui s'a prescrip Prohodul Domnului (1845), 202; sau cumpărat mineele lunare (Neamțu 1845-7), (1856), 204; proloagele (Neamțu 1854-5), (1872), 205.

Neagoe-Basarab, face danii m-rilor Mega-Spileon și Sf. Lavră, 20, 31.

Neamțul m-re, metania mitrop. Grigorie Dascălul, 292-3; 487.

— Mihel, inv. din casa lui Gavril Conachi, 727.

Nectarie, mitrop. din Cernăuți, 726. Neculce Ioan, mențiune despre D. Cantemir, 616.

Nedelea-Prahova, hirot. pentru bis. din, 361.

Nefliu, Ialomița, —, 415.

— Ilfov, —, 353.

Negești-Muscel, —, 347.

Negești-Ilfov, —, (Adormirea), 344; (Sf. Voevozi), 371.

— m-re, inch. Sf. Mormânt din Ierusalim, 431.

— Prahova, hirot. pentru bis. din, 389.

Negotin, convenția dela (1807), 619. Negrea-Lăpușna, cărți bis. 50-51.

Negreni-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 369.

Negrești-Lăpușna, cărți bis., 46, 51-4.

— Muscel, hirot. pentru bis. din, 365.

— Prahova, —, 355.

Negri, musulmani, 588.

Negulescu G. pr., „Condica hirotoniilor dela 1823-34”, 341-419.

Nemțeni-Lăpușna, cărți bis., 45, 48-50, 53, 55, 57-58, 201.

Nenadovici, protop. sârb, în solie, cere ajutor împăratului ort., (1804), 619.

Nenciulești-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 377.

Neofit Criteanu, mitrop. (1738-54), 516, 518-19, vizitează Aninoasa, 777.

— Duca, cleric, director al Acad. din București (1817), 332.

— ep. al Cervenilor, săv. hirot. în ep. Ungrovl. (1830-34), 379-413, 416.

— ep. al Râmnicului, —, (1829-30, 367-8, 371, 376, 378, 384, 388-389; ocârm. al mitrop. 420; i se dă sub îngrijire de Ruși mitropolia Ungrovl. prin plecarea în surghiun a lui Grigorie D., 450; membru în epitropia m-rilor închinată, 451.

— al Stagonului, săv. două hirot. în eparh. Ungrovl. (1832), 402-3.

— ig. m-rii Mislea-Prahova (1823), 435.

— mitrop. Vidinului, 489; ia parte la investitura I. P. S. Miron la rangul de patriarh, 514, 661.

— Riilski, căl., trad. al Noului Test. bulgar (1838-40), 758.

— Rodinul, vizit. princip. rom., 597.

— patr. blagoslovenia lui pentru ridicarea la scaunul Ungrovl. a lui Dositei Filiti, 635-6.

Neonil arhim., stareț m-rii Neamțu și Secul, dă cărți bis., 201.

— (Armaș), monah, cump. cărți bis. din m-reă Noul-Neamț și le dăruiește bis. din satul lui natal (1895), 207.

Nesmelov prof., 775.

Nestor, arhiep. Harbinului, primește ca dar dela patr. Varnava al Serbiei o parte din sf. moaște ale cuv. Arsenie, 79-80, 508.

— cronicar, 593.

Netezești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 377.

Netoști-Teleorman, —, 351-416.

Nichifor Teotochi, arhiep. alcăt. Chiriadodromionului (1801), 328.

Nichita sin Acăsinte, cump. cărți bis., 198.

Nicodim, arhim., *not. bibl.*, 527.

Nicolae (Bălan), mitrop. Ardealului, cuv. la hirot. ep. Vasile Lăzărescu, 65-6; pastorală (Crăciun 1933), 118.

— Constantin Caragea, domn. Ț. R., întărește dania pentru Mega-Spileon, 24.

— ep. Clujului, proclamat membru de onoare al Ac. Rom., 484.

— ep. Japoniei, primul, 224-5.

— ep. Ohridei, *not. bibl.*, 797, 810.

— ep. Pecerschi, la inmorm. arhiep.

Ioan al Letoniei, 764, *not. bibl.*, 805.

— I, papă, 590.

—, pr., *not. bibl.*, 125.

— principe, la reînch. os. lui C. Brâncoveanu, 483.

— I, țarul Rusiei (1825-55), sprijinitor al Grecilor, intervine la Poartă, 444.

— Ziceotul, ig. m-rii Mislea-Prahova (1829), 435.

Nicolescu G., *not. bibl.*, 257.

Nicolov Ilie P., —, 525.

Nicon, patr. Rusiei, 600, 604.

Nicov Al, rec. la cartea „Povestiri sincere ale unui drumeț către părințele său duhovnicesc”, 510-13.

— P. prof., rec. la cartea sa despre renașt. bulg. la Varna și mitrop. Ioachim de pr. P. Angelescu, 783-88.

Nifon, arhim. al m-rii rom. Sinaie, dăruiește minee dela Neamț, 208.

— Bălăşescu, căl., din Bucureşti, vine la Varna, 787-8.

— ep. Huşilor, investitura dela Palatul Regal, 210-15, instalarea, 215.

— II, patr. Constantinop. păstoreşte în Țara Rom., 22; trup şi moaşte, 517; viaţa lui, 519.

Nil sinaitul, 236.

Nimirov, congresul dela (1736), 611.

Nimoreni-Lăpuşna, cărţi bis., 45, 47, 50, 57, 59.

Nişcani, —, 46, 48, 52, 56, 58-9.

Nisipurile-Dâmboviţa, hirot. pentru bis. din, 370.

Nisporeni-de-Jos.,-Lăpuşna, cărţi bis., 46-9, 51-3, 55, 58.

— de sus, —, 44-5, 47-9, 51-8.

Nistor V. pr. not. bibl., 527.

Noeni-Ialomiţa, hirot. pentru bis. 376.

Notara Hrisant, nepot patr. Dosofteiu al Ierus., vine la noi sub C. Brâncoveanu, 597; 721-22, 724.

— Neofit, —, 597.

Notre But., not. bibl., 527.

Noul-Neamţ, mănăstire, se aduc cărţi dela Neamţu din Moldova (1882), 42-3; se vând cărţi (1895), 207.

Noul Testament al lui Simion Ştefan (1648), caracter de Tetraevanghel, 158-9.

Novaci-Lăpuşna, cărţi bis. 53, 55-6, 202; moşia, 202.

— Vlaşca, hirot. pentru bis. din, 385.

Новый Заветъ (Bucureşti, 1828), 338.

Nucetu-Dâmboviţa, hirot. pentru bis. din, 381.

—, m-re inchin. Sf. Visarion, 436.

Nucii-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 383.

Nucşoara-Muscel, —, 350, 382.

Obaia-Vlaşca, hirot. pentru bis. din, 396.

Obârşia, schit în Dâmboviţa, —, 407.

Obedeni Ilfov, —, 397.

Obileni-Lăpuşna, cărţi bis., 58, 674.

Obileşti-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 384.

Obrenoviei Miloş, ridică statul sârb după 1815, 619.

Ociileşti, biserica ot, 474.

Oeni-Dâmboviţa, hirot. pentru bis. din, 376.

Octoih (Iaşi 1726), 44; (Bucureşti 1746) 44; (Iaşi 1749), 45, (Râmnic 1750), 45, 330; (Râmnic 1763), 46; (Bucureşti 1774), 47, 190;

(Râmnic 1776), 47; (- 1782), 48; (Iaşi 1790), 49; (Elaj 1792, 49; (Bucureşti 1792), 49; (Buda 1811), 52, 198, 329; (Râmnic 1811), 52; (m-rea Neamţu 1831), 54; (-1836), 55, 202; (Buda 1846), 56; (Bucureşti 1854), 57; (Sibiu 1855), 58; (Chişinău 1862), 208, 676.

Odaia Turcului-Dâmboviţa, hirot. pentru bis. din, 410.

— Vlădichii-Ilfov, —, 347.

Odăile-Ilfov, —, (Sf. Gheorghe), 369; (Adormirea), 404.

Odobeşti-Dâmboviţa, —, 400.

Odrin, oraş în Bulgaria, 489.

Oecumenica, revistă trim. (Londra), 629.

Oglinda omului celui dinlăuntru (Căldăruşani 1835), 338, 421.

Ohrida, arhiepiscopie, 458, 459.

Ohrincea-Orhei, bis. din, 673.

Oleg, exped. imag. în penin. balc., 593.

Olimp, m-re, 681.

Olt, judeţ, cuprinde sate cari acum un secol erau situate în jud. Teleorman, 343.

Olteni-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 346.

Oltenia, reluată de Turci, 611.

Olteniţa-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 344.

Olubey, fiul lui Alexis din Trapezunt, 595; moartea lui, 596.

Omilii, Macarie Eghipteanul (Bucureşti 1775), 47.

Oradea-Mare (sec. 18), ortodocşii 584-5; naţiunile 585; şc. ortodoxă „sismatică“, 586; bis. sf. Adormiri, 587.

Orânduială pentru sfinţirea bisericii (Iaşi 1809), 52.

Orăşti-Ilfov, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 378; (Adormirea), 380.

Orbeasca-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 400.

Orboeşti-Ialomiţa, —, 354.

Orhei, sate din jud., 38.

Orlov, provincie în Rusia, locul de naşt. a aut. cărţii „Povestiri sincere ale unul drumeţ către părintele său duhovnicesc“, 510.

Orologhion, v. Ceaslov.

Ortodoxia, rev. ort. în limba fineză, 219.

Откровенные рассказы странника духовному своему отцу, rec. de Al. Nicov, 510-13.

Otomanii, recunosc tacit protectoratul rus, se tem de ortodocşi, 600.

Otopeni-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 399.

Păcățeanu V. Teodor, apărător al trad. privit. la exist. unei vechi org. bis. în Transilvania, 149.

Păcescu T. not. bibl., 125.

Pădureșu-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 388.

Pahomie arhim., ig. m-rii Stavropoleos din București (1825), 434.

— ierom., ig. gr. m-rii Gruiu-Ilfov (1823 și 1829), 431.

Paisie, căl. dela Sf. Munte, apostol al neamului bulgar, sărbătorirea lui, 758.

— ep. de Vrața, prezid. al XIX-lea congres gen. preoțesc, 491; mitrop. al Vraței, ales membru în sf. sinod bulgar, 662.

— ig., gr. m-rii Butoiu-Dâmbovița (1822-23), 437.

— ig. gr. m-rii Mărgineni-Prahova, înlocuit (1823), 433.

— Ligaridis, mitrop. al Gazei, merge în Rusia, 599.

— patr. Constantinopol, dă o enciclică pentru ajutorarea Sf. Mormânt (1727), 29.

— patr. Ierus., merge în Rusia, 599; cearcă să încheie proiectul de tratat între Vasile Lupu și Alexis Romanov (1649), 601; caută să împace pe țar cu cazaci și să-l apropie de Vasile Lupu (1649), 606.

— stareț dela m-reă Neamțu, 291-2; vieța lui scrisă de ierod. Grigore, 301.

Paladi Costandin, biv. Hat., 734.

Palanca-Lăpușna, cărți bis., 45, 56-7.

Palanga-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 364.

— Ilfov, —, 372, 378.

— Prahova, —, 407.

— Teleorman, —, 396.

Palen, conte, cărm. rusesc, poruncește ca mitr. Grigorie să părăsească Bucureștii și să se așeze în Basarabia, 302; sosește în București, 449.

Pall Francisc, 740.

Pallas, preș. comun. ort. fin., 494.

Panaiotache Anghelopol, exarh mănăstiresc, 447.

Pănăsești-Lăpușna, cărți bis., 45-48, 52-53, 57-58, 207.

Pangrati fiul pr., Const. Triiboi, care cumpără cărți bis., 204.

Pannihidă... (Iasi 1807), 51.

Panonia, 145.

Panteleimon, m-re în Ilfov, hirot. pentru bis. din, 364, 367.

— monahul Lavriotul, *not. bibl.*,

795.

Pantocrator, m-re în Sf. Munte, avea închin. m-reă Cășcioarele-Vlașca, 429.

Papa-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 365.

Papaioanu A. I., not. bibl., 100.

— Clopsa, —, 118.

Papamihalopulos N. Const., rec. la cartea sa despre m-reă dela Muntele Sinai, de T. M. Popescu, 229-240.

Papaz-Oglu, răscoala Grecilor pregătită prin, 612.

Papia, mărturie despre cetirea evangheliilor, 156.

Papp Petru, consilier gr.-cat. în Oradea (sec. 18), 586.

Paraclitichi, v. Octoih.

Părăești-Muscel, hirot. pentru bis. din, 382.

Pârjolteni-Lăpușna, cărți bis., 44-6, 50, 55, 57; „horodiștenii n'au trăbă“ la cartea cump. de pr. Vasile din, 196.

Pârlița-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 413, 415.

— Teleorman, —, 352.

— schit în Dâmbovița, înch. la Sf. Munte, 428.

Pârlița-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 388.

Partenie ig. gr. dela schitul Bradu, fugit din țară (1823), 434.

— Iviritul, ig. gr. m-rii Mihai-Vodă (1822), 429.

— P. preot, I. G. Duca, necrolog, 62-5.

— Peloponnisios arhim., ig. m-rii Frumoasa din Moldova vizit. m-reă Sinai (1859), 233.

Pârvillești-Dâmbovița, hirot. pentru pentru bis. din, 411.

Paschia Gh., not. bibl., 100, 544-5.

Pascu I. V., pr. —, 118.

Pașev St. G. prof., —, 257; rec. la cartea sa despre ideea de mântuire și elementul său moral, de pr. P. Angelescu, 774-776; membru în consiliul academic din Sofia, 491.

Pashalis D., not. bibl., 262.

Pateric (București 1828), 335.

Pătrașcu, logof. ot Târgoviște, 479.

Patru Frați-Ialomița, hir. p. b. din, 393.

Paul de Alep, vizita la Argeș (1656), 519.

Păulești-Lăpușna, cărți bis., 44, 46, 47, 50, 57 59.

Pavel arhim., locțiitor de mitrop. al Libanului, 216-17; rechemat la Damasc, 756.

- C. Constantin, *not. bibl.*, 108.
 — Forgacs, ep. cat. în Oradea (s. 18), 585.
 — ierom., misionarul Coreei, 218-19.
 — (Lebedev), arhiep. Chișinăului, știri despre, 41-42.
 Peciorsky, m-re ort. în Estonia, cursuri de teologie ortodoxă, 71.
 Penticostar (București 1743), 44, 673; (Râmnic 1743), 44; (Iași 1753), 45, 189; (Râmnic 1767), 47, 673; (București 1768), 47, 191; (- 1782), 48; (- 1783), 48, 192, 193, 199; (Râmnic 1785), 48; (București 1800), 50, 196-7; (Sibiu 1805), 51; (Blaj 1808), 52; (București 1820), 53; (m-rea Neamțu 1834), 55, 202; (Sibiu 1841), 55; (m-rea Neamțu 1848), 57; (Chișinău 1853), 676; (Buzău 1854), 57.
 Pentru datoriile presviterilor de popor... (Chișinău 1823), 677.
 Pereni-Lăpușna, cărți bis., 45-49, 53, 57-8, 192, bis. din, 192.
 Perii-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 364.
 Persi, mahomedani, 588.
 Persinari-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 407.
 Petersburg, autocrat-episcop din, 610.
 Petrescu I. D., preot, articole: „Manuscrise psaltice grecești din veacul XVIII”, 180-8 și „Principiile cântării bis. biz”, 577-83; rec. la st. său „Les Idiomèles et le canon de l'Office de Noel” de † Tit Simedrea, 83-86.
 Petriceicu Ștefan, proiect de închin. față de Alexei Romanov, 602.
 Petronie, arhim. Tismanei, 477, 479.
 Petrovoselo, parohie în Banat, 767.
 Petru cel dulce glăsuitoriu Berechet, 181, 183.
 — cel Mare, sub el se clarifică atitudinea Rușilor în fața ideii de ortodoxism unitar, 602; tratat cu Cantemir (1711), 603-4; leg. cu C. Brâncoveanu, 604; pornește lupta contra otomanilor, 604; trimite la Istanbul pe Alexe Dașcov ca să arate buna-voința țarului (1718), 604; reforma eclesiastică, organizarea colegială a bisericii, preocuparea lui, 604; crează sf. sinod sub conducerea unui ober-procuror laic (1721), 604; pune între condiții de pace și exercițiul liber al cultului pentru ortodocși din imperiul otoman, 607-8; vorbește în manifestul din 1711 de eliberarea de sub jugul Turcilor a popoarelor creștine, 608; ca aliat, 616.
 —, citeț, fiul pr. Iisidor Moldoveanul, 8, 10; argosit, 8.
 — Cristofor, ep. ort. în Oradea (s. 18), 584.
 — III, fals, al Muntenegrului, se răscoală, 618.
 — Movilă, mitr. Chieului, convoacă sinodul (1640), 599
 — Petrovici, ep. dela Arad, binecuv. piatra fundam. a bis. ort. din Oradea (1784), 586.
 — Rareș, a zugrăvit și împodobit m-rea Dobrovăț, 172.
 Philokalia, 510-12.
 Piatra Epii-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 350.
 Pielea-Vlașca, —, 372.
 Piersica-Ialomița, —, 398.
 Pietrari-Dâmbovița, —, 394.
 Pietrești-Vlașca, —, 373.
 Pietrile —, —, 346.
 Pietroui-Ialomița, —, 360.
 Pietroșani-Muscel, —, 349.
 — Teleorman, —, 381.
 Pimen, mitrop. Moldovei, epist. de Crăciun (1933), 118; necrolog, 754.
 — Negoșteanu, ig. m-rii Negoștii-Ilfov (1823), 431.
 Pisculești-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 415.
 Pitaru-Dâmbovița, —, (Sf. Nicolae), 357; (Adormirea), 404.
 Piteasca-Ilfov, —, 344.
 Pitușca-Lăpușna, cărți bis. 45, 47, 49-50, 59.
 Piua-Pietri-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 404.
 Plătărești, m-re din Ilfov, înch. la Sf. Mormânt din Ierus., 431.
 Platon (Ciosu) arhiepiscop, necrolog, 755.
 — Const. pr. *not. bibl.*, 796.
 — ep. Revelului, moartea lui muncitorească, document (Dorpat 1919), 768-69.
 — ig., vieța lui, 681.
 Ploști, hirotonii pentru biserici:
 — Adormirea Maicii Domnului, 412.
 — Buna-Vestire, 399.
 — Sf. Apostoli, 395.
 — Sf. Gheorghe, 413.
 — Sf. Ierarhi, 415.
 — Sf. Ilie, 366.
 — Sf. Împărați, 372, 382.
 — Sf. Nicolae, 369.
 — Sf. Panteleimon, 378.
 — Sf. Spiridon, 352.
 —, mențione despre bis. Sf. Vasile, 754.

Ploestiori-Prahova, hirot. pentru bis. din, 385.

Plumbuita, m-re de lângă București, închin. la m-reă Xiropotamos, 430.

Poarta otomană, călugării din Muntele Athos plătesc tribut cu bani rusești către, 599.

Poceav Lavra, școală pentru călugări, 225; procesiune religioasă, 508.

Pociovaliștea-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 410.

Pociumbăuți, sat în jud. Bălți, 198.

Pociumbeni, —, 198-200.

Podu-Pitarului-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 389.

— Vălenilor-Dâmbovița, —, 398.

Podurile-Dâmbovița, —, (Sf. Gheorghe) 377, 397; (Sf. Nicolae), 382.

— Prahova, —, 385.

Poenărei-Muşcel, —, 393.

Poenari-Dâmbovița, —, (Adormirea), 380, 411; (Sf. Gheorghe), 385; (Sf. Nicolae), 411.

— Muscel, —, 351.

Poiana-Ialomița, —, 374, 395.

— Prahova, —, 399.

— Lungă-Dâmbovița, —, 364.

Poicești, sat dispărut, 198.

Pojoga Ștefan, cump. c. bis., 203.

Pojoreni-Lăpușna, cărți bis., 44, 46, 48-51, 53, bis. din, 192, 194; moșia, 192.

Policarp, arhim. din Harbin, întâmpină sf. moaște ale cuv. Arsenie, 508.

— arhim. țarigrădean, ig. m-rii Zlătari din București (1831-39), 432.

Pollione, lectorul din (Ibalae) († 304), 147.

Polonia, uniții revin la ortodoxie, 77-8; slujbe la începutul anului școlar, 669; inv. religios, 669; aniversarea a noua a autocef. bis. ort. 770; slujbe pentru odihna sufletelor tuturor mucenicilor din U. F. S. S., 770.

Polonii (catolici), împotriva ortodocșilor dela Moscova, 593.

Ponevej, or. în Lituania, proces. religioasă, 668.

Popescu Anton, pr., *not. bibl.*, 263, 545.

— Const. N. ic., —, 545.

— Em. Ing., —, 263.

— Haralambie, —, 126.

— Ioan, preot în Valea Trăisteni, 202.

— Nicolae M., preot, prof. univ., articole: „Preotul Isidor Moldoveanul la Constantinopol“, 3-12; „Vieța Sf. Montanus presv. din Singidunum“, 145-8; „Vieța și faptele părintelui

Grigorie Dasc., mitrop. Țării Rom.“, 289-305; „Ioan „prevtul“ episcopiei Aromânilor“, 457-460; „N'a existat un mitr. mold. Teotist în anii 1491 și 1498“, 738-43; cuv. la pom. mitr. Grig D., 487; *not. bibl.*, 554; participă la congresul de bizantinistică la Sofia, 663.

— Teodor M., prof. univ., art. d-sale: „Din cerințele învățământului religios“, 461-72; rec. la st. lui Hrisostom, arhiep. Atenei despre activitatea spirit. și purtarea de grijă socială actuală a bis. Greciei, 87-90 și la cartea lui Papamihalopulos N. Const., despre m-reă dela Muntele Sinai, 229-240; *not. bibl.*, 119.

— Tudor, —, 101.

— Victor N., —, 251, 796.

— Mălăești I., —, 797.

— Pasărea I., —, 263.

Popești-Ilfov, hirot. pentru bis. (Toți Sfinții), 365; (Adormirea), 394; (Sf. Nicolae), 405.

— Teleorman, —, 350.

— Vlașca, —, (Sf. Troiță), 356; (Nașterea Maicii Domnului), 386.

Popov Andrei, reproduce textul slavon pe care se pot sprijini datele cronicarilor bizantini cu priv. la ep. ort., din Trans.). 151.

Popovici, Dimitrie Mihailo, tipograf, 475.

— Gheorghe, —, 475.

— Nicolae, —, 475.

— Paul, consilier gr.-cat. în Ora-dea întors la ortodoxie (sec. 18), 586.

— Simeon, hirotomisit arhiereu în catedr. patr. din Srem. Carlovți, 767.

— Vasile I., *not. bibl.*, 545.

Porcești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 393.

Port-Said, reșed. mitrop. Pilusionului, 650.

Portasă Simeon, i se încred. o Cazanie, 197.

Postică Gheorghe, clucerul catedr. din Chișinău, raportează despre cărțile bis. tipărite la Chișinău, că ar fi folositor pentru biserici să-și procure câte un rând (1872), 42.

—, căpitan, cump. c. bis. 197.

Potlogi-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 370.

Praga, participarea clerului ort. la congresul internațional de filosofie, 761; sfântirea catedralei ort. din, 761.

Prahova, județ, cuprinde sate cari acum un secol erau situate în jud. Ilfov, 343.

Prăvilioară (Iasi 1781 . 43.

Pravoslavnică Mărturisire (Eucu-

rești 1827), 54, 338.

Preazna-Ilfov, hirot. pentru bis. (Adormirea), 389; (Sf. Voevozi), 402.

Predeal-Prahova, —, 362, 371.

— schit, —, 371.

Predești-Dâmbovița, —, 374.

Prejmeanu-Vlașca, —, 384.

Preoțești-Ilfov, —, 358, 407.

Priboiu-Dâmbovița, —, 388.

Principate, plan de răsculare al ortodocșilor din, 601.

Prisaca-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 384, 388.

Prisiceni-Ilfov, —, 356.

— **Vlașca**, —, (Adormirea), 388; (Sf. Nicolae), 404.

Prislop-Muscel, —, 390.

Probus, cărmuitor păgân din Sirmium, porunci ca sf. Montanus și Maxima să fie aruncați în râu pentru creștin în Hristos, 145-7.

Procopie exarh., ig. rom. al m-rii Cotroceni (1823), 429.

Procup-Iugoslavia, cea mai veche bis. a sf. Procopie din, 767.

Proectul-Ordonanță pentru alegerea patriarhului în Ierusalim, 495-7; 656.

Profilaxia tuberculozei, societate, 648.

Prohodul Domnului, mss după cel dela Buzău (1836), 202; (București 1862) 59.

Proilaviei, mitropolie, 343.

Proloage (m-rea Neamțu 1854-55), 57-8, 205.

Proschinitar (București 1852), 57.

Protasie, protos, ig. m-rii Sf. Gheorghe-Nou din București (1823), 431.

Protaton din Căries (Sf. Munte) avea închin. m-rea Cotroceni cu schiturile: Părlita (Dâmbovița), Budișteni (Muscel) și Vălenii-de-Munte (Saac), 428-429.

Protici Ioan, sârb, în solie, cere ajutor împăratului ortodox (1804), 619.

Provița-Prahova sat. 754; schitul m-rii Sf. Gheorghe-Nou din București, 431.

Prusia, presiunile exercitate asupra asupra beligeranților de, 614.

Prut, pacea dela (1711), 604.

Psaltire (Iași 1743), 44; (Râmnic 1779), 473; (Iași 1782), 48; (Râmnic 1784), 473; (Iași 1794), 50; (Râmnic 1796), 473; (Iași 1802), 50; (București 1806), 51, 198; (Râmnic 1806), 473; (Brașov 1807), 51, 197, 202; (Buda 1813), 53; (— 1817), 474; (Iași 1817), 474; (mănăstirea Neamțu 1817), 53, 201, 474; (R.-Vâlcii

1817), 473; (Chișinău 1818), 673, 676; (București 1827), 54, 337; (Iași 1835), 55, 205; (m-rea Neamțu 1843), 56; (Sibiu 1850), 57; (București 1854), 58, 205; (București 1856), 58; (Chișinău 1857), 676; (m-rea Neamțu 1859), 53; (Chișinău 1907), 676.

Pucheni-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 378; (Adormirea) 398; (Sf. Voevozi), 409.

Puhoi-Lăpușna, cărți bis., 49, 50, 52, 55, 198; bis. din sat, 198, 208.

Pupezeni-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 370, 375.

Purani-Vlașca, —, (Sf. Parascheva) 358; (Sf. Nicolae), 392.

Purcăreni-Muscel, —, 394.

Pușcariu Ioan, apărător al trad. privit. la exist. unei vechi org. bis. în Transilvania, 149.

Puspoki Mihai, consilier ort. în Oradea (sec. 18), 585.

Puteatin Radion, „Învățăături scurte...”, 678.

Putineiu-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 379.

Putna, m-re, ierom. Macarie scrie Tetraevanghelul slav din 1529, 154.

Puțul Sf. Ioan Gură-de-aur (Buzău 1833), 55, 336.

Râca-Nouă-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 380.

Răceasa, —, —, 392.

Răci-Dâmbovița, —, 404.

Răcorești-Ialomița, —, 356.

Racoviț, m-re în Iugoslavia, cursuri misionare în, 224.

Racovița-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 350.

— **Muscel**, —, 354, 376.

Rădăuți episcopie, 738.

Rădeni-Lăpușna, cărți bis. 44, 46, 51-2, 54-5.

Rădoești-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 379.

Radofinichiu, trimisul rus la Belgrad, 619.

Radovanu-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 375.

Radu V. pr. prof. *not. bibl.*, 126, 554.

— **Vodă**, m-re din București, înch. la Ivir, 430.

Râfov-Prahova, hirot. pentru bis. din, 390.

Raitu, localitate în peninsula Sinai, 230.

Rakoczi Francisc (rasc. 1711), 584.

Râmnicul, m-re din or. R.-Sărat, înch. m-rei Sinai, 433.

- Râncăcirov-Muscel, hirot. pentru bis din, 355, 411.
- Rânceasa, —, —, 363, 384.
- Rânduiala de rugăciune... (Chișinău 1855), 677.
- pomenirei... (Chișinău 1826, 1859), 677.
- sfințirii bisericii... (Chișinău 1820), 677.
- Rasa-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 373.
- Rășani-Prahova, —, 349.
- Râșca, bis. din, 177.
- Râșcan Egor, proprietar, cump. c. bis., 202-03.
- Răsimnici-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 365, 403.
- Rătești-Prahova, —, 372.
- Vlașca, —, 385.
- Râul-Alb-Dâmbovița, —, 346, 412.
- Răuțescu Ioan, preot, rec. la lucrarea sa despre m-reaa Aninoasa din jud. Muscel, de diac. Gh. Moiescu, 776-783.
- Răzeni-Lăpușna, 38; c. bis., 50, 52-3, 55-6, 58, 202, 204-5, bis. din, 205.
- Răzvadu-Dâmbovița hirot. pentru bis. din, 409.
- Răzvan, bis. din București, înch. Sf. Mormânt din Ierusalim, 432.
- Răzvanu-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 389.
- Recea-Lăpușna, cărți bis., 45-6, 50-2, 55, 58, 192.
- Regulamentul Organic, votat de obșteasca adunare (1831), 453.
- Reichenbach, convenția dela (1790), 614.
- Richard II cel Bun, reg. Normandiei, ajută m-reaa Sinai, 235.
- Huss, prof. la Debrețin, strânge date privit. la existența ep. ort. din Transilvania (1934), 150; afirmă că ep. ort. la cărma căreia a fost așezat Ierotei a putut să aibă centrul numai în Alba-Iulia, 151.
- Riga, catedrala ort. a Nașterii lui Hristos, 764.
- Rilo, m-re în Bulgaria, mss. din (1503), Nr. 176 în bibl. A. R., 158; Tetraevanghelul slav ms. mold. din 1529 în, 154; — scris de mâna ierom Macarie, 171; 758, 760.
- Roaba, schit din Dolj, înch. la mănăstirea Xenofon, 430.
- Roata-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 349.
- Rodideal Ioan, ins. cărți bis., 197.
- Rogojeni, moșie, 728.
- Rogojesti, 728, v. Rogojeni.
- Roman (Ciorogariu), ep. Oradiei, 586.
- ierom. ig. schitului Bradu-Buzău (1823-28), 434.
- Melodul, poet creștin, 86.
- poet al bis. biz., 577.
- seminar, 755.
- Românii dela Dunăre, legături cu Moscoviții, 596.
- Romano arhim., ig. m-rii Zlăt. din București (1821-27), 432.
- ig. m-rii Radu Vodă din București (1827), 430.
- Romanov, familie domnit. în Rusia, 599.
- Romanovschi Victor, prot., *not. bibl.*, 109.
- Roosevelt Franklin, președ. S. U. A., scrisoare către Litvinov, comisarul sovietic pentru afacerile externe, pentru regimul religios al cetățenilor americani, domiciliați în U. R. S. S., 80-1.
- Roșcani-Lăpușna, cărți bis., 45-7, 190; bis. din, 191.
- Roset Iordachi, vel vist., 734, 736.
- Neculai, vist., 736.
- Roșloara-Prahova, hirot. pentru bis. din, 392.
- Roșu-Ilfov, —, 367.
- Rozalin Dimităr, *not. bibl.*, 258.
- Rudu-Prahova, hirot. pentru bis. din, 374, 390.
- Rugăciuni de suflet folositoare.. (Căldărușani 1878), 421.
- Rumânești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 355.
- Ilfov, —, 394.
- Muscel, —, (Sf. Ecaterina), 364.
- (Toți Sfinții), 388.
- Prahova, —, 351, 414.
- Rumeanțev, proclamația lui în ocupația 1769-74, 616.
- Ruseștii-Noi-Lăpușna, cărți bis., 45-6, 48-50, 54-5, 58-9, 208.
- Ruset Iordache, vornic în Moldova, protivnic Rușilor, 616.
- Rusia, — patriarhie națională, idea creării în Rusia (1589), 599; misiunea istorică a, 599.
- luptă cu Turcii în Crimeea, 603; intervenția în Georgia și Caucaz, 612; pierde influența asupra Muntenegrului, 618; poate lucra pentru liberarea Greciei, 619; stăruie pentru stăreții greci, 299.
- persecuții religioase, 770; mărțurisirea unui comunist fugit din Rusia, 770-773.
- Rusia Subcarpatică (Cehoslovacia), mișcare ortodoxă în, 218.

Rușii, legende în favoarea, 607; priviți ca frați întru credință, liberatori și restauratori ai ortodoxismului triumfător, 608; partide de opoziție în toate provinciile balcanice și nord-dunărene în contra, 615;

Rușii-de-Vede, hirot. pentru bis:

— Sf. Apostoli, 378, 391.

— Sf. Impărați, 410.

— Sf. Ioan, 410.

— Sf. Nicolae, 416.

— Sf. Parascheva, 384.

— Sf. Prooroc Ilie, 417.

Ruski Coropeț (Cehoslovacia), sat unit devenit ortodox, 663.

Saac, județ odinioară, 429, 635.

Săcenii-Teleorman, hirot. pentru bis. (Adormirea), 362; (Sf. Nicolae), 389.

Săcetenii sat, 199, 202; v. Socitenii.

Săcuenii-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Nașterea Domnului), 357; (Sf. Nicolae), 406.

Sadova-Lăpușna, cărți bis. 44, 47, 50, 54, 58, 205, bis. din, 205.

Șăinești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 369.

Salm, referat despre vleața ortodocșilor în, 494.

Samocov, or. în Bulgaria, 489, 758-9.

Samoilă Ioan Vasile, staroste, cum-pără cărți bis., 202.

Samuil arhim., ig. m-rii Văcărești de lângă București (1822-26), 431.

— Dragșin, călugăr din Transilvania, vine la Varna, (1872), 787.

Sandovici Maxim, pr. executat prin împușcare de jandarmi austriaci în Gorliți-Polonia (1914), 770.

Sandu I. D., *not. bibl.*, 270.

Săndulescu Verna C., —, 263.

Sângera-Lăpușna, bis. din, 41; c. bis., 44, 46-7, 49, 52, 59.

Sângiorz, 457.

Sânmedru, 457.

Sănnicoară, 457.

Sânpietru, 457.

Sântămăria, 457.

Șanțurile-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 394.

Sapunov Petru din Treavna, scriit. și trad. al Noului Test. bulgar dela 1528, 307, 316, 338.

Sărata-Holban, cărți bis., 45, 47-8, 49-3, 197.

Sărățeni-Ialomița hirot. pentru bis. 417.

Sârbu Nicolai, preot, vinde c. bis., 196.

Sardica, mitrop. din, asistă la sfințirea m-rii Curtea-de-Argeș, 596.

Sărindarul, bis. lui Matei Basarab din București, înch. m-rii Sf. Părinți din Ianina, 435.

Sarovska, sihăstrie, desf. de bolșevici în 1929, ascunderea moaștelor sf. Serafim, 79.

Sărulești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 361.

Sătenii-Dâmbovița, —, 368.

Sava (Brancovici) mitrop. Belgradului, călăt. la Moscova (1688) să participe la sinod, 601; avea ideea unei răscoale ortodoxe ajutate de țar, 606.

— jupân, cump. cărți bis., 194.

— rău în Iugoslavia, afl. al Dunării în care au fost aruncați Sff. Montanus și Maxima, pentru credința în Hristos (304), 146-7.

— Trilaici arhim., hirotonisit arhiepiscop în Srem, Carlovți, 767.

Savabe Pavel, preot budist, convertirea lui la creștinism, 225.

Șavelschi, I. Gh. protopresb., *not. bibl.*, 529.

Savin G. Petru, preot, —, 263.

Savrami I. Evang. —, 127.

Sazicov N., —, 810.

Searlat Callimachi, domn Mold., întărește dania lui Gr. Callimachi pentru Mega-Spileon, 24.

— Grigore Ghica, domn. Ț. Rom., face danie m-rii Mega-Spileon, 24.

Scheiu-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 344; (Adormirea), 377.

Scheiu Muscel, —, 402.

Schitu-Vlașca, —, 393.

— de Broșteni, —, 399.

Scoreni-Lăpușna, cărți bis., 44-53, 57-8, 190, 195, 205.

Scriban I. arhim., *not. bibl.*, 119, 527.

Scurtești, moșie, 190.

Scurtu-Vlașca, hirot. pentru bis., din, 348.

Suvorțev I. „Invățători catihizicești” 678.

Secară-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 380.

Secăria-Prahova, —, 349, 416.

Secaș Gh. preot, *not. bibl.*, 253.

Șegarcea-Dolj, schitul m-rii Zlătari din București înch. patr. din Alexandria, 432.

Sekulov K. *not. bibl.*, 545.

Seliște-Tuzorei-Lăpușna, cărți bis., 46, 55.

— Veche, —, 45, 47, 49.

Senchii, post misionar în Coreea, 494.

Serafim din Eski-Zahora, trad. Noului Test. bulgar. (1828), 307, 316.

— ig. gr. m-rii Zlătari din Eucurești (1827-30), 432.

Șerban Cantacuzino, d. Munt., încearcă o apropiere a Moldovei cu Rusia, caută să ajungă la stăpânirea Bizanțului, tratează alianță și supunere la Viena, trimite la Moscova pe arhim. Isaia dela sf. Pavel din Atos ca să încheie tratatul de supunere (1688), 602; hrisovul de întărirea daniilor m-rei Aninoasa, 776.

— Constantin, proiect de închinare față de Alexis Romanov, 602.

Șerbănești-Dâmbovița, hirot. p. bis. din, 375.

Serdaru —, —, 406.

Serejnicov C., *not. bibl.*, 259.

Serghie (Leopidevski) arhip. Chișinăului, închide tipografia eparhială, 676.

— arhim., episcop al eparhiei Libanului, 756.

— mitrop. Japoniei, 494.

Serisin, mitrop. din, asistă la sfințirea m-rii Curtea-de-Argeș, 596.

Setälja E., prof., bărbat de stat sprijinitor al bis. ort. din Finlanda, 220.

Seul, post misionar în Coreea, 494.

Sf. Anastasia tămăduitoarea de otrăvă din Tesalonic, avea inch. bis. Sf. Ioan din Focșani cu schitul ei Golești-R.-Sărat și bis. Udricani din București, 435.

— Arsenie, f. arhip. al Serbiei, sf. lui moaște se găsesc la Ipec, 80; 508.

Atanasie, întrebări și răspunsuri... (Iași 1803), 328.

— Casian Râmleanul, 301.

— Climent, biblioteca bis. din Ohrida, 459-60.

— Ecaterina, mucenicia, 233-4; sf. moaște din m-rea Sinai, 231, 34-6.

— m-re în pen. Sinai, 231, 34-8.

— m-re din București, 236; inch. Muntelui Sinai, 433.

— Epistini, munte în pen. Sinai, 231.

— Euharistie, formularea ei în mărțurisirea de credință ortodoxă, 13; urmările doctrinei ei, 14; ignoranța ei, 15-16.

— Filoteia Atenianca, 516.

— — dela Argeș, 516.

— Gheorghe-Nou din București închinat la Sf. Mormânt din Ierusalim, 431.

— Ilie, m-re de lângă Ianina, avea închin. m-rea Sf. Ioan cel Mare din București, 436.

— Ioan cel Mare, m-re din Bucu-

rești, inch. la sf. Ilie de lângă Ianina, 436.

— — Damaschin, 301.

— — din Focșani, bis. inch. sf. Anastasia din Tesalonic, 435.

— — pustnicul, patr. din sec. VI, biografie, 327.

— Irineu, ep. Sirmului vieța lui socotită printre cele mai autentice vieți de mucenici († 304), 147.

— Iustin Martirul, menționează că cetirea evangheliilor a făcut parte din Liturgia primitivă, 156.

— Lavră, m-re în Pelopones lângă Calavrita, 20; trad. întem. ei de un tovarăș de chinovie al sf. Atanasie Atonitul, 30; arderea m-rii în 1585, 31; zidirea m-rii noi în 1689, clădirea bis. în 1692 și zugr. ei în 1693, 32; leg. cu țăr. române, 33; arhit. și forma bisericii, 35; arderea m-rii de Turci în 1826, 35; rezidirea din 1850, 36.

— Maria Antiqua din Roma, 247.

— Maxima, soția presvit. Montanus din Singidunum, înecat cu el pentru credința în Hristos, (304), 145-8.

— Montanus, presviter din Singidunum, înecat cu soția sa pentru credința în Hristos (304), 145-7.

— Mormânt, biserica Învierii lui Hristos, 75; m-rile închinare, 431-32. înjosit și ruinat de puterea otomană, 608-9.

— Munte, cântare așezată se cânta lui Dumnezeu în, 180; Gherontie și Grigorie dela Neamț vin să se închine, 293;

— Nicolae din R.-Sărat, metohul m-rii Râmnicul, 433.

— Părinți, editare în l. bulgară, 217-8.

— Pavel din Sf. Munte, avea inch. m-rea Jitia din Dolj, 430.

— Rug, paraclis din m-rea Sinai, loc sfânt, 231.

— Sava, arhip. Sârbilor, trup și moaște ale, 517.

— —, școala din m-re în București, 290-2, 298, 326; m-re inch. Sf. Mormânt din Ierusalim, 432.

— —, Tipiconul, 158.

— Serafim din Sarov, ascunderea moaștelor lui, 79.

— Sofia, coroana țarilor bulgari așezată între odoarele bisericii din, 458.

— —, bis. din Sofia, 489.

— Spiridon-Vechiu, m-re din București, inch. la patr. din Antiohia, 432.

— Ștefan dela Meteore, avea înch. m-reă Butoiu-Dâmbovița, 436.

— Visarion, avea înch. două m-ri muntene, Nucetul-Dâmbovița și Banu din Buzău, 436.

— Vitalie din Ravena, bis., 247.

Sfătuire foarte frumoasă (Buzău 1834), 338.

Sfințești-Teleorman, hirot. pentru bis. (Sf. Troiță), 346; (Toți Sfinții), 400.

Sfinții Apostoli (Arhimandritul) m-re din București, înch. la Stavro-nichita, 429.

Sicrita-Prahova, hirot. pentru bis. din, 369.

Sigalas A., *not. bibl.*, 270.

Siliștea-Prahova, hirot. pentru bis. din, 393.

— Teleorman, —, 380, 406.

Silvestru patr. Antiohiei, stăruie p. rezid. m-rii Sf. Spiridon-Vechiu din București, 432.

Sima vistiernic, fratele lui Matiaș, donatorii Tetraevanghelului, 171; a plătit de s'a scris Tetraevanghelul din 1535, 171-2, știri despre, 173.

Simeon, arhiep. de Sinai (1027), 235.

— arhiep. Thesalonicului, Voroavă (București 1765), 46.

— arhim., ig. gr. al m-rii Clocociov, 429.

— noul Bogoslov, cuvinte... ms. 337; cunoștea rugăciunea interioară, 513.

— Popovici, ep. în Știp, înscăunarea lui, 767.

— Stancovici, ep. în Șabaț, —, 767

Simonescu Dan, *not. bibl.*, 127, 810.

Simopetra (Sf. Munte) avea înch. m-reă Mihai Vodă din București cu schiturile Beșteleiu-Argeș și Izvorani-Buzău, 429.

Sinai m-re, 229; vieața monah. 232, metoacele m-rii, 232; vizitatori, 233; biserici, 233-4; ajutoare, 235-6; proprietăți, 234-6; binefăcătorii români, 236; m-ri înch. 236-7, 433; Sinaiții îns. 237-8; patr. sau mitr. refugiați, 238; Sinai și Grecii, 238-9; Sinai și Napoleon, 239; bibliotecă, msse și cărți, 239; episcopii, 239-40.

— munte, 229-33.

— peninsula, 229, 230, 232; populația peninsulei, 230.

— m-re în Prahova, hirotonii pentru, 349, 354, 363, 365, 368.

Șincai Gheorghe, renașt. cult. rom. reprezent. în Ardeal prin, 618.

Sinesie Aghioritul, ig. la Sf. Apostoli (1822), 429.

— Jivanovici ep. Aradului, luptă p.

apărarea ortodoxiei în Bihor, 585.

Singidunum, cetate așezată pe Dunăre (304) unde e azi Belgradul sârbesc, 145-147.

Sion, munte, călugării din, primesc anual ajutor dela Rusia 500 galbeni, 599.

Șipotenii-Lăpușna, cărți bis., 44-8, 57-9.

Sireți-Lăpușna, cărți bis., 45-7, 50, 52, 54-5, 197.

Sirmium, cetate care azi se numește Mitrovița, așezată nu departe de râul Sava, 145.

Șirna-Prahova, hirot. pentru bis. (Sf. Troiță), 346; (Sf. Ierarhi), 355; (Sf. Voevozi), 385.

Șișcani-Lăpușna, cărți bis., 44-9, 52, 194.

Siskos Antim, arhim., *not. bibl.*, 100.

Sistov, pacea autro-turcă dela (1761), 614.

Skoplje, solemnitate istorică la, 667
Skylitzes, cronic. biz. (sec. XI), redă faptul că prințul ung. Gyla (972-97), călătorind la Constantinopol, se botează în legea creștină, 150.

Slănic-Muscel, hirot. pentru bis. din, 355, 394.

Slata-Teleorman, —, 402.

Slatina, schitul m-rii Clocociov închinat la Cutlumuș, 429.

Slătioara-Ialomița, hirot. pentru bis. (Sf. Ioan), 350; (Sf. Ierarhi), 407.

Slăvești-Teleorman, —, 392.

Slavi, năvălire, 457.

Slavonormanzi, 594.

Slobozia, armistițiul dela, 619.

— Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 356.

— Ialomița, —, 399.

— —, m-re închin. la Dochiar, 429.

— Ilfov, hirot. pentru bis. din, 347.

— Vlașca, —, 371.

Slujba cuv. Păr. Dimitrie Basarabov (București 1801), 50.

— precav. Părinților... Metodiu și Chiril (Chișinău 1865), 676, 678.

— sf. mucenic Modest (m-reă Neamțu, 1848), 57, 203, 204.

— și acatistul... Născătoare de Dumnezeu (Chișinău 1908), 678.

— —... sf. Theodosie (Chișinău 1909), 678.

— —... Serafim (Chișinău 1910), 678.

Smârdioasa-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 361.

Smeura —, —, 348, 392.

- Snagov, m-re, —, 369, 399.
- Snegarov Ivan, decan al fac. de teologie din Sofia, 491; mențione despre studiul său „Relațiunile dintre biserica bulgară și celelalte biserici ortodoxe după declararea shismei”, 659.
- Socariciu-Ialomița, hirot. pentru biserica din, 383.
- Sociteni-Lăpușna, cărți bis., 44, 51-2, 55, 199, 202.
- Socola, seminarul dela, 293.
- Socolov Ivan, cunosător al vieții monahale din Bizanț, 680.
- Sofia, congres gen. preoțesc, 491; sfințirea bis. rom. din (1923), 514, 661; congres de bizantinistică (IV), 663; direcția reconstr. soc. din, 760.
- Sofia-Zoe, fiica lui Toma Paleologul din Moreea, căsătorită cu Ivan III (1472), 598.
- Sofronie, călugăr, ajută crearea și menținerea partidului filo-rus în principatele rom., 612.
- cumpără și semn. c. bis., 200-1.
- ig. gr. m-rii Nucet-Dâmbovița (1823 și 1829), 436.
- mitrop. merge în Rusia (1651), 599.
- „Solidaritatea”, asociație preoțască, 755.
- Soloviov A., *not. bibl.*, 270.
- Sorocovschi Vladimir, —, 127.
- Sortavala-Finlanda, seminarul teologic din, bis. sf. Ioan Teologul din, 495.
- Sotiriu A. G., prof. univ. din Atena, studii asupra m-rii Mega-Spileon, 21; rec. la st. său despre orariul diaconului, de G. Moisescu, 246-49; mențione despre scrisoarea lui către mitrop. Leontie locțiitor de arhiep. din Chipru, 663, —lucrarea sa asupra monum. biz. din Chipru, 663-4; delegat al patriarhiei icum. pentru studierea muz. bis. 664; *not. bibl.*, 810.
- Spirea schit din dealul Bucureștilor înch. la Grigoriu, 430.
- Stadnițchiu Avxentie, 160, 162.
- Stamati, vinde c. bis. 196.
- Stancivo, parohie în Banat, 767.
- Stancovici Ștefan, consilier ort. în Oradea (s.18), 585.
- Stănești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 404.
- Muscel, —, 345.
- Romanai, schitul m-rii Zlătari din București, 432.
- Vlașca, hirot. pentru bis. din, 366.
- Stanev Petcu, teolog dela București, bibliotecar la m-re Rîlo din Bulgaria, 760; *not. bibl.*, 805.
- Stăniliești, înfrângerea dela, 604.
- Stăniloae D. dr., *not. bibl.*, 119, 251, 536.
- Stărci-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 352, 391.
- Statutul ierusalimitean, 680.
- studit, 680.
- Staverman Cozma, diacon, dăruiește c. bis., 205.
- Stavronichita-Sf. Munte avea înch. m-re Sfinții Apostoli (Arhimandritul) din București, 429.
- Stavropoleos, m-re din București, înch. la m-re Gura de lângă Pogoniana, 434.
- Ștefan, arhitectul m-rii Sinai, 231, 233.
- cel Mare, ziditorul m-rii Dobrovăț, 172.
- cel Sfânt, reg. Ungariei (997-1038), întem. episcopiei la Alba Iulia (tradiție), 150.
- Dușan, 607; luptase pentru o moștenire bizantină, 622.
- ierei, ins. c. bis., 195.
- mitrop. Sofiei, săv. sf. Liturgie în bis. rom. din Sofia (1933), 67-9; cere și primește binecuv. dela I. P. S. Patriarh Miron pentru „Uniunea ortodoxă a femeilor bulgare”, 218; *not. bibl.*, 263; sfeștanie la redeschiderea cursurilor fac. de teol. 760.
- Vodă Lăcustă (1538-40) înloc. pe Matiaș cu Crasnaș, 175.
- Vodă, domn. Moldovei, (1659-61), ctitor al sf. Lavra, 33.
- Ștefănescu Iulian, *not. bibl.*, 556.
- I. Nicolae, —, 529.
- Ștefănești-Ilfov, hirot. p. bis. (Sf. Voevozi), 371; (Adormirea), 377.
- Stelea, bis. din Târgoviște, metohul m-rii Sf. Gheorghe-Nou din București înch. la sf. Mormânt, 431.
- , metohul m-rii Radu Vodă din București, închin. la Ivir, 430.
- Stelnică-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 364.
- Sterianu-Ilfov, —, 372.
- Stețcani, sat în jud. Orhei, 190.
- Sticlară-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 396.
- Știrbei Barbu, membru în epitropia m-rilor închinată, 451.
- Stoenești-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 376.
- Prahova, —, 359.
- Stoian Solomon, proprietar, cump. c. bis., 199, 200.
- Stoianoaia-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 364.

- Stoicescu N. preot, *not. bibl.*, 118.
 Stoimenov P. D., —, 805.
 Stolniceni-Lăpușna, cărți bis., 44, 47-50, 59.
 Stolnici-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 357.
 Strâmbeni-Dâmbovița, —, 414.
 — Prahova, —, 383.
 Strășeni-Lăpușna, cărți bis., 45-9, 56-7, 59.
 Strășnicu-Prahova, hirot. pentru bis. din, 352.
 Strastnic (Blaj 1804), 51, 198.
 Stratonice monah., legător de cărți dela mitrop. Chișinău, 201.
 Stratonov Irinarh, *not. bibl.*, 814.
 Streche I. Vasile, preot, —, 101, 118.
 Strigoni, arhiepiscopie căreia erau supuși Sașii colonizați în timpul reg. ung. Geyza, (1150), 152.
 Stroești-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 380, 400.
 Stupcanu Teoctist, arhim., *not. bibl.*, 127, 252.
 Sturza Grigoraș, vel logofăt, 734, 736.
 — Mihalache, vorn. 736.
 — Sandul, vel vist., 734.
 Subian, trib în penins. Sinai, 232.
 Suceava, ținut, 733.
 Sucui-Sibianu Mircea, dr., *not. bibl.*, 118.
 Suduți-Ialomîța hirot. pentru bis., din, 362,
 — Ilfov, —, 360.
 Suduleni-Dâmbovița, —, 412.
 Suedia, intervenția ei în războiul ruso-turc (1787-92), (1788-90), 614.
 Suez, golf, 230.
 Suhaia-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 401.
 Sun-Tciu, post misionar în Coreea, 494.
 Suruceanu Casian, vătaf., cump. c. bis., 193.
 Suruceni-Lăpușna, cărți bis., 46-8, 50-4, 59, 193; bis. din, 193, 199.
 — schit în jud. Lăpușna, 194.
 Suslănești-Muscel, hirot. pentru bis. (Adormirea), 347; (Sf. Nicolae), 383.
 Șuța-Lăcusteanu - Dâmbovița, —, 354, 417.
 Sventoslav, exp. imag. în penins. balc., 593.
 Svetlov, prof., 775.
 Szatmari Pavel, sol trimis de ortodocșii din Oradea la Viena, (1712), 584.
 Tâlcuire la cele patru Evanghelii (Iași 1805), 51, 328, 673.
 — la ep. sf. Apostoli. mss. la Ac. Rom., 337.
 — pe scurt... (m-rea Neamțu 1817), 330.
 Talea-Prahova, hirot. pentru bis. din, 400.
 Tâlmăcirii la cei o sută cincizeci Psalmi (Buzău 1840), 337.
 Talpă Trohin, cump. cărți bis., 195.
 — Vlașca, hirot. pentru bis. (Toți Sfinții), 379; (Sf. Nicolae), 398; (Sf. Parascheva), 404.
 Tămădău-Ilfov., —, (Sf. 40 mc.), 367; (Adormirea), 402.
 Tâmaș, birăul Bistriței (1538), scri-soarea lui Matiaș către, 175.
 Tămășești-Vlașca, hirot., pentru bis. din, 400.
 Tâncăbești-Ilfov, —, 379.
 Tancov St., pr. prof., membru în cons. acad. din Sofia, 491; recenzie la studiul său „Sit. interbis. a bis. ort. bulg. după eliber. Bulgariei” de pr. Stelian Ilescu, 513-15; mențiune despre același studiu de pr. P. Angelescu, 660.
 Tândărei-Ialomîța, hirot. pentru bis. din, 373.
 Tânganul-Ilfov, —, 347.
 Tanta, reșed. mitrop. Hermopolei, 650.
 Tântăreni-Dolj, schit m-rii Călușiu-Romanați, înch. la Sf. Morm. din Ierusalim, 431.
 Tara Românească, biserica din, lip-sită de duhovnici, 10.
 Tarasie, ep. Romanului, 739-742.
 — ig. m-rii Călușiu-Romanați (1823) 431.
 Tărchilă Nicolae dr., *not. bibl.*, 527, 536.
 Târgoviște, hirot. pentru bis.:
 — Adormirea Maicii Domnului, 348, 366.
 — Domneasca, 414.
 — Mitropolie (Inălțarea), 358.
 Sf. Apostoli, 403.
 — — Gheorghe, 361, 410.
 — — Ierarhi, 382.
 — — Împărați, 368.
 — — Troiță, 346, 381.
 — — Vineri, 383, 414.
 — Stolnicu, 363, 389.
 Tăriceni-Ilfov., —, 407.
 Tarigrad, cântare așezată se cânta lui Dumnezeu în, 180; oprirea mersului trimfător al Rusiei asupra, 614.
 Tărnava-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 381.
 Tărnovo-Bulgaria, 489.
 Târșoru-Prahova, hirot. pentru bis. (Adormirea), 357; (Nicolae), 411.
 Tartu-Estonia, fac. de teol. din,

664.

Tătărai-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 380.

Tătărași —, —, 400.

Tătăraști —, —, 392.

— **Lăpușna**, cărți bis., 43, 45-6, 49, 50, 52.

Tch. A., not. bibl., 546.

Tedeum.. (m-rea Neamțu 1862), 59; (Buzău 1869), 59.

Teișu-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 353.

Telega-Prahova, —, 344, 362, 410.

Teleorman județ supraf. lui un secol în urmă, 343.

Teleşti-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 383.

— **Teleorman**, —, (Adormirea), 373; (Sf. Voevozi), 389; (Înălțarea), 391.

Teoclit arhim. eclesiarh, ig. m-rii Radu-Vodă din București (1823-27), 430.

— arhim., ig. gr. m-rii Râmnicul din R.-Sărat, fuge la Brașov (1822), 433.

— ierom., socotit de boieri destoinic între candidații pentru treapta mitropoliei, 295.

Teotiest I mitrop. Moldovii, 738, 740, 742-3.

— mitrop. moldovean, inexistent între anii 1491 și 1498, 738-39, 743.

Teodor, ierei din Horodiștea, 196.

— ierom. dela m-rea Sf. Pavel din Atos, mijlocește la Moscova precut de închinare al domnilor români către țarul Alexei Romanov (1674), 601-2, 606.

— ig. la m-rea Bistrița, 739-41.

— Studitul, 679; 680-84.

Teodora, împărăteasa lui Iustinian, 231.

Teodorit, fer., ep. Cirului, 301; „... cuvinte zece pentru dumnezeiasca Pronie“ (București 1828), 334; „Tălmăciri la cei o sută cincizeci Psalmi“, trad. de Iosif al Argeșului, corect. de mitr. Grigorie D. la Chișinău (Buzău 1840), 337.

Teodorov-Balan., știri în legătură cu Noul Test. bulgar (1828), 308.

Teodosie arhim., ig. la m-rea Mihai Vodă, (1832), 429.

— ctitor și ig. dela Aninoasa († 1695), 776-9.

— mitrop. Ungrovlahiei, recomandă pe arhim. Isaia dela Sf. Pavel din Atos trimis la Moscova de Șerban Cantacuzino să încheie tratatul de supunere (1688), 602; expresii de suveranul rus, 607; 721.

— părinte, dascălul lui Filoteiu, e-

merit psalt al timpului său, 182.

— Pecerschi, 680.

Teofan al Ierusalimului, merge în Rusia, 599.

— arhim., delegat al bis. ort. din Polonia la înmorm. arhiep. Ioan al Letoniei, 764.

Teofilact arhiep. Bulg.; predoslovnia lui la Tetraev., vist. Matiaș, 165; „Tăl cuire la cele patru Evanghelii...“ (Iași 1805), 51, 328, 673; „Tălc. la epist. sf. Apostoli“, mss. la Ac. Rom., 337.

— Dinu, arhim., instalează tipografie în Căldărușani (1878), 421.

Teognost, mitrop. rus, 594.

Teolipt, patr. din Constantinop., asistă la sfințirea m-rii Curtea-de-Argeș, 596.

Tesalia „comunități rumeliotice“, 433.

Tetraevanghel, lămurirea denumirii, 157-9;

— vist. Matiaș, descriere, 164-5; inscripția, 170; data scrierii, 171; copistul, 171-2; donatorii, 172;

— slavo-grec dela 1429 din biblioteca Bodleiană din Oxford a cărui limbă slavonă e asemănătoare cu cea a Tetraevang. vist. Matiaș din 1535, 164; scris cu mâna lui Gavril, 171-2.

— slav ms. mold. din 1529, scris în Putna de ierom. Macarie, 154.

— Noul Test. al lui Simion Ștefan din 1648 are caracter de, 158-9.

— msse în l. română, Nr. 296 din sec XVII și Nr. 497 din 1667 în Ac. Rom., 158.

Tetraevanghelele sunt toate tipăriturile rom. dinainte de 1682 descrise în „Bibilografia rom. veche“, sub denumirea de evangheliar, 158; au fost în uzul bis. noastre până la 1682, iar de atunci toate sunt Evanghelii, 162.

Thalloszy Ludovic, istoric maghiar, confirmă informația lui Skylitzes cron. biz., 151.

„**The Book of Common Prayer**“, cartea bisericească a anglicanilor, 745.

Theoreticonu (Viena 1823), 337.

Thuroczy, cronicar, 150.

Țibeanu C. Gheorghe, not. bibl 109.

Țigănești-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 381.

— Muscel, —, 366.

— Teleorman, —, 401.

Țigănia-Ilfov, —, 390.

Tighina, județ, biserici din, 672.

Tihon, conducător al bis. ruse din Statele-Unite și Canada, 79.

Tilsit-Prusia, pacea dela, 614; principiile înțelegerii dela, 614, 617;

planul de împărțire a imperiului otoman preconizat la, 620.

Timiliuți-Lăpușna, cărți bis., 45, 47, 49-50, 52-4, 58.

Timotei Temeli, arhiep. Iordanului, *not. bibl.*, 264.

— arhieru, ig. m-rii Stavropoleos din București (1823), 434.

— arhim., ig. m-rii Stavropoleos din București († 1832), 434.

Tinis, reșed. mitrop. Cartaginei, 650.

Țintea-Prahova, hirot. pentru bis. din, 417.

Țipala-Lăpușna, cărți bis., 44-6, 52, 55, 58-9.

Tipicon (Iași 1816), 53, 161, 203; (Chișinău 1823), 675; (București 1851), 57; (Chișinău 1857), 675; — bis. ort. orient. (Cernăuți 1883) de Silivestru Morariu Andrievici, 161.

Tipiconul Sf. Sava, mărturie de existența Tetraevanghelului, 158.

Tit (Simeodrea), arhieru, art. P. S. Sale „Tetraevanghelul vist. Matias“, 154-179; rec. la studiul pr. I. Petrescu asupra muz. biz. 83-86; și la st. d. Mazilu R. D. asupra sf. Filoteia de la Argeș, 515-19; cuv. la sărbăt. pr. I. Mihălcescu, 485-6; slujbă la pomen. mitrop. Grigorie Dascăl la o sută de ani dela moartea lui, 847; delegat la Sofia în scopul pregătirii sinodului icumenic, 514, 661.

Titov T. dr., *not. bibl.*, 805.

Tituș, catapultele lui, 628.

Todicescu C., ic., *not. bibl.*, 118.

Toma Paleologul din Moreea, fiica lui Sofia-Zoe, căsătorită cu Ivan III (1472), 598.

— protopop ot Lăpușna, împarte cărți bis. (1785), 192.

Tomașovschi, cerc misionar în Polonia, 508.

Tomescu Const. N., știri în legătură cu Noul Testament bulgar dela 1828, 308; art. despre „strădania cărturărească a mitrop. Grig. Dasc., 326-340; *not. bibl.*, 815.

Tomșani-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 405.

Τὸν Πατρίων, a Sf. Părinți, m-re din Ianina, avea înch. în Ț. R. Sărin-darul din București met. ei Balamuci-Ilfov și m-reă Mislea-Prahova, 435.

Tonea-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 345.

Topcidere, petiția către Ruși a Sărbilor din tabăra dela (1804), 619.

Trajanescu D. Ioan, *not. bibl.*, 127.

Transilvania, discuție pe chestia vechimei org. bis. în, 149 penetrațiune ungurească în, 149.

Trapezunt, imperiu, 595.

Trebnic (Chișinău 1859, (-1903), 675.

Trestieni-Prahova, hirot. pentru bis. din, 413.

Triboi Const. preot, cump. cărți bis. 204.

Triod (București 1747), 45, 193; (Iași -), 45, 189, 201; (Râmnic 1761), 46; (București 1769), 47, 190; (Râmnic 1777), 48, 191; (- 1782), 48, 1re 2; (București 1798), 50, 195, 632; (Blaj 1800), 50, (-1813), 53, 200; (Buda 1816), 53; m-reă Neamțu 1833), 55; (- 1847), 56, 206; (București 1856), 58; (Chișinău 1862), 676.

Tripolis, ep. în patr. Alexandriei 650, 757.

Trohin, preot din Stețcani, primește în dar o carte bis., 190.

Troițchi Serghie, *not. bibl.*, 806.

Trotușan, dregător ucis de Petru Rareș (1541), 176.

Trușeni-Lăpușna, cărți bis., 46, 48-9, 51, 53-5, 57-9, 201; bis. din 201, 206

Țugui Simeon, preot, *not. bibl.*, 264.

Tunari-Ilfov, pozna ce s'a întâmplat ierod. Grigorie dela Căldărușani în drum spre București in, 296.

— hirot. pentru bis. din, 381.

Turanici sau Turci, 588.

Turbați-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 364, 404.

Turcheștan, episcop vicar în, 663

Turcii, lupte cu cazacii pentru A-zov, 600.

Turculești-Muscel, hirot. pentru bis. din, 369.

Turdeanu Emil, art. „Varlaam și Ioasaf“, 477-482; *not. bibl.*, 556.

Turnai T. Ioan, consilier gr.-cat în Oradea (sec. 18), 586.

Turnu, raia, 343.

Țutana-Argeș, metohul m-rii Radu-Vodă din București, 430.

Tuzora-Lăpușna, cărți bis., 45-7, 52-3.

Udișteanu Dionisie, *not. bibl.*, 556.

Udricani, bis. din București, înch. Sf. Anastasia din Tesalonic, 435.

Ulmeni-Ilfov, hirot. pentru bis. din 375.

Ulmi-Dâmbovița, —, 363.

— Ilfov, —, 372, 388.

Ulm-Lăpușna, cărți bis., 44, 46, 49, 50, 52, 54-9.

Uluși-Ialomița, hirot. pentru bis. din, 382.

Uncești-Teleorman, —, 392.

Ungheni-vama, trecere de cărți românești prin, 42-3.

- Ungureanu-Buzău, schitul m-rii Sf. Gheorghe-Nou din București, 431.
- Ungurii, apăsarea lor în Ardeal a adus încheierea unei formații conștiințe naționale, 618.
- Urban II papa, decreteează pacea lui Dumnezeu (1905), 590.
- Urlueni-Teleorman, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 348; (Adormirea), 387, 393.
- Urmarea cântării de rugăciune.... (Chișinău 1816), 676 (- 1826), 677.
- Uros-Doloveanu A. pr., *not. bibl.*, 101.
- Ursu Ioan, i se încredințează o cauzanie ms., 197.
- Urziceni-Ialomița, hirot. pentru bis-erica (Sf. Nicolae), 357; (Sf. Troiță), 359, 379, 406.
- Uspol-Lituania, propagandă unită fără succes, 668.
- Uzun Hasan, șahul Persiei, caută în Europa alianțe contra Otomanilor, 596.
- Văcărescu Barbu, boier, fruntașul pișmașilor împotr. mitrop. Grig., 302; — Zoe Văcărescu, nepoata lui, 303.
- Văcărești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Sf. Dimitrie), 372; (Sf. Nicolae), 387.
- m-re de lângă București, înch. la Sf. Mormânt din Ierusalim, 431.
- Văcari-Muscel, hirot. pentru bis. din, 374.
- Vadu lui Vodă-Lăpușna, cărți bis. 44, 47— 50; 52, 59, 198.
- Valaam, m-re ort. în Finlanda, 71, 665.
- Vălcana-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din 344.
- de-jos, —, —, 392.
- Valea-Muscel, —, 347.
- schit înch. m-rii Gura de lângă Pogoniana, 434.
- Caselor-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Sf. Parascheva), 409; (Adormire), 412.
- de-Câmp-Teleorman, —, 395.
- Foi-Dâmbovița, —, 373.
- Muscel, —, 345.
- Lungă-Dâmbovița, —, 406.
- Măcrișului-Ialomița, —, 370.
- Mare-Dâmbovița, —, 383.
- Muscel, —, 402.
- Nandri-Muscel, —, 348.
- Popii —, 404.
- Muscel, —, 375.
- Trăisteni-Lăpușna, cărți bis. 48-9, 51-2, 57, bis. din, 194, 202, 204.
- Văleni-Muscel, hirot. pentru bis. din, 413.
- Văleni-de-Munte (Saac), schitul m-rii Cotroceni, înch. la Muntele Atos 428-9.
- Vânătorii-Lăpușna, cărți bis., 45, 47-8, 50, 59.
- Vanovschi A., *not. bibl.*, 816.
- Vărăști-Ilfov, hirot. pentru bis. (Adormirea), 376; (Sf. Voevozi), 405.
- Vărbila, schitul m-rii Mărgineni-Prahova, închin. Muntelui Sinai, 433.
- Vardar, solemnităate istorică pe, 667.
- Vărfu-Dâmbovița, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 347; (Adormirea), 359.
- „Vărfu sfânt“, muntele Sinai propriu zis., 233.
- Varlaam, ig. dela Aninoasa, 777.
- Varlaam mitr. Moldovii, expresii de suveranul rus, 607.
- al Ungrovlahiei, antimins dela, 245.
- , obște dela Meteore, avea înch. m-re Bucovățul din Dolj, 436.
- Varlam-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 367.
- Varnava, patr. Serbiei, dăruiește arhiep. Nestor din Harbin, o parte din sf. moaște ale cuv. Arsenie, 79-80, 508, — președinte al consiliului patriarhal, 507; — sfințirea bis. din Skoplje, 667; — sav. parastas în Procup, 767;
- Varșovia, fac. de teol. ort. din, 226; 770; comitet misionar eparhial, 226; bis. Sf. Maria Magdalena, 508; sărbătoarea de primăvară a elevilor ortodocși, colonie pentru copiii ort. săraci, 508.
- Varșovia-Holm, eparhie în Polonia, prima ad. ep. a reprez. cl. și mirenilor ai eparhiei, 77.
- Vârtoape-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 352, 405.
- Vartolomeu, ep. Râmnicului, *not. bibl.*, 101. 119; în delegație la guvern, 484.
- Gh. C., pr., *not. bibl.*, 120.
- ig. rom. al m-rii Mihai-Vodă (1823), 429.
- Vărzărești, sat, 202.
- Vărzărești sau Urechești, m-re, înch. m-rii Aninoasa, 779.
- Vărzăreștii-Noi-Lăpușna, cărți bis., 44-5, 47, 50, 189.
- Vechi —, 45, 49-51, 55-7, 191.
- Vărzaru Ioan preot în jud. Orhei, avea cărți bis. în l. moldovenească (1871), 41.

- Vască I., dr. *not. bibl.*, 118.
- Vășeslavțev B., prof., introduc la cartea „Povestiri sincere ale unui drumet către părintele său duhovnicesc”, 510; *not. bibl.*, 806.
- Vasile II Bulgaroctonul (976-1025), 458, 593.
- cel mare, „Cuvinte...”, 54, 333, 679.
- ep. de Roman, 740-1.
- , fiul lui Ivan III, reprezintă legitimitatea bizantină (1502), 598.
- ierei din Horodiștea, 196.
- Lăzărescu, ep. Caransebeșului, hirotonia sa ca arhieru, 65-6; investitura dela Palatul Regal 210-15; instalarea, 215.
- Lupu, dă milostenie ierom. Evghenie pentru Sf. Lavră, ctitor al m-rii, 31; pomelnicul neamului său aflat în cronica m-rii, 32-33; este arătat ca ctitor de Chiril Lavriotu în 1814, 33; sfătuiește pe Mihail Romanov țarul Rusiei să nu intervină între Turci și Cazaci, 600; antagonism dintre el și Alexei Romanov, 601; adus la domnie, 617.
- , preot din Molești, ins. c. bis., 197.
- , — din Pârjolteni, cump. c. bis., 196.
- II, principele Rusiei (1425-1462), 595.
- prot. Lăpușna, ins. c. bis., 196.
- Vasilescu Emilian, *not. bibl.*, 262, 536.
- I. N. Pr., —, 118.
- Vasilian I., ic., —, 119.
- Văsochi-Deceanin-Iugolslavia, șc. monahală în, 79.
- Vața-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 378.
- Vătași-Vlașca, —, 362.
- Vatoped, conferință pan-ortodoxă, 514.
- Vazov Ivan, poet bulgar, 758.
- Vecșni-Lituania, procesiune religioasă, 668.
- Vedea-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 386.
- Velas, bis. din Ianina avea înch. m-rea Băbenii și schitul ei Bordești din R.-Sărat, 436.
- Velea-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 391.
- Velenta, bis. ort. din, 584; ortodocșii din, 585.
- Velichi-Bôdicov-Cehoslovacia, solemnitate religioasă, 494.
- Velichi-Lucicam— „Americani” au primit ortodoxia, 663. ,
- Venedict al Vitleemului, săv. o hirot. în București (1833), 409.
- Troada, săv. două hirot. în București, (1824), 345.
- Venețieni, incerc. lor de a forma o alianță între Carol VI și Petru I, 604.
- Veniamin Costachi, ep. al Romanului, dăruiește un ceaslov episcopiei Hușilor, 195; mitrop. Moldovii, cump. și dăruiește cărți bis. (1821), 198; — pune pe Gherontie și Grigorie la întocmirea de cărți teologice, 293; scrisoare către colegul său muntean (1827), 444; 736.
- ep. în Pojarevaț, înscăunare, 767.
- (Pocitan), vic. ep. Hușilor, carte pastorală, 120; *not. bibl.*, 127-8, 556.
- pseudonim, —, 101.
- Vesniakov, rezident rus la Poartă, 609.
- Viborg, eparhie ort. în Finlanda, 219.
- Vichentie Vuici, ep. Moraviei, numit prof. la fac. de teol. din Belgrad, 767.
- Vida Samuil, gr.-cat. întors la ort. (Oradea sec. 18), 586.
- Vidin, sfințirea unui mausoleu-monument la, 662; festiv. marl, 757.
- Vieața cuviosului... Paisie, (Neamțu 1817), 331.
- Viena, convenția dela (1713), 584.
- Vieri-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 384.
- Viețile Sfinților (m-rea Neamțului 1807), 51; (-1809), 52, (1811), 52, 516; (-1812), 52; (-1813), 53; (-1814), 53; (-1815), 53; (Căldărușani 1835-36), 301, 304, 339, 420; (Chișinău 1909), 517; (-1914), 519.
- Viforita-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 367.
- Vikingi, 594.
- Villeneuve marchiz de, ministru francez la Poartă, 611.
- Vintilescu Petre pr., prof. *not. bibl.*, 120, 811.
- Visarion al Coriței și Pogonianeii, mijlocește schimbarea igumenului de la m-rea Stavropoleos din București, 434.
- cardinal, 598.
- ep. Albaniei, 756.
- ep. Hotinului, *not. bibl.*, 120, 128.
- Vișoiu-Muscel, hirot. p. bis. din, 409.
- Vita Sancti Gerardi dovedește e-

xistența bis. ort. din cetatea Mureșului, anter. sec. XI, 152.

Vitalie (Maximenco), episc. Detroitski, 494, 509.

Vizurești-Dâmbovița, hirot. pentru bis. din, 368.

Vlădeni-Ialomița, —, 368.

— Muscel, —, 388.

— Prahova, —, 390.

Vlădescu N. M., mențione despre date cu privire la ctitorii m-rii Aninoasa, 778.

— Tudoran, clucer, ctitorul m-rii Aninoasa, 776.

Vlădești, boieri, 776-8.

— Muscel, hirot. pentru bis. din, 396.

Vladimir din Chiev, 593.

— mitrop. de Cernăuți confiscă acte d-lui Iorga, 726.

Vladimirescu Tudor, omorit de Greci, 294; răscoala lui se transformă în mișcare națională sub influența boierilor patrioți, 618.

Vladislavovici Sava din Ragusa, strânge legături între Slavii din Balcani și cei din Nordul Mării Negre, 603.

Vlah-Serai, bis. din Constantinop. închin. m-rii Mega-Spileon la (1769), devine metoh al ei, 25; primește daniile dela domnul Mihail C. Șuțu (1784), 25-6; ajunge din nou stavropighie (1798), sub patr. Grigorie V., 26; trece sub privigherea patriarhiilor, 27; msse duse la Mega-Spileon, 28.

Vlahernitissa, bis. în Constantinop. unde se păstrau omoforul și icoana Maicii Domnului, 6.

Vlahilor, episcopie, 459.

Vlahovici Petre, nepot lui Daniil Vlahovici, ep., 728.

Vlăculești-Ialomița, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 352; (Adormirea), 383.

Vlăjești-Vlașca, —, 379.

Vlașca, județ, suprafața lui un sec. în urmă, 343.

Vlasie protos., ig. m-rii Mărgineni-Prahova, așezat (1823), 433.

Voevoda-Teleorman, hirot. pentru bis. (Sf. Nicolae), 368; (Sf. Voevozi), 402.

Volcinești-Lăpușna, cărți bis., 45-7, 49-52, 54, 58, 190; bis. din, 192.

Volkonsky Serge Pce, *not. bibl.*, 547.

Vonifatie eclesiarh, ig. păm. orând.

la Sărindar (1823-28), 435.

Vopiscus, scriitor, 247.

Vorniceni-Lăpușna, cărți bis., 44-6, 48, 52, 53, 58.

Voroavă de întrebări și de răspunsuri... (București 1765), 46.

Voroveni-Muscel, hirot. pentru bis. din, 367.

Vrănești —, —, 351, 409.

Vreanotis, episcopie, 459.

Vuc, trad. Noului Test. în l. sârbă. (1815), 767.

Vucetici Nicolae, dr., *not. bibl.*, 528.

Vulpești-Teleorman, hirot. pentru bis. din, 393.

Vulturești-Muscel, —, 365.

Xenofon, m-re din Sf. Munte, avea închin. schitul Roaba din Dolj, 430.

Xiropotamos, —, avea închin. m-rea Plumbuita de lângă București, 430.

Zagazik, reșed. mitrop. Leontopolei, 650.

Zagheru Radu, *not. bibl.*, 120.

Zaharescu C. Gh., pr. —, 815.

Zaharia, f. mitrop. al Avranitei, 216-7; conducător al episcop. patr. din Damasc, 756, vicar patriarhal din Damasc, 757.

— Ioniți, a dat bani pentru c. bis., 192.

— preot din „Gheorghia“, umblă după milostenie (1783), 29.

Zaharulic G., *not. bibl.*, 102, 119.

Zâmbreasca-Ilfov, hirot. pentru bis. din, 387.

Zâmbreni-Lăpușna, cărți bis., 48-51, 57, 59.

Zamfira, soția preot. Const. Trii-boi, care cump. c. bis., 204.

Zazăchin M. prof., *not. bibl.*, 120, 536.

Zbiroaia-Lăpușna, cărți bis., 45-7, 49, 51, 53, 58, 198.

Zdolbunovo, gară în Polonia, la gr. U. R. S. S., 669.

Zeiller J., *not. bibl.*, 272.

Zenicovschi V V., —, 537, 548.

Zernov N. dr., —, 528, 549, 796.

Zgăvacioc-Vlașca, hirot. pentru bis. din, 390.

Zimnicea-Teleorman, —, 357.

Zitsa sau Sf. Ilie, m-re de lângă Iainina, avea închin. m-rea Sf. Ioan cel

Mare din București, 436.

Zlătari, m-re din București inch.
la patr. din Alexandria, 432.

Zodiacul, pictură la Aninoasa, 777.

Zonaras, cronic. biz. (sec. XII) re-
dă faptul că prințul ung. Gyla (972-

997), călătorind la Constantinop., se
botează în legea creștină, 150.

Zosima, ig. m-rii Valea-Muscel,
(1823 și 1828-31), 434.

Zubrești-Lăpușna, cărți bis., 45-7;
49-52, 58.

INDICE DE MATERIE.

ahdnamê, act dela Mahomed pentru libertatea cultului, m-rii Sinai (642), 234; copia de pe el, 234, 235.

alianță inter-creștină, 627.

analav, veșmânt monahal, 682, 684.

antimînse: lit. privit. la ist. antim, 240; filologia cuvântului 241; proveniența, 242-43; sfințirea antim, 243; întrebuințarea liturgică, 243; întrebuințarea extra-liturgică, 243; material, forma, ordinea, măsura, împărțirea și păstrarea antim, 244; — antimînse străine și românești din muzeul bisericesc dela Sofia, 245.

apocatastază, 95-97.

apostasie infricoșată, 627.

askenaz, Evrei din Germania, 589.

aur, litere de (în Tetraev. vist. Matias), 165-167.

autocrat-episcop din Petersburg, 610, autocratul tuturor Rușilor, 621-2.

bicefal, vultur, sfeșnic de lemn (la Aninoasa), 777.

bilingvă, Evanghelie (dela Aninoasa), 777.

birul cârjei, 303.

biserică fără cusur, 627.

blagocestie, 639.

blagocestiv, 640.

boieri: cari au contribuit la îndestularea lipselor de hrană în țara Moldovii (1816), 733.

calif, *califat*, 588 (dispariție 1925), 589.

caligele, încălțăminte monahală, 683.

canonicon, cotizație anuală plătită de comunități (patr. Alexandriei), 652, 654.

cântare bisericească, cânt. liturgică monadică, 84; cântare veche, aceea după sistima cea veche; cea cuprinsă în mssele veac. X-XIV, necunoscută vremii lui Macarie; cânt. nouă, aceea după sistima cea nouă, 182-183; evlavie elem. constant în cântarea

veche și nouă, păzită și de alcătuitoarii de cântări de mai târziu, 183.

cărindar, 457.

cârnelégi, 457.

cărți bisericești românești, peste Prut, 39; însemnări pe, 40-1; indice 41; întrebuințarea lor de preoți și dascăli, 41; aducerea lor din România, 42-43.

— *distribuirea oficială*: ep. și mitr. poruncesc să se dea cărți pe la bis. din sate, 189-198; protopopi și monahi împart cărți, 190, 192, 196.

— *procurarea* de credincioși: se cumpărau cărți din Chișinău, Noul-Neamț — „di pisti granița Prutului” din Iași, Dorohoi, Sf. Munte, etc., 189-208; — cumpărau cărți: „sătenii”, „toți sătenii”, „tot satul”, „feciorii satului”, ctitorii, proprietarii, clericii, 190-208; — se plăteau pentru cărți: lei și bani, zloți, bani turcești, ruble și copeici, etc., 189-208.

— *blestemuri și pedepse asupra celor cari ar instrăina cărți*, 190-92, 194-96, 198-202, 206-7.

cărți bisericești dela Chișinău, distribuirea oficială prin protopopi, 39; — cărți cari nu s'au tipărit, 674.

catasarc, îmbrăc., dedesubt a sf. mese, 244.

catehizare obligatorie, 461.

cerniți, ascultători-călugări (чирники — v. sl. чирники = monah,) 681.

cesaro-papism bizantin, 592-4; rus, creat (1721), 605; țarist, 605.

ceteală (=cazanie), 194, 197.

chivermisor de turmă cuvântătoare, 643.

chivot, 14, 16; cu sf. moaște, 508; chivoturi, 670.

chromatisme, 582.

cin, 341, 452, 635; călugăresc, 637, preoțesc, 642-3; monahal, 680; *ingeresc* al călugăriei 778.

circulația cărților bisericești (în

Basarabia), 674, 678.

clerici, element motor și de coeziune și reprezentanți iluștri ai naționalității dreptcredincioase, 605-6.

clirosul cel politicesc, 641.

coloviul veșmânt monahal, 683.

comând, 457.

comunist, fugit din Rusia, mărturisire despre religie, 770-3.

conglomerat mahomedan, desagregarea, 588; religios, 609.

conjurație anticreștină, 627.

conștiință de unitate religioasă, 622.

crez anglican, ortodox, 629.

cruciată, 590, 592, 608; pan-ortodoxă, 606.

cuculul — (lat. cucullus), veșmânt monahal (shisma mare), 683-4.

cuminecare, 457.

cupit, 300.

dajdie domnească (cu cărți bis.) 197.

darea bastonului, (bir de protopop), 298.

destoinic, 638; destoinicie, 643.

devite (ДЕВЯТЫЙ), al noulea, 643.

diatonice, moduri, 582.

dicheu, 233; pl. dichei, 459.

disc, 642.

document teologic cu privire la ortodoxie și anglicanism, 744.

documente false, din anii 1491 și 1498, 739.

domnitorii români, moștenitori ai ideii de restabilire a imperiului oriental, 595-97.

dorios, primul mod autentic, 579.

duhovnici, lipsă de, indemn de așezare în ep. Ungrovlahiei, 10-11.

đveri, 244.

elevațiuni morale, 774.

enechema (formule muzicale), 85.

enharmonisme, 582.

entrelacuri, motive ornamentale ale miniaturilor (Tetraev. vist. Matiaș), 165.

epigonatiul (bederniță), 247.

epitarhia sacramentelor, 630.

ethos, 581.

etnicitate românească, 618; etnicități creștine, 621.

exod grecesc și ecleziastic spre principatele române, 597.

experiență religioasă, 91.

evanghelii, cetirea la liturghie în v. IV (mărturii), 156.

evergheti (binefăcători) naționali, 87-8.

falasha, Evrei din Abisinia, 589.

federație de patriarhi, 591.

filada, tipărită (la mitrop. din București), 634, 643.

filantropie, preocupare a bis. creșt. 87-8.

focalia (formă de orarii), 247.

formalism ebraic, 774.

francmasonerie, lupta împotriva-i, (în Bulgaria) 490; (și Grecia), 71-5.

frățietate studită, 682.

ftorale, 85.

gnoză (Berdeaev), 95.

graniță, cărți bis. de peste, 42, 204-5.

gropniță (ГРОБНИЦА), 487, 667.

halcografie, 318.

harfos, 642.

hartofilax, 7, 459.

hierocrație, 95-6.

hiton, 681-4.

icoane, orânduiri pentru zugrăvirea lor (în Grecia), 222.

ideal pan-ortodox, 603.

ideea de cruciată, 600; — de libertate a ortoxismului, 600; — de naționalitate, bazată pe etnicitate, 617.

idiomele, 581.

„ifazmi“ (antim.), 244.

iliton, 243, 244.

iluzoriu, creștinism, 462; — învățământ religios, 465.

imperialism catolic, 590; — papal, 592.

incerniți, ascultători, călugări, 681, v. *cerniți*.

indestoinicit (învrednicit), 637, v. *destoinic*.

inditiile, 244.

învățământ religios, importanța, 462; succesul, 462; dragostea profesorului, 463-4; viața religioasă-morală a prof., 465; sufletul—fondul învățăm., relig., 465; dispoziția sufletească a elevului, 466; defectul formal, 468; cunoștințele religioase nu sunt scop, ci mijloc, 469; creștinismul trebuie prezentat școlarilor ca mântuire, 469, legătura personală între școlar și Iisus Hristos, 471; cum se poate preda cu folos învățământul religios, 471-2.

ipopsifiere, 65, 296, 509.

islamism cuceritor, 595; — tradițional, dispariție, 588.

jertfelnic (ЖЕРТФЕЛНИКЪ), =proscomidie, 199; 242, 244.

lerui-ler, 457.

- libertate* (- Berdeaeu), 91.
lîntea, bucăți de pânză sau stofe, 246.
liubov, (любовь), 636, 637.
lydios, al doilea mod autentic, 579.
mănăstiri rom. închinat, 422-455
mantia, îmbrăc. monahală, 685.
mantile, o bucată de pânză pentru șters mâinile la masă, 246.
mântuirea (— Berdeaeu), 92.
manuscrie, cărți bis., rom., 197, 202.
 —, psaltice grecești, la Ac. Rom., 180. 182.
mappa, șervet de masă, 246.
mărturisiri despre religie ale oamenilor din Rusia Sovietică, 508-9, 770-773.
mesaj (свѣдѣніе), lună, 193.
milot, veșmânt monahal, 683.
mistica (- la Berdeaeu), 93.
molitâvnic, (молитвенникъ), 202.
molitvoslov, glagolit, 680.
mucenicie, Montanus, (304), 147.
muzica bizantină, liturgică, 83; vechi, stălpil ei, 183; msse psaltice grec. (v. XVIII), evidențiază decadența la care ajunsese muz. bis. 186; a v. XVIII f. străină spiritului și trad. muzicale a bis. răs., 187; pe ea se bazează toată reforma: concretizată în sistima cea nouă, 187; v. *cântare bisericească*.
muzicologi apuseni, 578.
nacealnic, (șef), ocărnuitor și duhovnic păstor, 635.
năimit, (наѣмникъ), 643.
naționalitate-catolică, 590; — ortodoxă, 588 și alte pag.; — religioasă, 590, 592, 608, 621.
note necesare pentru buna demarcație dintre anglicanism și ortodoxism, 744-752.
novici, ucenici pentru călușăgărie; *noviciat*, ucenicie, 681.
 „oase goale“, 487.
ober-procuror laic, reprezentant al țarului în Sf. Sinod rus, 604-5.
orariu, proveniența cuvântului, 246.
organizarea coleg. a bisericii, 604.
ortodoxism, element motor, 612; — unitar, 621; — ideie-forță 622.
otrust, 643.
pallium, (lat), mantie (shimă mică), 246, 48.
pământeau, călugări, domni pământenii, 422, ș. a. p.; domni. 423: igumeni, 424; m-ri pământești, 422, etc.
panislamism, 589.
panortodocși convinși, politicieni ruși, 610.
pan-ortodox, congres, 600.
pan-ortodoxă, cruciată, 606.
pan-ortodoxe, planuri, 604; tendințe, 610.
pan-ortodoxism, 591; în perioadă de fanatism, 608; curent irezistibil al, 609; curent al, 620; idea de, 620.
pan-slavism, 593.
paresimi, 457.
pelerină, veșmânt monahal, 683.
pericopă, 156-7.
phrygios, al treilea mod autentic, 579.
pitac, 341, 426, 448-9.
poclon vlădicesc (cu cărți bis.), 197.
pontifice roman, șeful catolicilor medievali, 591-2.
populus christianus, noțiune 590, 622.
poslušanie, 635.
potir, 642.
prastol v. *prestol*.
precestanie (sf); (пречастиіе), 642.
preexistența spiritului (Berdeaeu), 92-6.
preschimnici, ascultători, 681.
prescură, 641.
prestăvire, (преставленіе) 206; pristașvire, 294.
prestol (sf.), (престолъ), sf. masă, 195, 241-42, 786.
preceștiu a, 642, 644; v. *precestanie*.
pristelca, veșmânt monahal, 683.
procovețe, (погровъ-вещь), 642.
proect pentru organizația mănăstirilor, (1834), 454.
proestos, 643, 644.
proscomidie, 16, 304.
protecdicheion, cancelaria proteclicului patriarhiei, 5.
rabbimism, 774.
rasoford, treaptă în cinul monahal, 680.
războiu sfânt de eliberare a ortodocșilor de sub musulmani (dorit de opinia publică moldov. și rus.), 603.
reinhumare de osem. (C. B.), 483.
revelația (- Berdeaeu), 91.
rinsouri, motive ornamentale (ale miniaturilor Tetraev., vist. Matiaș), 165.
rugăciunea interioară sau a lui Iisus, 510-13.
sachelari, 459.

- sandale*, încălț. monahală, 685.
scapulare, veșmânt monahal, 683.
schevoșilax, 233.
sf. alianță, 615.
Sf. marele mir (мѣро) pentru bis. bulg.), 514.
sf. moaște, (мошти), definiție, 516-17.
shimă mică, treaptă în cinul monahal, „tundere începătoare”, 680-1;—
shimă mare, „desăvârșita formă sfântă”, 680-1.
shimnici mari, 681, 684.
symbolism, felurile lui, 91.
siriatic, codice, 239.
slomn, (pridvor pe stâlpi deschis), 777.
slujitorii bisericii ort., crainici ai încercărilor de apropiere, slujitori ai ideii de unitate, 622.
solee (солѣ), (locul înalt din fața iconostasului), 244.
spăsenie, 193; spășit, 643.
stepena, (стѣпня), treaptă 457, 635.
stilisti: (rândueli pentru, în Grecia), 665; (măsuri împotriva călugărilor, din Sf. Munte), 763-4.
sudarium, prosoape sau batiste de șters sudoarea, 246.
„tacâm di cărți”, 200.
țarii, protectori ai bis. ort., 598; prel. greci și rom. merg după milost. sau adăpost la curtea țarului, 599;—
țarul devine șeful bis. (1721), 605;—
 considerat de ortodocși ca protector, 605; — episcop al Rușilor, șef al ortodoxiei unitare din Moreea până la M. Albă, din Adriatica până în Caa-caz, 620; — țarii, conduc noua cruciată contra mahomedanilor, 620.
teocrație pontificală, 589, 590; — ortodoxă, 591, 592.
teosofie (- Berdeaev), 94-5.
toga romană (ca prototip al orariului), 248-9.
tonalități, vechi biz., 84; 578, 581.
trapeză, 16, 241-242, 758.
tratat, de supunere, în numele ortodoxiei, încheiat la Moscova (cu mijlocirea patr. Macarie al Antiohiei), (1656), 601;
tristieri (стрѣтѣннѣ), strastnic, 200.
tronicon, dare anuală în patr. Alexandriei, 656.
uniție, ieșire din, 586.
unirea bisericilor (Berdeaev), 96.
unitarism ortodox, 620.
unitate bizantină, 619.
 — de religie, 620;
 — mahomedană, 620.
 — ortodoxă, 606, 617, 621, 622.
 — religioasă, 600, 609, 620.
vedomostie, (вѣдомость), știre, 198.
veșmintele monahului, 683.
vin-paos, 457.
xylografie, 474.
zavera, 422, 25; zaverzii, 294.
zvezdă (звѣздица), steluța, 642.

Dimitrie I. Balaur

TABLA DE MATERII

Articole

	Pagina
ANDREESCU CONSTANTIN I., <i>Despre o naționalitate ortodoxă</i>	588—625
ANGELESCU PARASCHIV preot, <i>Noul Testament bulgar de la 1828</i>	306—325
BALAU D., <i>Biserici în Moldova de Răsărit</i> , 38-59, — <i>Câteva știri despre tipografia de la Căldărușani din vremea mitropolitului Grigorie Dascălul</i>	189—209 420—421
FILITTI IOAN C., <i>O psaltire de la 1817</i>	473—476
— <i>Șapte scrisori păstorești de la mitropolitul Dositei Filitti din anii 1793—5</i>	632—645
GALACTION GALA, <i>Aspru adevăr! — dar adevăr</i>	13—19
— <i>Din preliminările unei probleme</i>	626—631
— <i>Un document</i>	744—753
IORGA N., <i>Mitropolitul Antim Ivireanul în luptă cu Ierusalimul pentru drepturile bisericii sale</i>	721—725
— <i>Câteva acte privitoare la biserica Bucovinei și Moldovei</i>	726—737
LUPAȘ I. prof., <i>A existat în Transilvania episcopie ortodoxă înainte de întemeierea regatului ungar?</i>	149—153
— <i>Situația elementului ortodox din Oradea Mare în sec. XVIII</i>	584—587
MOISESCU GH. I., <i>Legăturile țărilor române cu mănăstirile Mega-Spileon și Sfânta Lavră din Pelopones</i>	20—37
— <i>Mănăstirile închinat din Țara Românească în vremea păstoriei mitropolitului Grigorie Dascălul 1823—1834</i>	422—456
NEGULESCU GEORGE I. preot, <i>Condica hirotoniilor de la 1823—1834</i>	341—419
PETRESCU I. D. preot, <i>Manuscrise psaltice grecești din veacul al XVIII</i>	180—188
— <i>Principiile cântării bisericești bizantine</i>	577—583

	Pagina
POPESCU NICOLAE M. preot, <i>Preotul Isidor Moldoveanul la Constantinopol</i>	3—12
— <i>Viața sfântului Montanus presviterul din Singidunum</i>	145—148
— <i>Viața și faptele părintelui Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești</i>	289—305
— <i>Ioan „Prețul” episcopiei Aromânilor</i>	458—460
— <i>N'a existat un mitropolit moldovean Teoctist în anii 1491 și 1498</i>	738—743
POPESCU TEODOR, prof. univ., <i>Din cerințele învățământului religios</i>	461—472
† TIT SIMEDREA, <i>Tetraevangelul vistiernicului Matiaș</i>	154—179
TOMESCU CONST. N. prof. univ., <i>Puține cuvinte pentru strădania cărturărească a mitropolitului Grigorie Dascălul al Ungrovlahiei</i>	326—340
TURDEANU EMIL, <i>Varlaam și Ioasaf</i>	477—482

Cronica Internă

Adunări eparhiale († <i>Tit Simedrea</i>)	483
Arhiepiscopul Platon C. Ploșteanu († <i>Tit Simedrea</i>)	755
Congresul Asociației generale a clerului ortodox din România († <i>Tit Simedrea</i>)	484
Congresul profesorilor de religie († <i>Tit Simedrea</i>)	486
Cuvântarea I. P. S. Patriarh Miron la înmormântarea lui I. G. Duca († <i>Tit Simedrea</i>)	60—62
Episcopi membri ai Academiei Române († <i>Tit Simedrea</i>)	484
Gh. Balș (<i>Gh. I. Moisesescu</i>)	646—648
Hirotonie de arhiepiscop († <i>Tit Simedrea</i>)	65—66
I. P. S. Patriarh Miron în mijlocul cercetașilor († <i>Tit Simedrea</i>)	210
I. P. S. Patriarh elogiază memoria regelui Albert al Belgiei († <i>Tit Simedrea</i>)	210
Investitura P. P. S. S. Episcopi Nifon al Hușilor și Vasile al Caransebeșului. Instalare de episcopi († <i>Tit Simedrea</i>)	210—215
Investitura și instalarea în scaun a P. S. Episcop al Cetății Albe-Ismail († <i>Tit Simedrea</i>)	483
Ioan Gh. Duca (<i>Pr. Petre Partenie</i>)	62—65
Mitropolitul Pimen al Moldovei și Sucevei († <i>Tit Simedrea</i>)	754—755
Pomenirea părintelui Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești † 1834—1934 (<i>D. Balaur</i>)	487—488
Reînhumarea osemintelor Voevodului Constantin Brâncoveanu († <i>Tit Simedrea</i>)	483—484
Sărbătorirea preotului Ioan Mihălcescu, profesor și decan al facultății de teologie din București († <i>Tit Simedrea</i>)	484—486

Cronica Externă

Albania, 66, 649, 756.
 Alexandria, 649—659.
 Antiohia, 216—217, 756—757.
 Bulgaria, 67—69, 217—218, 489—493, 659—663, 757—760.
 Cehoslovacia, 218, 493—494, 663, 761.
 China, 663.
 Chipru, 69—71, 663—664.
 Constantinopol, 644
 Coreea, 218—219, 494.
 Estonia, 71, 494, 664—665, 761.
 Finlanda, 71, 219—221, 494—495, 665, 762.
 Grecia, 71—75, 221—223, 665—666, 762—764.
 Ierusalim, 75—76, 495—497, 666, 764—765.
 Jugoslavia, 78—79, 223—224, 497—507, 666—667, 766—768.
 Japonia, 76, 224—225.
 Letonia, 764.
 Lituania, 76, 507, 668.
 Livonia, 768—769.
 Manciuia, 76—77, 225, 508.
 Polonia, 77—78, 225—227, 508, 669, 770.
 Rusia sovetică, 79, 227—228, 508—509, 669—671, 770—773.
 Biserica rusă din străinătate, 79—80, 228, 509, 773.

Recenzii

	Pagina
Berdeaefi N., <i>Esprit et Liberté (D. I. Belu)</i>	90—97
Constantinescu-Iași P., profesor, <i>Circulația vechilor cărți bisericești românești în Basarabia sub Ruși (D. Balaur)</i>	672—679
Goșev Iv., protoiereu, <i>Антиминсътъ литургическо и църковно-археологическо изследване, приносъ къмъ историята на антиминситъ въ православната црква (Pr. Paraschiv Angelescu)</i>	240—246
Goșev Iv., protoiereu profesor, <i>Облѣклото на старобългарскитѣ монаси, (Pr. Paraschiv Angelescu)</i>	679—685
Hrisostom, Arhiepiscopul Atenei, <i>Ἡ πνευματικὴ δράσις καὶ κοινωνικὴ πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Teodor M. Popescu)</i>	87—90
Mazilu R. D., profesor, <i>Sfânta Filoteia dela Argeș, († Tit Simedrea)</i>	515—519
Nicov Petăr, dr. profesor, <i>Българското възраждане въ Варна и Варненското; Митрополитъ Иоакимъ и неговата кореспонденция (Pr. Paraschiv Angelescu)</i>	783—788
Откровенные рассказы странника духовному своему отцу, <i>(Al. Nicov)</i>	510—135

	<u>Pagina</u>
Papamihalopulos N. Constantin, 'Η Μονή τοῦ Ὁρους Σινᾶ. Ἐκδίδεται προνοία τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ Πορφύριου Γ', ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, καθηγητοῦ ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, (Teodor M. Popescu)	229—240
Pașev St. G., profesor, Идеята за спасението и нейната нравствена страна (Pr. Paraschiv Angelescu) .	774—776
Petresco D.-J. le Père, <i>Les Idiomèles et le canon de l'Office de Noël</i> († Tit Simedrea)	83— 86
Răuțescu Ioan, preot, <i>Mănăstirea Aninoasa din județul Muscel</i> (Diaconul Gh. I. Moisesescu)	776—783
Sotiriu G. A., Τὸ ὄραριον τοῦ διακόνου ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Συμβολή εἰς τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν καὶ καταγωγὴν τῶν ἱερῶν ἀμφίων τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου. (Gh. I. Moisesescu)	246—249
Zancov Ștefan, Dr. Prof., Междуцърковното положение на Българската Православна Църква следъ освобождението на България, (Pr. Stelian Iliescu). .	513—515

Note bibliografice

- Opere cu caracter general, 98—101, 250—252, 520—528, 789—797.
 Teologie biblică, 101—102, 252—253, 528—529, 797—799.
 Teologie sistematică, 102—109, 253—259, 529—539, 800—807.
 Teologie practică, 109—120, 259—264, 539—550, 807—811.
 Teologie istorică, 120—128, 264—272, 550—557, 811—815.
 Istoria religiunilor, 128, 272, 557—558, 815—816.
 Nicolae Iorga și biserica, p. 686; Istoria bisericii românești, p. 686—695; Legăturile cu alte biserici, p. 695—699; Literatură și artă religioasă, p. 699—703; Politică și viață bisericească, p. 703—709; Recenzii, p. 709—711.

Partea oficială

- Desbaterile Sf. Sinod sesiunea 1933, 129—135, 273—285, 559—576, 712—720, 817—828.
 Cartea pastorală a Sf. Sinod din 6 Februarie 1934, 136—143.
 Documentul sfințirii sfântului și Marelui Mir, 285—286.
 Copie după adresa trimisă tuturor șefilor partidelor politice, 286—288.

I n d i c e

TIPOGRAFIA CARȚILOR BISERICEȘTI
BUCUREȘTI
1934